UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Diplomová práce

2015 **Libor Šollar**

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Libor Šollar

Obraz příhraničního regionu Chebsko v místním tisku od normalizace do pádu komunismu

Diplomová práce

Praha 2015

Autor práce: **Libor Šollar**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.**

Rok obhajoby: **2015**

Bibliografický záznam

Šollar, Libor. *Obraz příhraničního regionu Chebsko v místním tisku od normalizace do pádu komunismu*, Praha, 2015. 112 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

Abstrakt

Hlavním cílem této práce bude průzkum specifik každodenního života na Chebsku jakožto regionu na západní hranici tehdejší ČSSR a jejich případné zachycení a vyobrazení v regionálním tisku, eventuálně v přílohách celostátních novin, a to v období posledních dvaceti let před pádem komunismu. Jádrem výzkumu se stal týdeník Hraničář, jako jediná regionální tiskovina vycházející celé zkoumané období a výzkum byl prováděn pomocí rešerší na předem vybraném vzorku (roky 1970, 1971, 1980, 1981, 1989, 1990). Objektem zájmu rešerší byla jakákoliv vypovídající fakta o místních listech, zmínky o složení redakce a případný vliv redakce (resp. předpokládanou nemožnost vlivu) na obsah novin v systému direktivního řízení a reflexi Chebska jako pohraničního regionu v bezprostřední blízkosti „železné opony". Jádrem práce je však obraz každodenního, všedního života „obyčejných" lidí v regionu s ohledem na výše uvedené skutečnosti a se zaměřením na různé aspekty života ve společnosti jako je místní hospodářství, zemědělství nebo kulturní, sportovní a společenský život ve městě. Práce se v neposlední řadě věnuje vydáním a obsahu listu v obdobích výročí přelomových historických událostí (např. Vítězný Únor, osvobození Chebu, VŘSR, vznik samostatného Československa, ale také upálení Jana Palacha nebo 17. listopad jako den boje studentů za svobodu a demokracii). V rámci výzkumu bylo zjištěno, že list se ve velké míře věnoval právě všednímu životu v regionu, zemědělství, kultuře a sportu, ovšem především politice a společenské situaci výhradně v rámci regionu. Nejzajímavější a nejvíce vypovídající jsou proto z dnešního pohledu zvláštní přílohy časopisu. Hlavní myšlenkou výstupu práce je, že region si skutečně zachovával určitá specifika „hraničářského" města a oblasti a tak k němu bylo přistupováno i z celostátního hlediska, Komunistickou stranou i vlastními občany města. Zároveň práce slouží jako první ucelenější vhled do problematiky chebského regionálního tisku druhé poloviny dvacátého století.

Abstract

Main goal of this thesis is research of everyday life specifics in Cheb region as a region on the west border of the former Czechoslovak Socialist Republic and eventual interception of these specifics in regional or national press in last twenty years before the Velvet Revolution. The base for the research became the weekly magazine Hraničář as the only regional newspaper published throughout the whole studied period and the research was conducted using searches of the sample chosen in advance (years 1970, 1971, 1980, 1981, 1989, 1990). Any predicative facts about the local newspapers, the composition of the editorial staff and possible editors impact (respectively presumed inability to influence) on the newspaper content in a system of directive management and reflections of the Chebsko region as a border region in the immediate vicinity of the Iron Curtain were of interest of the research. The core of the work is to draw a picture of everyday life of "ordinary" citizens of the region with regard to the above facts and focusing on different aspects of life in society such as the local economy, agriculture or cultural, sport and social life in the city. The thesis also deals with the editions and contents of the newspaper during the periods of anniversaries of essential historical events (e.g. Victorious February, the liberation of Cheb, the Great October Socialist Revolution, formation of independent Czechoslovakia, but also Jan Palach's death or November 17). The research has found that the newspaper was largely devoted right to everyday life in the region, agriculture, culture and sport but especially to politics and social situation. The most interesting and informative are therefore from today's view the special supplements to the magazine. The main idea of the output of this work is that the region truly maintained some specifics of the border city and area and it was dealt with it that way from a national perspective, the Communist Party and its own citizens. At the same time the thesis serves as a first comprehensive insight into the problems of Cheb regional press during the second half of the twentieth century.

Klíčová slova

Cheb, Chebsko, hraničářský okres, regionální tisk, normalizace, komunismus, Komunistická strana Československa, sametová revoluce

Keywords

Cheb, Cheb region, border district, regional press, normalization, communism, the Communist Party of Czechoslovakia, Velvet Revolution

Rozsah práce: 270 636 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 13.5. 2015 Libor Šollar

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval především své manželce, která se po celou dobu mé práce na této diplomové práci ochotně starala o našeho malého syna a mně tím umožnila věnovat se studiu.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Šollar Libor	**Razítko podatelny:**
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2012	
E-mail diplomantky/diplomanta: liborsollar@gmail.com	
Studijní obor/forma studia: Mediální studia/kombinovaná forma	

Předpokládaný název práce v češtině:
Obraz příhraničního regionu Chebsko v místním tisku od období normalizace do pádu komunismu

Předpokládaný název práce v angličtině:
The image of the border Cheb region in the local press since the normalization period until the fall of communism

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: *ZS 2012/2013*)
(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)
LS 2013/2014

Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků)**:**
V práci bych se chtěl věnovat specifikům každodenního života v Chebu jakožto města a regionu ležícího na samé hranici s tehdejší Německou Spolkovou Republikou (a tedy na úplném konci naší vlasti) a jejich zobrazování v tamním tisku, přílohách celostátních novin, ale především v listě Hraničář. Období mého zájmu je mezi tzv. normalizací, tedy 70. léta až do přelomu let 1989/1990. Nejsem si vědom předešlého uceleného zpracování takto vymezeného tématu.

Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků)**:**
Cílem rešerší a výzkumu bude zjistit, byla-li a příp. jak byla reflektována v tisku specifika Chebska a jakým způsobem, jaké rutinní postupy byly používány a lze-li v tomto vystopovat nějaké vzorce. Součástí výzkumu bude rovněž průzkum řízení a složení redakce listu, její obměny a (ne-)možnosti vlivu redakce na prezentaci regionu v mezích systému direktivního řízení. Dále mne budou zajímat rozbory vztahu k tehdejšímu západnímu Německu, zmínky o důležitých regionálních osobnostech, kulturním a sportovním životě v regionu a obecně regionální zprávy. Zaměřím se také na prezentaci významných dnů a výročí (Vítězný Únor, osvobození Chebu americkou / sovětskou armádou apod.). Zajímá mne také, jak moc byl list angažovaný nebo naopak ideologicky neutrální a jaký mediální obraz regionu byl prezentován, případně jaký vliv na toto mělo složení redakce. Všechny tyto jevy budu zkoumat v závislosti na čase v uvedeném časovém intervalu na vybraném vzorku.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod
2. Historická východiska regionu
   - 2.1. Stručná rekapitulace historie regionu a jeho postavení v rámci českých zemí do roku 1918
   - 2.2. Historie regionu v průběhu 20. století s důrazem na přelomové roky 1945 a 1948
   - 2.3. Analýza struktury obyvatelstva regionu po roce 1945 a předpokládaného publika listu
3. Chebský regionální tisk v období od konce 2. světové války do roku 1969
4. Chebský regionální tisk ve sledovaném období od 70. let během normalizace a transformace do pádu komunismu
   - 4.1. Fakta o chebském tisku v čele s listem Hraničář
   - 4.2. Řízení listu v daném období, redakce, personální změny
5. Rešerše listu v období tzv. normalizace a transformace se zaměřením na následující témata a změny

jejich zobrazování v závislosti na čase
5.1. Postavení Chebska v rámci republiky
5.2. Vztah k tehdejší NSR a postavení regionu vůči NSR
5.3. Četnost resp. absence regionálních zpráv a aktualit z regionu
5.4. Obraz každodenního života
5.5. Obraz hospodářství a zemědělství
5.6. Kulturní, sportovní a společenský život ve městě
5.7. Vydání listu v přelomových obdobích a časech státních svátků a výročí
6. Závěr
7. Přílohy
8. Seznam literatury

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):
„Hraničář" bude hlavní zkoumané periodikum s provedením rešerše všech dostupných tiskovin. Analyzované období – 1970-1990.

Metody (techniky) zpracování materiálu:
Rešerše, obsahová analýza

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků)**:**

Pullmann, Michal. Konec experimentu. Přestavba a pád komunismu v Československu. Scriptorium, Praha, 2011. 243 s.
Kniha se věnuje posledním letům komunistického režimu, tzv. období přestavby. Autor analyzuje dějiny v letech 1985-1989, zabírá se předpoklady zhroucení režimu a předkládá dvě hlavní diskutabilní teze. Pullmann tvrdí, že konformita obyvatel za normalizace překračovala pouhé přizpůsobení, že podíl disentu na konci systému byl minimální, ale že zásadním důvodem sametové revoluce byla ztráta schopnosti aktérů konsensu o základních otázkách uspořádání na každodenní úrovni a že systém se tedy zhroutil zevnitř. Druhou Pullmannovou tezí je, že dnešní poměry jsou do jisté míry pokračováním normalizace.

Boldt, Frank. Cheb, město evropských dějin. Paseka, Praha, 2010. 304 s., ISBN 978-80-7432-059-0.
Německý bohemista Frank Boldt se zabývá historií Chebska jako regionu se zvláštním postavením v rámci českých zemí, z hlediska toho, že dnešní obyvatelé zde nemají kořeny před rokem 1945 a vztah k regionu si vlastně teprve vytvářejí. Věnuje se souvislostem česko-německého soužití. Kniha je opatřena komentářem historika Vratislava Vaníčka.

Boháč, Jaromír. Cheb v zrcadle času. Cheb, Město Cheb, 2003. 80 s., ISBN 8023932586.
P. Boháč se spoluautorem Jiřím Strádalem se věnují historii (p. Boháč) i současnosti (p. Strádal) Chebu jako příhraničního města s pohnutou historií, které většinu času patřilo německým zemím a bylo obýváno germánským obyvatelstvem.

Jiřík, Václav. Kupředu levá. Praha, Nakladatelství Epocha, 2005. 365 s., ISBN 978-80-87027-43-1.
Kniha se věnuje událostem kolem roku 1948 v Karlovarského kraje, především Chebska. Autor využívá dosud nepoužitých zdrojů a nepublikovaných informací k utvoření autentického obrazu tehdejší doby.

Řehka, Josef. Podzim trpkých plodů. Cheb, Okresní výbor Českého svazu protifašistických bojovníků v Chebu, 1987. 137 s., ISBN neuvedeno.
Kniha se zabývá Chebskem v první polovině 20. století, konkrétně za 1. republiky a za mnichovské dohody v roce 1938 z pohledu pamětníků té doby. Kniha je zajímavá především datem svého vydání – 1987, tudíž užitým jazykem a pohledem na socio-kulturní souvislosti konce 80. let.

Emmert, František. Průvodce českými dějinami 20. století. Brno, Clio, 2012. 320 s., ISBN 978-80-905081-0-1.

Jedná se o populárně naučnou knihu mapující vývoj historických událostí v českých zemích v průběhu 20. století. Kniha obsahuje jak uspořádaná fakta, tak výklad událostí a jejich souvislostí.

Kalous, Jan; Kocian Jiří. Český a slovenský komunismus (1921-2011). Praha, ÚSD AV ČR, ÚSTR, 2012. 459 s., ISBN 978-80-7285-156-0, 978-80-87211-70-0.
Kniha je vlastně prezentací výzkumu autorů historie českého komunismu, komunistické strany a vztahu společnosti k této ideologii. Autoři představují komunismus v určitých etapách a jako podstatné období nedávné minulosti Československa.

Profantová, Zuzana. Žili sme v socializme I. : kapitoly z etnológie každodennosti. Bratislava, Ústav etnológie SAV, 2012. 350 s., ISBN 978-80-88997-49-8.
Kniha je založená na autobiografickém vyprávění autorky z pohledu tzv, malých dějin generací narozených v 40. a 50. letech. Autorka neusiluje o politickou interpretaci, ale věnuje se socialistické každodennosti.

Alan, Josef. Alternativní kultura : příběh české společnosti 1945-1989. Praha, Lidové noviny, 2001. 610 s., ISBN 80-7106-449-1.
Dílo se věnuje fenoménu alternativní, nebo-li neoficiální kultury v českých zemích v letech 1945-1989. Kniha definuje pojem alternativní v těchto souvislostech a věnuje se konkrétním odvětvím kultury z hlediska sociologického a kulturně-historického.

Fondy Státního okresního archivu Cheb

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)
Ordáňová Jana. Československé četnictvo na Chebsku ve třicátých letech 20. století. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Katedra historie. Plzeň 2011.
Dlouhá Petra. Český periodický tisk na Chebsku v roce 1945. Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd. Katedra mediálních studií. Praha 2012.
Flaška Martin. Chebsko po květnu 1945. Jihočeská univerzita. Fakulta pedagogická. Katedra společenských věd. České Budějovice. 2009.
Vejrážková Lucie. Městská památková rezervace Cheb. Vysoká škola polytechnická Jihlava. Katedra cestovního ruchu. Jihlava. 2010.
Šollar Miroslav. Nové osídlení Chebska po druhé světové válce. Masarykova univerzita. Fakulta filozofická. Brno. 2009.

Datum / Podpis studenta/ky

28. 6. 2013 **……**

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Doc. Barbara Köpplová, CSc.

……

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga **Datum / Podpis pedagožky/pedagoga**

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT **VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ** A VE **DVOU** VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI **VYZVEDNOUT** V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A **NECHAT VEVÁZAT** DO OBOU VÝTISKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE VEDOUCÍ PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Obsah

ÚVOD....2

1. HISTORICKÁ VÝCHODISKA REGIONU....5

1.1 Stručná rekapitulace historie regionu a jeho postavení v rámci českých zemí do začátku dvacátého století....5
1.1.1 Geografické podmínky Chebska....5
1.1.2 Historické milníky v dějinách Chebu....6
1.2 Historie regionu v průběhu dvacátého století....13
1.2.1 Cheb do první světové války....14
1.2.2 První světová válka a meziválečné období....15
1.2.3 Druhá světová válka a její následky v regionu....17
1.2.4 Únor 1948 a následné období komunismu....21
1.2.5 Cheb po roce 1989....26
1.3 Analýza struktury obyvatelstva regionu po roce 1945 jakožto předpokládaného publika listu....29

2. CHEBSKÝ REGIONÁLNÍ TISK V OBDOBÍ OD KONCE 2. SVĚTOVÉ VÁLKY DO ROKU 1969....34

3. CHEBSKÝ REGIONÁLNÍ TISK VE SLEDOVANÉM OBDOBÍ OD 70. LET BĚHEM NORMALIZACE A TRANSFORMACE DO PÁDU KOMUNISMU....50

3.1 Fakta o chebském tisku v čele s listem Hraničář....50
3.2 Řízení listu v daném období, redakce, personální změny....55

4. TÝDENÍK HRANIČÁŘ V OBDOBÍ TZV. NORMALIZACE A TRANSFORMACE SE ZAMĚŘENÍM NA NÁSLEDUJÍCÍ TÉMATA A ZMĚNY JEJICH ZOBRAZOVÁNÍ V ZÁVISLOSTI NA ČASE....60

4.1 Postavení Chebska v rámci republiky....61
4.2 Vztah k tehdejší NSR a postavení regionu vůči NSR....62
4.3 Četnost resp. absence regionálních zpráv a aktualit z regionu....67
4.4 Obraz každodenního života....69
4.5 Obraz hospodářství a zemědělství....72
4.6 Kulturní, sportovní a společenský život ve městě....75
4.7 Vydání listu v přelomových obdobích a časech státních svátků a výročí....79

ZÁVĚR....101

SUMMARY....103

POUŽITÁ LITERATURA....105

SEZNAM PŘÍLOH....111

PŘÍLOHY....113

Úvod

Tématem mé diplomové práce je jedno z nejzajímavějších období poměrně nedávné historie našeho státu. Když řekneme zajímavé, je třeba jedním dechem dodat, že též velmi pohnuté, smutné, kruté a absurdní období. V této práci se pokusím zobrazit všední život obyvatel mezi lety 1970 a 1990, tedy od období tzv. normalizace po roce 1968 do prvního porevolučního roku v chebském regionu, a jeho zobrazování a popisování v místním tisku.

Téma práce je zajímavé nejen z historického hlediska, ale též geografickou polohou Chebu. Hlavním důvodem, proč jsem zvolil toto téma však je, že z Chebu pocházím. Při volbě tématu své diplomové práce jsem se ubíral dvěma směry. Přemýšlel jsem o tématu mediálně spjatém s mojí profesí, ovšem takové jsem ani při konzultacích s pedagogy nenašel, a dále o svém rodišti, což tedy v mém rozhodování zvítězilo. V Chebu jsem žil od svého narození v roce 1979 do roku 2005. Z období konce komunismu a raných devadesátých let si tedy již leccos pamatuji a právě proto pro mě byla myšlenka probádat toto období velmi atraktivní.

Hlavním cílem této práce tedy bude vykreslit mediální obraz běžného života v tomto regionu v zmíněném období. Jádrem práce budou rešerše regionálního tisku, který byl ve zkoumaném období reprezentován týdeníkem Hraničář, a to na zvoleném vzorku všech vydání z let 1970, 1971, 1980, 1981, 1989 a 1990.

Cheb je unikátní místo svou polohou, z níž přirozeně vyplynula i jeho svébytná historie. Přes četné změny správců Chebska obývali tuto oblast až do konce 2. světové války téměř výlučně obyvatelé německé národnosti, kteři byli násilně odsunuti a na jejich místo přišla nejchudší část českých obyvatel téměř z celé střední Evropy, kteří v naprosté většině neměli k regionu žádný vztah. Celá oblast česko-německých vztahů je natolik obsáhlá, že je v rámci jedné práce, jejíž by byla hlavním tématem, prakticky nepostihnutelná. To samé platí o odsunu Němců a osídlení regionu novými obyvateli. Uchopit tato dvě témata komplexně tedy není účelem této práce, v které jsem se omezil na zachycení historie oblasti. Je pravdou, že publikací o těchto tématech je mnoho, zrovna tak jako publikací o Chebu. Ovšem většinou se jedná o díla zabývající se nějakou konkrétní sférou, ponejvíce v rámci období kolem 2. světové války. Ze závěrečných univerzitních prací se Chebu a jeho historie týkala bakalářská práce v rámci Vysoké školy polytechnické v Jihlavě „Městská památková rezervace Cheb" od Lucie Vejrážkové, diplomová práce na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy

„Český periodický tisk na Chebsku v roce 1945" od Petry Dlouhé, diplomová práce na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity „Chebsko po květnu 1945" od Martina Flašky, dále diplomová práce na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně „Kultura a její vývoj na Chebsku mezi lety 1945 - 1948" od Ivany Rambouskové a v neposlední řadě bakalářská práce opět na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity „Nové osídlení Chebska po druhé světové válce" od Miroslava Šollara. Z uvedeného vyplývá, že doposud byla v odborných studentských pracích věnována pozornost především období bezprostředně po konci 2. světové války. Já jsem se naproti tomu pokusil zaměřit na historii mladší, a to období let 1968/1969 až 1990.

Přesto jsem k tématu přistoupil ze široka a v první kapitole se věnuji historii regionu od prvních zmínek o něm. Čtenáři by se mohlo na první pohled možná zdát, že tento text k tématu nepatří, nicméně jsem bytostně přesvědčen, že kapitola o historickém vývoji Chebu by neměla chybět v žádné odborné práci o Chebu, protože tato kapitola Cheb prostě definuje. Historii tohoto krásného města jsem pro vytvoření kompaktního obrázku stručně načrtl až do současnosti, kde již z větší části vycházím z vlastní zkušenosti.

V další kapitole se pak snažím stručně popsat výměnu obyvatel na Chebsku po 2. světové válce s důrazem na původ a strukturu nově příchozích coby budoucích obyvatel, a tedy čtenářů místních novin. Poměrně značnou pozornost jsem věnoval již období let 1945 - 1969, protože bylo třeba prozkoumat společenskou a mediální situaci těsně před sledovaným obdobím a najít mezi těmito časovými úseky souvislosti. Třetí a čtvrtá kapitola se věnuje hlavnímu tématu, místnímu tisku ve sledovaném období. Nejdříve jsem shrnul zásadní fakta a následně se věnoval rešerším samotným.

Od vyplnění a schválení tezí práce uplynula poměrně dlouhá doba a dnes mohu zkonstatovat, že mé dřívější představy byly poměrně naivní. Volil jsem téma pro mne velmi atraktivní, aniž bych o něm měl byť jen rámcový přehled. Mou hlavní mylnou původní hypotézou bylo, že zkoumaný týdeník Hraničář bude strukturován jako dnešní denní tisk, tedy že by mohl mít sekci celostátních zpráv, zahraniční rubriku, a pak případně oddíl regionálních zpráv, sportovní rubriku a další. Očekával jsem, že regionální zprávy budu v rámci jednotlivých vydání vyhledávat a nacházet v počtu jednotek na výtisk. Vzhledem k tomuto předpokladu, a tedy očekávanému rozumnému množství článků o chebském okrese, jsem plánoval provést i kvantitativní obsahovou analýzu se zaměřením na regionální zprávy v rámci vybraného vzorku. Poctivě provedené rešerše listu už od začátku jeho vydávání v roce 1960 však ukázaly, že list se

na svých čtyřech stranách (a velmi častých dvou stranách zvláštních příloh) naopak věnoval pouze chebskému okresu a celostátní zprávy nechával celostátnímu dennímu tisku. Po celou dobu vydávání variovala jeho angažovanost a samozřejmě list se stylisticky vyvíjel v čase, jak bude popsáno v práci samotné, nicméně své filozofie uveřejňování pouze místních zajímavostí se držel striktně. Z toho vyplývá nepřeberné množství článků o každém tématu, přestože místní tisk reprezentoval pouze jeden list. Pokusil jsem se zvolit jiný přístup a a ve výzkumné části práce každé téma analyzovat kvalitativně, konkrétně metodou hloubkového proniknutí do textu, a pro dokreslení představy v každé podkapitole vybrat několik nejzajímavějších článků. Na závěr jsem pro doplnění kvalitativního výzkumu provedl krátkou obsahovou analýzu vybraného vzorku (zvláštních příloh). Podobný princip jsem zvolil u příloh k práci, do kterých jsem vybíral především tzv. perličky z dnešního pohledu. Práce je jinak strukturována podle původního záměru a odpovídá tak schváleným tezím.

Hlavním zdrojem informací pro mne byl samozřejmě list samotný, a pak, především pro padesátá léta, kdy žádné místní periodikum nevycházelo, se hlavním pramenem informací o běžném životě ve městě a okolí a zmínkách o něm v tisku stala chebská kronika, která v souladu se zákonem č. 80/1920 Sb. a především mnoha směrnic k odborné poradenské činnosti kronikářů a jejich politické výchově vydaných Ministerstvem školství a osvěty po roce 1948 pravidelně zaznamenávala nejen život ve městě, ale též veškeré zmínky o Chebu v celostátním tisku. Kromě těchto hlavních zdrojů jsem pročetl mnoho dalších, i beletristických knih, z nichž bych jako příklad rád uvedl jednu, která ve mně zanechala nejhlubší dojem, a to byla kniha nedávno tragicky zesnulého chebského spisovatele Stanislava Wintra (14.3.1943 Starý Plzenec - 22.2.2015 Cheb) „Chebsko za soumraku - případ Vernap", popisující život na Chebsku v době tuhé normalizace prostřednictvím osudů jedné obyčejné rodiny.

O Chebu toho bylo napsáno mnoho, nicméně místním tiskem v druhé polovině 20. století a především v její druhé části, se ještě žádná studie nezabývala. Doufám, že práce splnila svůj cíl, ale také, že případnému budoucímu čtenáři přinese jak užitek z nových a zajímavých informací, tak radost ze zajímavého čtení.

1. Historická východiska regionu

Na úplném začátku je potřeba se podívat na chebský region z širšího úhlu pohledu a uvést případného čtenáře této práce do geografických a historických specifik Chebska. Ta se totiž neobjevila z čistého nebe až se vznikem tzv. železné opony, resp. námi zkoumaného období, ale existují zde v souvislosti s geografickou polohou oblasti a historickým vývojem již od prvního osidlování této oblasti. Tato kapitola zdánlivě nesouvisí s tématem práce, ovšem pro pochopení problematiky regionu a zbývajícího textu práce je zcela klíčová.

1.1 Stručná rekapitulace historie regionu a jeho postavení v rámci českých zemí do roku 1918

1.1.1 Geografické podmínky Chebska

Chebsko leží v západní části naší země, České republiky (dřívější chebský okres byl nejzápadnějším v ČSSR) a zasahuje do dvou horských soustav, Šumavské na jih a Krušnohorské na sever. Již z tohoto velmi povrchního popisu je zřetelná jedinečnost polohy Chebska jako oblasti nejen na pomezí dvou států, ale též na pomezí dvou geografických a geologických celků. Díky tomu je Cheb nejen těžištěm tzv. lázeňského trojúhelníku (Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně), ale nachází se zde i další geologické a turistické zajímavosti jako je unikátní národní přírodní rezervace *SOOS*[1] nebo nejmladší sopka na českém území *Komorní hůrka*[2]. Pro označení oblasti je velmi často používán také název *Chebská pahorkatina* díky místy až hornatému terénu, nejvýrazněji v oblasti Aše, která se nachází v *Ašské vrchovině* v rámci geomorfologického celku *Smrčiny* (neboli Fichtelgebirge, jelikož se jedná o bavorské území).[3]

[1] SOOS je rašeliniště a minerální slatiniště s vulkanickou činností v podobě tzv. mofet a pramenů; slovo SOOS znamená v chebském německém - egerlandském - nářečí *močál.*

[2] Komorní hůrka je nejen nejmladší, ale též nejprozkoumanější sopka na území Česka. Sopka se nachází v blízkosti Chebu a Františkových Lázní. Komorní hůrka je od roku 1951 národní přírodní památkou. Svým zájmem o ni ji proslavil zejména Johann Wolfgang Goethe.

[3] KUMPERA, Jan. *Západočeský kraj A-Z: historie, památky, příroda*. 1. vyd. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1989, 230 s. ISBN 80-7088-005-8.

Toto je tedy z možných pohledů na území regionu Chebsko, a to ten, který byl prezentován především v letech 1948 - 1989, kdy byl fakt sousedství Chebu s Německem de facto ignorován, resp. zamlčován. Dnes však víme, že chebský okres nelze zaměňovat s původním historickým regionem Chebsko (Egerland), které bylo mnohem větší, výrazně zasahovalo do Bavorska, až k městu Tirschenreuth (zhruba 25km jiho-jihozápadním směrem od Chebu), a neobsahovalo Mariánské Lazně a okolí, ani Ašsko.

1.1.2 Historické milníky v dějinách Chebu

První dochované stopy osídlení pocházejí z období mladší doby kamenné, konkrétně z doby asi 3000 let před naším letopočtem. Do let 1100 - 750 př. n. l. zařazují nálezy popelnicové pohřebiště z mladší doby kamenné u Žirovic u Františkových Lázní. Na antické mapě Claudia Ptolemaia na obchodní cestě mezi Řeznem a Wismarskou nížinou se nacházelo sídliště zvané Menosgada, o němž jsou někteří vědci přesvědčeni, že leželo právě na území dnešního Chebu.[4]

První písemná zmínka o Chebu pochází z 13. února 1061. Jedná se o listinu císaře Jindřicha IV. oznamující darování části lesa u cesty vedoucí od Chebu jeho služebníkovi Otnantovi. Tato listina je zároveň nejstarším dokladem o postupující středověké kolonizaci území kolem Chebu**.** V průběhu 11. století se Cheb ocitl v zájmu sousední bavorské Severní marky a lze důvodně předpokládat, že Chebsko bylo po jistou dobu ovládáno českou i německou stranou. Kolem roku 1100 pak dochází ke sjednocení Severní marky markrabětem Diepoldem z Vohburgu, rychlé kolonizaci Chebska a vytvoření nového správního centra v Chebu. Kolem roku 1125 staví Diepold na místě původního slovanského hradiště kamenný hrad, který se stává ústředním hradem celé oblasti a který byl předchůdcem dnešního hradu.[5]

V roce 1135 je chebské území poprvé označeno jako Regio Egere a dosahuje od Chebu až k bavorskému Tirschenreuthu.[6]

Po smrti Diepolda III. v roce 1146 přechází Cheb do rukou rodu Štaufů, pod jejichž vládou zůstává do roku 1167, kdy bylo Chebsko získáno císařem Friedrichem Barbarossou, který si byl vědom důležitosti jeho polohy pro svou politiku. V průběhu

[4] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2008, 85 s., [76] s. obr. příl. Zmizelé Čechy. ISBN 978-80-7185-899-7.
[5] Tamtéž.
[6] Tamtéž.

12. století, již za vlády rodu Štaufů, pokračovala kolonizace chebské oblasti, vznikal větší počet hradů a opevněných sídel a takřka 300 kolonizačních vsí. Císařské rezidence, tzv. falce, nesloužili již jen k obranným účelům, ale také k sebeprezentaci císařské feudální moci.[7]

V roce 1179 proběhla první návštěva císaře Friedricha Barbarossy v Chebu. Tato příležitost je považována za impuls ke stavbě chebské falce[8], přestože začátek stavby není nijak doložen. V roce 1183 je hrad zmíněn jako císařský, tedy byl již minimálně ve výstavbě, a následné četné návštěvy císařské rodiny i císaře samotného dokládají jeho důležitost v soustavě císařských falcí.[9]

V císařské listině z roku 1203 se o Chebu poprvé píše jako o městě (civitas) a v této souvislosti se staré tržní městečko v letech 1203 - 1215 rozšiřuje a zakládá nové město. 12. července 1213 podepisuje císař Friedrich II. v kapli chebského hradu takzvanou Zlatou bulu z Chebu. Touto listinou kodifikoval Friedrich II. vztahy mezi mocí světskou a církevní.[10]

Roku 1266 je Cheb obsazen vojskem českého krále a správce říšských statků Přemysla Otakara II. a připojen k jeho územím. Tato vláda trvala pouhých deset let, přesto ale znamenala prvotní začátek českých snah o trvalé ovládnutí Chebska a vytvoření západní hranice českého království.[11] Tyto slaví úspěch po dalších dvaceti letech. Mezi roky 1291 a 1304 je Chebsko opět v držení českého krále, Václava II. Snahy o ovládnutí Chebska vrcholí v roce 1322 jeho trvalým připojením k zemím Koruny české. Český král Jan Lucemburský dostal Chebsko do zástavy od císaře Ludvíka Bavora za pomoc při boji o říšský trůn. 23. října 1322 Jan Lucemburský vydal zástavní listinu, kterou potvrdil Chebským všechna práva a privilegia. Právě tato listina se stala základem zvláštního postavení Chebu v rámci zemí Koruny české. Díky těmto

[7] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2008, 85 s., [76] s. obr. příl. Zmizelé Čechy. ISBN 978-80-7185-899-7.
[8] Dodnes se jedná o jedinou stavbu svého druhu na území ČR.
[9] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2008, 85 s., [76] s. obr. příl. Zmizelé Čechy. ISBN 978-80-7185-899-7.
[10] Jednalo se o listinu stejně významnou pro celou Evropu, jako je v současnosti např. Lisabonská smlouva. Spolu s ní podepsal Friedrich II. v Chebu další dva dokumenty. V jednom přiznává práva a privilegia cisterciáckému klášteru ve Waldsassenu, která jim udělil jeho otec Jindřich VI., a obnovuje osvobození kláštera od dávek a právních povinností. V druhém dokumentu převádí císař pole a louky pro zbudování chovného rybníku na mnichy ve waldsassenském klášteře.
[11] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2008, 85 s., [76] s. obr. příl. Zmizelé Čechy. ISBN 978-80-7185-899-7.

upraveným poměrům bylo připojení pro město výhodné a to začalo ovládat celou oblast. Většinu příjmů města tvořily zisky z obchodu a řemeslného podnikání.[12]

Za vlády Karla IV. došlo k upevnění státoprávních svazků českých zemí a k pevnějšímu zapojení Chebska jako nezcicitelného území. Karel IV. opět potvrdil Chebským všechna práva a odměňoval je dalšími privilegii (právo razit mince, osvobození od placení řady poplatků, osvobození od placení mýta a cla v rámci celé říše).[13]

Na počátku 15. století byl Cheb již bohatým a důležitým obchodním městem s dominantním postavením v rámci celého historického regionu Chebsko, podloženým hospodářskou i vojenskou mocí. Cheb měl v této době 8 000 obyvatel, což ho řadilo k největším a nejbohatším městům českých zemí i k evropským středověkým velkoměstům. Vnitřní město mělo okolo 400 domů, předměstí dalších zhruba 200. Cheb vydržoval vlastní najaté žoldnéře a měl vlastního vyslance na kostnickém koncilu.[14]

V průběhu první poloviny 15. století byl Cheb coby katolické město aktivním účastníkem husitských válek na straně protihusitské koalice. Cheb vysílal svou vojenskou jednotku (hotovost) na různá bojiště a účastnil se mnohých bojů i všech křížových výprav. Koncem dvacátých let 15. století se Cheb stává důležitým zprostředkovatelem mezi husity a katolickou stranou. V červnu 1430 se husité cestou z Norimberka do Čech ocitli před branami Chebu, vypálili část předměstí, následovala jednání, po kterých město zaplatilo výpalné a husité odtáhli. V květnu 1432 se v Chebu setkávají zástupci husitských Čech s poselstvem koncilu, aby dojednali podmínky slyšení husitů v Basileji. Zdlouhavá jednání byla zakončena dohodou o jedenácti bodech, která zaručovala husitům svobodné slyšení na základě Písma svatého.[15]

Za vlády Jiřího z Poděbrad, v druhé polovině 15. století, se Cheb stal dějištěm knížecích sněmů, slavností a diplomatických ujednání díky stabilizaci poměrů v českém království a politické autoritě Jiřího z Poděbrad i racionálnímu a loajálnímu postoji chebských představitelů a občanů vůči státu a králi. Jiří z Poděbrad navštívil Cheb během třiceti let své vlády celkem čtyřikrát a své pobyty pokaždé využíval k politickým jednáním a s nimi spojeným společenským událostem. Cheb v této době fungoval jako

[12] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2008, 85 s., [76] s. obr. příl. Zmizelé Čechy. ISBN 978-80-7185-899-7.
[13] Tamtéž.
[14] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb - město*. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1999, 240 s. Historicko-turistický průvodce. ISBN 80-86125-08-4.
[15] Tamtéž.

Jiříkův spolehlivý partner na západním okraji království výměnou za panovníkovu ochranu spojenou se zajištěnou hospodářskou prosperitou. Cheb hrál novou roli zprostředkovatele smíru a místa pro mírová řešení sporů díky zmíněným vztahům s panovníkem a zeměpisné poloze na západní hranici království.[16]

„Krásné město v okouzlujícím údolí, mající dvoje až troje hradby, s mnoha mlýny, deseti kostely a kaplemi, padesáti studněmi, šesti branami a nejlepší medovinou široko daleko, vyváženou do mnoha zemí. Jedná se o klidné a prosperující město."

Toto je popis města z místní kroniky z poloviny 16. století. Ovšem i v tomto období rozkvětu se objevuje rostoucí společenské a náboženské napětí díky reformačním myšlenkám a selským válkám. Od 40. let 16. století se v okolí města postupně prosazovalo evangelické učení, jehož reformy přispěly k rozvoji kulturního života města. Ujaly se nové cechovní zvyky a slavnosti – mávání praporem, pěvecké soutěže cechmistrů, světská dramata, lidové frašky hrané žáky latinské školy, atd. V druhé polovině 16. století Cheb zažívá celkový rozkvět – gymnázium pod protestantským dohledem je centrem vzdělanosti a humanistické výchovy (vyučuje zde dramatický autor Clemens Stephani); tiskárna Hanse Burgera vydává vědecká díla nadregionálního významu oceňována mnohými tehdejšími učenci; v 70. letech je provedena první soudní pitva chebským lékařem Gregorem Zechendorfferem, jehož příručka chirurgie je vydána až ve Frankfurtu; je zde sepsán Johannem Avenariusem známý hebrejský slovník; řada občanů Chebu navštěvuje přední evropské univerzity; místní kroniky Pankratze Engelharta, Hanse Schönstettera a Andrease Baiera mají nadregionální význam.[17]

Během třicetileté války se Cheb ocitá v centru zájmu obou znesvářených stran kvůli své strategické poloze. Obě strany se předhánějí v dobývání, drancování, zcizování zásob a plenění města. První velké vyplenění v roce 1625 je spojeno s prvním pobytem vrchního velitele císařských vojsk Albrechtem z Valdštejna, jehož jméno zůstalo později natrvalo spojeno s Chebem. V roce 1631 je Cheb dobyt saským vojskem, roku 1632 je pak získán zpět Albrechtem z Valdštejna, roku 1647 je dobyt

[16] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2008, 85 s., [76] s. obr. příl. Zmizelé Čechy. ISBN 978-80-7185-899-7.
[17] Tamtéž.

Švédy. Válka přivedla Cheb na pokraj zániku. Třetina domů byla zničena, mnoho drobných podnikatelů emigrovalo a celé město bylo velmi zchátralé.[18]

Valdštejn přijíždí do Chebu v únoru 1634 celkově popáté, a jak se později ukáže, je to také naposledy. Dozvídá se, že byl sesazen z velitelství císařského vojska, ovšem snaží se získat část vojska na svou stranu a z chebské pevnosti vyjednávat. Ve skutečnosti o jeho osudu rozhodovali jeho plukovníci a ti již byli rozhodnuti – na 25. února městský velitel Gordon pozval Valdštejnovy oddané na hrad k hostině, kde byli nemilosrdně odstraněni. Skupina vojáků pak vtrhla do domu na náměstí[19] a rytmistr Deveroux Valdštejna probodl partyzánou.[20]

Třicetiletá válka a opakované dobytí Chebu poukázaly na zastaralost a neúčinnost chebského opevnění. Z tohoto důvodu Ferdinand III. díky strategické poloze města v červenci 1652 podepsal dekret rozhodující o přebudování Chebu na vojenskou pevnost. Koncem století již byl Cheb oficiálně pohraniční pevností, celé město bylo obehnáno dvěma příkopy a sedmi velkými bastiony[21].

Oživení hospodářské situace přichází v druhé polovině 17. století. Oživuje se stavební činnost, nastává celkové zlepšení života ve městě. V roce 1687 byla v Chebu poštovní stanice napojená na Thurn-Taxisovu poštu. Jezdecká pošta odsud odjížděla do Prahy, Norimberku a Drážďan, a to dvakrát týdně. Johann Widtmann, zakladatel poštovní stanice a od roku 1693 první chebský poštmistr, začal roku 1703 dvakrát týdně vydávat první chebské tištěné noviny. Chebští truhláři a řezbáři znamenají značný přínos baroknímu umění; vyrábějí se barevné reliéfní intarzie[22], šperkovnice, sekretáře a skříňky, které jsou zhotovovány na zakázky městské rady jako dary pro důležité návštěvy města. I přes tento ekonomický růst již Cheb svého dřívějšího výsostného postavení nikdy nedosáhl.[23]

V roce 1721 se koná poslední setkání politické reprezentace Chebska, tzv. Chebského zemského sněmu, kvůli schválení sankce, kterou Karel VI. zajišťoval nedělitelnost habsburských zemí. V roce 1723 začíná být Chebsko jako propadlá

[18] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb - město*. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1999, 240 s. Historicko-turistický průvodce. ISBN 80-86125-08-4.
[19] Jedná se o dům, ve kterém dnes sídlí chebské muzeum.
[20] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2008, 85 s., [76] s. obr. příl. Zmizelé Čechy. ISBN 978-80-7185-899-7.
[21] Bastion je mohutná část opevnění vystupující před hradbu samotnou. Koncentrují se na ní střelci a děla; tento prvek opevnění se objevil teprve s nástupem střelných zbraní.
[22] Jedná se o druh obrazu typický pro Chebsko, vytvořený skládáním a lepením dýh různých barev a struktur.
[23] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2008, 85 s., [76] s. obr. příl. Zmizelé Čechy. ISBN 978-80-7185-899-7.

zástava považováno za součást Koruny české a Cheb se stává i formálně svobodným českým královským městem.[24]

Přelom 18. a 19. století znamenal významnou fázi výstavby Františkových Lázní, které patřily do roku 1851 chebskému magistrátu. Z „chebské kyselky" se pacientům do Chebu dovážely prameny už od 16. století. Roku 1791 byly vystavěny lázně podle Tobiase Grubera, o šestnáct let později jsou Františkovy Lázně oficiálně prohlášeny a pojmenovány Františkovými Lazněmi. Jejich růst přispívá i k rozvoji a významu Chebu a přivádí do Chebu řadu jak českých, tak evropských významných osobností a potlačuje dosavadní provinčnost a maloměšťáctví.[25]

Od roku 1806 do sklonku svého života (1832) na Chebsku pravidelně pobýval Johan Wolfgang von Goethe, přátelil se s radou města Josefem Sebastianem Grünerem (díky němu si vytvořil vztah k regionu, měli společné zájmy, společně studovali historii a geologii Chebska), Karlem Hussem (kronikář, sběratel, poslední chebský kat), Janem Václavem Tomáškem (skladatel), Kašparem Šternberkem (jeden ze zakladatelů národního muzea), a dalšími. Goethe miloval lázeňský způsob života a za účelem studia zde navštěvoval Komorní hůrku.[26]

„Vždy, můj nejdražší, když se blíží roční doba, kterou radostně a užitečně trávím v Čechách, pociťuji silnou touhu být tam a především přání Vás, veleváženy, co nejdříve pozdravit."

J.W. Goethe v dopise chebskému radovi Grünerovi z roku 1828.

První polovinu 19. století charakterizují především dvě zásadní události – rozsáhlý požár a zrušení chebské pevnosti.

- Při požáru v roce 1809 shořela celá severní část města, nenávratně poškozené byly středověké stavby, jež nebyly již nikdy obnoveny – kostel na Jánském náměstí, synagoga v ghettu, karner (kostnice) na Kostelním náměstí. Těžce byl zasažen též Kostel sv. Mikuláše. Shořelé barokní zastřešení bylo nahrazeno gotickou střechou se čtyřmi věžičkami, ovšem severní věž byla až do roku 1864 zastřešena provizorně

[24] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb - město*. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1999, 240 s. Historicko-turistický průvodce. ISBN 80-86125-08-4.
[25] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2008, 85 s., [76] s. obr. příl. Zmizelé Čechy. ISBN 978-80-7185-899-7.
[26] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Cheb: Město Cheb, 2007. 198 s. ISBN neuvedeno.

(podobně jako poté po 2. sv. válce celou druhou polovinu 20. století obě věže). O Chebský hrad se již nikdo nestaral a nádvoří bylo zavezeno sutinami z požáru a demolovaného opevnění. Hrad se stal fakticky zříceninou.[27]

• Zrušení chebské pevnosti a prohlášení za otevřené město znamenalo symbolický vstup do nové éry, racionální doby a století hospodářské revoluce. Bohužel bylo zničeno mnoho starého bez ohledu na svou hodnotu. Zbourána byla většina z více jak padesáti věží na opevnění a naprostá většina městských bran, historické budovy byly přestavovány velmi necitlivě.[28]

V druhé polovině 19. století nastává rozvoj železniční sítě a na něj navázaný další růst míst napojovaných na železnici. V roce 1865 se otevírá chebské nádraží a následně zprovozňují tratě Cheb – Aš – Hof a Cheb – Waldsassen (bavorský vlak), roku 1871 tratě Cheb – Chomutov a Cheb – Plzeň a roku 1882 trať Cheb – Schirnding. Chebské nádraží je v sedmdesátých letech 19. století velikostí i významem jedním z největších v českých zemích, má 11 hlavních kolejí, 131 vyhýbek, 5 točen a 2 posunovací plochy a projíždí jím okolo sta osobních a nákladních vlaků denně, tedy kolem milionu cestujících ročně. Cheb je železničním uzlem nejen pro Čechy, ale i po ose Mnichov – Berlin, a upevňuje si status přirozeného centra oblasti.[29]

V roce 1865 se nově otevřené vlakové nádraží stalo novodobou bránou do města, mělo vliv na jeho podobu a změnilo stávající půdorys města z 13. století. Mezi uzavřeným náměstím Jiřího z Poděbrad a nádražím zela kilometrová mezera, kterou bylo nutné vyplnit novou výstavbou. Za tím účelem se musely zbourat dva domy uzavírající náměstí a vyrovnat výškové rozdíly mezi příkopem u městské hradby v dnešní Šlikově ulici a vnějším opevněním. Po těchto úpravách následoval čilý stavební ruch a výstavba Nádražní ulice.[30]

V této době vznikají na místech původních příkopů a opevnění tři nové okružní ulice (dnešní Komenského, Májová a Evropská) a budovy evangelického kostela (1871), centrální školní budovy Rudolfina (1874, zbouráno 1999) a městského divadla (1874). Všechny tyto prvky vytyčují budoucí podobu města směrem k 20. století a

[27] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Cheb: Město Cheb, 2007. 198 s. ISBN neuvedeno.
[28] BOHÁČ, Jaromír a Jiří STRÁDAL. *Cheb v zrcadle času: Cheb in the mirror of time = Eger im Spiegel der Zeit*. 1. vyd. Cheb: Město Cheb, 2003, 80 s. ISBN 80-239-3258-6.
[29] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2008, 85 s., [76] s. obr. příl. Zmizelé Čechy. ISBN 978-80-7185-899-7.
[30] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Cheb: Město Cheb, 2007. 198 s. ISBN neuvedeno.

dodnes jsou až na drobné vyjímky budovy postavené v tomto období dominantami města.

Kromě stavebního rozvoje zažívá Cheb i společenský a kulturní rozpuk trvající v podstatě až do první světové války. Utváří se stálá divadelní scéna, četné pěvecké a zájmové spolky, založeno je jedno z prvních muzeí v Čechách (1873, z popudu Georga Schmida), a literární společnost založená v 80. letech prvním svobodným spisovatelem Chebu Aloisem Johnem. Bádají zde Heinrich Gradl a Karl Siegl jako první vědečtí historikové, později se zakládá časopis Unser Egerland, kde se soustředí místní vlastivědná činnost.[31]

Na přelomu 19. a 20.století se ve městě začínají kromě zámožného měšťanstva a finančního kapitálu soustředit též strojírenské závody. V roce 1863 byla založena Fischerova strojírna, jeden z nejvýznamnějších výrobců zemědělských strojů v českých zemích. Roku 1891 zakládá anglická firma v Chebu továrnu na jízdní kola Premier, roku 1911 je založena holandská Eska. V roce 1873 byl založený akciový pivovar patřící na přelomu století svou produkcí k největším v českých zemích. V tomto období vznikají i další četné textilky, stavební podniky, atd.[32]

1.2 Historie regionu v průběhu 20. století

Dvacáté století napsalo do historie (nejen) Chebu velmi absurdní kapitolu. Dějiny povolily chebským žít poklidný život pouze v první a poslední dekádě století, ovšem v posledním desetiletí dvacátého století to již byli zcela jiní chebští než na jeho začátku.

Jelikož se tato práce týká Chebu, budu se snažit minimalizovat opakování všeobecně známých historických faktů bez vztahu k Chebu a pozornost bude naopak věnována popisu událostí, které se Chebu buď bezprostředně týkaly nebo se v Chebu přímo staly.

[31] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Cheb: Město Cheb, 2007. 198 s. ISBN neuvedeno.
[32] Tamtéž.

1.2.1 Cheb do první světové války

V letech 1892 až 1912 starostoval Chebu vážený občan jménem Gustav Gschier. Toto období je zapsáno do kroniky Chebu jako velmi optimistický a klidný čas ekonomického růstu, vývoje a blahobytu. Během těchto let bylo v Chebu postaveno mnoho významných a výrazných budov s novými stavebními prvky, které většinou vhodně doplnily historické jádro a pokud tyto přežily následujících osm dekád dvacátého století, patří do dnešních dnů mezi ozdoby města.[33]

Pro ilustraci toho, jaký stavební rozmach Cheb v tomto krátkém období pouhých dvaceti let zažil, zde bude uveden pouze krátký výčet těchto staveb: synagoga, kasárna v neorenesančním stylu u Městského parku (1890) a kasárna pod Zlatým vrchem (1914), jatka (1894), dokončení Nádražní ulice (znamenající bohužel i demolici posledních středověkých domků), hala v Poohří, záložna ve Valdštejnově ulici (1898-1899), nový moderní železný most přes Ohři (1899), nová budova Obchodní a živnostenské komory na rohu Školní a Sládkovy ulice podle návrhu Gustava Wiedermanna, eskomptní banka na rohu Nádražní (dnes Svobody) a Májové (1899-1900), Chebská vyhlídka v Poohří, škola v Karlově ulici (1902-1904), sirotčinec, chudobinec u Sv. Jodoka, budovy soudu a vězení v Lidické ulici (1904-1905), budova rakousko-uherské banky, škola vedle městského parku podle plánu Josefa Thurnera (1891-1892), škola v Komenského sadech (1909-1910), městská elektrárna na Lodním předměstí (1910), rozšíření vodovodu a kanalizace (1911-1912), městská nemocnice podle plánů stavebního rady Paschera v západní části města, přestavba staré nemocnice na lesnickou školu, městská knihovna[34] (1911), založení továrny Eska, pomník padlých v prusko-rakouské válce v Městském parku, pomník turnerů na Špitálském vrchu (1913), založení nového hřbitova, a mnohé další méně významné stavby.[35]

V letech 1908, 1909 a 1911 byly pořádány Valdštejnské hry, které nenásilnou formou prezentovaly vlastní historii Chebu a přiváděly do města masy návštěvníků, kteří tak samozřejmě podporovali ekonomiku města.[36] Hry byly obnoveny až po roce

[33] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Cheb: Město Cheb, 2007. 198 s. ISBN neuvedeno.
[34] Tato budova přinesla zcela nový styl výstavby. Jednalo se o secesní budovu navrženou architektem Loosem z Teplic, postavenou stavitelem Franzem Krausem a financovanou nadací zemřelého průmyslníka Dominika Kreuzingera.
[35] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Cheb: Město Cheb, 2007. 198 s. ISBN neuvedeno, též BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2008, 85 s., [76] s. obr. příl. Zmizelé Čechy. ISBN 978-80-7185-899-7.
[36] BOHÁČ, Jaromír a Jiří STRÁDAL. *Cheb v zrcadle času: Cheb in the mirror of time = Eger im Spiegel der Zeit*. 1. vyd. Cheb: Město Cheb, 2003, 80 s. ISBN 80-239-3258-6.

1989 jako Valdštejnské slavnosti snažící se co nejvíce navázat na tradici ze začátku století.[37]

Železný most přes Ohři a pomník turnerů na Špitálském vrchu byly zničeny v roce 1945, ovšem nikoliv nepřátelskou stranou v rámci bojů ve válce. V dubnu 1945 byl most vyhozen do povětří chebskými Němci, aby zabránili (resp. zpomalili) příchodu americké armády. V říjnu 1945 byl pak pomník rodu turnerů odstraněn novými chebskými Čechy (jednalo se totiž o tři dvoumetrové německé orly).[38]

Obyvatelé, kteří na Chebsku po devět set let zapouštěli své kořeny, měli svou specifickou egerlandskou tradici a kulturu a nepovažovali sami sebe za Němce, ale za Chebany, Egerländern, a byli na to náležitě pyšní.

1.2.2. První světová válka a meziválečné období na Chebsku

Události směřující ke globálnímu konfliktu a následná světová válka měly vliv i na život v dvojjazyčném českém pohraničí, jehož němečtí obyvatelé doufali v osamostatnění, resp. v připojení k Německu, kdežto Češi věřili ve vytvoření samostatného českého státu. Samotná válka Cheb nijak zásadně nepoznamenala. Co ovšem poznamenala, byly česko - německé vztahy. 27. října 1918 se v Chebu konala demonstrace německého měšťanstva za samostatnost Chebska a jeho připojení k Německu, která dokládala německou, ale především egerlandskou představu o autonomii Chebska. Zpráva o vzniku Československé republiky doputovala do Chebu telegrafem ještě 28. října 1918. Hned následující den, 29.10. 1918, se zástupci sudetských Němců na schůzce ve Vídni domluvili, že se pohraniční území od nově vzniklé Československé republiky odtrhnou. Jejich hlavním argumentem bylo právo národů na sebeurčení. Ani chebská německá majoritní komunita nebyla se vznikem Československého státu a začleněním Chebska do něj spokojená a snažila se o připojení Chebska k Německu. Přítrž faktickému vzniku provincie Deutschböhmen však záhy učinilo obsazení Chebska československým vojskem 16. prosince 1918. Chebští sudetští Němci se tedy museli se vznikem nového státu smířit.[39]

---

[37] BOHÁČ, Jaromír a Jiří STRÁDAL. *Cheb v zrcadle času: Cheb in the mirror of time = Eger im Spiegel der Zeit*. 1. vyd. Cheb: Město Cheb, 2003, 80 s. ISBN 80-239-3258-6.

[38] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Cheb: Město Cheb, 2007. 198 s. ISBN neuvedeno.

[39] Rambousková, Ivana. Diplomová práce *Kultura a její vývoj na Chebsku mezi lety 1945 - 1948.* Masarykova univerzita v Brně. Filozofická fakulta. Brno, 2013.

Úsilí o připojení Sudet k Německu a Rakousku formálně skončilo uzavřením smlouvy mezi ČSR a Německem na mírové konferenci v Paříži v roce 1919.[40] Celostátní vnitřní politika nově vzniklého státu byla celou dobu velmi složitá, nutno ovšem zmínit, že ne jen kvůli chování německé menšiny, ale i kvůli zřetelnému znevýhodňování občanů německé národnosti československou vládou, jejími nařízeními, ale i českými obyvateli. Mezi lety 1918 a 1938 byli čeští obyvatelé města stále v menšině, konkrétně po válce a na začátku 20. let jich bylo v Chebu méně než 10%, ovšem celou dobu se (poměrně neúspěšně) snažili o českou politickou a kulturní osvětu. Německá drtivá většina v Chebu si naopak jakékoliv centrální nařízení vysvětlovala jako útlak svého národa.[41] Češi se sdružovali v rozličných spolcích, kterých bylo ve městě okolo dvaceti.[42] Dne 22. října 1922 se v Chebu konal sjezd českého lidu z pohraničí, na kterém bylo oslaveno 600. výročí připojení Chebska k zemím Koruny české. Již ve dvacátých letech se rozvíjela různá občanská a dělnická hnutí. Stejně tak jako česká minorita se do různých spolků a organizací sdružovali i sudetští Němci. Jejich hlavním programem byla ochrana národa, ovšem kvůli své roztříštěnosti nikdy nedosáhli žádného efektivního výsledku.

Hospodářská krize na přelomu 20. a 30. let a rostoucí nezaměstnanost zapříčinily různé radikalizující se stávkové a revoluční iniciativy a hnutí. Krize postihla mnohem více sudetské Němce, kteří se soustředili na proexportní lehký průmysl. A právě v této době těžké hospodářské a politické krize vstupuje do veřejného života učitel z Aše Konrad Henlein a podle směrnic NSDAP se stává pomocníkem nacistů při přípravě ovládnutí středoevropského regionu. V říjnu 1933 vyzval Henlein k založení „Sudetoněmecké fronty" a využil dlouhotrvající nezaměstnanost a rostoucí nacionální šovinismus k předložení svých požadavků na autonomii Sudet a na podřízení československé zahraniční politiky tehdy již hitlerovskému Německu. Toto vše se odehrálo na sjezdu Sudetendeutsche Partei v Chebu v roce 1936. V tu dobu bylo již zřetelné, že Hitler chtěl vstoupit do války; 5.11. 1937 označil Čechy za svůj první cíl.[43] Události následující už lze označit za události bezprostředně vedoucí k válce a válečné.

---

[40] TOMS, Jaroslav. *Přehled vývoje česko-německých vztahů na území České republiky od 12. století do roku 1947*. 4. dopl. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita, 2002, 139 s. ISBN 80-7082-852-8.

[41] BOLDT, Frank. *Cheb: město evropských dějin : esej o česko-německé koexistenci*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2010, 304 s., [8] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7432-059-0.

[42] PEKAŘ, František. *Cheb a okolí*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1984, 105 s. Malý průvodce Olympia.

[43] SEIBT, Ferdinand. *Německo a Češi: dějiny jednoho sousedství uprostřed Evropy*. Vyd. 1. Překlad Petr Dvořáček. Praha: Academia, 1996, 464 s. ISBN 80-200-0577-3.

1.2.3 Druhá světová válka a její následky v regionu

Hitler byl v návaznosti na své prohlášení o Čechách z 5. listopadu 1937 Henleinem ujištěn o své loajalitě, definitivně pak začali spolupracovat v březnu 1938. Hitlerův projev na sjezdu NSDAP 12. září 1938 zněl navzdory zákazu Chebem a v reakci na něj chebští Němci vyšli do ulic rozbíjet výlohy a okna českých a židovských rodin a skandovat prohitlerovská hesla.[44] V návaznosti na tyto události vyhlásila vláda stanné právo a proto se 15. září Henlein se svými spolustranníky ze Sudetendeutsche Partei přesunul do Německa a začal s organizací partyzánských akcí sudetoněmeckého sboru. Po podpisu mnichovské dohody začala pohraniční oblasti, včetně Chebska, okupovat německá armáda. Důvod k veselí a jásotu tak měli sudetští Němci.[45] Díky hospodářským a vojenským nárokům Německa a odsunu většiny českého obyvatelstva (jehož bylo na Chebsku minimum) v oblasti zcela vymizela nezaměstnanost. Československá armáda začala opouštět Cheb 3. října, v den, kdy navštívil město Hitler. Chebské náměstí bylo zaplněno místními Němci, Hitler byl vítán a oslavován. Cheb (a další obsazená území) podléhal říšským zákonům, začala zde platit diktatura, neexistovala svoboda slova, operovala zde pořádková policie a tzv. operační skupiny, řada spolků byla rozmetána, prodávaly se jen schválené knihy, české školy byly zavírány, veškeré projevy svobodné vůle byly tvrdě potlačovány.[46] Tento tlak vyvrcholil křišťálovou nocí 10. listopadu. Po samotném začátku války museli všichni muži ze Sudet narukovat do armády. (Nejen) Na Chebsku jejich pracovní místa zaujímají ženy a totálně nasazení dělníci. Lidé byli Gestapem trestáni za maličkosti i za činy, které neprovedli. Byla zde aktivně prováděna politika eutanazie a sterilizace jako ochrany před dědičně nemocnými potomky.

Cheb byl na druhou stranu téměř po celou dobu války ušetřen náletů a bombardování. O to intenzivnější bombardování spojeneckými letouny ovšem přišlo v průběhu několika posledních měsíců války. První americký nálet se uskutečnil 23. října 1944. Při následujících náletech v březnu a dubnu 1945 byla zničena v podstatě

[44] MLSOVÁ CHMELÍKOVÁ, Jitka. *Osvobození: Liberation : Cheb 1945*. Cheb: Krajské muzeum Cheb ve spolupráci se Spolkem přátel starého Chebu a ČR - SOA v Plzni - Státní okresní archiv Cheb, 2005, 134 s. ISBN 80-85018-52-7.

[45] SEIBT, Ferdinand. *Německo a Češi: dějiny jednoho sousedství uprostřed Evropy*. Vyd. 1. Překlad Petr Dvořáček. Praha: Academia, 1996, 464 s. ISBN 80-200-0577-3.

[46] MLSOVÁ CHMELÍKOVÁ, Jitka. *Osvobození: Liberation : Cheb 1945*. Cheb: Krajské muzeum Cheb ve spolupráci se Spolkem přátel starého Chebu a ČR - SOA v Plzni - Státní okresní archiv Cheb, 2005, 134 s. ISBN 80-85018-52-7.

polovina chebských domů včetně mnoha strategických staveb, jako byl železniční viadukt, letiště, nádraží, pošta nebo střecha a věžě kostela svatého Mikuláše.

Cheb byl osvobozen 26. dubna 1945 97. pěší divizí 3. americké armády generála George Pattona pod velením brigádního generála Miltona B. Hasleye po dvoudenním tvrdém boji, jelikož Němci stále považovali město za významný strategický bod.

Konec války v Evropě nastal 8. května 1945 kapitulací Německa, definitivní tečku za boji ve válce udělala kapitulace Japonska 2. září 1945. Problematika poválečné situace v pohraniční, odsunu Němců ze Sudet a nového osidlování je příliš obsáhlá, závažná a rozporuplná; tato práce se omezí na stručnou rekapitulaci nejzásadnějších faktů.

Chebský okres se s koncem války měl opět připojit k Československé republice. Pouze několik prvních dnů jej spravovali Američané, ovšem již v první polovině května 1945 byla na základě Košického vládního programu Revolučním národním výborem ustanovena Místní správní komise za účelem obnovení státní a veřejné správy.[47] Tato komise zastávala v podstatě funkci Městského výboru až do května 1946, kdy na Chebsku proběhly první volby, na jejichž základě vznikl první zvolený národní výbor s vedoucí úlohou KSČ (tentokrát ještě na základě výsledku svobodných voleb, jež KSČ vyhrála). Již v létě 1945 začalo fungovat autobusové a posléze i vlakové spojení.[48] Ještě během téhož roku se podařilo obnovit některé další služby jako dodávku elektrické energie, poštovní služby, české školy a kulturní instituce. Oživoval se obchod, průmyslová výroba a drobné živnosti.[49] Nedařilo se bohužel restaurovat historické jádro města, které tak i nadále chátralo.

Samostatnou kapitolu tvoří odsun a přistěhování nového obyvatelstva v regionu. Tento přesun, který se na československém území konal v letech 1945 až 1947, byl největším v historii.[50] V pohybu v tu dobu bylo více než pět milionů lidí, půl milionu říšských Němců, přes tři miliony sudetských Němců a zhruba milion sedm set tisíc českých novoosídlenců. Jen z chebského okresu mělo být odsunuto přes 100 000

[47] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945–1971, Sb. 172/40 [online]. Kronika města Chebu 1945–1947, s. 42 [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: http://www.portafontium.cz/iipimage/30260040/soap-ch_00314_mesto-cheb-1945-1947_0230?x=-739&y=-310&w=2188&h=798.

[48] Od 4. července fungovala autobusová linka Cheb - Mariánské Lázně - Plzeň. Téhož měsíce byla zprovozněna trať Sokolov-Tršnice-Aš, železniční spojení do Chebu fungovalo od listopadu 1945 na trase Cheb - Karlovy Vary. SOkA Cheb, fond ONV Cheb, kniha 5, slož. 817, Situační zprávy OSK, duben 1946.

[49] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 172/40 [online]. Kronika města Chebu 1945 – 1947 [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/chronicle/soap-ch/00314-mesto-cheb-1945-1947>.

[50] Tamtéž

Němců, kteří se zde v květnu roku 1945 nacházeli. Novoosídlenci na Chebsko přicházeli především ze západních a středních Čech, Moravy a českého Slezska, ale i Slovenska.[51] Záměrem osídlování nebylo a ani nemohlo být dosažení plného stavu před odsunem Němců. Podle představ tehdejších statistiků měl být proces naplněn, když hustota dosáhla 75ti procent stavu z roku 1930.[52] Právní rámec nového osídlení měl svoji základnu v VIII. kapitole Košického vládního programu, která definovala odebrání československého občanství občanům německé národnosti[53] a v X. kapitole, která zmiňovala ustavení národních správ na zabavený majetek[54], přestože se tento dokument explicitně nezmiňoval o jejich odsunu, který po svém stvrzení na Postupimské konferenci v srpnu 1945 stál na třech klíčových dokumentech - dekretech.[55] Na základě

[51] ČAPKA, František, Lubomír SLEZÁK a Jaroslav VACULÍK. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2005, 359 s., [4] s. obr. příl. ISBN 80-7204-419-2.

[52] ŠEBESTA, Jaroslav – SRB, Vladimír. Jak postupuje osidlování. *Statistický zpravodaj*, 1946, roč. 9, č. 7-8, s. 223.

[53] „Strašné zkušenosti, jichž se Češi a Slováci dožili s německou a maďarskou menšinou, které se z velké části staly povolným nástrojem dobyvačné politiky proti republice zvenčí a z nichž se zejména československenští Němci propůjčili přímo k vyhlazovacímu tažení proti českému a slovenskému národu, nutí obnovené Československo k hlubokému a trvalému zásahu. Republika nechce a nebude postihovat své loajální německé a maďarské občany a zejména ne ty, kteří i v dobách nejtěžších zachovali k ní věrnost, s viníky však bude postupovat přísně a neúprosně, jak to vyžaduje svědomí našich národů, svatá památka nesčetných našich mučedníků, klid a bezpečnost budoucích pokolení. Vláda se proto bude přidržovat těchto pravidel:

Z občanů Československé republiky německé a maďarské národnosti, kteří měli československé státní občanství před Mnichovem 1938, bude státní občanství potvrzeno a event. návrat do republiky zajištěn u antinacistů a antifašistů, u těch, kteří vedli už před Mnichovem aktivní boj proti Henleinovi a proti maďarským iredentistickým stranám a za Československou republiku, kteří po Mnichově a po 15. březnu byli německou a maďarskou státní mocí pro svůj odpor a boj proti tamnímu režimu a za věrnost k Československé republice pronásledováni a uvrženi do žalářů a koncentračních táborů anebo kteří museli před německým a maďarským terorem uprchnout za hranice a tam se účastnili aktivního boje za obnovení Československa.

U ostatních československých občanů německé a maďarské národnosti bude československé státní občanství zrušeno. Tito občané mohou znovu optovat pro Československo, přičemž si úřady republiky ponechávají právo individuálního rozhodnutí o každé žádosti. Ti Němci a Maďaři, kteří budou souzeni a odsouzeni pro zločin proti republice a proti českému a slovenskému národu, budou zbaveni československého občanství a vypovězeni z republiky navždy, pokud je nestihne trest hrdelní.

Němci a Maďaři, kteří se přistěhovali na území Československé republiky po Mnichovu 1938, budou z republiky vykázáni ihned, pokud nepodléhají trestnímu stíhání. Výjimku činí osoby, které pracovaly ve prospěch Československa." [online]. [cit. 2.3.2015]. Dostupné např. z <http://www.svedomi.cz/dokdoby/1945_kosvlpr.htm>.

[54] Tamtéž.

[55] Dekret č. 5/1945 Sb. ze dne 19. května 1945 o neplatnosti některých majetkově právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organisací a ústavů (tzv. dekret o národní správě), dekret č. 12/1945 Sb. ze dne 21. června 1945 o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa (dekret konfiskační) a dekret č. 28/1945 Sb. z 20. července 1945 o osídlení zemědělské půdy Němců, Maďarů a jiných nepřátel státu českými, slovenskými a jinými slovanskými zemědělci (dekret osídlovací).

těchto dekretů se konfiskoval průmyslový, zemědělský a následně i osobní majetek pod národní správu (a následně přerozděloval) a sjednocoval a koordinoval se osidlovací proces, který byl řízen především Osidlovacím úřadem, vzniklým v září 1945 a činným do března 1950. Osidlovací úřad byl sice podle svého statutu z 24. září 1945 samostatnou právnickou osobou, fakticky ale spadal pod Ministerstvo vnitra. Úřad měl dvanáct regionálních poboček - oblastních osidlovacích úřadoven. Chebský okres spadal pod úřadovnu v Karlových Varech. Prvním úkolem Osidlovacího úřadu byla na podzim 1945 příprava odsunu Německých obyvatel. Kromě tohoto úřadu se na osidlování podílelo především Ministerstvo zemědělství.[56]

V tehdejším chebském okrese žilo v roce 1930 76 979 obyvatel, z toho bylo 6,3% Čechoslováků[57]. Po podstoupení Sudet došlo k odlivu Čechů do vnitrozemí a v roce 1939 obývalo chebský okres 78 732 a samotné město Cheb 35 540 obyvatel, z čehož bylo pouhých zhruba 100 občanů české národnosti.[58] V lednu roku 1945 byly téměř všechny obce na okrese bez českých občanů, s vyjímkou města Cheb, kde jich žilo 248 (oproti 39 624 Němcům).[59] Počet obyvatel německé národnosti v chebském okrese v květnu 1945 přesahoval 100 000. Nové osidlování samozřejmě následovalo odsun německých obyvatel, jehož největší vlna proběhla mezi únorem a říjnem 1946.

Počáteční fáze odsunu zdaleka neproběhla na Chebsku tak divoce jako v jiných oblastech díky správě americké armády, jež se zásadně stavěla proti živelnému vyhánění říšských Němců i proti hromadnému odsunu místních sudetských Němců[60], a vlastně i díky tak malému počtu občanů české národnosti na chebském území. Odsun tedy zdaleka nebyl tak živelný, ani zde nebyl dán průchod emocím a touze po odplatě vůči německému národu. Němci byli zpočátku využíváni především při odklízení válečných škod a nebyli odsouváni pouze západním směrem do Německa, ale i do vnitrozemí, např. na Táborsko, kde měli pomáhat v zemědělství (listopad 1945, fakticky

[56] ARBURG, Adrian von. Tak či onak. Nucené přesídlení v komplexním pojetí poválečné sídelní politiky v českých zemích. *Soudobé dějiny*, 2003, roč. 10, č. 3, s. 253-292.

[57] *Sčítání lidu v republice Československé ze dne 1. prosince 1930. Díl 1. Růst, koncentrace a hustota obyvatelstva, pohlaví, věkové rozvrstvení, rodinný stav, státní příslušnost, národnost, náboženské vyznání*. Praha: Státní úřad statistický, 1934, s. 4.

[58] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 172/40 [online]. Kronika města Chebu 1945 – 1947 [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/chronicle/soap-ch/00314-mesto-cheb-1945-1947>.

[59] SOkA Cheb, f. ONV Cheb, k. 70, slož. 847, Odsun Němců a osídlení pohraničí.

[60] STANĚK, Tomáš - ARBURG, Adrian von. Organizované divoké odsuny? Úloha ústředních orgánů při provádění „evakuace“ německého obyvatelstva (květen až září 1945). 2. část: Československá armáda vytváří „hotové skutečnosti“, vláda je před cizinou legitimizuje. *Soudobé dějiny*, 2006, roč. 13, č. 1-2, s. 30.

první organizovaný odsun Němců z Chebska).[61] První divoké odsuny z Chebska proběhly v průběhu června 1945, 26. července byla zřízena komise pro evakuaci Němců s úkolem organizovat odsun německých uprchlíků a posléze sudetských Němců. 8. srpna 1945 byl velitelem 11. pěší divize americké armády v Plzni vydán okamžitý zákaz násilných přesunů do americké okupační zóny pro chebský okres.[62] Odsun probíhal velmi pomalu a ještě na přelomu let 1945/1946 bylo v okrese okolo 75ti tisíc německých občanů, což byl nejvyšší počet v českých zemích. Z důvodu neustálého nedostatku českých pracovních sil zde byli i nadále využíváni především němečtí odborníci, a to zejména ve zdravotnictví[63], a dále v průmyslu specifickém pro Chebsko, jako bylo houslařství a hudební průmysl obecně nebo těžba kaolinu. Ke struktuře nově příchozích obyvatel více v kapitole 1.3.

1.2.4 Únor 1948 a následné období komunismu

Kromě zemědělských usedlostí v okolních obcích a okolí města[64] obsadili noví obyvatelé v rámci města především budovy mimo centrum. Chebský okres byl navíc v roce 1948 stále osídlen pouze z jedné třetiny oproti předválečnému stavu. Historické centrum tak zůstávalo z necelé poloviny neobydleno a postupně chátralo. V roce 1950 bylo 537 domů v chebském historickém centru prohlášeno za památkovou rezervaci, ovšem pouhých 59 jich bylo opraveno do roku 1955. 67 domů bylo nenávratně zcela odstraněno. V následujících letech se za pomoci státních financí rekonstruovalo, tzv. „asanovalo"[65] kompletní historické jádro města, ovšem na základě velmi nešťastného konceptu se změnil ráz především vnitrobloků mnoha domů, který se násilně přizpůsoboval stylu života ve 20. století, a znehodnotil se tak historicky cenný původní půdorys města. V roce 1963 již z původních 2 100 budov na území města stálo pouhých

[61] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 172/40 [online]. Kronika města Chebu 1945 – 1947 [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260040/soap-ch_00314_mesto-cheb-1945-1947_0620?x=191&y=-36&w=997&h=356>.

[62] SOkA Cheb, fond č. 266, ONV Cheb, inv. č. 816 – prezidiální spisy OSK Cheb.

[63] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 172/40 [online]. Kronika města Chebu 1945 – 1947 [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260040/soap-ch_00314_mesto-cheb-1945-1947_0640?x=-141&y=37&w=976&h=356>.

[64] V chebském okrese bylo celkem konfiskováno 1910 usedlostí způsobilých k osídlení. Z nich bylo již v červenci 1946 osídleno 1588 usedlostí, a z těchto bylo 811 přiděleno novým osídlencům, 635 státním statkům a 142 pastvinářským družstvům. SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 172/40 [online]. Kronika města Chebu 1945 – 1947 [cit. 4.3.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260040/soap-ch_00314_mesto-cheb-1945-1947_0950?x=110&y=127&w=1083&h=395>.

[65] Asanace je obecně proces vedoucí k ozdravení životního prostředí, ať již v přírodě nebo ve městě. Při městské asanaci se provádí rozsáhlé stavební úpravy vcetně demolice a následné nové výstavby.

1468. Na mnoha místech byly nekompromisně zbourány celé bloky původních domů a místo nich vyrostly nové bytové areály. Na základě rozhodnotí ÚV KSČ z 24. ledna 1962 je do konce roku 1963 dokončena rekontrukce rozestavěných domů a pozornost následně přesunuta na výstavbu panelových domů. Z celého historicky cenného města tak zůstala téměř bezcenná kulisa města na štítu reálného socialismu.[66]

Na Chebsku se na konci čtyřicátých a v padesátých letech, tak jako v celé republice, nadále realizoval Košický vládní program, tedy obnova válkou zpustošeného hospodářství, nová sociální politika „ve prospěch pracujícího lidu", znárodňování majetku (na základě čtyř prezidentových dekretů), a pozemková reforma na zkonfiskované půdě. V roce 1949 byla zahájena první pětiletka ve znamení socialistického soutěžení za zvýšení výroby, výchovy kádrů, industrializace a soustředění na těžký a těžební průmysl. Speciálně v chebském okrese se orgány soustředily na obnovu bytového fondu, združstevňování, ale také pokračující dosidlování až do druhé poloviny padesátých let. Charakteristické pro tuto dobu bylo kromě soutěžení a zvyšování výroby taktéž vytváření pracovních úderek, rozvoj iniciativy pracujících a žňové brigády z důvodu nedostatku pracovních sil.. Mezi významné projekty na Chebsku kromě asanace centra Chebu patřilo vybudování nebanického vodovodu a rekonstrukce závodů v ašské Ohaře.

V roce 1960 došlo k územní reorganizaci a chebský okres se zvětšil o Ašsko a Mariánskolázeňsko. Mění se tedy ekonomická a sociální struktura okresu, jelikož Chebsko bylo především (nikoliv výhradně) zemědělské, Ašsko naopak ze sedmdesáti procent průmyslové (vzhledem k poloze, nadmořské výšce a klimatu oblasti) a Mariánské Lázně měly větší podíl terciárního sektoru, tedy služeb. Zatímco v padesátých letech se ještě politicky řešila otázka doosidlování, v šedesátých letech se na Chebsku stabilizuje počet obyvatel a absolutní počet se postupně zvyšuje.[67] Toto desetiletí bylo v Chebu především ve znamení dokončení zmíněné asanace centra města a masivní výstavby nových budov, prvních panelových sídlišť, dvou přehrad v bezprostřední blízkosti města, oslav 900. výročí založení města a technické rekonstrukce průmyslových podniků (Ohara, Cremona, Eska, Tosta), výstavby nové dopravní infrastruktury, a též nového, moderního nádraží v Chebu. Již v roce 1961 se

[66] BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2008, 85 s., [76] s. obr. příl. Zmizelé Čechy. ISBN 978-80-7185-899-7.

[67] Veřejná databáze Českého statistického úřadu [online]. [cit. 8.4.2015] Dostupné z www: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?kapitola_id=347&potvrd=Zobrazit+tabulku&go_zobraz=1&childsel0=3&childsel0=3&cislotab=SLD2010CU&pro_2_22=CZ0411&voa=tabulka&str=tabdetail.jsp>.

otevřela nová základní škola v Chebu na Hradčanech. V roce 1970 přibyla k největším podnikům v okrese slévárna taveného čediče ve Staré Vodě[68]. V zemědělství pokračovala snaha o větší intenzitu výroby, výšší jednotkové výnosy a více obdělaných hektarů orné půdy (bez ohledu na kvalitu), zvýšil se počet hektarů orné půdy, hektarový výnos, i živočišná výroba.

Charakteristické jsou návštěvy významných osobností v okrese (Jurij Gagarin v roce 1966) a výměny delegací s družebními oblastmi - Sverdlovskem, Nižním Tagilem a Oelsnitz v NDR. V průběhu šedesátých let se zlepšovaly životní podmínky obyvatel okresu. Všechny obce byly již napojeny na elektřinu, telefon a autobus. Výrazně se snížila kojenecká úmrtnost, zlepšila se péče o přestárlé. Do roku 1963 se vyvíjela příznivě realizovatelná kupní síla obyvatelstva. V druhém pololetí roku 1964 a v roce 1968 došlo v důsledku benevolentnější mzdové politiky k nadměrnému růstu mezd, což vedlo ke zvýšení kupní síly, která ovšem nebyla realizovatelná. Za vydělané peníze nebylo co koupit.

V šedesátých letech vznikla řada nových kulturních zařízení - Galerie výtvarných umění v Chebu, stálá scéna Západočeského divadla v Chebu, rekonstrukce Divadla N.V. Gogola v Mariánských Lázních, kina v Aši, Plesné a Mariánských Lázních, kulturní domy ve Velké Hleďsebi, Lipové, Třebeni, Dolním Žandově a Hranicích a rekonstrukce mnoha knihoven.

Tzv. celospolečenská krize po srpnu 1968 pak ovšem velmi citelně zasáhla i chebský okres.[69]

„Pravicové a antisovětské tendence oportunistických živlů se projevily v našem okrese zejména v oblasti školství, kultury a v komunikačních prostředcích."[70]

Z celkové politické a společenské situace na konci šedesátých let plynuly politické, hospodářské a společenské úkoly národních výborů pro léta sedmdesátá. Těmi byla politická a ekonomická konsolidace (neboli tzv. normalizace), upevňování socialistických vztahů se Sovětským svazem a ostatními socialistickými zeměmi ve všech oblastech a zvyšování úrovně ideologické práce napříč vzdělávacími a ideově

[68] dnes Eutit Stará Voda, největší světový výrobce odlitků z taveného čediče.
[69] SOkA Cheb, fond ONV Cheb. Nekuda, Cyril, *Chebsko 1945 - 1980* (Obsahové teze 3. části publikace Z dějin dělnického hnutí a KSČ na Chebsku).
[70] SOkA Cheb, fond ONV Cheb. Nekuda, Cyril: *Chebsko 1945 - 1980* (Obsahové teze 3. části publikace Z dějin dělnického hnutí a KSČ na Chebsku).

výchovnými institucemi pod souhrným pojmem masová politická práce. V letech 1969 - 1971 byla provedena důsledná očista od „pravicově oportunistických živlů", tedy čistky na všech úrovních společnosti. V rámci ONV Cheb bylo vyměněno 13 poslanců.[71] Po oslavách 50. výročí založení KSČ, sjezdu KSČ a listopadových volbách do nejvyšších státních orgánů a krajských, okresních a městských národních výborů se v roce 1971 pracovníci národních výborů snažili soustředit pozornost obyvatelstva na úkoly jednotlivých pětiletek a především na dlouhodobou soutěž mezi národními výbory „Za Chebsko krásnější" s cílem využít iniciativy občanů, podniků i všech ostatních organizací k rozvoji životního a pracovního prostředí, a to na základě usnesení XIV. sjezdu KSČ, které se stalo výchozím materiálem pro plány 5. pětiletky v hospodářské, politické i kulturní oblasti života chebského okresu. V této soutěži obyvatelé bezúplatně budovali hodnoty a v letech 1971 - 1975 dokonce zhruba trojnásobně překročili původně plánovanou vybudovanou hodnotu v rámci soutěže. Zatímco původní závazek na roky 1971 - 1975 představoval hodnotu 223 miliónů Kčs, výsledná hodnota dosažená v rámci soutěže činila 609 miliónů Kčs, bezúplatně vybudovaných.

Taktéž kulturní oblast začala být definitivně ideově i organizačně řízena jako součást masové politické práce, od čehož strana očekávala snížení nebezpečí subjektivismu a pravicově oportunistických a antisocialistických tendencí.[72] V praxi to znamenalo přesunutí stranických čistek do dalších organizací, především do škol a dalších vzdělávacích a výchovných institucí. Příprava a provedení spartakiády v okrese v roce 1975 bylo považováno za potvrzení schopností a připravenosti Národní fronty v okrese. Během 6. pětiletky v průběhu druhé poloviny sedmdesátých let vytvořili občané v akci Z dílo v hodnotě 236 miliónů Kčs. Z významných staveb to byly např. krytý plavecký bazén v Aši, vodojem ve Skalné, školkojesle ve Františkových Lázních, nákupní středisko ve Velké Hleďsebi, farma pro dojnice ve Střížově, odchovna mladého dobytku ve Starém Rybníku a Paliči, atd.[73] Akce Z byly prezentovány jako dobrovolné práce obyvatel, reálně byl ale na občany vyvíjen nátlak, aby se těchto akcí zúčastňovali.

Dne 6.10. 1981 bylo historické centrum Chebu výnosem Ministerstva kultury na základě zákona č. 22/1958 Sb. prohlášeno za účelem zvýšené ochrany chebských

[71] SOkA Cheb, fond ONV Cheb. Nekuda, Cyril: *Chebsko 1945 - 1980* (Obsahové teze 3. části publikace Z dějin dělnického hnutí a KSČ na Chebsku).
[72] Tamtéž.
[73] Tamtéž.

památek městskou památkovou rezervací.[74] Ta logicky kopíruje původní středověké městečko, je ohraničena ulicemi Nad Řekou, Hradební, Obrněné Brigády, Komenského, Baltazara Neumanna a řekou Ohře.

Osmdesátá léta byla, chtělo by se říci, v Chebu tak trochu ve znamení klidu a očekávání věcí přístích, listopadových roku 1989.

Na místní úrovni politiky se řešila celostátní a celospolečenská otázka přestavby a především dlouhodobá okresní soutěž místních národních výborů Za Chebsko krásnější. Tyto dvě záležitosti se přirozeně odrážely i v místním tisku. Velká pozornost, tak jako v celé republice, se věnovala sjezdům KSČ, spartakiádám a výročím důležitým pro socialistické zřízení. V Chebu pokračovala především panelová výstavba na dvou sídlištích Skalka a Zlatý vrch.

Jak bude podrobněji uvedeno níže (kapitola 4.6.), velmi důležitá pro život města a jeho občanů byla kultura a sport, především v osmdesátých letech dvacátého století. Místní fotbalový klub řízený Ministerstvem vnitra jako armádní oddíl na jaře roku 1979 postoupil do nejvyšší soutěže. Od té chvíle byly obyvatelé na svůj fotbalový klub hrdí a zápasy navštěvovali v dnes těžko uvěřitelném počtu. Cheb měl v tuto dobu tři zavedená kina, z toho jedno zaměřené pouze na filmy vysoké umělecké kvality, a stálou divadelní scénu, významnou v celorepublikovém měřítku. Často zde hostovali známí pražští herci, případně byli do Chebi posíláni (uklízeni) za své politické názory. Zrovna tak do chebského divadla velmi často chodili mladí herci po studiích v rámci svého prvního angažmá. Více v kapitole 4.6.

1.1 1961 bylo v chebském okrese 6 664 členů KSČ, počet kandidátů strany byl 847, muži tvořili 70,8% členské základny, ženy zbylých 29,2%. Nejvíce členů bylo ve věku do 45ti let a největší zastoupení měli dělníci a členové JZD. K roku 1962 se zvýšil počet členů na 7 192, ovšem výrazně se snížil počet kandidátů na 436. V roce 1986 měla okresní organizace 8 391 členů, v roce 1988 pak 8 671 členů. Průměrný věk členů se zvýšil z 45,6 let v roce 1986 na 45,8 let v roce 1988. Nejvíce členů vstoupilo do

[74] Výnos Ministerstva kultury ČSR ze dne 6. 10. 1981 č. j. 16429/81-VI/1 o prohlášení historického jádra města Chebu za památkovou rezervaci. Oznámeno v částce sbírky zákonů č. 34, ročník 1981, publikováno: Věstník Ministerstva školství a Ministerstva kultury ČSR, 11/1981. MINISTERSTVO KULTURY ČR. *Seznam právních předpisů v oblasti památkové péče* [online]. [cit. 22.2.2015] Dostupné z www: <http://www.mkcr.cz/cz...oblasti-pamatkove-pece-18039/> a též <http://www.cheb.cz/mestska-pamatkova-rezervace-cheb/ds-34527> [cit. 8.4.2015].

strany po roce 1971 (56,6%), 20,9% členů vstoupilo do strany mezi roky 1948 a 1960, 11,1% bylo přijato před rokem 1948.[75]

Krátce před listopadem 1989 (v roce 1988) se Okresní výbor KSČ přestěhoval do nově vybudovaného monumentálního sídla, ve kterém dnes sídlí Západočeská univerzita.

1.2.5 Cheb po roce 1989

Teprve po roce 1989 se Cheb (tak jako celé území Československa) po dlouhých desítkách let navrátil k poklidnému, svobodnému životu.

V současné době je na území města 206 objektů prohlášených Ministerstvem kultury za nemovitou kulturní památku.[76] Všechny tyto objekty se nacházejí v dobrém technickém stavu, což je sám o sobě důkaz stabilní ekonomické situace města a péče jeho představitelů o kulturní dědictví. Cheb však v současné době pečuje nejen o objekty, které jsou oficiálně kulturními památkami. Na druhou stranu ne všechny chebské kulturní památky jsou ve vlastnictví města, ovšem po bouřlivých devadesátých letech, kdy se například na hlavním chebském náměstí objevila fialová fasáda, je možné dnes pozorovat určitou stabilizaci i v této oblasti a lze zkonstatovat, že všichni vlastníci a nájemníci těchto objektů pracují v souladu s představiteli města. Na financování zvýšených nákladů na péči o tyto památky lze samozřejmě žádat rozličné dotace a příspěvky.[77]

Město Cheb se pravidelně účastní soutěže o titul „Historické město roku" pořádané Sdružením historických sídel Čech, Moravy a Slezska společně s Ministerstvem kultury a Ministerstvem pro místní rozvoj. Soutěž hodnotí nejlepší přípravu a realizaci Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón. Nejblíže k celkovému prvenství měl Cheb v letech 2007, kdy se dostal mezi finálovou trojici, ovšem zvítězila nakonec moravská Polná, a 2013,

[75] SOkA Cheb, fond č. 314 OV KSČ Cheb 1945 – 1988, Hlaváčová, Dana, Mgr. Úvod k archivnímu fondu. 30.8. 2007.

[76] Národní památkový ústav. Nemovité památky [online]. [cit. 22.2.2015] Dostupné z www: <http://monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?hledani=1&KrOk=Ok&HiZe=&VybUzemi=1&sNazSidOb=cheb&Adresa=&Cdom=&Pamatka=&CiRejst=&Uz=B&PrirUbytOd=3.5.1900&PrirUbytDo=23.2.2014&KodKr=41&KodOk=4101&Start=0>.

[77] Vlastník může požádat o příspěvek obec nebo kraj, případně může být poskytnut příspěvek Ministerstvem kultury ze státního rozpočtu v rámci konkrétních programů péče o památky. [online] MINISTERSTVO KULTURY ČR. *Dotační programy Ministerstva kultury a jejich vyhodnocení* [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/dotacni-programy-mk-18061/>.

kdy Cheb předstihla Jilemnice. Tento rok (2015) je Cheb opět v nejužším celostátním finále soutěže a doufá, že tentokrát by již mohl uspět.[78] (16. dubna 2015 Cheb skutečně obdržel od Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska a ministerstva kultury a pro místní rozvoj titul Historické město roku 2014 za příkladnou péči o památky.)

V letech 2008 - 2011 probíhal rozsáhlý projekt rekonstrukce a revitalizace chebské pěší zóny v ulici Svobody. Rekonstrukce byla provedena podle návrhu ateliéru A69–architekti. Její součástí je na pomezí náměstí Jiřího z Poděbrad a ulice Svobody umělecké dílo Brána času, které bylo vybráno z třinácti zpracovaných návrhů jako nejlepší. Brána se pomalu otáčí kolem své osy, přičemž má dvě základní polohy. V pravé poledne je v pozici „otevřeno“ a o půlnoci v pozici „zavřeno“. Od brány času vede celou pěší zónou časová osa v podobě krytu odvodňovacího žlabu, vytyčující nejdůležitější data a události v historii Chebu. Rok 2011, zakončující osu, symbolizuje 950. výročí první písemné zmínky o Chebu.

Projekt byl realizován především za účelem zvýšení úrovně života obyvatel města, přetvoření pěší zóny na klidovou, odpočinkovou oblast s dostatkem zeleně a zajištění atraktivity centrální části města pro jeho návštěvníky, tedy přilákání více turistů do města, jelikož turismus je pro město alfou a omegou. Zároveň byl zajištěn bezbariérový přístup po celé pěší zóně. Diskutabilní je instalace LED panelů pro osvětlení v historické části města. Jedná se o čtyřmetrové sloupy s LED–diodovými efektovými panely zobrazující světelné animace, propagační texty a obrazové motivy. Tyto panely zde byly použity poprvé v České republice a jejich použití v historickém centru vyvolalo protikladné reakce a bouřlivé diskuze.[79]

Město Cheb zaznamenalo od roku 1999 nárůst obyvatel. K 31. 12. 1999 bylo ve městě celkem bylo 31 868 obyvatel. Údaje z roku 2009 vykazují celkem 33 238 obyvatel trvale žijících ve městě. Je otázkou, jakou vypovídací hodnotu tato čísla mají a kolik mladých lidí v Chebu jako místě se značnou nezaměstnaností skutečně zůstává nebo aktuálně studuje a žije jinde beze změny trvalého bydliště.

Pro turisty i obyvatele jsou v Chebu každoročně pořádány akce, které připomínají místní tradice, a které se nezřídka vracejí hlouběji do historie, k tradicím egerlandským. K nejznámějším patří otevírání hradu a zahájení a ukončení turistické sezóny. Velmi navštěvované jsou velikonoční a vánoční trhy na náměstí Krále Jiřího z

[78] [online] Portál Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska (SHS ČMS) [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.historickasidla.cz/>.

[79] MĚSTO CHEB. *Rekonstrukce pěší zóny*. [online] 2008. [cit.22.2.2015]. Dostupné např. z www: <http://www.cheb.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=5091&id=772322&p1=21609>.

Poděbrad. Oblíbené jsou každoroční „Valdštejnské slavnosti“ i multižánrový festival uměleckých projektů „Chebské dvorky“, konaný v historickém jádru města, jehož se v roce 2015 koná již 13. ročník. Z hudebních událostí stojí za zmínku „Chebské varhanní léto“, „Festival uprostřed Evropy“, mezinárodní jazzový festival „Jazz Jam“ a především FIJO[80]. V roce 2006 se po dobu čtyř měsíců v Chebu odehrávala „Krajinná výstava bez hranic Cheb–Markredwitz“. Tato velmi podařená akce představila nejen ukázky zahradního umění a krajinotvorby různých zemí světa, hudební a divadelní produkce, ale především byla nádhernou ukázkou přeshraniční spolupráce a de facto neoficiálního obnovení regionu Egrensis. V pořádání Krajinných výstav Cheb pokračuje, v roce 2013 se výstava uskutečnila ve spolupráci s městem Tirschenreuth pod názvem „Příroda a historie Cheb 2013" a na rok 2016 se připravuje třetí ročník, tentokrát ve spolupráci s bavorským Bayreuthem pod názvem „Hudba pro oči".

Po roce 1990 začala média, historici a spisovatelé pracovat na narovnání česko-německých vztahů a též na doplnění obrazu kultury v Česku o tu německojazyčnou. Velkou zásluhu v rámci Chebska má v tomto směru vydavatelství Chebského muzea a jmenovitě Jaromír Boháč s dvoujazyčnými tituly Cheb - město, Deset obrazů z dějin Chebského muzea (Zehn Bilder aus der Geschichte des Egerer Museums), Albrecht z Valdštejna a Cheb (Albrecht von Wallenstein und Eger), Zmizelé Chebsko (Das verschwundene Egerland), a další autoři s tituly Jak se dříve hospodařilo / Wie früher gewirtschafter wurde (Iva Votroubková), Osvobození - Liberation - Cheb 1945 (Jitka Chmelíková), Bolest v kameni / Schmerz in Stein (Mgr. Zbyněk Černý, PhDr. Tomáš Dostál), Občanská odvaha vstupuje do politiky (Barbora Čermáková, Zbyněk Černý, Pit Fiedler, Dietrich Kelterer). Dále se například v lidovější, ale literárně přesto kvalitní podobě o vyrovnání s minulostí snažil Zdeněk Šmíd svými romány Cejch[81] a Lesk a bída Čekání[82], ale také třeba beletrizovaným průvodcem po Karlových Varech, kde

[80] FIJO je mezinárodní festival mládežnických dechových orchestrů pořádaný od roku 1970 jako bienále. Původně byl do Chebu přidělen Ústředním domem lidové umělecké tvořivosti v Praze především díky již tehdy dobrému jménu chebského orchestru mladých, ale také proto, že Cheb jako městská památková rezervace a centrum turistického ruchu byl atraktivním pro návštěvníky a proto, že orgány města a okresu projevily o pořádání festivalu „příkladný zájem". FIJO se koná nepřetržitě do dnešních dnů jako nesoutěžní přehlídka a setkávání amatérských mládežnických orchestrů a tanečních skupin a lze ho označit za největší kulturní událost města. Za dobu jeho existence se jej účastnily orchestry z celého světa včetně poměrně překvapivých návštěv z demokratických zemí západní Evropy nebo třeba Japonska již před rokem 1989. (neoznačeno) Mezinárodní festival dechových orchestrů mladých. *Hraničář*, vydává Okresní národní výbor v Chebu, 18. června 1970, Ročník XI. - číslo 24, strana 1 a 2.

[81] ŠMÍD, Zdeněk. *Cejch*. 1. vyd. Praha: Knižní klub, 1992, 308 s. ISBN 80-85634-01-5.

[82] ŠMÍD, Zdeněk. *Lesk a bída Čekání*. 2., rozš. vyd., V Olympii 1. Praha: Olympia, 2008, 229 s. ISBN 978-80-7376-069-4.

bořil stereotypy a připomínal paradoxy vzájemného soužití[83] a mnoho dalších publikací, vracejících se dále do minulosti, do doby Albrechta z Valdštejna a J.W. von Goethe, nebo naopak již poněkud odlehčených jako např. publikace Chebského muzea Knedlík - Kloss - Knödel aneb knedlíkové nebe, shrnující historii výroby knedlíků v českých i německých zemích.

1.3 Analýza struktury obyvatelstva regionu po roce 1945 jakožto předpokládaného publika listu

Kultura, která v Chebu, jako německém území, existovala před rokem 1945, byla po válce likvidována, ostatně jako vše německé. Prosazovaly se zde snahy o vytvoření zcela nové české kultury, ovšem obnoveny byly nakonec i některé dávné tradice, zvyky a slavnosti.[84] Noví obyvatelé z různých částí vnitrozemí si do svého nového domova na Chebsku přinášeli svoji vlastní kulturu. Nelze tedy pojímat novou poválečnou chebskou kulturu jako jednotný celek, nýbrž jako kulturu postupně utvářenou.

Přednostní právo na přerozdělené pozemky v regionu měli na základě Benešových dekretů bezprostředně po válce z novoosídlenců bývalí československí vojáci, političtí vězni a partyzáni. Půdu v pohraničí mohli na základě dekretu č. 28/45 Sb. (tzv. osidlovací dekret) dále nabývat rolníci z vnitrozemí (pakliže již nevlastnili více jak 13 hektarů půdy), dospělí členové rodin, jimž byla půda již přidělena, a v neposlední řadě samotné obce. O Chebsko a Ašsko (a dále například o Sokolovsko a Loketsko) byl však mezi nově příchozími i přes výzvy v rozhlase a tisku nejmenší zájem[85], a to z několika důvodů. Jedná se o nepříliš úrodné, chladné podhorské oblasti[86], které byly nejvíce vzdáleny od center českého osídlení. Navíc byl tento kraj v podstatě výsostně německý bez jakékoliv české tradice. Na výzvy tak reagovali především ty nejchudší a

[83] ŠMÍD, Zdeněk. *Mé staré dobré Vary aneb Váš žoviální průvodce pitím a žitím*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1999, 224 s. ISBN 80-7033-592-0.
[84] Přestože to trvalo dlouhých šedesát poválečných let, v roce 2005 byly například obnoveny zmiňované Valdštejnské slavnosti, jejichž předválečná tradice začala na začátku 20. století a naposledy se konaly v roce 1938.
[85] JÍLEK, Tomáš. *Západočeská vlastivěda: národopis*. 1. vyd. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1990, 371 s., [64] s. obr. příl. ISBN 8070880279.
[86] O geografických podmínkách Chebska více výše v kapitole 1.1.1.

společensky nejslabší vrstvy, které v osídlení Chebska viděli možnost zvýšení svého sociálního statutu, a osoby s diskutabilní pověstí a rozporuplnými úmysly.[87]

Region zažíval katastrofální nedostatek kvalifikovaných sil, což byl problém, s kterým se Cheb potýkal dlouhodobě. Ostatně právě proto v Chebu dlouho zůstával značný počet kvalifikovaných Němců, především ve zdravotnictví. Cheb pociťoval tísnivý nedostatek lékařů, proto byla na základě předpisů o praxi cizích státních příslušníků a v zájmu veřejného zdravotnictví akceptováno zaměstnávání německých specialistů a byla jim vyplácena maximální částka, kterou dovolovaly platné předpisy.[88] Asi druhou nejpočetnější skupinou německých specialistů byli výrobci strunných hudebních nástrojů, které nešlo nahradit.[89] Další oblastí, která pociťovala výrazný nedostatek pracovních sil, bylo zemědělství. Na konci srpna roku 1945 bylo v chebském okrese přihlášeno k osídlení pouhých 25 zemědělců.[90] Vzhledem k absenci živelného a individuálního osidlování zemědělských usedlostí se stal Cheb prvním okresem, kde bylo prováděno plánovité osidlování půdy.[91] Pro organizované osídlení byli vybráni zemědělci z Benešovska a Voticka, ovšem mnozi z nich se po prohlídce vrátili domů. Mezi první přistěhovalce patřilo také jednačtyřicet železničářů příchozích z Plzně a příslušníci finanční stráže.[92] První organizovanou skupinou, jež dorazila na Chebsko s cílem osídlit a hospodařit na místních polích a loukách, byla skupina chudších zemědělců z Táborska, která přijela do Chebu 18. září 1945. Těchto rodin mělo být až 700, ovšem nakonec jich bylo mnohem méně. Někteří příchozí se navíc opět po prohlídce volných nemovitostí a zjištění jejich stavu raději vrátili zpět domů. Další skupiny proudily opět z Táborska a Kamenice nad Lipou.[93] Noví osídlenci přicházeli

---

[87] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 172/40 [online]. Kronika města Chebu 1945 – 1947 [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260040/soap-ch_00314_mesto-cheb-1945-1947_0370>.

[88] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 172/40 [online]. Kronika města Chebu 1945 – 1947 [cit. 3.3.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260040/soap-ch_00314_mesto-cheb-1945-1947_0640?x=108&y=189&w=385&h=140>.

[89] SOkA Cheb, fond ONV Cheb, k. 5, slož. 817, Situační zprávy OSK, srpen 1946.

[90] (neoznačeno), Situační zpráva o činnosti Okresní správní komise v Chebu. *Chebsko*, 1945, roč. 1, č. 28, 29. 8., s. 1-2.

[91] *Plán na osídlení pohraničí*, označován též jako generální plán. ČAPKA, František, Lubomír SLEZÁK a Jaroslav VACULÍK. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2005, 359 s., [4] s. obr. příl. ISBN 80-7204-419-2.

[92] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 172/40 [online]. Kronika města Chebu 1945 – 1947 [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/chronicle/soap-ch/00314-mesto-cheb-1945-1947>.

[93] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 172/40 [online]. Kronika města Chebu 1945 – 1947 [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/chronicle/soap-ch/00314-mesto-cheb-1945-1947>.

také z blízkých okresů, Plzeňska a Rokycanska, Prahy a okolí.[94] Na začátku roku 1946 se na Chebsko přistěhovalo asi padesát rodin kvalifikovaných dělníků rakouských Čechů, které dostaly byty v samotném historickém centru města[95], dále pak část z třech tisíc mladých mužů z jihoslovanských zemí, kteří směřovali do Československa na učení. Na Chebsko mělo přistěhovat až 5 000 Volyňských Čechů, ovšem jejich finální počet byl mnohem nižší. Dále do regionu přicházeli repatrianti a reemigranti, především Češi z Vroclavska, Poznaňska a okolí Lodže, ale i Bulharska a Jugoslávie. V neposlední řadě na Chebsko přisli slovenští Rumuni a rumunští Slováci. V těchto případech se jednalo o zcela nejchudší dělníky.[96] V únoru 1946 přesáhl počet českého obyvatelstva v Chebu 10 000 a na okrese 15 000, tudíž byly splněny předpoklady pro nahrazení dosavadní Místní a Okresní správní komise zvoleným Národním výborem, do nějž se mělo volit v dubnu.[97] Volby se nakonec konaly v květnu a OSK byla nahrazena Okresním národním výborem 4. července.[98] Dosídlení pak bylo prováděno lidmi ze vzdálených regionů, především ze Slovenska a opět nejchudšími rumunskými Čechy a Slováky. Určité problémy způsobovali již od roku 1947 Romové se svou mentalitou, z nichž 40 rodin bylo ubytováno přímo v historické části Chebu. Celkem jich v Chebu mělo být 296, z toho 76 školou povinných dětí, které ovšem do školy nechodily a rodiči k tomu nebyly vedeny. Musely být tedy MSK odchytávány a řádně zařazovány do školního procesu.[99] Noví obyvatelé přicházeli i po roce 1948, ovšem na jiném základě vzhledem ke změně politické situace.

Z výše uvedených faktů vyplývá, že Cheb a okolí byly osídleny povětšinou těmi nejchudšími, nevzdělanými občany ze všech koutů původní rakousko-uherské monarchie, a jak již bylo uvedeno, s novým obyvatelstvem přišly rozmanité nové zvyky, obyčeje a tradice, kdežto ty původní chebské, egerlandské, byly zpřetrhány a

---

[94] JELÍNKOVÁ, Růžena. Demografický profil Karlovarského kraje. In *Demografický sborník*. Editor Vladimír Srb. Praha: Státní úřad statistický, 1959 - 1962, s. 173-174.

[95] SOkA Cheb, fond ONV Cheb, kn. 2, Zápisy z plenárních schůzí OSK, 4. 1. 1946.

[96] HEROLDOVÁ, Iva. *Národopisná problematika novoosídlenekého pohraničí*. Český lid 65, 1978, č. 4, s.202.

[97] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 172/40 [online]. Kronika města Chebu 1945 – 1947 [cit. 4.3.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260040/soap-ch_00314_mesto-cheb-1945-1947_0800?x=467&y=143&w=494&h=180>.

[98] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 172/40 [online]. Kronika města Chebu 1945 – 1947 [cit. 4.3.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260040/soap-ch_00314_mesto-cheb-1945-1947_0950?x=664&y=134&w=500&h=182>.

[99] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 172/40 [online]. Kronika města Chebu 1945 – 1947 [cit. 4.3.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/chronicle/soap-ch/00314-mesto-cheb-1945-1947>.

zapomenuty, jelikož pouze velmi malá část Čechů, žijících na Chebsku před válkou, se do svých domovů vrátila.

Poválečný život nových obyvatel se nesl ve znamení obnovy města i celé oblasti, nového budování hmotných statků, ovšem i nehmotných znaků nové kultury města. Otevíraly se nové české hostince, již v září 1945 se přijímaly děti do českých škol na základě nových směrnic, ve městě koncertovalo mariánskolázeňské smyčcové kvarteto a posádková hudba, otevíraly se české obchody, městský pivovar přešel do české správy, činnost obnovila knihovna, biograf, divadlo a další kulturní a sportovní organizace a spolky.[100] Obzvlášť důležitým společenským prvkem byla knihovna. První funkční knihovnou v Chebu a okolí byla po válce Knihovna Svazu české mládeže. Další otevřenou knihovnou v září 1946 byla Vojenská knihovna umístěná přímo v kasárnách. Zároveň bylo na chebském okrese otevřeno v tuto dobu již 51 knihoven, ovšem chebská Městská knihovna byla slavnostně otevřena až 28. října 1946 (s 341 českými tituly oproti 75 000 německých knih).

Z obnovených či nově zřízených spolků byl nejdříve obnoven Svaz české mládeže, který měl na sklonku roku 1946 již pobočky skoro v každé obci a významně se podílel na kulturním životě v oblasti. Dále vznikly či byly obnoveny následující spolky: Svaz katolické charity, Odbor národní jednoty severočeské, Svaz přátel USA, Spolek divadelních ochotníků Lucerna, Junák, tělovýchovná jednota Sokol, dramatický spolek Budil, Sdružení národních správců, či chebský Autoklub a Aeroklub, Hasičský sbor, a mnoho dalších.

Kromě odsunu a osídlení samotného, obnovy kultury, kulturních institucí a spolků, je třeba si uvědomit, že ve válkou zničeném Chebu bylo třeba nahradit kompletní správní aparát, což byla opět situace zcela odlišná od poměrů ve vnitrozemí. Po ustanovení místní správní komise bylo nutné zajistit státní majetek a následně ho postupně distribuovat. Bylo třeba sestavit Sbor národní bezpečnosti a zajišťovat válečné zločince, vypořádat se s následky masivního bombardování, a také se vyrovnat s nedostatkem dopravních prostředků a pohonných hmot, který brzdil zásobování potravinami. Bylo nezbytné budovat novou infrastrukturu.

Vzhledem k rozdílným počtům obyvatel v různých zdrojích, rozhodl jsem se pro zobrazení počtu obyvatel Chebu použít oficiální data Českého statistického úřadu podle

[100] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 172/40 [online]. Kronika města Chebu 1945 – 1947 [cit. 4.3.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/chronicle/soap-ch/00314-mesto-cheb-1945-1947>.

výsledků sčítání od roku 1869, přepočtená na územní strukturu v roce 2013.[101] Uvádím zde počet obyvatel ve třech obcích (Cheb, Františkovy Lázně, Aš), které patřily k největším v regionu a odsun se na nich nejvíce projevil. I z celkového počtu obyvatel je jasně patrné, že Chebsko do dnešních dnů ani vzdáleně nedosahuje předválečného počtu obyvatel.

Sčítání v roce	Počet obyvatel v obci Cheb	Počet obyvatel v obci Františkovy Lázně	Počet obyvatel v obci Aš	Celkový počet obyvatel v okrese Cheb
1869	17 826	3 070	13 888	111 277
1880	21 575	4 397	17 589	124 429
1890	22 875	4 354	19 885	127 209
1900	28 084	4 382	23 737	138 637
1910	31761	5 239	27 772	154 522
1921	32 735	5 608	24 618	146 830
1930	37 599	6 497	28 916	163 536
1950	20 178	3 335	12 484	74 972
1961	22 133	4 752	11 209	79 743
1970	26 650	4 849	12 843	85 516
1980	30 886	5 192	12 925	90 465
1991	31 847	5 184	12 285	89 856
2001	32 893	5 261	12 584	91 839
2011	32 401	5 481	12 643	90 188

[101] [online] Veřejná databáze Českého statistického úřadu [cit. 4.3.2015]. Dostupné z www: <https://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=347&&expand=1>.

2. Chebský regionální tisk od konce 2. světové války do roku 1969

Do roku 1945 vycházel na Chebsku pouze německý tisk. Ruku v ruce s významným rozvojem Chebu v druhé polovině 19. století se město stávalo vydavatelským centrem oblasti. Začal vycházet týdeník Egerer Anzeiger (vycházel 1847 - 1868), na který navázal Egerer Zeitung (1869 - 1945). Kromě toho vycházely různé vlastivědné ročenky, jako např. Egerer Jahrbuch (1871 - 1930) nebo Unser Egerland (1897 - 1943). Egerer Zeitung byly německé noviny. Podporovaly německé myšlenky, což se projevilo především v roce 1918, kdy volaly po odtržení Chebska od Československé republiky a připojení k Deutschböhmen. Hlásnou troubou NSDAP se pak tento list stal před a během 2. světové války. Poslední číslo Egerer Zeitung vyšlo 23. dubna 1945 a popisovalo konečnou obranu Berlína. Kromě toho vycházely v Chebu do války různé zájmové „časopisy" a ročenky s lokální, především vlastivědnou tématikou.[102]

Mezi nejvýznamnější předválečné chebské německé publicisty a představitele kulturního života patřili Heinrich Gradl (1842 - 1892), novinář, redaktor listu Egerer Zeitung, městský archivář a historik, autor mnoha publikací o historii Chebu; Vinzenz Prökl (1804 - 1887), referent správy města, organizátor kulturního života ve městě, kronikář, archivář, ředitel muzea a autor prvního uceleného zpracování dějin Chebu a Chebska; Karl Siegl (1851 - 1943), původně soudní úředník, téměř čtyřicet let ředitel chebského archivu, autor více než dvou set článků a mnoha větších děl o dějinách Chebu, též ředitel chebského muzea; Georg Schmid (1844 - 1885), archivář, knihovník, zakladatel muzea a autor mnoha především vlastivědných článků; a v neposlední řadě Heribert Sturm (1904 - 1981), poslední ředitel chebského archivu před odsunem, autor několika děl o Chebu a především zachránce velké části chebského archivu, kterou zachránil ve spolupráci s Janem Kubínem, prvním poválečným správcem muzea, přestože věděl, že bude muset město se svou rodinou opustit.[103]

Deník Egerer Zeitung, coby tiskový orgán NSDAP, se v průběhu 2. světové války soustředil na německou propagandu a upevňování víry obyvatel v nacismus a třetí říši. O spojeneckých náletech, způsobených škodách a obětech na životech informoval

[102] Unser Egerland (1897–1943), Egerer Jahrbuch (1871–1930), Kalender für das Egerland (1884–1941).
[103] Vše dostupné [online] např. z [cit. 10.4.2015] www: http://www.egerer-landtag.de/ a [cit. 10.4.2015] www: http://www.muzeumcheb.cz/base/osob.html>.

pouze okrajově strohými články a seznamy obětí. Poslední dvě vydání deníku vyšla pouze na jednom listu papíru.[104] Další možnosti přístupu k nezávislým informacím během války prakticky neexistovaly. Jiná tiskovina na území města nevycházela, poslech zahraničního rozhlasu byl trestán.[105]

První české noviny určené chebským Čechům vyšly v roce 1927 pod názvem Chebské listy. Jednalo se o český nacionalistický týdeník ve stejném smyslu, jako Egerer Zeitung byly německé noviny. Chebské listy měly šestnáct stran velkého formátu A3. 1. lednem 1928 se přejmenovaly na Chebské hlasy. Týdeník byl zapojen do odboje vůči Sudetským Němcům a jeho vydávání skončilo po mnichovské dohodě v roce 1938. V průběhu válečných let v oblasti žádné české noviny nevycházely.

Jelikož Chebsko bylo vždy okrajovým regionem vzdáleným od metropole (ať už v rámci státních celků před Československou republikou nebo pak v rámci Československé a České republiky), existoval zde vždy hlad po informacích, který byl znásoben v krizových dobách 2. světové války i v období těsně po jejím konci. Tiskoviny byly velmi oblíbené a žádané, jelikož po určitou dobu byly jediným spojením s okolním světem.

Místní správní komise v Chebu proto po 2. světové válce pro potřeby informovanosti občanů rozhodla o co nejčasnějším vydávání českých novin. Bylo rozhodnuto, že se bude jednat o týdeník s názvem „Chebsko" (s podtitulem „Informace národního výboru v Chebu"). První číslo vyšlo již 16. května 1945.[106] Přejímání státních a veřejných úřadů a ústavů ve městě ukončil Národní výbor v Chebu přitom teprve 14. května. Odpovědným redaktorem byl jmenován Václav Běhounek[107], který však stál v čele redakce pouze pro první vydání. Složení redakce bylo v prvních týdnech dosti

[104] Egerer Zeitung začal vycházet opět v padesátých letech 20. století jako měsíčník, ovšem vydává jej dodnes redakce sídlící v nedalekém bavorském Ambergu. Jedná se v prvé řadě o tiskový orgán politické organizace „Egerer Landtag" prosazující v rámci německé regionální politiky zájmy chebských Němců a list samotný je taktéž určen především pro někdejší obyvatele chebského regionu, kterým je rozesílán nejen po celém Německu. Ostatně list má v podtitulu vepsáno své určení (Für die heimatvertriebenen aus dem Stadt- und Landkreis Eger).

[105] CHMELÍKOVÁ, Jitka. *Osvobození Cheb 1945 = Liberation Cheb 1945*. Cheb: Krajské Muzeum Cheb, 2005. ISBN 9788085018523. s. 24.

[106] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 217/40 [online]. Kronika města Chebu 1945 - 1947. s. 44 [cit. 10.4.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260040/soap-ch_00314_mesto-cheb-1945-1947_0240?x=-484&y=1&w=1969&h=718>.

[107] Václav Běhounek - 12.9. 1902, Louny - 10.12. 1980, Praha; vystudoval státní knihovnickou školu a UK v Praze, novinář, literární historik a kritik, autor bibliografií a sborníků. Před válkou pracoval jako archivář a knihovník Akademického domu v Praze. Mezi roky 1942 a 1945 byl vězněn za svou účast v odboji, pak vedl kulturní rubriku v deníku Práce. Slovník českých knihovníků. Sdružení knihoven ČR [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://sck.sdruk.cz/record?id=431> a <http://baila.net/autor/128257156/vaclav-behounek>.

proměnlivé; během prvních šesti vydání se vystřídali čtyři odpovědní redaktoři (Václav Běhounek, František Hlaváček, Václav Bydžovský, M. Znamenáček). Noviny vycházely dokonce v kratším než týdenním intervalu do 30. října (dvě až tři vydání týdně), kdy bylo vydávání na základě vyhlášky č. 325 Ministerstva informací z 26. října 1945 o přechodném omezení ve vydávání periodického tisku přerušeno. Vydávání Chebska bylo obnoveno opět 15. května 1946. Především v této první fázi vydávání byl obsah časopisu nadšeně vlastenecký a budovatelský[108] a obsahoval různá prohlášení a provolání. „Chebsko" se svými informacemi přirozeně zaměřovalo na regionální zprávy, ovšem neomezovalo se pouze na ně. Časopis obsahoval též informace celostátního významu (Vzhledem k aktuální dopravní infrastruktuře a situaci byl určitou dobu jediným zdrojem informací, což, jak plyne z prohlášení v listu z 9. června 1945, si redakce uvědomovala, a proto informovala o dění v republice i ve světě. Plán byl, že až tato situace pomine, budou se noviny věnovat hlavně Chebsku[109]), dobové (osvobození) či aktuální (žně atd.) fotografie, projevy politiků, kulturní a sportovní rubriku, i výzvy redakce, aby se obyvatelé sami podíleli na obsahu novin a na celkové obnově města. Jediné zvláštní vydání tohoto období se věnovalo nálezu masových hrobů nedaleko Chebu. Noviny se ve svém obsahu snažily hledět do budoucnosti, případně konstruktivně popisovat průběh války, a příliš se již nezabývaly odsunem a kolaboranty, na což mohla mít v tu dobu vliv kromě celostátní koncepce i cenzura americké vojenské správy. Od 15. května 1946 vycházelo Chebsko s podtitulem „Týdeník Národní fronty v Chebu", který z listu zmizel v lednu 1947. Obsah časopisu byl tak v období 1945-1948 v souladu s novou, centralizovanou poválečnou koncepcí tisku prosazovanou Národní frontou pomocí Ministerstva informací a představou, že noviny mají vycházet v národním a celospolečenském zájmu, nikoliv v zájmu jednotlivce, konkrétní skupiny nebo vlastníka.[110]

Státní tiskárna v Chebu (toho času Obchodní tiskárna v ulici Karla Marxe) dala v těchto poválečných letech vzniknout i dalším tiskovinám, především brožurám souvisejícím s přítomností americké armády na našem území a noviny americké armády

[108] Pojmu „budovatelský"není v tomto smyslu dáván dnešní pejorativní význam, nýbrž jeho původní doslovný, jelikož se tehdy jednalo o nadšené budování města poškozeného válkou.
[109] Chebsko, roč.1.č.5, 9. 6. 1945; Úkol našeho listu, str.2
[110] BEDNAŘÍK, Petr. *Český tisk v letech 1945-1948*. In Končelík, Jakub –Köpplová, Barbara – Prázová, Irena – Vykoukal, Jiří (eds.). Rozvoj české společnosti v Evropské unii. III, Média, Teritoriální studia. Praha: Matfyzpress. 2004. s.132-144. ISBN 80-86732-35-5.

(The American Traveller, Caduceus, Lorraine Cross, The Falcon[111]). Státní tiskárna byla v tomto poválečném období jediná, kde se smělo tisknout, a to pouze cenzurované tiskoviny. To vše na základě nařízení americké vojenské správy.[112]

7. února 1948 začal v Chebu vycházet nový časopis „Chebsko pracujících", který byl týdeníkem okresního výboru Komunistické strany Československa v Chebu.

Toto je informace zaznamenaná v Chebské kronice v únoru roku 1948[113], ovšem fakticky se jednalo o pouhé přejmenování týdeníku Chebsko na Chebsko pracujících. Od této chvíle se taktéž nejednalo o týdeník Národní fronty, ale přímo Komunistické strany Československa, která si tak připravovala půdu pro převzetí moci. Chebsko pracujících ze své podstaty samozřejmě podporovalo politiku KSČ, navíc stíženou pozici měly v únorových dnech ostatní nezávislé časopisy, především ty celostátní, které tiskařští odboráři odmítaly v těchto dnech tisknout.

Celé období 1945 - 1948 bylo obdobím reorganizace tisku a médií obecně. Tiskoviny se staly národním majetkem a vycházely jen ty povolené, a to ze dvou hlavních důvodů. Jak bylo výše zmíněno, veškeré noviny a časopisy měly fungovat jako činitel společenského života ve veřejném zájmu a nikoliv v zájmech soukromých, jelikož na předválečnou koncepci se pohlíželo jako na jeden z faktorů, které způsobily politickou krizi. Druhým důvodem extrémní kontroly tisku byl fatální nedostatek papíru. Z tohoto důvodu zanikly po 28. listopadu 1945 (schválení povolených tiskovin zástupci politických stran) také např. Karlovarské národní noviny.[114]

Kromě Chebska vycházel v regionu týdeník „Jednota - list pracujících hraničářů". List poprvé vyšel 22. března 1946 a jednalo se o tiskový orgán krajského výboru KSČ v Karlových Varech.[115] 8. února 1947 začal též vycházet týdeník místní sociální demokracie s názvem „Český Cheb". List byl poměrně kritický ke KSČ, a proto jeho poslední číslo vyšlo 28. února 1948, načež byl sloučen s „Chebskem pracujících".

---

[111] Všechny tyto tituly jsou zmíněny v kronice města Chebu z roku 1945 a je zde poměrně podrobně popsán i jejich obsah, ovšem ani jeden z titulů bohužel není v současné době dostupný ve Státním okresním archivu v Chebu.

[112] Chebsko, roč.1, č.1, 16. 5. 1945; Veškeré tiskopisy, str.2

[113] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 218/41 [online]. Kronika města Chebu 1947 - 1949. s. 40 [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260041/soap-ch_00314_mesto-cheb-1947-1949_0220?x=25&y=372&w=511&h=239>.

[114] BEDNAŘÍK, Petr. *Český tisk v letech 1945-1948*. In Končelík, Jakub –Köpplová, Barbara – Prázová, Irena – Vykoukal, Jiří (eds.). Rozvoj české společnosti v Evropské unii. III, Média, Teritoriální studia. Praha: Matfyzpress, 2004, s.132-144. s.132-144. ISBN 80-86732-35-5.

[115] JANČÁRKOVÁ, Dagmar. *České noviny v Karlových varech po roce 1945*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2009. 103 s. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr.Barbara Köpplová, Csc.

17. červencem 1948 přejímá vydávání časopisu „Chebsko pracujících" krajský výbor KSČ v Karlových Varech. Týdeník od té chvíle vycházel v nezměněném rozsahu de facto jako součást krajského listu „Jednota - list pracujících hraničářů" s podtitulem Vydání pro Chebsko. Plánováno bylo, že časopis bude postupně začleňovat zprávy z celého kraje.[116] Ovšem naopak ke konci roku 1948 se časopis přejmenoval na „Stráž míru" a vydání pro Chebsko přestalo vycházet. Časopis byl nicméně stále tištěn ve Státní tiskárně v Chebu. Od 26. listopadu 1949 se týdeník tiskl v Karlových Varech.[117] Od přelomu let 1949 a 1950 tak chebský okres neměl vlastní noviny.

V Chebu vycházely rozličné letáky, brožury a zejména závodní časopisy a vesnické noviny. Mezi nejvýraznější patřily Žňové noviny vydávané ve všech okresech Karlovarského kraje v roce 1950 po dobu žní komisí pro zemědělskou výrobu a výkup zemědělského odboru ONV[118], přejmenované na Chebské noviny, sloužící právě jako vesnické noviny v podstatě k budování socialismu na vesnicích a upevňování socialistického myšlení dělnické třídy. Tyto ovšem nebyly zdaleka jediné, ba právě naopak. V rámci budovatelské propagandy se závodní organizace KSČ, případně závodní organizace ROH, Československého svazu mládeže a vedení každého středního či většího podniku více či méně úspěšně snažily o vydávání vlastního závodního časopisu, který měl působit jako jejich společný tiskový orgán. Z tiskového pohledu by tedy bylo lze charakterizovat toto období jako poměrně bouřlivé období četných pokusů o vydávání rozličných budovatelských závodních časopisů a také vesnických novin, vše po vzoru SSSR.[119] V první polovině padesátých let se ukazovalo, že většina státních podniků v regionu měla s vydáváním závodních časopisů problémy z důvodu nedostatečných kapacit a lidských zdrojů, proto byla většina těchto časopisů ze strany KSČ zrušena a nahrazena závodními nástěnkami.

---

[116] „Dnem 17. t.m. přejímá vydávání časopisu Chebsko pracujících Krajský výbor KSČ v Karlových Varech. Týdeník bude prozatím vycházeti v nezměněném rozsahu pod názvem Jednota - list pracujících hraničářů, vydání pro Chebsko. Později bude tento časopis obsahovati zprávy z celého kraje." SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 218/41 [online]. Kronika města Chebu 1947 - 1949 [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260041/soap-ch_00314_mesto-cheb-1947-1949_0310?x=-200&y=245&w=1046&h=381>.

[117] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 218/41 [online]. Kronika města Chebu 1947 - 1949 [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/chronicle/soap-ch/00314-mesto-cheb-1947-1949>.

[118] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 219/42 [online]. Kronika města Chebu 1949 - 1950 [cit. 12.4.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260042/soap-ch_00314_mesto-cheb-1949-1950_0600?x=-173&y=-9&w=1054&h=384>.

[119] Konkrétní zmínky o vydáních jednotlivých závodních časopisů jsou v Chebské kronice dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/chronicle/soap-ch/00314-mesto-cheb-1947-1949>.

Vzhledem k faktu, že Chebu chyběly vlastní noviny téměř deset let, mezi léty 1950 a 1959, hlavním zdrojem informací o životě na Chebsku a tiskové situaci v tomto období se stala chebská kronika, která pro toto období posloužila též jako berná mince způsobu zobrazování a zaznamenávání místních událostí, přestože samozřejmě nelze zaměňovat kroniku s periodickým tiskem. V následujících odstavcích budou pro utvoření obrázku o tomto období v chronologickém pořadí uvedeny nejpodstatnější příklady vydání výše zmíněných odborných a závodních časopisů. Zároveň bude pro zajímavost uvedeno několik determinujících zmínek o Chebu, resp. Chebsku, v celostátním tisku.

V dubnu 1949 začaly v Chebu Závodní organizace Revolučního odborového hnutí Chebských závodů Eska, továrna na Vladivostocké ulici a Premier, továrna na jízdní kola, jako spojené závody České zbrojovky ve Strakonicích vydávat měsíčník nazvaný „Chebské kolo" s podtitulem: Závodní časopis Česká zbrojovka - závody Cheb, cena byla stanovena na 2 Kčs. Odpovědným zástupcem časopisu byl Jaroslav Novák, redakce a administrace Eska, závody Cheb. Časopis tiskla Státní tiskárna v Praze, pobočka v Chebu. V úvodním článku bylo uvedeno, že časopis „bude rádcem a pomocníkem v denní práci. Bude učiti a ukazovati cestu k lepší a dokonalejší práci, která bude milou povinností. Povede nás k soutěžení a bude ukazovati cestu k lepšímu vytváření nových hodnot, aby náš zítřek byl lepší a krajíc chleba stále větší. Bude v nás zvyšovati naše třídní uvědomění a bude v nás vychovávat poctivé bojovníky na poli osvobozené práce."[120]

Dne 21. září 1949 vydala závodní skupina ROH Chebského pivovaru první číslo svého závodního časopisu. Mělo čtyři stránky a bylo bez nadpisu. O název měsíčníku byla vypsána soutěž, proto mělo první číslo v titulku velký otazník. Časopis řídila redakční rada v čele s Otomarem Popovským.[121]

V říjnu 1949 bylo v Státní tiskárně v Chebu vydáno tiskem první první číslo závodního časopisu skupiny Revolučního odborového hnutí. Měsíčník měl název „Černé na bílém", stál Kčs 1,-. Řídil jej tzv. redakční kruh. Odpovědným zástupcem

[120] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 218/41 [online]. Kronika města Chebu 1947 - 1949 [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260041/soap-ch_00314_mesto-cheb-1947-1949_0460?x=-173&y=437&w=1046&h=381>.

[121] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 218/41 [online]. Kronika města Chebu 1947 - 1949 [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260041/soap-ch_00314_mesto-cheb-1947-1949_0680?x=181&y=163&w=1046&h=381>.

listu byl Josef Hrachovec, vedoucím redaktorem Ladislav Dlapa. První číslo vyšlo v šesti stranách.[122]

V červnu 1950 začal Státní statek ve Skalné u Chebu vydávat svůj vlastní závodní časopis, který byl nazván: „Statku zdar!"[123]

11. listopadu 1950 bylo vydáno tiskem první číslo závodního časopisu závodní skupiny ROH Komunálního podniku města Chebu s názvem „Komunál vpřed". Vedoucím redaktorem byl František Aubrecht. Heslem a úkolem vydavatelů časopisu bylo následující: „Budeme pečovati o to, aby se stal závodní časopis propagátorem soutěžení a práce v závodě. Bude hlasem našich úderníků, zlepšovatelů a techniků, bude kritikou a varováním všem zpátečníkům a prospěchářům. Nemilosrdně půjdeme v závodním časopise proti všem nepřístojnostem, brzdícím rozvoj a poctivou práci v Komunálním podniku."[124]

Dne 27. února 1951 bylo v 1 000 výtisků rozmnoženo první číslo „Okresních rolnických novin", které vydala Komise pro zemědělskou výrobu a výkup při ONV v Chebu. Na první straně novin je otištěna fotografie traktoristy s heslem: „Jaro volá - Do boje proti válečným štváčům!" V úvodním článku se praví mimo jiné: „Na chebském okrese máme již 28 jednotných zemědělských družstev a přípravných výborů jednotných zemědělských družstev, která novým způsobem hospodaření přistupují k vybudování naší socialistické vesnice." Hlavní článek je zakončen heslem K. Gottwalda: „Dále a směleji vpřed, k vybudování socialismu v naší vlasti!"[125]

K oslavám 1. května 1951 vydali zaměstnanci železniční stanice v Chebu první číslo svého měsíčníku, nazvaného „Bezpečně vpřed". Časopis byl vytištěn v Obchodní tiskárně v Chebu a měl čtyři strany formátu A4. Úvodní článek byl zaměřen na oslavy

[122] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 218/41 [online]. Kronika města Chebu 1947 - 1949 [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260041/soap-ch_00314_mesto-cheb-1947-1949_0730?x=228&y=241&w=1046&h=381>.
[123] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 219/42 [online]. Kronika města Chebu 1949 - 1950 [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260042/soap-ch_00314_mesto-cheb-1949-1950_0420?x=-275&y=435&w=1054&h=384>.
[124] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 219/42 [online]. Kronika města Chebu 1949 - 1950 [cit. 6.3.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260042/soap-ch_00314_mesto-cheb-1949-1950_0690?x=-231&y=-20&w=1054&h=384>.
[125] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 220/43 [online]. Kronika města Chebu 1951–1952 [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260043/soap-ch_00314_mesto-cheb-1951-1952_0140?x=-287&y=-90&w=1937&h=706>.

1. května s heslem: „Mír na nás nečeká, mír musí být vybojován". Redakci řídil redakční kruh a cena časopisu byla Kčs 2,50.[126]

Celostátní časopis „Mladá fronta" začal 20. července 1952 uveřejňovat reportáž s nadpisem: „Naše cesta začíná na hranicích dvou světů". V reportáži byli čtenáři seznamováni s našimi pohraničními kraji. Hned první část reportáže se věnovala popisu města Chebu. Mimo jiné je zde uvedeno: „Ještě teď, sedm let po skončení války, nese Cheb stopy řádění amerických okupantů. Těžko se dostává z ran, zasazených mu válkou. Ještě se nepodařilo odstranit rozvaliny po strašlivém náletu z dubna roku 1945. Za nádražím je naseto plno trychtýřů od vybuchlých pum. Trychtýře bomb nejsou jedinou památkou na Američany. Ve vzpomínce lidí z Chebu se často ozve hněv. Američané stáli v chebských ulicích již ve třetím dubnovém týdnu. Když však Praha volala o pomoc, neměli čas. Nově totiž zařizovali bary v nedalekých Františkových Lázních. Radostná chebská přítomnost je v nově vystavěném ranžíru, čilém stavebním ruchu kolem a nových smělých lidech, kteří zde vyrůstají."[127]

V červnu 1953 vyšel po delší přestávce opět závodní časopis národního podniku Eska Cheb pod názvem Chebské kolo. Časopis vydala závodní organizace KSČ, která plánovala vydávat jej pravidelně dvakrát měsíčně.[128]

1. května 1952 byl v Chebu uveden do provozu městský rozhlas. Rozhlas měl přirozeně stejnou funkci jako tiskoviny, tedy plnil budovatelské a politické úkoly. „Časopisy Práce a Stráž míru přinesly v září 1953 několik zajímavých informací o městském rozhlasu v Chebu. Zprávy se shodují v tom, že v žádném jiném městě a obci Karlovarského kraje se nevžilo poslouchání městského rozhlasu takovou měrou jako v Chebu. Rozhlasové relace sestavují u MNV Cheb tři zaměstnanci, a to s. Jaroslav Svoboda, Josef Ondráš a Karel Bobek. Zařazují do pravidelných relací nejen aktuální zprávy z tisku a místní zprávy, ale zpestřují programy i zpravodajstvím z chebských závodů, kde již několikráte pořídili na zvukový pás záběry z práce dělníků. Občas přinese rozhlas i přímý přenos z divadla. Chebští občané spolupracují s městským rozhlasem. Rozhlasové relace jsou dvakráte denně, a to v 10 a 15 hodin. Městský

[126] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 220/43 [online]. Kronika města Chebu 1951–1952 [cit. 6.3.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260043/soap-ch_00314_mesto-cheb-1951-1952_0260?x=204&y=253&w=968&h=353>.

[127] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 220/43 [online]. Kronika města Chebu 1951–1952 [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260043/soap-ch_00314_mesto-cheb-1951-1952_0920?x=-207&y=255&w=968&h=353>.

[128] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 221/44 [online]. Kronika města Chebu 1953–1955 [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260044/soap-ch_00314_mesto-cheb-1953-1955_0340?x=-515&y=137&w=2108&h=769>.

rozhlas byl dán do provozu 1. května 1952. Zatím bylo instalováno 48 reproduktorů v různých částech města. Do konce t.r. budou ještě zapojeny na městské vysílání některé závodní rozhlasy. Městský rozhlas plní své úkoly velmi svědomitě i po stránce masové politické práce."[129]

Okresní národní výbor v Chebu v padesátých letech vydával příležitostně různé brožury (obvykle 10-20 stran) na rozličná témata, jako např. Božena Němcová na Chebsku, Cheb, jeho vznik a název, atd.

V roce 1945 je vlastně poprvé v novodobé historii Chebu sepsána chebská kronika v češtině. Od tohoto roku až do roku 1973 ji píše kronikář Jaroslav Slavík, který byl v roce 1945 v kontaktu s Místní správní komisí, měl tudíž informace o dění ve městě takříkajíc z první ruky.[130] Od roku 1974 převzala žezlo městské kronikářky Kateřina Iterská, ředitelka Chebského muzea. V roce 1979 ji vystřídala Milada Hoffmannová, v roce 1981 pak Jaroslava Rymešová, absolventka fakulty žurnalistiky UK a redaktorka Hraničáře. Kronika z roku 1989 není dostupná, v roce 1990 se sepsání kroniky na tři roky ujala Milada Hoffmannová. Od roku 1993 až do dnešních dnů vede chebskou kroniku Jindřich Josef Turek. Kronika pana Turka je unikátem a skvostem v celoevropském měřítku, jelikož je psána kaligrafickým písmem se zdobnými iniciálami a precizními obrázky.[131]

Kronice z první poloviny 50. let dvacátého století kromě politických a ostatních informací dominují pravidelné zprávy o cyklistických závodech na okrese[132], boji s

[129] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 221/44 [online]. Kronika města Chebu 1953–1955 [cit. 6.3.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260044/soap-ch_00314_mesto-cheb-1953-1955_0490?x=-535&y=124&w=2108&h=769>.

[130] Jaroslav Radmil Slavík (27.3. 1902 Plzeň - 4.9. 1982 Cheb) se narodil v rodině železničáře, během 1. světové války se učil na soustružníka kovů ve Škodě Plzeň a začal realizovat svou první publikační činnost v plzeňském týdeníku Omladina a v deníku Nová doba. Jaroslav Slavík se vždy chtěl stát redaktorem, ovšem otec rozhodl, že bude taktéž železničářem. Nastoupil tedy k drahám v Plzni, v roce 1923 byl přeložen k železniční stanici do Chebu, kde byl v tu dobu jediným Čechem. V Chebu začal přispívat do týdeníku Chebské hlasy a mnoha vnitrozemských časopisů. V roce 1933 se stal dopisovatelem Československé tiskové kanceláře v Praze. Kromě publikování se věnoval též badatelské, muzejní a přednáškové činnosti. Po evakuaci 1. října 1938 se vrátil k železnici v Plzni a studoval historii ve svém volném čase. 28. května 1945 navázal styk s již ustavenou místní správní komisí a též se zaměstnanci chebské železniční stanice; 1. června nastoupil do služby na chebském nádraží. Zároveň začal pracovat jako novinář v týdeníku Chebsko a v Českém Chebu, vydal i několik knižních publikací. Jako chebský okresni archivář pracoval od roku 1951 do svého odchodu do důchodu v roce 1967.

[131] Tyto informace jsou získané rešeršemi Chebské kroniky. Kronikář, který se ujal psaní kroniky, o sobě obvykle napsal pár vět a každá kronika je samozřejmě podepsána. Kroniky do roku 1990 jsou [online] dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/searching/chronicle>, [cit. 22.2.2015], případně kroniky pana Turka od roku 1993 [online] dostupné z www: <http://www.cheb.cz/kronika-mesta-chebu/ds-34153>, [cit. 22.2.2015].

[132] Popularita cyklistického sportu na okrese souvisela s dvěma továrnami na výrobu jízdních kol ve městě, Premierem a Eskou.

bourcem morušovým, mandelince bramborové, významných výročích, družbě města i jednotlivých odborových organizací s ruskými protějšky, dosídlování regionu, žňových pracích, asanaci starého města, otázkách cikánské[133] menšiny a „svobodném" životě na Chebsku.

Nevýraznější prostor v dobovém tisku byl ovšem v souladu s dobovou politickou filozofií věnován řadovým dělníkům, kteří si zasloužili pozornost plněním a překračováním norem a plánů, rekordními výsledky a oddaností své práci. Mezi těmi vyčníval chebský soudruh Ladislav Loukota, kombajnér STS Cheb (Strojní traktorové stanice Cheb) a zlepšovatel, nositel řádu práce, který mu udělil 1. května 1953 prezident republiky Antonín Zápotocký. O soudruhu Loukotovi jako nejlepším kombajnérovi republiky v první polovině padesátých let opakovaně píší pražské Zemědělské noviny, Lidová demokracie, časopis Obrana lidu, dále časopis Svět práce a dokonce i bratislavský časopis v článku „Ladislav Loukota - vzorný kombajnér" a slovenské Rolnické noviny v článku „Úspěch nositele Řádu práce kombajnisty Ladislava Loukoty".[134]

V druhé polovině padesátých let byla nejzásadnějším tématem chebské kroniky záchrana starého města chebského, asanace a nová výstavba v širším centru města. Tomuto tématu byla skutečně věnována naprostá většina prostoru na stránkách kroniky.

V roce 1960 začíná vycházet týdeník Hraničář s podtitulem „Proletáři všech zemí spojte se". V hlavičce se také objevuje „vydává okresní výbor Komunistické strany Československa a rada ONV Cheb". Pod dozorem tiskového odboru okresního výboru KSČ list vznikal v redakci Cheb pod vedením vedoucího redaktora Václava Peroutky a zástupce vedoucího redaktora Jaromíra Vaňouse.[135]

Okresní noviny Hraničář vznikly po spojení chebského, ašského a mariánskolázeňského okresu v roce 1960. V minulosti (ne nutně bezprostřední) vycházelo v Chebu „Chebsko", v Mariánských Lázních „Mariánskolázeňské listy" a na Ašsku „Ašský zpravodaj". Všechny tři tyto listy byly pod výrazným myšlenkovým vlivem KSČ, jakožto jejich vydavatelem. List tedy vznikl v reakci na územní reorganizaci a nové uspořádání tiskových orgánů regionálních výborů KSČ.

---

[133] Toto označení romského etnika je v práci použito vzhledem k jeho používání v daném historickém kontextu a období.

[134] Zmínky o Ladislavu Loukotovi a zaznamenání článků o něm v celostátním tisku se skutečně prolínají celou kronikou v průběhu první poloviny 50. let. SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 221/44 [online]. Kronika města Chebu 1953–1955 [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/chronicle/soap-ch/00314-mesto-cheb-1953-1955>.

[135] Viz. příloha č. 1.

Redakce Hraničáře, tak jako všech listů, dostávala od tiskového odboru Okresního národního výboru směrnice s přípustným politickým a ideologickým obsahem novin. Činnost redakce byla následně tiskovým odborem hodnocena a pakliže se list odklonil od této přípustné oficiální linie, bylo okamžitě zrušeno jeho vydávání nebo vyměněna redakční rada, jak se tomu stalo v případě Hraničáře v období let 1968 - 1970, což bude vysvětleno v následující kapitole. Hodnocení práce redakce, zrovna tak jako tématicko ideové plány, obvykle nebyly zásadními elaboráty, spíše bylo v usneseních ze schůzí rady ONV zkonstatováno, že tyto byly projednány, odsouhlaseny, schváleny, atd (viz. např. příloha č. 12).

Hraničář byl nejvýraznějším oblastním listem až do roku 1993, kdy přestal vycházet, resp. vydavatelství Vltava České Budějovice s.r.o., které v okrese vydávalo dva tituly, deník Nová Pravda a týdeník Hraničář, tyto dva tituly sloučilo v jeden deník s názvem „Chebský deník", který v sobě kombinoval výhody obou listů (aktuálnost deníku, celostátní zpravodajství, lokální zprávy). Redakce Hraničáře přešla kontinuálně do redakce Chebského deníku. S odstupem času začal opět po zhruba čtyřiceti letech vycházet také týdeník Chebsko.

Na základě rešerší listu z šedesátých let 20. století lze obecně konstatovat, že list se především na začátku šedesátých let (tedy na začátku svého vydávání) příliš nevěnoval zpravodajství a aktualitám, ať už domácím, zahraničním, či regionálním, ale většina listu byla věnována agitaci, provolávání hesel, soutěžím (v objemu výroby), situaci v zemědělství a žním, dále pak medailonkům konkrétních zasloužilých dělníků. Mnoho prostoru je taktéž dáváno různým výročím, jako například v podstatě celý ročník 1961 se nese ve znamení oslav 40. výročí založení KSČ a také vstupu do třetí pětiletky.

V rámci šedesátých let dvacátého století byly provedeny též rešerše chebské kroniky, která i nadále poctivě registrovala veškeré zmínky o Chebu v celostátním a západočeském tisku, a listu Hraničář, z kterých bude opět uvedeno ilustrativní jádro informací.

Časopis Pravda, vycházející v Plzni, otiskl 11. ledna 1962 rozhovor chebského zpravodaje s předsedou MěNV Cheb Josefem Lorenzem pod názvem „Cheb do nového století". Rozhovor byl především o plánech na dalších deset let: „...nové nádraží, pekárna, nový závod ČSAD, nový most přes Ohři a samozřejmě další sídliště. Bude to vlastně celá čtvrť pro několik tisíc obyvatel - naše jižní město s dalšími jeslemi a školami i ostatním občanským a společenským zařízením. Bude také dokončena asanace historického města, vybudována rekreační oblast na přehradě na Skalce,

vybudován zahradnický kombinát, rozšířena městská doprava. Prostě heslo: za další rozvoj socialistického Chebu, pod nímž vrcholí naše oslavy, ve spolupráci se všemi občany uskutečníme. A tím na naší západní hranici vybudujeme skutečné socialistické město lidí, kterým patří budoucnost."[136]

Plzeňská Pravda se o Chebu v padesátých a šedesátých letech zmiňovala poměrně často a pravidelně, téměř jako regionální chebský časopis. Články obvykle pojednávaly o poměrně běžných chebských záležitostech, jako o sezónních zemědělských pracích, novém - socialistickém - znaku Chebu, výstavu piva v chebském pivovaru, a mnoha dalších.

Pražská Lidová demokracie 5. července 1962 uveřejnila článek o novém chebském nádraží a jeho výzdobě. Pražský časopis Plánované hospodářství v listopadu 1962 otiskl článek Jaromíra Mencla, pracovníka Západočeského KNV: „Zkušenosti s plánováním rozvoje pohraničí". V prosinci téhož roku otiskl časopis židovské obce v Praze článek L. Broda s názvem Chebská bible. Rudé právo se 1. března 1963 vyjadřuje k otevření nové budovy nádraží a pokračujících okolních pracích (kolejiště, podchody, vedlejší budova pošty, atd.). V dubnu 1963 otiskla opět plzeňská Pravda rozhovor s předsedou komise pro výstavbu a zvelebování města Bohuslavem Krůtou o plánech na pokračující zvelebování města. 9. června 1963 vydalo Svobodné slovo článek o chebské Esce „Za čest tovární značky - chebští si vědí rady s nalézáním skrytých vad materiálu - žádná reklamace na kola".

I v následujících letech se objevují občasné zmínky především v plzeňské Pravdě a v Rudém právu, ale i dalších celostátních novinách (Zemědělské noviny, Lidová demokracie, atd.) o lázeňství v oblasti, cestovním ruchu, stavbě přehrady Skalka, rozhovory s chebským spisovatelem Luďkem Šneppem, reportáže ze slavnostních otevření nových provozoven, nově vystavěném vlakovém nádraží, protahující se asanaci historického centra a konečném odjezdu stavařů z Českých Budějovic po devíti letech práce na asanaci města domů, závodech Eska a Kovo, chebském divadle, ale i mnoha dalších běžných záležitostech, jako např. že v chebských restauracích chyběla minerálka (2.2.1965 v Rudém právu), o využití dešťové vody v zemědělství (5.2.1965 v Lidové demokracii), o televizním vysílání na Chebsku a stavbě vysílače Zelená hora (pražská Československá televize), o chebské lidové architektuře

[136] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 225/365 [online]. Kronika města Chebu 1962 [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260394/soap-ch_00314_mesto-cheb-1962_0030?x=-424&y=87&w=2063&h=737>.

hrázděných domů, na přelomu 18. a 19. století nejvyspělejší v Evropě (9.2. 1967 v pražské Výtvarné práci) atd.

13. května 1965 byl Cheb zmíněn v mnoha celostátních časopisech jako družební město sovětského Vladivostoku při prvním použití družice pro spojení mezi Vladivostokem a Moskvou a odtud telefonním kabelem do Prahy.

29. října 1966 otiskl deník Svobodné slovo článek s nadpisem „Pozdrav chebskému divadlu" k pátému výročí založení: „Krajské oblastní divadlo v Chebu slaví v těchto dnech páté výročí trvání. K záslužné práci tohoto divadla vyšla v redakci J. Holečka věcná a působivá pamětní ročenka. Jeden z členů chebského divadla, který nyní působí v divadle O. Stibora v Olomouci, Zdeněk Vrablík, v ní píše: Doslova poeticky krásné bylo to, že se v Chebu vůbec divadlo zrodilo. Cheb je ušlechtilé město, naši předkové zřejmě obraceli oči k výši, a nikoliv k blátu na silnici, a zanechali nám budoucím město s touto touhou, architektonicky vepsanou do staveb, z kterých pro divadelníka vykukuje na každém kroku inspirace! Chtít výš, chtít zpěknět život! K dalšímu pětiletí chebského divadla lze přát souboru mnoho dalších inscenačních objevů. Za vedení K. Nováka jako uměleckého ředitele, který je i významným hercem, lze v chebském divadle očekávat další úspěchy."[137] Poněkud nepřesná je v tomto článku informace, že město zanechali naši předkové, jelikož město vybudovali zcela jiní Chebané.

V květnu 1967 uveřejnil pražský časopis ÚV KSČ s názvem Život strany článek redaktora chebského Hraničáře Jaromíra Vaňouse s nadpisem „Najít pravé poslání". Redaktor píše o poslání týdeníku, který se věnuje specifickým problémům oblasti a řeší je konkrétně a se znalostí podmínek. Jednalo se o politicky silně angažovaný příspěvek.

1. listopadu 1967 se plzeňská Pravda rozepisuje o úspěšném roku pro cestovní ruch, nárůstu počtu turistů, utracených penězích na území Chebska i průměrné délce pobytu turistů na území regionu. Zmiňuje se ale také, že „nedostatkem letošní sezóny byla neuspokojená vyšší potřeba lůžek a stravovacích středisek ve špičce. Nepříznivě se projevila v Interhotelích a státních lázních i napjatější mezinárodní situace".[138]

[137] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 229/310 [online]. Kronika města Chebu 1966 [cit. 6.3.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260327/soap-ch_00314_mesto-cheb-1966_0420?x=-1750&y=-185&w=4645&h=1694>.

[138] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 230, 231/48 [online]. Kronika města Chebu 1967 [cit. 6.3.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260048/soap-ch_00314_mesto-cheb-1967_0430?x=-1504&y=59&w=4151&h=1514>.

21. prosince 1967 byl v západoněmecké televizi odvysílán televizní pořad o Chebu. Pořad byl zaměřen na předvánoční náladu se záběry kostelů a význačných chebských budov, doplněný krátkým rozhovorem s chebským vikářem.[139] Informace o tomto pořadu, zrovna tak jako o dalších mediálních zmínkách o Chebu v Německu, se objevuje v chebské kronice bez nějakého negativního podtextu ohledně Německé spolkové republiky.

12. července 1968 začala okresní odborová rada v Chebu vydávat nový měsíčník ROHáček, časopis pracujících Chebska. Časopis měl otiskovat především odborářské články, jakož i další drobnější články a zprávy.[140] Z dostupných vydání časopisu je však jasně patrné, že časopis byl silně proreformní. Před 21. srpnem vyšla dvě vydání, po událostech 21. srpna začal ROHáček vycházet mnohem častěji a za rok 1968 nakonec vyšlo dvacet čísel místo původně plánovaných šesti. V mimořádném vydání z 23. srpna 1968 uveřejňuje redakce mimo jiné tento apel chebských občanů: „Občané Chebu XIV. sjezdu: Stůjte pevně za Dubčekem, vyžeňte zrádce a kolaboranty! Nedopustíme nikdy návrat předlednových poměrů! Svobodu, suverenitu, demokratický socialismus! Takové jest mínění více než pěti tisíc chebských občanů, kteří se podepsali pod tuto rezoluci za tři hodiny včerejšího dne."[141] Další dostupné vydání je až číslo 16 z 28. září, které je již bohužel velmi umírněné a věnuje se odborářským záležitostem. Odlišuje se pouze rubrika Náš komentář, kde redaktor okresního rozhlasového studia Cheb Zdeněk Martan píše o nebezpečí intenzivnějšího vojenského obsazení Chebu sovětskými vojsky (viz. příloha č. 3). S vědomím toho, že Zdeněk Martan se angažoval v reformním hnutí Pražského jara a bezmezně věřil demokratickým ideálům, je to však poněkud smutné čtení. V posledním dostupném čísle z 14. října píše ještě redaktor Jaroslav Vaďura o nutnosti demokratického dialogu (viz. příloha č. 4). Ostatní čísla ROHáčku nejsou dostupná, ovšem mám obavy, že toto bylo z demokratických myšlenek vše.

V tutéž dobu (červenec 1968) vyšlo nulté číslo měsíčníku „Cheb 68", který měl za úkol mimo jiné nahradit vydávání kulturního přehledu, které bylo zastaveno. Toto nulté číslo bylo pro čtenáře zdarma. Redakční rada časopisu byla ovšem přinucena radou MěNV vyslovit veřejný nesouhlas s obsahem nultého čísla a budoucnost tohoto

[139] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 230, 231/48 [online]. Kronika města Chebu 1967 [cit. 6.3.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260048/soap-ch_00314_mesto-cheb-1967_0500?x=-1575&y=-2&w=4151&h=1514>.
[140] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 232, 233/49 [online]. Kronika města Chebu 1968 [cit. 7.3.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260050/soap-ch_00314_mesto-cheb-1968_0300?x=-1748&y=-165&w=4519&h=1648>.
[141] ROHáček, 6. mimořádné společné vydání Hraničáře a ROHáčka, 23. srpna 1968, strana 1.

listu byla od té chvíle nejistá. Časopis se profiloval jako jediný zdroj zajišťování informací o životě města „na vysoké úrovni"[142], což bylo trnem v oku radě MěNV, okresnímu výboru KSČ a radě ONV, jelikož pro ty byl hlavním tiskovým orgánem Hraničář. 9. září 1968 rada MěNV projednávala návrh statutu tohoto měsíčníku, ke kterému neměla zásadní připomínky, ovšem prozatím nebyl schválen vzhledem k přípravě nového tiskového zákona.[143]

Události vedoucí k okupaci Československa, samotná noc z 20. na 21. srpna 1968 a následné dění během 21. srpna a v dalších dnech jsou v Hraničáři a Chebské kronice[144] zobrazeny velmi věcně a popisně. Jen velmi lehce, tak aby nebylo možné nikoho z ničeho obvinit, je z popisů událostí cítit odpor k okupantům. Jak z článků samotných, tak z následné absence komentářů k těmto nešťastným událostem a jejich hodnocení je patrná bezradnost z proběhnuvších událostí, očekávání věcí budoucích, strach odhadnout, co bude následovat a ponechání si otevřených vrátek oběma směry.

Dále už se oba zdroje (Hraničář a Chebská kronika) věnují jen popisu odstraňování hesel z domů, výloh obchodů a vozidel a vyčíslování škod na komunikacích apod. Podle deníku Práce otiskla moskevská Pravda přesně 21.8. 1968 reportáž z Chebu. Z ní vyplývá, že ČSSR byla ohrožena západoněmeckou diverzí, kterou prováděly statisíce západoněmeckých turistů každodenním překračováním hranic a návštěvami našeho socialistického státu. Posun v popisu událostí v tisku i chebské kronice je patrný při prvním výročí 21. srpna, kdy již bylo jasně dané, jakým směrem se bude ubírat oficiální československá politika a všichni obyvatelé, kteří dali najevo nesouhlas s okupací, jsou popisováni jako „mladí lidé již vícekráte trestaní, často měnící

[142] V provolání na první straně nultého čísla se dočteme následující: „Cheb se stal v posledním období významným centrem západočeského pohraničí s množstvím specialisovaných zařízení, vyvíjejících pestrou kulturní, uměleckou i společenskou činnost. Je významným střediskem domácího i zahraničního cestovního ruchu. Tento aspekt je třeba brát v úvahu při dalším rozvoji kulturního a společenského života města Chebu a jeho propagaci. Protože však v současné době nemělo město publikační orgán, který by na vysoké úrovni zajišťoval informace o životě okresního města a vyjadřoval k němu své stanovisko, bylo rozhodnuto vydávat Cheb 68". SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 232, 233/49 [online]. Kronika města Chebu 1968. str. 28 - 34. [cit. 7.3.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260050/soap-ch_00314_mesto-cheb-1968_0300?x=-1748&y=-165&w=4519&h=1648>.

[143] Nový tiskový zákon č. 84/1968 Sb. z 26. června 1968 zrušil cenzuru, ovšem v návaznosti na události z 21. srpna 1968 a ukončení reforem byl československým národní shromážděním 13. září schválen zákon č. 127/1968 Sb., který rušil nepřípustnosst cenzury. Zákon znovu zavedl předběžnou cenzuru, ovšem oproti minulosti zavedl také institut autocenzury jednotlivými novináři, kteří se tedy obávali psát a tisknout kontroverzní články.

[144] Zmiňuji zde, v následujících kapitolách a v celé práci Chebskou kroniku jako zdroj informací s vědomím, že se nejedná o periodický tisk. Tématem práce je však zobrazování všedního života obyvatel v tisku a kronika slouží jako zdroj informací, jejichž zobrazení lze porovnávat s Hraničářem.

zaměstnání a mající absence na pracovištích a další mladí lidé desorientovaní, a svedení k falešnému hrdinství. Jak potvrdila zjištění, nešlo ani v našem okrese o náhodná vystoupení. V pozadí stáli lidé, kteří měli zájem, aby se vývoj u nás ubíral jinou cestou, než si přeje většina... Rada ONV v Chebu konstatovala, že postoj občanů charakterizovala rozvážnost a intenzivní pracovní úsilí a že pokusy o destruktivní jednání byly pouze ojedinělé."[145]

8. září 1969 projednávala rada MěNV v Chebu stav ve sdělovacích prostředcích MěNV v Chebu a s okamžitou platností dočasně do konce roku 1969 zastavila činnost sdělovacích prostředků Městského národního výboru, kromě rozhlasu po drátě, zrušila redakční rady a funkci redaktora**.** Důvodem byl odklon médií od oficiální normalizační linie. Předsedovi MěNV dala rada za úkol předložit návrhy na redakční rady sdělovacích prostředků včetně návrhů na vedoucí redaktory a redaktory tak, aby mohly časopisy vycházet od ledna 1970 v normalizované podobě, včetně měsíčníku „Cheb 70".[146] Tento moment lze tedy považovat za faktický začátek tuhé normalizačního procesu v místních sdělovacích prostředcích, přestože za začátek normalizačního procesu se obecně pokládá již podpis tzv. moskevského protokolu 26. srpna 1968.[147]

[145] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 234, 235/50 [online]. Kronika města Chebu 1969 [cit. 24.2.2015]. Dostupné z www <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260052/soap-ch_00314_mesto-cheb-1969_0340?x=-15&y=631&w=1025&h=366>.

[146] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1945 – 1971, Sb. 234, 235/50 [online]. Kronika města Chebu 1969 [cit. 24.2.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260052/soap-ch_00314_mesto-cheb-1969_0350?x=-518&y=740&w=2051&h=733>.

[147] *Naše normalizace*. Editor Adam Drda, Karel Strachota, Adam Drda. Praha: Člověk v tísni, 2011, 213 s. ISBN 978-80-87456-11-8.

3. Chebský regionální tisk ve sledovaném období od 70. let během normalizace a transformace do pádu komunismu

3.1. Fakta o chebském tisku v čele s listem Hraničář

Předtím, než se zaměříme na regionální tisk, je potřeba pokusit se ještě přiblížit zrůdnost režimu a stavu ve společnosti v době normalizace a pokusit se zasadit toto neradostné období do historického kontextu.

Srpnová okupace byla naprostou většinou československého národa chápána jako zrada. Obyvatelé zažívali pocity nebezpečí, zklamání, samoty, beznaděje, křivdy a nechutě do dalšího vzdoru. Podpisem moskevského protokolu ztratilo Československo část své suverenity a legalizovalo přítomnost vojsk Varšavské smlouvy na našem území. Jako následek okupace emigrovalo v letech 1968-1969 na 70 000 obyvatel.[148]

Normalizační období po srpnu 68 lze rozdělit na několik dílčích fází. Nejdříve bylo odstavováno Dubčekovo vedení od moci. Tato fáze byla dovršena plénem ÚV KSČ v říjnu 1969. Následovaly stranické čistky ve Sboru Národní Bezpečnosti, armádě, odborech, zájmových organizacích a složkách Národní fronty a likvidace nepřípustných organizací (Junák, Sokol, atd.). Třetí fáze byla zahájena tzv. Dopisem ÚV stranickým organizacím z konce ledna 1970, který stanovil pravidla výměny stranických legitimací. Byly jmenovány prověrkové komise, v kterých usedli staří dogmatičtí i mladí nadšení komunisté a byly prováděny prověrky stranické základny. Každý prověřovaný kandidát musel souhlasit se sovětskou okupací jako s bratrskou pomocí a aktem internacionální solidarity a reformy pražského jara označit za dílo kontrarevoluce.[149] Celkem bylo ze strany vyloučeno na 500 000 členů.[150] Normalizačními opatřeními byly však zasaženy více než dva miliony lidí.[151] Tyto čistky společně s emigrací způsobily značné

[148] TOMEK, Prokop. Emigrace. *Totalita.cz* [online]. 1999-2013 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z www: <http://www.totalita.cz/vysvetlivky/emigrace.php>.
[149] KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 310 s. příl. ISBN 978-807-3676-988.
[150] KŘEN, Jan. *Dvě století střední Evropy*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2005, 1109 s. Dějiny Evropy (Argo). ISBN 80-7203-612-2, s. 868.
[151] KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 310 s. příl. ISBN 978-807-3676-988.

intelektuální ztráty ve společnosti. V roce 1970 bylo vydáno Poučení z krizového vývoje, dokument představující závaznou normu pro interpretaci událostí ze srpna 1968.[152]

Celá společnost se rozdělila na privilegovanou vrstvu vedení a aktivních členů strany, mlčící většinu a občany postižené normalizačními čistkami, z kterých se začal postupně krystalizovat československý disent. Mezi režimem v padesátých a v sedmdesátých letech byl zásadní rozdíl, jelikož na rozdíl od padesátých let se normalizační kádři již ani nesnažili, aby občané ideologii skutečně věřili a aktivně se podíleli na budování hodnot. Režimu v sedmdesátých letech stačilo když lidé plnili pokyny, příkazy a rituály. Společnost se v této době jen velmi těžko a pasivně smiřovala se vzniklou situací a snažila se orientovat na hmotné statky (chataření) a mezi lidem převládal cynismus.[153]

Mezi nejzásadnější dokumenty doby a československého disentu, předznamenávající Chartu 77, patří dopis Václava Havla prezidentovi Gustávu Husákovi z 8.4. 1975. Tento dopis vypovídá o absurditě doby mnohé.

„…Základní otázka, kterou si tu je třeba položit, zní: proč se vlastně lidé chovají tak, jak se chovají; proč dělají vše to, co ve svém souhrnu vytváří ten impozantní dojem totálně jednotné společnosti, totálně podporující svou vládu? Myslím, že každému nepředpojatému pozorovateli je odpověď zřejmá: žene je k tomu ***strach.***

Ze strachu, že přijde o své místo, vyučuje učitel ve škole věci, kterým nevěří; ze strachu o svou budoucnost je žák po něm opakuje; ze strachu, že nebude moci pokračovat ve studiu, vstupuje mladý člověk do Svazu mládeže a dělá v něm vše, co je třeba; ze strachu, že jeho syn nebo dcera nebude mít při přijímání na školu potřebný počet bodů v obludném politickobodovacím systému, přijímá otec nejrozmanitější funkce a dělá v nich „dobrovolně“ to, co je žádáno. Ze strachu z případných následků se lidé účastní voleb, volí v nich navržené kandidáty a tváří se, jako by ten obřad považovali za skutečné volby; ze strachu o existenci, postavení a kariéru chodí na schůze, odhlasovávají tam vše, co mají, anebo aspoň mlčí; ze strachu provádějí různé ponižující sebekritiky a pokání a nepravdivě vyplňují spoustu ponižujících dotazníků; ze strachu, že je někdo udá, neprojevují veřejně a často ani v soukromí své skutečné

[152] Poučení z krizového vývoje. *Ústav pro studium totalitních režimů* [online]. 2008 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z www: <http://www.ustrcr.cz/cs/pouceni-z-krizoveho-vyvoje>.
[153] OTÁHAL, Milan. *Normalizace, 1969-1989: příspěvek ke stavu bádání*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2002, 105 p. ISBN 80-728-5011-3.

názory. Ze strachu z možných existenčních ústrků, ze snahy vylepšit si své postavení a zalíbit se vyšším orgánům vyhlašují pracující ve většině případů své pracovní závazky; z týchž pohnutek zakládají dokonce mnohdy i brigády socialistické práce, vědouce dobře napřed, že jejich hlavním posláním bude, aby o nich bylo referováno v příslušných hlášeních nahoru. Ze strachu chodí lidé na různé oficiální oslavy, manifestace a průvody. Ze strachu, že jim bude znemožňována další práce, hlásí se mnozí vědci a umělci k ideám, v něž ve skutečnosti nevěří, píší věci, které si nemyslí nebo o nichž vědí, že nejsou pravdou, vstupují do oficiálních organizací, účastní se práce, o jejíž hodnotě mají to nejhorší mínění, anebo sami oklešťují a deformují svá díla. Ze snahy zachránit sami sebe mnozí dokonce udávají na jiné, že dělali to, co sami dělali s nimi.

...

Tento systém existenčního nátlaku, dokonce obepínající celou společnost a každého občana, ať už jako konkrétní každodenní pohrůžka, anebo jako všeobecná možnost, by ovšem nemohl úspěšně fungovat, kdyby neměl – přesně tak jako ony překonané brutálnější formy nátlaku – své přirozené mocenské zázemí v té síle, která mu zajišťuje univerzalitu, komplexnost a moc: ***ve všudypřítomné a všemocné státní policii****. Tento děsivý pavouk má totiž celou společnost skrz naskrz protkánu svou neviditelnou pavučinou, on je tím mezním úběžníkem, v němž se nakonec všechny linie strachu protínají, oním posledním a nevývratným dokladem beznadějnosti každého pokusu občana čelit společenské moci..."*[154]

Jak patrno i z dopisu Václava Havla, většina obyvatel se přizpůsobila, i když pouze ze strachu z následků, nikoliv díky ztotožnění s režimem. Vycestovat bylo možné pouze za zvláštních bezpečnostních podmínek.[155] Tato atmosféra strachu se začala mírně uvolňovat opět v osmdesátých letech, kdy si režim i sám začínal uvědomovat neudržitelnost situace a začal se snažit nějak ji řešit.

---

[154] HAVEL, Václav. Dopis Gustávu Husákovi. 8.4. 1975. [online]. [cit. 2015-04-14]. Dostupné z www: <http://www.vaclavhavel.cz/showtrans.php?cat=clanky&val=71_clanky.html&typ=HTML >.

[155] Na tomto místě bych rád v rámci poznámky pod čarou uvedl osobní zkušenost, která nepatří do odborného textu, ovšem pomáhá ilustrovat situaci v tehdejším ČSSR a pohraničním městě Chebu. Psal se rok 1986, když šel můj bratr ve večerních hodinách vynést koš s odpadky. Bohužel se vrátil až po dvou letech strávených v Plzni na Borech. Bratr totiž zcizil nákladní auto a snažil se překročit státní hranici na tehdy uzavřeném hraničním přechodu Svatý Kříž, který je vzdálen méně než 5 kilometrů od centra Chebu. Bratrovo nákladní vůz byl tehdy zneškodněn a v nastalé situaci byl bratr jen zatčen (naštěstí nikoliv zastřelen) a odsouzen na dva roky odnětí svobody na Borech. Tato epizoda samozřejmě zabránila naší rodině v cestování, od té doby jsme byli jen v Maďarsku a Bulharsku, přičemž předtím se nám povedlo jednou vyjet i do NSR.

Na začátku 70. let platil tiskový zákon č. 127/1968 Sb., který zrušil nepřípustnost cenzury. Na základě tohoto zákona byly vytvořeny dva cenzurní úřady - Úřad pro tisk a informace a Slovenský úřad pro tisk a informace. Úkolem těchto úřadů bylo jednotné řízení a kontrola sdělovacích prostředků. Společnost byla zcela izolována od nezávislého myšlení a šíření informací, a proto se začala na přelomu šedesátých a sedmdesátých let šířit samizdatová literatura.

16. prosince 1980 byl vydán zákon č. 180/1980 Sb., který definoval vznik Federálního úřadu pro tisk a informace. Federální úřad převzal řadu kompetencí republikových úřadů pro tisk, kterým zůstal v kompetenci krajský, okresní a podnikový tisk. Republikové úřady byly nakonec zrušeny v dubnu 1988 a jejich kompetence přešly na odbory tisku a informací republikových ministerstev kultury.[156] Tato politická a právní situace trvala až do konce osmdesátých let. Až v roce 1990 byl schválen zákon č. 86/1990 Sb., obnovující článek č.17 o nepřípustnosti cenzury. Média sloužila v době normalizace jako nástroj neostalinistické politky KSČ, čehož bylo dosaženo především personálními změnami. Televize, rozhlas, film i tisk byly jedním z nástrojů dosahování mocenských cílů. Pracovaly na principu vydávání pouze vhodného materiálu, obvykle nepodstatného, který vydávaly za podstatný, a naopak některé podstatné události a fakta byly zcela ignorovány. Tento systém se začal postupně rozpadat v průběhu osmdesátých let, kdy se začala objevovat nechuť následovat absurdní instrukce. Podobně tomu bylo v rámci Chebska a týdeníku Hraničář, i když Hraničář zůstával angažovaný až do podzimu 1989.

Od července roku 1968 do prosince 1970 vycházel v Chebu kulturní měsíčník Cheb, který se ovšem po začátku vydávání záhy odchýlil od oficiální linie, jak uvedeno v předchozí kapitole, proto bylo vydávání přerušeno v září 1969 a v listopadu byla jmenována nová redakční rada. která dostala na starost vydávání „Chebu 70" v roce 1970. Odpovědným redaktorem byl jmenován Vlastimil Kubišta. Závazkem redakce bylo úsilí o „vyšší míru objektivity a spolupráce s kulturní a společenskou frontou pod kontrolou veřejnosti a předkládat občanům solidní výsledek obsahující kulturně-politické informace, recenze filmů a divadelních her, programy, dětské přílohy, tipy na knihy, společenskou kroniku, problémy životního prostředí, historické zajímavosti, literární setkání začínajících autorů, jubilea a výročí, povídky, fejetony, reportáže,

[156] KONČELÍK, Jakub. Cenzura. In *Slovníková příručka k československým dějinám 1948-1989*. 1. vyd. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2006, s. 562-565.

diskuse, polemiky, názory a také ovšem humor, satiru, kreslený vtip".[157] První číslo vyšlo po nucené přestávce na konci ledna 1970. O úvodní článek se postaral sám předseda MěNV Josef Lorenz a pojal jej jako bilanci předchozích pětadvaceti poválečných let obnovy města a zdravici do nového jubilejního roku. První číslo vyšlo jako dvojčíslo pro leden a únor. Ještě v září téhož roku se usnesla školská komise MěNV na zastavení vydávání měsíčníku, a to od ledna 1971. V okresním archivu Cheb není buhužel zachované ani jedno číslo tohoto měsíčníku.

Týdeník Hraničář, od jara 1970 taktéž pod novým šéfredaktorem (též Vlastimil Kubišta, více v následující kapitole), se pak v průběhu celého normalizačního roku 1970 příležitostně vyjadřuje k období dnes známému jako „pražské jaro". Činí tak způsobem typickým pro toto období, manipulací s fakty, poukazováním na konkrétní osoby, které se měly angažovat v pražském jaru a jejich očerňováním a to v článcích jako např. „O působení pravicově oportunistických sil na Chebsku" od inž. Jiřího Beránka (více v kapitole 4.7.), „Kam až vedlo dobrodružství pravicově-oportunistických a protisocialistických sil" podepsaném výborem ZO KSČ Sokolovských strojíren nebo fejetonem Vladimíra Kulštejna „Jó pan redaktor - to byl filuta", který pojednává o bývalém šéfredaktorovi výše zmíněného kulturního měsíčníku Cheb Miloslavu Mrazíkovi a popisuje jeho snahy o dílčí demokratizaci listu v rámci tehdejších možností (kritika OV KSČ, články o TGM, atd.).[158]

Při Okresním výboru KSČ fungovala od roku 1970 tisková komise dohlížející na práci a úroveň podnikových, závodních a městských časopisů vydávaných na Chebsku. Komise se zároveň zabývala stavem odběru a prací se stranickým tiskem a prováděla kontroly účinnosti dříve přijatých usnesení ve všech základních stranických organizacích. Takto fungoval celý oblastní systém až do prosince 1989, kdy se vydavatelem stal pouze Okresní národní výbor a redakce nezávislá na straně.

Co se archivních zdrojů týče, je prokázáno, že 16.8. 1989 bylo na ONV Cheb na základě povolení č. 4/89 z 15.8. 1989 bez odborné archivní asistence a zdokumentování skartováno 2 850kg archiválií týkajících se OV KSČ Cheb. Zbylé písemnosti byly řádně zdokumentovány a archivovány. Fyzická zachovalost fondu, především dokumentů o organizačních složkách KSČ podřízených OV, není dobrá. Existující písemnosti jsou nečitelné a potrhané, což je způsobeno záměrnou likvidací průpisových knih

[157] KUBIŠTA, Vlastimil. Koncem měsíce vyjde Cheb 70. *Hraničář*, Týdeník občanů okresu Cheb, Ročník XI. - Číslo 4, V Chebu 27. ledna 1970, s. 2.
[158] KULŠTEJN, Vladimír. Jó, pan redaktor - to byl filuta! *Hraničář*, vydává Okresní národní výbor v Chebu, Ročník XI. - číslo 30, V Chebu 28. července 1970, s. 4.

používaných k zápisům ze schůzí. Z hlediska časového je tento archivní soubor pouhým torzem (tento stav je zapříčiněn především zmiňovanou záměrnou skartací). Z činnosti OV v letech 1945 - 1988 se dochovaly pouze zápisy ze schůzí pléna a předsednictva a protokoly okresních konferencí, ovšem ani tyto nejsou všechny. Chybí například celé nejzajímavější období pro nás zásadního roku 1968 a celý rok 1981. Ze srpna 1968 scházejí i zápisy ze schůzí předsednictva OV KSČ a z těchto je k dispozici pouze jeden zápis z roku 1981. Přes velmi omezené množství materiálu v rámci tohoto fondu je tento soubor cenným dokladem doby a neomezené moci vládnoucí KSČ.[159] Stav zachovalosti fondu MěNV Cheb je naopak poměrně dobrý. Pouze písemnosti z poválečného období jsou velmi těžko čitelné a ze zásadních let 1965 - 1969 nejsou dostupné zprávy projednávané radou MěNV, pouze její usnesení. Problematická je organizace fondu, jelikož jen v letech 1945 - 1970 se pro organizaci spisů vystřídalo pět systémů. Další Spisový a skartační řád byl přijat v roce 1976. Tato fakta znamenala těžké rozčleňování spisů při následných organizacích v letech 1976 a 1993 a různé přesahy mezi kategoriemi.

Kulturní měsíčník Cheb, vycházející v letech 1968 - 1970, se bohužel v archivu nedochoval vůbec, jak již bylo zmíněno. Z ROHáčku, časopisu pracujících Chebska, jsou dostupná vydání č. 2, 6, 16 a 17 z období mezi 16. srpnem a 14. říjnem 1968, tedy opět pouhé torzo a nelze vyzkoumat, kdy přesně bylo vydávání ukončeno.

3.2. Řízení listu v daném období, redakce, personální změny

Okresní noviny Hraničář byly ve sledovaném období pod faktickou správou rady Okresního národního výboru v Chebu, který se na svých schůzích zabýval jeho obsahem, a to jak hodnocením obsahu v předešlých obdobích, tak „tématickým plánem" na období následující. Rada na svých zasedáních typicky projednávala „tématicko-ideový plán práce okresního listu Hraničář" na následující pololetí, hodnocení redakce za předešlé pololetí včetně navrhovaných opatření, hodnocení práce redakce, předložené odborem kultury ONV, změny termínů vydávání, vydávání příloh (obvykle 10 dvoustránkových za rok) a především personální změny (doplňování redakční rady, schvalování předsedy redakční rady, souhlasy s rozvázáním pracovního poměru s

[159] SOkA Cheb, fond č. 314 OV KSČ Cheb 1945 – 1988, Hlaváčová, Dana, Mgr. Úvod k archivnímu fondu. 30.8. 2007.

redaktory, atd.).[160] Rada ONV dále ukládala vedoucímu odboru kultury ONV zabezpečit v součinnosti s ideologickým oddělením OV KSČ realizaci navrhovaných opatření a provádět kontrolu plnění přijatého tématicko-ideového plánu Hraničáře koncem čtvrtletí.[161]

I přesto se Hraničář v letech 1968 a 1969 odchýlil od oficiální politické linie vládnoucí KSČ, podporoval pravicové myšlenky a stal se hlásnou troubou svobodného antisovětského proudu zpochybňujícího vedoucí úlohu strany. Podle tehdejších politických vyjádření měla být redakce dokonce napojena na jakési konspirační středisko. Toto lze však důvodně považovat za součást neobjektivní politické propagandy (vzhledem k tomu, že celý prodemokratický proces byl podle oficiálního stanoviska organizován ze zahraničí). Na přelomu let 1969 a 1970 byl tedy Okresním národním výborem vypsán konkurz na místo vedoucího redaktora s těmito oficiálními požadavky: vysokoškolské vzdělání humanitního směru nebo úplné středoškolské, praxe 4 - 6 let. Z tohoto konkurzu vzešel jako nový vedoucí redaktor komunista a dosavadní redaktor „Chebu 70" Vlastimil Kubišta[162], který se přirozeně razantně postavil za politiku a upevnění vedoucí úlohy strany, plnou angažovanost redakce i občanů a důslednou socialistickou práci. Proto byl ostatně pro danou funkci vybrán. Posun v obsahu, novinářském stylu i formě je patrný okamžitě. Noviny se i předtím samozřejmě věnovaly záležitostem strany, ovšem hned 2. vydání pod soudruhem Kubištou je z poloviny věnováno V.I. Leninovi z důvodu 100. výročí jeho narození (více viz. kapitola 5.6.).

Na začátku roku 1970 tedy vycházel Hraničář s podtitulem Týdeník občanů okresu Cheb jako orgán Okresního národního výboru v Chebu ve svém jedenáctém ročníku, vydávaný Redakcí Cheb, pod vedoucím redaktorem Františkem Mikšíčkem a zastupujícím redaktorem Jaromírem Vaňousem. Od čísla 15 roku 1970 (14. dubna) působil jako vedoucí redaktor Vlastimil Kubišta, zároveň s jeho nástupem přichází hned v tomto čísle změna podtitulu na „vydává Okresní národní výbor v Chebu".

S prvním vydáním roku 1971, 5. ledna, se v hlavičce týdeníku objevuje jak heslo „Proletáři všech zemí spojte se!", které z hlavičky předtím zmizelo 11.8.1968, tak

[160] Viz. např. přílohy č. 12 a 13. V příloze č. 13 je možné vidět, jak se ONV rozloučil s dlouholetým vedoucím redaktorem Vlastimilem Kubištou.

[161] Věstníky Okresního národního výboru v Chebu, pro vnitřní potřebu národních výborů okresu Cheb vydává organizační odbor ONV.

[162] Vlastimil Kubišta vedl redakci v letech 1970 - 1975. Na Chebsko přišel v roce 1946 v rámci osídlení, vykonával v Chebu funkce převážně ekonomického charakteru a novinářské práci se věnoval plně až před svým odchodem do důchodu. Zemřel v listopadu 1983 po těžké nemoci.

změna podtitulu na „vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu".

26. ledna 1971 se k tomuto tématu na titulní straně objevuje zamyšlení redaktora Vladimíra Kulštejna nad změnami v záhlaví názvu novin, tak především nad obsahem novin za poslední čtyři roky s názvem „Zanést do okresního tisku stranickost!". Zajímavé je, že pan redaktor zmiňuje, že od 1.1.1971 působí týdeník oficiálně i fakticky jako stranický tisk, který by tomu tudíž měl svým obsahem odpovídat, a apeluje tedy na všechny obyvatele komunisty, aby se aktivně podíleli na tvorbě novin. Tento článek je typickým příkladem dobové, neobjektivní, stranické žurnalistiky. V článku jsou použity formulace jako „...v roce s *lidskou tváří* se komusi znelíbilo slovo *pracující*...", „...začalo horko z dubčekovského roku pokroku a ve žhavém červnu 1968 se připravoval pamflet *2000 SLOV*...", „...vzhledem ke kontrarevolučnímu obsahu mnozí okresní noviny odhlásili a nevěří, že se změnily...". V posledním odstavci se autor vrací ke stranickým čistkám a vzhledem k tomu, že nebylo mnoho lidí ochotných spolupracovat s redakcí (narozdíl od roku 1968, kdy měl Hraničář kolem 300 dopisovatelů, jich na začátku roku 1971 bylo sotva 80), apeluje na spolustraníky: „Při prověrkách každý z nás přislíbil straně aktivně pracovat - tudíž uveďme sliby v činy i na úseku stranického tisku. Vyzývám proto komunisty v našem okrese - pusťme se i zde na tomto poli do práce. Jsem přesvědčen, že to půjde - budeme-li chtít a my musíme chtít!"[163]

12. července 1974 byl pověřen funkcí vedoucího redaktora Ing. Václav Kroupa. Vlastimil Kubišta převzal funkci zástupce redaktora, ovšem v redakci zůstal již jen do roku 1975. V průběhu dalšího sledovaného období, tedy v letech 1980 a 1981, je stále vedoucím redaktorem Ing. Václav Kroupa, poradním orgánem redakční rada v čele s Václavou Hejnovou. Záhlaví týdeníku zůstává totožné jako předchozí desetiletí.

S prvním číslem roku 1981 se mění podtitul Hraničáře na jednoduché „Orgán OV KSČ a ONV v Chebu" a obsah listu se nese v duchu příprav na XVI. sjezd KSČ, oslav 60. výročí vzniku KSČ, voleb do zastupitelských orgánů a nástupu do prvního roku 7. pětiletky.

Po téměř patnáctiletém působení v čele okresních novin Hraničář předal 31. července 1988 Ing. Václav Kroupa žezlo Aleně Maškové, která byla dříve inspektorkou

[163] KULŠTEJN, Vladimír. Zanést do okresního tisku stranickost! *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 26. ledna 1971, Ročník XII. - číslo 4, s. 1.

odboru kultury ONV Cheb. Václav Kroupa se stal redaktorem časopisu ÚV KSČ Tribuna v Praze.[164]

Po listopadu 1989 zažila redakce více personálnách změn. Alena Mašková zůstala ve funkci do 5. dubna 1990, kdy byla vystřídána Zlatou Huttovou, ovšem i nadále působila v redakci jako redaktorka. Od 14. března 1991 se stal „redaktorem pověřeným vedením" PhDr. Pavel Šebesta. Předchozí vedoucí redaktorky i nadále působily v redakci. 8. srpna 1991 se vedoucím redaktorem stává dosavadní redaktor Václav Větrovský. Jeho zástupkyní je v tuto dobu Jitka Sluková[165]. Hned 7. listopadu 1991 střídá p. Větrovského na postu vedoucí redaktorky Marcela Dvořáková. 11. března 1992 se vedoucí redaktorkou stává Martina Kuželová, která jej vedla až do jeho posledního čísla 12.září téhož roku.

V tuto dobu je možno také zaznamenat časté změny v názvu i podtitulu listu. Až do podzimu roku 1989 se jednalo o Hraničář - Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, což se změnilo 12. prosince 1989, kdy list vyšel pod novým vydavatelem a dostal podtitul Týdeník Okresního národního výboru v Chebu. Od 9. ledna 1990 se jedná o Týdeník okresu Cheb. 1. března 1990 přichází další změna, list se přejmenoval na „Nový Hraničář - List ONV v Chebu". 16. srpna 1990 vyšel list poprvé pod názvem „Týdeník Chebska - vydává ONV v Chebu." 29. listopadu téhož roku se společně se změnou názvu úřadů mění vydavatel a podtitul na „vydává Okresní úřad v Chebu". Od 8. srpna 1991 vydává Týdeník Chebska akciová společnost Typos, tiskařské závody Plzeň, což se samozřejmě odráží v tiráži - „Týdeník Chebska - (Hraničář) vydává a.s. TYPOS". Konečně od 1. ledna roku 1992 se list pod novým vydavatelem vrací k původnímu názvu a celý název zní „Hraničář - Týdeník okresu Cheb". List vydalo vydavatelství Vltava spol. s.r.o.se sídlem v Českých Budějovicích a u tohoto označení Hraničář vydržel až do svého sloučení s Chebským deníkem 9. září 1992, kam také přešla celá redakce.

Co se zdokumentování kádrových změn (redakčních čistek) týče, tyto se bohužel nepodařilo uspokojivě vyhledat. Mnoho materiálů zcela chybí a v zápisech ze schůzí rady ONV v Chebu (jako vydavatele Hraničáře) jsou písemně zaznamenány pouze

[164] SOkA Cheb, fond č. 314 MNV Cheb 1988, Sb. 353 [online]. Kronika města Chebu 1988 [cit. 13.3.2015]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30260379/soap-ch_00314_mesto-cheb-1988_0530?x=-9&y=796&w=975&h=348>.

[165] Jitka Sluková je televizní moderátorka, tvář známá z obrazovky. Narodila se v Táboře, od třinácti let žila ale v Chebu. V roce 1989 začala pracovat jako regionální reportérka Československé televize, následovalo krajské studio televize Nova v Chebu a moderování zpravodajských relací především v České televizi, z které na vlastní žádost v říjnu 2012 odešla.

návrhy členů a souhlasy rady s přijetím do funkce příp. s uvolněním z funkce. Rada dále ukládala konkrétní úkoly vedoucímu odboru kultury ONV (např. pravidelně jednou za půl roku kontrolovat regionální tisk a podávat zprávu radě ONV) a vedoucímu redaktorovi (např. zajistit účinnou propagaci soutěže národních výborů v okrese).

4. Týdeník Hraničář v období tzv. normalizace a transformace se zaměřením na následující témata a změny jejich zobrazování v závislosti na čase

V rámci této kapitoly bylo přistoupeno k praktické části práce - výzkumu. Při něm byly provedeny rešerše předem stanoveného vzorku listu Hraničář, konkrétně vydání v letech 1970, 1971, 1980, 1981, 1989 a 1990. Rešerše se zaměřovaly na zmínky o městě a regionu a sledovaly možné změny jejich zobrazování v čase.

Jak bylo již zmíněno v úvodu, mylným, laickým předpokladem bylo, že list byl koncipován podobně jako dnešní celostátní deníky, tedy že bude obsahovat zprávy celostátního významu, zahraniční aktuality, ekonomické zpravodajství, sport, atd., a pak případnou sekci informací z regionu, tedy několik článků na jedno vydání a rozumné množství v rámci celého vzorku. Toto očekávání se tedy ukázalo jako zcela liché. Hraničář byl po celou dobu svého vydávání koncipován spíše jako časopis (což vycházelo z jeho podstaty jako týdeníku) a publikoval pouze zprávy a zajímavosti bezprostředně se týkající chebského okresu. Článků s regionální tématikou se tedy ve vzorku nacházel bezpočet, byly to totiž všechny ve vzorku. Tomu musela být přizpůsobena i výzkumná metoda. Byla tudíž zvolena metoda kvalitativního výzkumu, konkrétně metoda hloubkového pronitknutí do textu.

Snažil jsem se prostudovat celý vzorek velmi pozorně a opakovaně a získat tím dostatek shromážděných dat a především ucelený pohled na předmět zkoumání (vzhledem k tomu, že rozbor všech článků není kvůli jejich množství možný, spíše se tedy bude jednat o obecný popis s uvedením některých konkrétních zajímavostí), což se ukázalo jako časově velmi náročný postup. Zároveň nutno podotknout, že jsem se materiálem z dob komunismu probíral tak dlouho, že je dost možné, že jsem již ztratil přirozený nadhled a výsledky jsou ovlivněny mými osobními preferencemi, resp. spíše antipatiemi ke komunistickému režimu, což je vždy úskalí kvalitativního výzkumu. Členění podkapitol vznikalo před poměrně dlouhou dobou a zařadil jsem do nich témata, která jsou podle mého názoru vhodná či nějakým způsobem zajímavá. V průběhu rešerší se jako nejzajímavější ukázaly zvláštní přílohy k řádným vydáním, a těm je také v závěrečné podkapitole věnována největší pozornost. Následně je v rámci této kapitoly provedena krátká obsahová analýza pouze těchto zvláštních příloh pro doplnění a potvrzení poznatků získaných rešeršemi.

4.1. Postavení Chebska v rámci republiky

Po Únoru 1948 zavládla ve městě atmosféra studené války. Cheb se stal frontovým, nebo taky hraničářským městem přímo na „železné oponě". V centru města byla v souvislosti s blízkostí státní hranice zřízena dvoje kasárna na severní a jižní straně západního okraje Chebu. Armáda byla ve městě přítomna celý zbytek dvacátého století a dusná atmosféra západní výspy na okraji socialistického bloku v Chebu taktéž panovala až do pádu totality.

Toto však samozřejmě nebylo nikterak reflektováno v Hraničáři. List se postavení regionu v republice nevěnoval nijak systematicky, nicméně z občasných zmínek o geografické poloze v rámci širšího kontextu je vždy patrná snaha prezentovat okres nikoliv jako konec socialistického bloku, ale jako jeho začátek. Jako Chebsko osvobozené (v souvislosti s 2. světovou válkou), svobodné a díky socialistickému zřízení také vzkvétající. Patrná je též snaha vzbudit v obyvatelích Chebu pocit vyjímečnosti a hrdosti na to, že žili v hraničářském městě, které působilo jako štít vůči nepřátelskému západnímu světu. I z tohoto důvodu byli do Chebu velmi často posíláni různí reprezentanti spřátelených zemí počínaje členy vládnoucí politické garnitury, přes velvyslance, sportovce, umělce a představitele družebních měst, až po vybrané dělníky a rolníky, zástupce pracujícího lidu. Tito sem nejezdili pouze na návštěvy a exkurze, ale též na dlouhodobé stáže a pobyty. Typickým příkladem tohoto je národní podnik Eska, který zaučoval a zaměstnával početnou skupinu dělníků z Vietnamu. Těmto spřáteleným návštěvám a též výjezdům chebských soudruhů do družebních měst a okresů je přirozeně věnována v tisku značná pozornost. Často je pak řeč nejen o hraničářském městě, ale také třeba o hraničářském pracujícím lidu nebo hraničářské mládeži.[166]

Cheb byl taktéž prezentován jako střed lázeňského trojúhelníku Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně, tedy lázní celorepublikového významu, přičemž Mariánské a Františkovy Lázně oficiálně spadaly do politického okresu Cheb a Hraničář tedy o událostech z těchto měst informoval pravidelně. I přes nepropustnost železné opony směrem ven byla tato lázeňská města přece jen poměrně známá v západním světě a kromě domácích přijímala i zahraniční, západoevropské pacienty a klientelu. Ani Cheb jako město velmi blízké, a také tranzitní pro turisty přijíždějící ze západu autem,

[166] viz. příloha číslo 9, Hraničář, vydává Okresní národní výbor v Chebu, 8. září 1970, Ročník XI. - číslo 36, strana 1, autor Jaromír Vaňous

nebyl tedy úplně prost zahraničních turistů. Hraničář se cestovnímu ruchu pravidelně věnoval například v krátkých analýzách připravenosti na sezónu nebo informacemi o obsazenosti lůžek.

Vzhledem k nízké koncentraci zdejšího obyvatelstva po 2. světové válce i geografickému charakteru oblasti bylo Chebsko a Mariánskolázeňsko relativně plné divoké zvěře a tedy populární též jako cíl loveckých zájezdů. Maximální možné počty ulovených kusů byly pevně dány a střeženy. Za možnost těchto lovů zahraniční turisté platili „odstřelový poplatek, za ponechání trofeje a za myslivecký doprovod"[167] a zároveň přinášeli doprovodné příjmy z ubytování, stravování, atd.

Falešně pozitivistický pohled na chebský region trval až do roku listopadu 1989, po kterém se konečně začala prosazovat objektivní žurnalistika. V průběhu roku 1990 se otevřely hranice a Cheb tak začíná být skutečnou bránou do západního světa. Bohužel bránou dosti zchátralou a zanedbanou. V Hraničáři se velmi často objevovaly fotografie zničené přírody a zpustlých objektů a články o zničeném životním prostředí a ovzduší.

4.2. Vztah k tehdejší NSR a postavení regionu vůči NSR

Zobrazování Chebu jako města sousedícího s NSR v médiích je typickým příkladem neobjektivní žurnalistiky, jež byla prosazovaná vládnoucí garniturou. Z rešerší listu Hraničář (ale také Chebské kroniky) lze již od padesátých let vysledovat tendenci se o Německé spolkové republice v tisku pokud možno vůbec nezmiňovat. O regionu se s hrdostí psalo pouze jako o nejzápadnějším okresu socialistického tábora, jak již bylo vysvětleno. Čestné vyjímky článků o NSR se objevovaly, když k tomu byl konkrétní důvod, tedy obvykle při nějakém sjezdu sudetských Němců nebo prohlášeních vydaných jejich sdružením. Vzhledem k větší konkrétnosti tohoto tématu oproti předchozí kapitole a též vzhledem k nízkému počtu článků o NSR bylo možné v této kapitole provést kompletní výčet článků o NSR.

První z nich je článek „Další provokace - Strauss akci vévodí" s podtitulem „Revanšisté v NSR zakládají exilní vládu" z Hraničáře ze 4. srpna 1970 o údajné přípravě exilové vlády majitelů nemovitostí v sudetských oblastech z předválečných let. Autorem je tehdejší šéfredaktor listu Vlastimil Kubišta. Vzhledem k tehdejšímu konání

[167] viz. příloha číslo 5, Hraničář, vydává Okresní národní výbor v Chebu, ročník XI. - číslo 14, v Chebu 7. dubna 1970, strana 2, autor František Mikšíček

Sudetoněmeckého landsmanšaftu je článek zčásti pravdivý, ovšem nehledě na faktickou stránku věci nejzajímavější na autorově úvaze je demagogický závěr, že z této zprávy jasně „vyplývá jasný obraz, kam to všechno směřovalo v r. 1968. Vrazit klín do srdce socialistických zemí až po hranice SSSR a obklíčit a tím ochormit socialistické země Evropy. A v této špinavé hře měli vynikající úlohu i naši *socialisté s lidskou tváří*, kterým se málem podařilo přimět naše národy k národní sebevraždě a zašantročit těžce získanou svobodu. Na štěstí pro nás bdí SSSR a 21. srpna nám přinesl podruhé národní svobodu. Pod mocnou záštitou SSSR se již nikdy nebude opakovat Mnichov, ani nikdy nevyjdou revanšistické plány Straussů, Hofmanů a ostatních *Kameraden*. Sovětskému svazu za to dík."[168]

19. ledna 1971 byl v Hraničáři otištěn článek s názvem „Kdo zaváhá - nepapá". Pravidelný angažovaný přispěvovatel Vladimír Kulštejn propagandisticky využívá článek západoněmeckého Spiegelu k dehonestaci jak tehdejší NSR, tak USA a potažmo celé demokratické části světa. 23. ledna 1968 byla v severokorejských vodách zajata zpravodajská loď Pueblo, jejíž posádku tvořilo 82 mužů. Loď byla zajata, posádka uvězněna v Severní Koreji. USA pak vedly intenzivní diplomatická jednání se Severní Koreou, až po jedenácti měsících bylo nalezeno řešení, američtí vojáci byli propuštěni na Vánoce toho roku. O tomto se autor však již nezmiňuje. Naopak, zaměřil se pouze na to, že „západoněmecký časopis Der Spiegel s typickou německou potměšilostí" popisuje zdlouhavou americkou reakci na zajetí lodi a zmatek v amerických řadách, kde údajně nikdo nevěděl, co to vlastně Pueblo je.[169]

Ve vydání z 11. května 1971 je v pravidelné rubrice „Náš komentář - Živé slovo tohoto týdne" úvaha opět od Vladimíra Kulštejna s názvem „Rvanice mezi přáteli", popisující údajnou realitu pobytu amerických vojáků v Západním Německu. Autor zcela zkresleně a účelově popisuje vojáky jako kriminální živly mající za vinu smrt mnoha obyčejných západních Němců, kteří o americké vojáky již dávno nestojí. V tomto článku píše redaktor o občanech NSR jako o „řadových občanech našeho západního souseda" a dále jako o „obyčejných západních Němcích, kteří nejsou závislí na nějakém vládním zaměstnání, a pokládají tedy zcela oprávněně americké vojáky v NSR za nežádoucí živel." Dále se redaktor zmiňuje, že v místě pobytu amerických posádek se např. nechodí na večerní procházky, protože tam dochází ke rvačkám, znásilněním i

[168] KUBIŠTA, Vlastimil. Další provokace - Strauss akci vévodí. *Hraničář*, vydává Okresní národní výbor v Chebu, 4. srpna 1970, Ročník XI. - číslo 31, s. 1 a 3.
[169] KULŠTEJN, Vladimír. Kdo zaváhá - nepapá. *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 19. ledna 1971, Ročník XII. - číslo 3, s. 2.

vraždám. V jednom odstavci tedy píše o západních Němcích téměř pozitivně, jelikož pomocí tohoto dehonestuje americké vojáky, ovšem v dalším odstavci již popisuje: „...hlavní finanční základnou pro rozvoj poválečného průmyslu a výstavby vůbec, bylo odčerpávání dosud nevyčísleného majetku, kapitálu a zlata uloženého na tajných nacistických kontech v bankách neutrálního Švýcarska a jiných zvláště jihoamerických států. Brilianty a zlato nakradené v celé Evropě, zbrocené krví miliónů mrtvých v koncentrácích - to pomohlo na nohy Západnímu Německu!". Opět tedy účelové užití polopravd, bez důkazů, odkazů a uvedení zdrojů.[170]

3. srpna téhož roku, opět v rubrice „Náš komentář" Vladimíra Kulštejna, se autor rozepisuje o „revanšistických sudeťácích" jezdících do naší země na prohlídky svých bývalých nemovitostí a pěstování nenávisti v jejich potomcích. Autor tak pokračuje v tónu svých předchozích příspěvků. K tomu přidává personifikaci v podobě fiktivního Horsta či Hannelore, kteří „...přijíždějí jako turisté, aby se porozhlédli po své domovině, ukázali tu naši krásnou zem svým synům, dcerám i vnukům a pěstovali v nich nadále nenávist otců." Opakovaně se vrací k domněnce, že rok 68 byl organizován německými revanšisty: „...když to revanšistům nevyšlo v tom roce s lidskou tváří, kde už - už se dělaly smlouvy o návratu..." a na závěr nabádá ke spolupráci se stranou: „...Znalec přesto pozná zde narozeného nebo nedávno halasně vystěhovaného občana na prvý pohled, při prvém otevření úst nebo pasu. U některých je charakteristická drzost a nadutost nejvyšší míry - ti jsou na místě poučeni jak se mají chovat. U většiny se však na hranicích projevuje podlézavost a beránčí roucho. Je tudíž na našich občanech tam, kam tito turisté jedou a kde prožívají svoji dovolenou, aby tam vskutku socialisticky chránili zájmy a bezpečnost naší vlasti. Odhodit falešnou tezi o udavačství - neoznámené provokační a nepřátelské činy těchto sběratelů se obrací jen a jen proti nám samým...".[171]

17. srpna 1971 se v téže rubrice od téhož autora objevuje zamyšlení nad životem v západních zemích pod názvem „Pravda o svobodě". Autor píše, že se mu do rukou dostal dopis emigranta popisující poklidný život ve svobodném Švýcarsku a tradičně bez důkazů uvádí své domněnky, že tento dopis byl nejspíš psán jako útěcha emigranta v bezvýchodné situaci: „Pisatel samozřejmě stylizuje své řádky velmi optimisticky, a co slovo, to chvála na tamní poměry. My se ovšem o pravdivosti přesvědčit nemůžeme -

[170] KULŠTEJN, Vladimír. Rvanice mezi přáteli. *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 11. května 1971, Ročník XIII. - číslo 19, s. 2.
[171] KULŠTEJN, Vladimír. Sběratelé. *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 3. srpna 1971, Ročník XIII. - číslo 31, s. 2.

možná, že v bezvýchodnosti situace byl tento dopis jedinou útěchou *pochlubit se s cizím peřím*."[172] Toto nepotřebuje další komentář.

5. srpna 1980 se v rubrice Slovo týdne rozepisuje Jaroslava Rymešová, redaktorka listu, o své návštěvě Bonnu. Je to první článek v rámci uskutečněných rešerší, který se nevyjadřuje o NSR vyloženě propagandisticky a negativně. Sice zmiňuje nedostatky kapitalismu, které ovšem detailně nerozebírá, naopak vyzdvihuje plné výkladní skříně, výstavní domky, čisté ulice, a především kázeň dělníků na stavbě, z které usuzuje, že „vzdychání nad sousedovou úrodou je bezpředmětné, protože soused tvrdě a bez oddechu maká."[173] Z dnešního pohledu je překvapující, že byl tento článek ve stranickém tisku v tomto znění vůbec otištěn. Jedná se rozhodně o velmi výrazný posun v zobrazování NSR oproti začátku sedmdesátých let.

17. února 1981 zařazuje redakce na třetí stranu listu čtyři fotografie Okresního archivu v Chebu dokumentující vývoj fašismu v Sudetech, ukazující jen utrpení a mrtvá těla. Tyto fotografie jsou publikovány jako reakce na západoněmecký televizní seriál o vysídlencích a utečencích a jsou zde prezentovány jako „možnost pro západoněmeckou televizi přesvědčit se o své neinformovanosti při přípravě svého nedávného seriálu."[174] V publikování fotografií pokračuje list o týden později, 24. února, dalšími třemi fotografiemi z toho důvodu, že německý seriál převzala též rakouská televize, k čemuž nebylo lze mlčet.[175] V návaznosti na tyto fotoreportáže a v souvislosti s bavorským televizním seriálem jsou ještě ve vydáních 10. a 17. března otištěna vyprávění pamětníků roku 1938 o bezpráví páchaném na českých občanech v pohraničí. Tato vyprávění zajisté zachycují mnoho událostí pravdivě, nicméně způsob, jakým jsou podaná, je velmi subjektivní a pouze podněcuje nesnášenlivost vůči sousední Německé spolkové republice.[176] Autor těchto článků je neznámý, jsou uvedena pouze jména přímých pamětníků a autora vyprávění.

---

[172] KULŠTEJN, Vladimír. Pravda o svobodě. *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 17. srpna 1971, Ročník XIII. - číslo 33, s. 2.

[173] RYMEŠOVÁ, Jaroslava. Pravda o svobodě. *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 5. srpna 1980, Ročník XX. - číslo 32, s. 1.

[174] (neoznačeno) Co chybělo západoněmecké televizi v dokumentaci o vysídlecích a utečencích. *Hraničář*, Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, 17. února 1981, Ročník XXII. - číslo 7, s. 3.

[175] (neoznačeno) Co chybělo západoněmecké televizi v dokumentaci o vysídlecích a utečencích. *Hraničář*, Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, 24. února 1981, Ročník XXII. - číslo 8, s. 3.

[176] (neoznačeno) Podávám o tom svědectví (Co nebylo v seriálu bavorské televize). *Hraničář*, Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, 10. března 1981, Ročník XXII. - číslo 10, s. 3. viz. příloha č. 6.

Ve vydání z 14. července 1981 je na titulní straně v pravidelné rubrice Slovo týdne otištěné plné znění rezoluce základní organizace Českého svazu protifašistických bojovníků v Mariánských Lazních odeslané na vyslanectví NSR v Praze. Rezoluce se vyjadřuje k nedávnému tzv. „Majdanskému procesu" v NSR s devíti bývalými dozorci a dozorkyněmi SS z vyhlazovacího tábora Majdanek a k rozsudkům vůči obžalovaným, jež považuje za skandální. Podle rezoluce celý průběh procesu a údajné zesměšňování a zastrašování svědků signalizovaly snahu o očištění obžalovaných a o zlegalizování vražd.[177]

Další zmínka o NSR v rámci vzorku následuje až po listopadu 1989, a to 6. února 1990. Německo není však předmětem článku, je zmíněno pouze v souvislosti s tím, že do západoněmeckého města Wolfsburg vyjel 18. ledna na vystoupení chebský taneční soubor ATK Standard Cheb.[178]

V pravidelné rubrice reklam a inzerce ve vydání z 13. února roku 1990 byl otištěn první inzerát na německý obchod. Jednalo se o inzerát na obchod s elektronikou ve městě Selb, vzdáleném zhruba 20km od Chebu a pouhé 2km od Aše (v tu dobu ovšem ještě nebyl otevřen tamní hraniční přechod). Dle inzerátu měla být všem československým zákazníkům poskytnuta sleva 24 procent.[179]

Další článek o Německu, v tomto případě konkrétně o Bavorsku, je ve vydání z 15. března 1990 a popisuje jednání poslance bavorského sněmu Otto Brennera s představiteli ONV a MěNV v Chebu o praktických záležitostech příprav otevření hranic a konkrétních hraničních přechodů, o vzniku některých nových přeshraničních autobusových linek a o dalších společných zájmech, především péči o životní prostředí.[180]

V dalším průběhu roku 1990 následují četnější články o průběhu příprav na otevření hranic pro nás tehdy nevídaným způsobem, kdy každý bude moci překročit hranici pouze s cestovním pasem, o setkáních představitelů blízkých měst, přeshraničním styku obyvatel, nových autobusových či vlakových linkách, atd.

Z rešerší novin a výše uvedeného výčtu článků o Německé spolkové republice lze odvodit několik obecných závěrů. Především problematice našeho sousedství se

---

[177] (neoznačeno) Nesouhlasíme. *Hraničář*, Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, 14. července 1981, Ročník XXII. - číslo 28, s. 1.
[178] HÁNA, Vladimír (vedoucí tanečního souboru). Tančili v NSR. *Hraničář*, Týdeník okresu Cheb, 6. února 1990, Ročník XXXI. - číslo 5, s. 3.
[179] Hraničář, Týdeník okresu Cheb, 13. února 1990, Ročník XXXI. - číslo 6, s. 6, viz. příloha č. 24.
[180] (-zem-) Společné zájmy i řeč. *Nový Hraničář*, List ONV v Chebu, 15. března 1990, Ročník XXX. - číslo 10, s. 5.

zemí ležící ve svobodné části světa je věnována minimální pozornost. Zcela chybí jakékoliv zpravodajství o událostech zpoza „železné opony". Lze zachytit například občasné zmínky o pohraniční stráži, ale především tehdy, když se slavil Den pohraniční stráže. K Západnímu Německu se redakce vyjadřuje pouze tehdy, když nabyla dojmu, že je to bezpodmínečně nutné z důvodu nějakého vyjádření německé strany (ať už toto vyjádření bylo skutečné nebo zcela vymyšlené) nebo televizního pořadu a že je třeba napravit dojem a upravit veřejné mínění.[181] Zadruhé vyjadřování o NSR, především na začátku sedmdesátých let, zcela postrádá znaky novinářské etiky. Jedná se o holou propagandu, pomlouvání a zostuzení všeho německého. Způsob vyjadřování se mění v čase a po začátku sedmdesátých let, kdy se zmínky o NSR příležitostně objevovaly a specifickou rétorikou se vyjadřovaly k aktuálnímu dění, během osmdesátých let informace o NSR téměř úplně mizí (což je vlastně pozitivní trend) a ty, které byly otištěny, se obvykle nějakým způsobem vracejí a vyjadřují k 2. světové válce a jejím následkům. Články již však nejsou tak propagandistické, jsou více faktografické, reportážní a objektivní. Během roku 1989 nebylo v listu Západní Německo vůbec zmíněno a četnější články o něm se objevují až na jaře roku 1990 v souvislosti s otevřením hranic. V tomto období už však bylo Bavorsko považováno za naše sousedy a přátele.

4.3. Četnost resp. absence regionálních zpráv a aktualit z regionu

Jak bylo již několikrát naznačeno, v této a následujících dvou kapitolách lze stěží provést podrobnou analýzu regionálnách zpráv v listu, jejich četnosti a výčet konkrétních článků, jelikož se ukázalo, že koncepce listu byla taková, že obsahoval pouze regionální problematiku. Proto budou v těchto kapitolách spíše zmíněny některé zajímavosti vykreslující dané téma.

Hraničář byl koncipován tak, že na úvodní straně se obvykle nacházelo několik delších článků, které velmi často pokračovaly na dalších stranách, různá provolání a hesla, reportáže z oslav rozličných významných dnů a příprav na různé politicky

[181] V této souvislosti bych rád uvedl, že je třeba si uvědomit, že i před rokem 1989 bylo možné v Chebu naladit programy Německé televize a rozhlasu, a to jak celostátní televizní ARD a ZDF, tak bavorské kanály.

významné události (sjezdy strany, volby, atd.), informace o důležitých politických návštěvách v regionu, a od roku 1980 také pravidelná rubrika Slovo týdne, v prvních zhruba třech měsících roku 1980 věnována takřka výhradně tématu výměny stranických legitimací v předchozím roce. Texty do rubriky Slovo týdne píše obvykle vedoucí redaktor a dále vybraní soudruzi, zástupci pracujícího lidu. Další pravidelnou rubrikou, která na úvodní straně listu vydržela celá osmdesátá léta, byl odstavec s nadpisem „Strana ocenila jejich práci", kde jsou opět jmenováni konkrétní pracovníci, kteří byli okresním výborem strany, obvykle při příležitosti svých kulatých narozenin, oceněni za svou dlouholetou, především stranickou a veřejnou práci.

Téma výměny stranických legitimací vůbec zabralo ve vzorku poměrně mnoho místa, a to nejen ve zmíněném roce 1980, ale především ve výtiscích z roku 1970, kdy probíhaly pod tímto názvem stranické čistky v rámci nástupu normalizace.

Druhá strana listu byla obvykle věnována hospodářství a zemědělství, zpravodajství z konkrétních průmyslových podniků, ze zemědělských družstev, státních statků, žní, atp.

Třetí straně vévodily různé kulturní a společenské informace, např. zprávy o chebském divadle, festivalech, a také články o životních jubileích zasloužilých občanů, matek, a jiných.

Čtvrtá strana listu byla obvykle věnována sportovnímu zpravodajství a výsledkům dosaženým regionálními sportovci, a byla doplněná soukromými oznámeními a inzercí.

Tato struktura je však pouze rámcová, vše se přizpůsobovalo aktuálním událostem a potřebám.

K pravidelným čtyřem stranám vycházely navíc příležitostně dvoustranné „zvláštní přílohy". V letech 1989 a 1990 vycházely tyto přílohy již pravidelně s každým vydáním a nelze je tedy považovat za zvláštní, ale spíše lze mluvit o vydáních o šesti stranách. V prvních čtyřech letech vzorku však vycházely při příležitostech pro režim významných a v letech 1980 a 1981 vycházely též velmi často, aby přinášely reportáže z fotbalových utkání.

Regionálních zpráv byly tedy plné noviny. Co se změny stylu a popisu v čase týče, s blížícím se rokem 1989 jakoby se vytrácelo budovatelské stranické nadšení a více místa zabíral realistický novinářský popis a příležitostně se objevovala i konstruktivní kritika nějakých konkrétních věcí (např. nefunkční veřejné osvětlení, zanedbané komíny na střechách památkově chráněných budov, atd.).

4.4. Obraz každodenního života

Jedním z dlouhodobých problémů života na Chebsku byla (a dodnes je) romská otázka, která byla reflektována i v tisku. První skupiny Romů se v okrese objevily v roce 1946[182] a proudily především ze Slovenska a Maďarska.[183] Řešení problémů způsobovaných Romy považovali představitelé města a okresu za jednu z priorit, ovšem Romská otázka se v regionu nikdy nepovedla uspokojivě vyřešit a problémy přetrvávají do dnešních dnů podobně jako v celé republice. Na druhou stranu Romové již od svého příchodu po válce pracovali v lomech a ve stavebnictví a dělali tu nejtěžší fyzickou práci.[184] V roce 1947 žilo v oblasti působnosti kriminální úřadovny Cheb 1 237 Romů, což byl třetí nejvyšší počet v Čechách po Praze a Mostu.[185] Již od roku 1948 byly u Romů prováděny prohlídky a kontroly[186], ovšem akce pro zlepšení života chebských Romů a pokusy o jejich řádné začlenění do společnosti končily nezdarem.

O problémech s Romy často informuje i Hraničář. Až do listopadu 1989 o nich, jak bylo zvykem, referuje jako o Cigánech, jež se nedařilo začlenit do společnosti. V průběhu roku 1990 se zprávy o Romech v listu neobjevovaly, což bylo způsobeno množstvím aktualit v této turbulentní době.

Romská otázka však byla pouze jednou z drobných vad na kráse života v Chebu, tedy alespoň podle oficiální prezentace města. V listu byly tištěny i občasné kritické hlasy na konkrétní záležitosti týkající se života ve městě, ovšem vždy byly v následujícím čísle zodpovědně odpovězeny, a vysvětleny příčiny a řešení nastalých problémů příslušným pracovníkem. Byl tak vytvářen dojem, že všechno vlastně funguje, jak má, že město vzkvétá, a že se občanům žije velmi dobře a spokojeně v tomto hraničářském městě. Obzvlášť v sedmdesátých letech k tomu napomáhaly v podstatě pravidelné reportáže ze slavnostních otevření nově vybudovaných mateřských, základních a středních škol a jeslí, dále např. plaveckého bazénu, víceúčelové sportovní haly, tenisových kurtů, atd. Taktéž reportáže o nové výstavbě panelových sídlišť, otevření plovárny, ale i krátká oznámení o otevření různých běžných provozoven a prodejen po celém okrese. Důkaz o růstu životní úrovně ve městě byl přinesen ve vydání z 15. června 1971 v článku chebského oddělení Českého statistického úřadu „Chebsko a jeho životní úroveň", přibližujícím výsledky sčítání lidu z 1. prosince 1970.

[182] SOkA Cheb, f. ONV Cheb, kn. 13, Zápisy ze schůzí rady ONV, 11. 5. 1948.
[183] Chebský problém – Cikáni. *Jednota*, 1947, roč. 2, č. 19, s. 4.
[184] SOkA Cheb, f. ONV Cheb, kn. 9, Zápisy ze schůzí rady ONV, 6. 12. 1946.
[185] JUREČEK, Zd. Soupis cikánů v českých zemích r. 1947. *Statistický zpravodaj*, 1948, roč. 11, č. 1, s. 7.
[186] SOkA Cheb, f. ONV Cheb, kn. 14, Zápisy ze schůzí rady ONV, 13. 7. 1948.

Z článku se dozvídáme aktuální počet televizorů (20 742), praček (17 747), chladniček (15 510), vysavačů (14 356), kuchyňských linek (6741) a kuchyňských robotů (2422) na 26 338 domácností v okrese, což znamená nadprůměr ve všech kategoriích v rámci Západočeského kraje. Článek dále přináší počty osobních automobilů (3965), motocyklů (4207), zahrádek (2089), rekreačních chat nebo rodinných domů sloužících k rekreaci (1019) a garáží (4746), což je naopak mírný podprůměr v Západočeském kraji. Kuriozitou z dnešního pohledu je určitě počet osobních automobilů na 100 domácností, kterých bylo 15. [187]

Další zajímavosti ze života obyvatel se dozvídáme ve zvláštní příloze z 26. října 1971 vydané k nadcházejícím komunálním volbám v článku Zajímavosti ze statistiky, tentokrát o bytové výstavbě.[188] V okrese Cheb bylo k 1.12. 1970 25 189 obydlených bytů (o 18,6% více než v roce 1961), z toho 31,8% bylo v městě Cheb, 17% v Mariánských Lázních a 14,8% v Aši. Příznivě se za posledních deset let změnila skladba bytů, snížil se podíl bytů jen s obytnou kuchyní a bytů s jedním pokojem a vzrostl tedy podíl bytů s dvěma a více pokoji. Průměrná plocha obytných místností v jednom bytu činila 44m² (o 0,6 m² více oproti roku 1961), průměrná plocha jedné obytné místnosti byla 18,4m² (o 1 m² méně), průměrný počet obytných místností na jeden byt se zvýšil na 2,4 z 2,2 v roce 1961. Stáří bytů bylo následující: 18,5% bytů bylo postaveno před rokem 1900, 51,6% bytů mezi lety 1900 a 1945, 8,3% bytů bylo dokončeno v letech 1946 až 1960 a 21,6% mezi lety 1961 a 1970, což dokumentuje masivní panelovou výstavbu v šedesátých letech.

V předposlední zvláštní příloze před volbami z 16. listopadu 1971 se v rubrice Zajímavosti ze statistiky dozvídáme informace o vkladech, úsporách a půjčkách obyvatel okresu. Celkové vklady v roce 1970 dosáhly výše 171 542 000 Kčs, což znamenalo nárůst o 114,2% oproti roku 1965. S nárůstem celkových vkladů se zvyšovaly i výběry, i když ne tak rychlým tempem. Oproti roku 1965 se zvýšily o

[187] (neoznačeno) Český statistický úřad, okresní oddělení v Chebu. Chebsko a jeho životní úroveň. *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 15. června 1971, Ročník XIII. - číslo 24, s. 3.

[188] (neoznačeno) Český statistický úřad, okresní oddělení v Chebu. Náš chebský okres před volbami. *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 26. října 1971, Ročník XIII. - číslo 43, zvláštní příloha.

89,1%. Počet půjček poskytnutých obyvatelstvu byl v roce 13 612, oproti 8793 v roce 1965 a průměrná výše půjčky činila 434,90 Kčs.[189]

V poslední předvolební příloze se rubrika Zajímavosti ze statistiky věnovala školství. Píše se v ní, že v roce 1970 měl okres Cheb 61 mateřských škol se 117 třídami a celkem 235 učitelek, což představuje výrazné zvýšení ve všech kategoriích oproti roku 1965. Naopak průměrný počet dětí na jednu učitelku se snížil o jedno dítě. Základní školy navštěvovalo v okrese 11 389 žáků, což bylo nejméně za posledních šest let. Na základních školách vyučovalo 603 učitelů, z toho 444 žen. Na středních školách studovalo 2432 studentů, z toho 1676 dívek. Z celkového počtu studentů středních škol studovalo 42,1% ekonomické a hotelové školy a školy společného stravování, 444 studentů průmyslové školy a pouze 372 studentů gymnázia (15,3%).[190]

Poměrně často s v listu objevovaly analýzy zásobovanosti obyvatelstva. Spíše než o faktické analýzy se však jednalo o články typu „Uhlí bude, ale za jakou cenu" nebo „Úroda brambor letos nižší". Tyto rozbory pojednávaly nejčastěji právě o potravinách, dále o energiích (elektřině, plynu a uhlí) a také o možnostech koupě rozličného spotřebního zboží, jako oděvů, elektroniky, atd.

Velmi pravidelné byly ale i reportáže z různých podniků, podníkových kulturních akcí, rozhovory s vybranými zástupci lidu a rozmanité sezónní příspěvky.

Tento princip fungoval v Hraničáři celé sledované období až do listopadu roku 1989, kdy se struktura živelně změnila a list se věnoval aktualitám jak částečně celostátním s dosahem do chebského okresu, tak samozřejmě především místním, jelikož tak jak se do té doby dlouhodobě nic zásadního nedělo a bylo nutno list zaplnit články ze všedního života, tak se najednou dělo mnoho, z čeho bylo třeba přinášet zpravodajství. List zároveň dával prostor různým vyjádřením, kdy se například někteří angažovaní straníci snažili zbavit viny, následně z ní byli oponenty usvědčováni, atd. Redakce se také sama snažila napravovat některé dříve publikované dezinformace uveřejňováním pravd o konkrétních událostech a činech, například ze srpna 1968.

---

[189] (neoznačeno) Český statistický úřad, okresní oddělení v Chebu. Zajímavosti ze statistiky. *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 16. listopadu 1971, Ročník XIII. - číslo 46, zvláštní příloha.

[190] (neoznačeno) Český statistický úřad, okresní oddělení v Chebu. Zajímavosti ze statistiky. *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 23. listopadu 1971, Ročník XIII. - číslo 47, zvláštní příloha.

4.5. Obraz hospodářství a zemědělství

O charakteru regionu zde již reč byla. Je tedy známo, že Ašsko bylo především průmyslové, Chebsko více zemědělské. Neznamená to však, že by v Chebu zcela chyběla průmyslová výroba. Opak je pravdou. V Chebu byly tradiční továrny, jako např. továrny na jízdní kola Eska a Premier, přádelny J. Neumann a Seidler & Co. Významnou funkci zaměstnavatele na Chebsku plnil již or roku 1872 taktéž chebský pivovar Starovar. V průběhu druhé poloviny dvacátého století se však nejvýznamnějším chebským podnikem stalo Kovo Cheb, podnik specializující se na obrábění kovů a výrobu manipulační techniky, především vysokozdvižných vozíků. V Aši byl tradiční především textilní průmysl, a to Tosta Aš, Aritma a Ohara. Tosta, nejvýraznější podnik chebského okresu a jeden z nejznámějších českých textilních výrobců, vznikl ve své finální podobě v roce 1953 spojením několika samostatných podniků, především přádelen a továren na výrobu rukavic v Aši, Hazlově a Libé. Firma zažila největší rozkvět v první polovině osmdesátých let. V této době byla skutečným gigantem textilního průmyslu, zpracovávajícím přízi od suroviny po hotové výrobky, zaměstnávajícím přes tisíc lidí, se svým vlastním učilištěm. Zájem o výrobky z Tosty začal však z důvodu otevření trhu a levné konkurence z Asie po sametové revoluci klesat, od roku 1992 po své privatizaci začala být Tosta výrazně ztrátová, následně byla odkoupena píseckým Jitexem a v roce 1997 se dostala do konkurzu.

Za zmínku rozhodně stojí také Eska Cheb, továrna na výrobu jízdních kol. Od 80. let 19. století zde existovala továrna Premier, Eska (původně Elite) vznikla na základě stoupající poptávky v roce 1911. Cheb byl do druhé světové války díky těmto dvěma továrnám centrem průmyslu na výrobu kol v českých zemích. Po reorganizaci v roce 1958 se národní podnik Eska Cheb skládal z obou továren v Chebu, závodu v Plesné, technického zázemí v Chebu a závodu Favorit v Rokycanech. Takto byl podnik koncipován až do svého zániku v roce 1996. Eska bohužel nezachytila nové trendy, nástup horských kol a taktéž nezvládla čelit moderní a levné konkurenci. Eska ve své době vyvážela jízdní kola téměř do celého světa, především do Afriky, Asie a Latinské Ameriky.[191] Eska sloužila také jako výkladní skříň režimu. Do zdejších závodů jezdili na návštěvy a exkurze představitelé spřátelených zemí, a to od nejvyšších představitelů

[191] Muzeum Cheb, příspěvková organizace Karlovarského kraje [online]. Kola Eska - Premier [cit. 30.3.2015]. Dostupné z www: <http://www.muzeumcheb.cz/expo/expon/kola.html> a dále Hettner, Radim. Továrna Eska - Eska v kostce [online]. Zaniklé obce a objekty po roce 1945 [cit. 30.3.2015]. Dostupné z www: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1450541 30.3. 2015>.

po zástupce pracujícího lidu. Především dělníci z Vietnamu jezdili do Chebu na školení a dlouhodobé pracovní stáže a z toho důvodu je v Chebu dodnes velmi silná vietnamská komunita.

O průmyslu a zemědělství Hraničář informoval pravidelně v každém svém vydání už z principu, jako list pracujících. Zejména v obdobích žní byly významné části novin zaplněny reportážemi z jejich průběhu. Samozřejmě průmyslová i zemědělská výroba byly orientované na zvyšování objemu výroby a plnění a překračování plánů. To se odráželo i v tisku, který pravidelně informoval o vyrobených a sklizených množstvích jednotlivých výrobků a plodin. V případě absence sezónních zpráv je velmi často možné dozvědět se o osudu vybraného zasloužilého pracovníka z dělnické třídy, obvykle nějakého držitele rekordu v překonání stanoveného plánu.

V roce 1970, konkrétně 22., 23. a 29. a 30. května se v rámci oslav 25. výročí osvobození od fašistické okupace pořádaly Dny zemědělství. V jejich průběhu se konala výstava hospodářských zvířat a drobného zvířectva, jezdecký den, módní přehlídka, sportovní hry pro žáky zemědělských škol, hovory s žáky ZDŠ a hovory zasloužilých pracovníků s představiteli okresu. Završením Dnů zemědělství byl alegorický průvod. Této události jsou věnována v podstatě celá vydání z 19. a 26. května, 2. i 9. června roku 1971.

Zejména v prvních dvou letech vzorku se list věnuje žním poctivě po celé léto, přináší obsáhlé reportáže z jednotlivých státních statků a taktéž obsáhlé fotoreportáže. Hlavní heslo žní „Sklizeň beze ztrát - hlavní úkol dne" bylo otištěno velkým písmem i bez dalších souvislostí v několika vydáních za sebou. Postupem času se pozornost a prostor věnovaný žním snižuje, až v roce 1990 je zanedbatelný.

V rámci jedné ze zvláštních předvolebních příloh z 12. října 1971 je otištěn článek Okresního oddělení Českého statistického úřadu Cheb o stavu průmyslu na Chebsku za rok 1970. V článku se mimo jiné uvádí následující statistické údaje. Celková průmyslová výroba na okrese se oproti roku 1965 zvýšila o 45,1%, výroba výrobních prostředků se zvýšila velmi výrazně, a to o 71%, výroba spotřebních předmětů se zvýšila o 34,5%. Největší růst byl zaznamenán ve strojírenském a kovodělném průmyslu - 63,7% a v polygrafickém průmyslu 62,7%. Na celkové průmyslové výrobě v roce 1970 se v okrese Cheb nejvíce podílel průmysl textilní (26,7%), strojírenský a kovodělný průmysl (22,1%) a dále průmysl potravinářský (17,7%). Pracovníků v průmyslu bylo v okrese 12 987, což bylo o 8,9% více než v roce 1965. Průměrná mzda pracovníka v průmyslu byla v roce 1970 1777 Kčs, což činilo o

29,2% více než před pěti lety. Nejvyšší průměrná mzda v rámci průmyslu byla v hutnictví železa - 2183 Kčs a ve stavebnictví - 2067 Kčs. V textilním průmyslu byla průměrná mzda 1587 Kčs, což znamenalo nárůst o 28,7% oproti roku 1965. Dalším kuriozním statistickým ukazatelem byla měsíční produktivita práce jednoho pracovníka, která v roce 1970 měla činit 13 302 Kčs, o 33,4% více oproti roku 1965. Nejvyšší produktivita byla dosažena v potravinářském průmyslu - 27 616 Kčs a v dřevozpracujícím - 23 953 Kčs a nejvyšší růst produktivity oproti roku 1965 byl zaznamenán v průmyslu stavebních hmot - 73,6% a v průmyslu paliv - 72,3%.[192] Otázkou je věrohodnost čísel v této sekci, ovšem pro naše účely je podstatná prezentace výsledků průmyslové výroby, při které se zdůrazňují pozitivní výsledky v kvantitě a pokrok za posledních pět let.

O týden později, taktéž ve speciální příloze, jsou v rámci předvolební rubriky Zajímavosti ze statistiky uveřejněny Okresním oddělením Českého statistického úřadu následující zajímavosti ze zemědělství. V okrese Cheb bylo 1.1. 1971 celkem 43 610 ha zemědělské půdy, o 235 ha méně než v roce 1965. Výměra orné půdy byla 28 508 ha (o 82 ha více než v roce 1965) a socialistický sektor se na celkové výměře zemědělské půdy podílel 97,8%, jednotlivě hospodařící rolnící vlastnili 1,4% zemědělské půdy a 0,8% nepatřilo zemědělským závodům. Celková osevní plocha v roce 1970 činila 28 779 ha, z toho bylo 54,3% zrnin, 38,5% pícnin, 3,1% brambor, 1,9% technických plodin a 0,9% krmných okopanin. Průměrné hektarové výnosy se zvýšily u všech druhů plodin. Též v živočišné výrobě byly zaznamenány kladné výsledky. Byl zaznamenán nárůst stavu skotu o 17,1% z 20 961 kusů v roce 1965 na 24 552 k 1.1. 1971. Zvýšily se stavy krav i drůbeže, pouze počet prasat lehce klesl. Zároveň rostla i tzv. užitkovost hospodářských zvířat. Výroba mléka na krávu byla 2244 litrů oproti 1853 litrům v roce 1965, 171,5 vajec na slepici oproti 148,7 v roce 1965.[193] Tedy další příklady ilustrující úspěchy reálného socialismu a vodítko pro občany, koho volit v nadcházejících volbách (přestože občané neměli na výběr).

[192] (neoznačeno) Český statistický úřad, okresní oddělení v Chebu. Průmysl Chebska. *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 12. října 1971, Ročník XIII. - číslo 41, zvláštní příloha.

[193] (neoznačeno) Český statistický úřad, okresní oddělení v Chebu. Zajímavosti ze statistiky - Zemědělství. *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 19. října 1971, Ročník XIII. - číslo 42, zvláštní příloha.

4.6. Kulturní, sportovní a společenský život ve městě

Cheb se i přes svou polohu hraničářského města a vzdálenost od hlavního města a centra kulturního dění, nebo možná právě díky ní, stal v dobách reálného socialismu městem nadprůměrně kulturním a sportovním. Některé nové chebské kulturní a sportovní tradice vznikly spontánně, některé sem byly přiděleny, protože společnost a strana měly tendenci se o tuto hráz komunistického bloku starat a její obyvatele, kteří si pozornost a péči de facto zasloužili už tím, že sem po 2. světové válce přišli jako do svého nového domova, tímto zabavit.

V roce 1958 založil učitel hry na trumpetu v chebské Lidové škole umění p. Václav Kučera mládežnický dechový soubor. Ten měl původně 10 nadšených členů, během pěti let se ale rozrostl na 50 a více hudebníků. Orchestr začal díky odbornému i lidskému vedení pana Kučery záhy prokazovat své kvality, reprezentoval město, okres, i kraj na rozličných přehlídkách a na konci šedesátých let byl vybrán, aby reprezentoval republiku v zahraničí. Mladí muzikanti se tak mohli podívat do zemí jako Nizozemí, Norsko, NSR, Francie, atd., což tehdy nebylo vůbec samozřejmé. Úměrně tomuto faktu dále rostl zájem o dechovou hudbu v Chebu a taktéž pozornost věnovaná tělesu nejen v regionálních médiích v čele se zkoumaným listem. Orchestr úspěšně funguje dodnes a stále je nedílnou součástí města a zdejšího kulturního života. Zároveň si orchestr do dnešních dnů nese svoji přezdívku „Kučerovci" podle svého zakladatele, na kterého nedá žádný chebský hudebník, který jej pamatuje, dopustit. Právě úspěšná mládežnická dechovka byla jedním z faktorů přidělení již dříve zmíněného festivalu FIJO Chebu.

První ročník tohoto festivalu se uskutečnil 3. - 5. července 1970. Festival byl první svého druhu v ČSSR, pořádaný a přidělený Chebu Ústředním domem lidové umělecké tvořivosti v Praze. Články o přípravách na FIJO se objevovaly pravidelně od 9. června 1970 až po reportáže a fotografie z festivalu do 14. července. Následujícímu číslu z 21. července již dominovaly články o návštěvě prezidenta republiky Ludvíka Svobody mezi zemědělci chebského okresu, i když krátkými vsuvkami se list k festivalu vracel ještě dlouhé měsíce. Od té doby je festival pořádán každé dva roky (s jednou vyjímkou v osmdedátých letech, kdy se uskutečnil až po tříleté přestávce) a v tisku a dalších médiích je mu vždy věnována značná pozornost. Festivalu se obvykle účastnilo (a účastní) 5 - 10 československých a 5 - 10 zahraničních orchestrů. Solidní organizace spolu s na první pohled slušně asanovaným centrem města a blízkostí lázní působily jako jedna z výkladních skříní režimu a o té bylo třeba hodně informovat. O přípravách

každého následujícího ročníku a pozvaných orchestrech a vycházely články vždy v průběhu celých dvou let mezi jednotlivými ročníky festivalu.

Velmi dlouhá a bohatá je v Chebu tradice divadelní. Dochované zmínky o náboženských lidových hrách sahají až do 15. století. Budova divadla byla postavena v 70. letech 19. století a slavnostně otevřena 3. října 1874.[194] Po válce se v chebském divadle nejdřív hrála ochotnická a zájezdní představení. Po Únoru 1948 dostalo divadlo název Divadlo pohraniční stráže a stalo se jednou z budov využívaných Karlovarským profesionálním souborem. Stálá profesionální scéna byla v Chebu založena v roce 1961 a od té doby se místní divadlo řadí k nejvýznamnějším kulturním institucím v Chebu. Tento fakt byl reflektován v Hraničáři, kde byly zmínky o chebském divadle velmi časté. Obsazení souboru muselo být po osmašedesátém roce obměněno a repertoár divadla byl od té doby velmi bedlivě střežen. Příslušnými orgány byla divadlu věnována značná pozornost právě pro geografickou polohu Chebu. Strana se snažila touto pro ni jednoduchou cestou dávat najevo, že Cheb není výspou na okraji pozornosti, ba právě naopak. Zároveň se snažila dát místním obyvatelům na hranici se svobodným světem pocit rozkvětu, zábavy, rozptýlení. Druhým předpokladem kvality chebského divadla byl fakt, že zde velmi často hostovaly soubory z jiných měst, včetně pražských a především v chebském souboru nezřídkakdy působili i jednotliví herci Městských divadel pražských, kteří sem byli posíláni za trest pro své politické názory. Tato skutečnost byla však pro chebskou scénu mimořádným přínosem. Takto v místním divadle působili např. Jiří Adamíra (ve hře Setníkův štít napsané přímo pro Západočeské divadlo v Chebu. Hra měla premiéru v lednu 1980 a těšila se díky herecké hvězdě Jiřího Adamíry nebývalému zájmu.[195]), Kamil Prachař (1970), Eduard Cupák (1971), Jan Kačer (1981), Bohumil Klepl (1981), a další.

20. ledna 1981 v rámci pravidelného vydání vyšla zvláštní příloha Hraničáře věnovaná chebskému divadlu. Příloha obsahovala jak článek od ředitele divadla, rozhovor s uměleckým šéfem souboru, tak s dramaturgem divadla, a dále představovala některé současné i nové členy souboru. Začínal zde v tuto dobu působit např. absolvent pražské konzervatoře známý z televizní obrazovky David Schneider. Kromě této jedné

[194] Encyklopedie města Chebu [online]. Divadlo [cit. 10.3.2015]. Dostupné z www: <http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/divadlo>.

[195] (neoznačeno) Další československá premiéra v chebském divadle. *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 8. ledna 1980, Ročník XX. - číslo 2, s. 3.

přílohy se o divadle psalo obvykle na třetí straně, kde se prezentoval program divadla a menší zajímavosti z chebské divadelní scény.

V Chebu se konaly i další pravidelné kulturní akce. Jednalo se například o divadelní Festival jednoho herce či Filmový festival pracujících. Fungovala zde 3 kina, z toho jedno bylo zaměřeno pouze na umělecky hodnotné filmy. O zmíněném divadelním a hlavně filmovém festivalu (jelikož ten byl ze své podstaty zaměřen na pracující lid, který oslovoval angažovanými filmy) přinášel Hraničář podrobné informace.

V roce 1970 se jako vyvrcholení oslav 25. výročí osvobození na Chebsku konaly 29. května a 7. června tělovýchovné slavnosti. Tyto slavnosti zahrnovaly akce sportovní, turistické, hromadná vystoupení, setkání se zahraničními sportovci a sportovci družebního okresu Příbram, tělovýchovné akademie, společenské podniky jako zábavy, táborové ohně, přírodní a historické prohlídky a v souvislosti s oslavami osvobození jim byla v Hraničáři věnována značná pozornost.

Od roku 1974 se v Chebu každý únor konal mezinárodní turnaj v házené žen „O štít Vítězného února". Turnaj byl Chebu přidělen na základě úspěšného pořádání již zmiňovaných festivalů mládežnických orchestrů. Toto klání bývalo svého času skutečně velmi silně obsazeno (obvykle reprezentační týmy ze sovětského bloku, ale i Dánky, Norky, atd.) a považovalo se za malé mistrovství světa. V Hraničáři vycházela pravidelně v době konání turnaje zvláštní příloha věnovaná turnaji. Ve sledovaných letech 1980 a 1981 se Hraničář před začátkem turnaje věnoval přípravám na jeho organizaci, předkládal jeho program, a po skončení turnaje fotografickou reportáž z jeho průběhu. V roce 1978 pořádalo Československo Mistrovství světa v házené žen a v Chebu díky vzorné organizaci turnaje O štít Vítězného února probíhaly zápasy jedné kvalifikační skupiny. Sportovní hala o kapacitě 1300 diváků byla zaplněná na každý zápas a Hraničář přinášel fotoreportáže ve zvláštních přílohách. Turnaj se koná dodnes v únorovém termínu za účasti kvalitních reprezentačních týmů pod názvem O Štít města Chebu.

19. srpna 1980 se Hraničář obšírně věnuje právě skončeným Olympijským hrám v Moskvě, kterých se účastnilo i několik sportovců z Chebu, v prvé řadě hráč fotbalového klubu Rudé Hvězdy v Chebu Luboš Pokluda, jenž s naší reprezentací získal zlatou medaili. Kromě článku o Luboši Pokludovi je na třetí straně listu otištěna reportáž „Moskva očima Chebana" o pobytu skupiny členů SSM, kteří obdrželi poukaz na čtrnáctidenní pobyt v Moskvě v průběhu her. V článku se dozvídáme různé

superlativy o Moskvě sportovní, pohostiné, i „Moskvě volného času". Text je zakončen úvahou: „V Moskvě jsme ani nepostřehli, že by snad mohla být taková velká sportovní událost někde na světě bojkotována. Každý, kdo sem přijel a někdo musel překonat hodně překážek i zákazy, byl v Moskvě doma. - V Moskvě se ukázalo jasně, že hranice ve sportu neexistují."[196] (jedná se o doslovnou citaci včetně interpunkce).

Od sedmdesátých let dvacátého století žil Cheb fotbalem. První chebský fotbalový klub založili po válce železničáři, po několika letech přešel klub pod patronát ministerstva vnitra a přejmenoval se na Rudou Hvězdu Cheb. Od té doby do Chebu chodili fotbalisté absolvovat svou základní vojenskou službu. Před sezónou 1979/80 mužstvo postoupilo do 1. československé ligy, kde s vyjímkou sezóny 1992/93 klub působil až do roku 1996, kdy kvůli finančním problémům zanikl. Týmem prošlo mnoho československých reprezentantů v čele s tím nejslavnějším, Pavlem Nedvědem (který zde však hrál v mládežnických kategoriích coby rodák z nedaleké Skalné), kteří byli do Chebu vysíláni na vojnu. Na první prvoligové utkání s Duklou Praha přišlo v třicetitisícovém Chebu težko uvěřitelných více než patnáct tisíc diváků. Průměrná návštěvnost se po celá osmdesátá léta ustálila zhruba na deseti tisících lidí. Na fotbal, resp. tehdy ještě kopanou, do Chebu jezdili lidé až z Karlových Varů. [197] Z těchto faktů je patrné, jak moc chebský region žil fotbalem, občané byli na svůj fotbalový klub hrdí a měli diky němu odreagování od každodenních starostí. Ostatně to byl také jeden z důvodů, proč byl klub významně podporován ministerstvem vnitra. Bylo opět ve veřejném zájmu vytvořit iluzi sportovní prosperity na západní hranici socialistického bloku. Toto vše bylo zrcadleno taktéž v tisku, konkrétně v časopisu Hraničář. Každému utkání byla na čtvrté, sportovní a inzertní straně listu věnována velká pozornost, příležitostně vycházely přílohy k pravidelným vydáním s fotografickými reportážemi ze zápasů a v rámci častých zvláštních příloh k významným politickým a společenským událostem a výročím byla v podstatě vždy druhá strana přílohy věnována fotbalu. Na druhou stranu je třeba zmínit, že ne vždy se fotbaloví reportéři vyjadřovali o výkonech mužstva pozitivně, ba naopak. Když se nedařilo, nebylo to bráno se sportovním nadhledem, ale s vědomím, že jde o práci a vojenskou službu vlasti, dovedli reportéři výkon značně zkritizovat, třeba pouhý týden po povedeném utkání.

---

[196] PROKEŠ, Luděk. Moskva očima Chebana. *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 19. srpna 1980, Ročník XX. - číslo 34, s. 3.

[197] Hvězda Cheb [online]. Sezona po sezoně [cit. 10.3.2015]. Dostupné z www: <http://historie.fkhvezdacheb.cz/>.

4.7. Vydání listu v přelomových obdobích a časech státních svátků a výročí

Tato kapitola bude věnována konkrétním vydáním listu Hraničář v konkrétních datech v rámci sledovaného vzorku v časech významných výročí.

Mezi lety 1948 a 1989 byl vládnoucí garniturou přirozeně kladen důraz na odlišná výročí a svátky, než je tomu dnes. Ty byly tehdy přirozeně spojené především s marxisticko-leninskou ideologií, komunistickou stranou, Sovětským svazem a také konkrétními představiteli režimu. Ovšem i v rámci této éry se důležitost jednotlivých výročí měnila. Například 5. března - den úmrtí J.V. Stalina - se připomínal především v prvních letech po Stalinově smrti. Po Chruščovově kritice kultu osobnosti se tyto významné dny již nepřipomínaly tak výrazně. Obecně lze však jmenovat několik dnů, kterým byla celospolečensky věnována značná pozornost, což se samozřejmě reflektovalo i v tisku.[198]

- 21. ledna - úmrtí V. I. Lenina (1924)
- 25. února - Den vítězství československého pracujícího lidu (též Únor 1948)
- 8. března - Mezinárodní den žen
- 14. března - úmrtí Klementa Gottwalda (1953)
- 22. dubna - narození V. I. Lenina (1870)
- 1. května - Svátek práce
- 5. května - Den povstání pražského lidu (1945), též narození Karla Marxe (1818)
- 9. května - Den osvobození ČSSR Sovětskou armádou (1945)
- 14.-16. května - založení Komunistické strany Československa (1921)
- 11. července - Den pohraniční stráže
- 21. září - Den tisku, rozhlasu a televize - byl slaven v tento den, protože 21. září 1920 vyšlo první vydání Rudého práva
- 6. října - Den československé lidové armády (překročení československých hranic 1. Čs. armádním praporem Ludvíka Svobody v roce 1944)
- 28. října - Den znárodnění (1945), Den vyhlášení samostatného státu Čechů a Slováků (1918), schválení zákona o československé federaci (1968)

[198] Přestože se tento seznam může zdát dlouhý, je zde uvedeno jen několik nejzásadnějších výročí, kterým byla věnována extrémní pozornost ve sledovaném tisku. Podrobnější seznam významných dnů v období 1948-1989 by byl mnohem delší a obsahoval by např. státní svátky všech spřátelených zemí komunistického bloku.

- 7. listopadu - výročí Velké říjnové socialistické revoluce (1917), zároveň byl slaven jako zahájení měsíce československo-sovětského přátelství
- 23. listopadu - narození Klementa Gottwalda (1896)
- 12. prosince - výročí uzavření smlouvy o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci mezi Československem a SSSR (1943), připomínán též jako konec měsíce československo-sovětského přátelství

Naopak některé svátky, které slavíme a připomínáme si v dnešní době, byly tehdy buď zcela potlačeny nebo byl pozměněn jejich původní význam. Kromě významných dnů, které byly zcela ignorovány, so toto týká především Vánoc (a všech původem duchovních tradic), které sice nebyly potlačeny úplně, ale byla jim věnována minimální pozornost v tisku a jejich religiózní charakter byl zcela zamlčován.

Po prostudování zkoumaného vzorku lze dospět k obecnému závěru, že právě vydání v těchto obdobích jsou nejzajímavější a nejlépe ilustrují absurdnost doby. V rámci zkoumaných šesti ročníků byla pozornost věnována všem výročním vydáním. Vzhledem k tomu, že v průběhu rešerší bylo zjištěno, že zvláštních vydání, resp. příloh, bylo vydáno obvykle 10 až 20 za rok a informace k mimořádným událostem byly podávány v přílohách k pravidelným vydáním, budou zároveň zmíněny všechny zvláštní přílohy vydané ve zkoumaném období, důvod jejich vydání a jejich obsah. V letech 1989 a 1990 už Hraničář vycházel pravidelně s dvěma stranami navíc, nelze je tedy považovat za zvláštní vydání či přílohy (pozn. „zvláštní" je v této kapitole poněkud nadužíváno z toho důvodu, že mimořádná vydání a především přílohy byly takto nazývány přímo vydavatelem).

24. února 1970 vyšel Hraničář ve svém pravidelném termínu i ve standardním rozsahu čtyř stran, první dvě strany se však téměř bez vyjímky zaobíraly „Únorem"[199], případně Únorem v souvislosti se závěry proběhnuvšího pléna ÚV KSČ a dvacátým výročím založení Lidových milicí. Na titulní straně se objevují dvě fotografie ze slavnostní přehlídky Lidových milicí na chebském náměstí, a dále jsou zde otištěny články, za které mluví jejich tituly: Milicionáři okresu k Únoru, Oslavy 22. výročí vítězství pracujícího lidu, stať Cestou Února nebo Profil komunisty - milicionáře, popisující zasloužilého soudruha Aloise Merhouta (mimochodem rodáka z rumunského

[199] "Únor" bylo v tehdejší době standardně používané a obecně srozumitelné označení pro 25. únor 1948.

Gerniku), předsedu ZO KSČ a ZV ROH, právě odcházejícího do důchodu, jako vzor pro pracující lid.

21. dubna 1970 vychází Hraničář opět v řádném termínu a v základním rozsahu čtyř stran, k tomu se navíc objevuje dvoustránková „Zvláštní příloha okresních novin". Vzhledem k tomu, že V.I. Lenin se narodil 22. dubna 1870 a právě tedy uplynulo 100 let od jeho narození, jsou dva nejobsáhlejší články na úvodní straně věnovány právě Leninovi. První, Vladimír Iljič Lenin - myslitel - teoretik i praktik socialismu, oslavující velikost Lenina a jeho ideí, a druhý, úvodník Soudruhu Lenine, od místopředsedy okresního výboru Svazu československo-sovětského přátelství Vladimíra Kulštejna, psaný pro čtenáře zábavnou formou oslovování Lenina a promlouvání k němu. Autor zdůrazňuje, že „bylo do roku 1967 mylné domnívat se, že bylo již dobojováno a vše hotovo a právě proto se na nás dostali nepřátelé. Nelze tedy polevit v boji za mír, stále upevňovat základy strany a socialistické myšlenky ve společnosti". Čistky v komunistické straně z kraje sedmdesátých let jsou zde popisovány jako „leninská prověrka k výměně legitimací strany, kdy každý komunista předloží svůj účet a soudruzi mu řeknou zcela otevřeně: zde jsi chyboval, zde jsi pracoval dobře pro stranu a náš lid..."[200] Zvláštní dvoustránková příloha je pak doslovným přetiskem rozhlasové relace „O působení pravicově oportunistických sil na Chebsku" od inž. Jiřího Beránka, spolupracovníka Čs. rozhlasu Praha, vysílané ve zprávách stanice Praha a rozhlasu po drátě 6. a 7. dubna 1970. Celý tento článek přibližuje skupinu chebských občanů, kteří se angažovali v pražském jaru a jeho účelem je identifikovat konkrétní osoby, poukázat, jak byla jejich snaha zcela bezpředmětná a vzbudit v posluchačích, resp. čtenářích dojem o správnosti nastoupené cesty konzolidace politického života, tedy normalizace.

Hned následující tři vydání v řádných termínech 28. dubna, 6. května a 12. května 1970 byla vydáními věnujícími se významným výročím. 28. dubna se o pozornost čtenářů dělila dvě témata: reportáže z oslav stého výročí narození V.I. Lenina a články o nadcházejících „oslavách 1. máje jako prubířském kamenu oddanosti dělnické třídy politice Národní fronty"[201]. Mezi těmito a dalšími články se ještě objevují velkým červeným písmem tištěná hesla jako „Jak budeme pracovat - tak budeme žít" nebo „Ať žije Leninismus - Marxismus naší epochy" bez dalšího kontextu. Vydání z 6. května se stále ještě vrací k oslavám narození V.I. Lenina, předkládá reportáže z oslav

[200] KULŠTEJN, Vladimír. Soudruhu Lenine. *Hraničář*, vydává Okresní národní výbor v Chebu, 21. dubna 1970, Ročník XI. - číslo 16, s. 1.
[201] KUBIŠTA, Vlastimil. První máj - svátek solidarity. *Hraničář*, vydává Okresní národní výbor v Chebu, 28. dubna 1970, Ročník XI. - číslo 17, s. 1 a 2.

Svátku práce a dále, především fotograficky, připomíná události z 5. - 9. května 1945 ve světle tehdejší historiké pseudopravdy. Výtisk z 12. května 1970 se naopak fotograficky věnuje prvomájovému průvodu a manifestaci. Čerstvě jmenovaný šéfredaktor Vlastimil Kubišta pak publikuje na značné části úvodní strany vlastni ódu na Sovětský svaz pod názvem „Čtvrt století přátelství zrozeného v boji - dvakrát přišli včas"[202]. Ještě i následující vydání z 19. května se několika fotografiemi i články vrací k oslavám 25. výročí osvobození.

Ve vydáních kolem 21. srpna 1970 nebyla žádná zmínka o 21. srpnu roku 1968. Naopak, titulní straně 25. srpna vévodil článek „Naši a sovětští vojáci, náš a sovětský lid - nerozluční přátelé"[203]. Následovalo ještě několik kratších článků o přátelství se Sovětským svazem a zbytek výtisku byl věnován převážně nadcházejícím žním.

Ve vydáních 22. a především 29. září a 6. října 1970 je velká pozornost věnována Dni tisku, rozhlasu a televize, který v socialistickém kalendáři významných dnů připadal na 21. září, což je datum, kdy v roce 1920 vyšlo první regulérní vydání Rudého práva. V roce 1970 bylo tedy v tomto období zároveň připomínáno kulatých 50 let od prvního vydání Rudého práva a právě proto je značná pozornost věnována oslavám v jednotlivých městech okresu. Den tisku byl stranou a vládou považován z propagandistického hlediska masové práce s pracujícím lidem za skutečně významný den; články a fotografie z besed ke Dni tisku se v časopise objevují ještě několik dalších týdnů.

6. října se připomínal Den československé lidové armády a zároveň začátek Týdne boje proti fašismu a válce. Tato výročí byla připomenuta jen jedním článkem, ovšem Den výročí Velké říjnové socialistické revoluce (1917), tedy 7. listopadu, byl významným dnem ČSSR, státním svátkem SSSR, a zároveň zahájovacím dnem Měsíce československo-sovětského přátelství. Těmto významným dnům jsou věnována vydání z 27. října, 3. a 10. listopadu a reportáž z oslav VŘSR v chebském okrese je pak otištěna ve vydání ze 17. listopadu 1970. Již počet vydání, která se věnovala těmto výročím, vyjadřuje jejich důležitost. 27. října byl otištěn podrobný program oslav 53. výročí VŘSR, výtisku z 3. listopadu vévodí zamyšlení vedoucího redaktora, ale toto číslo již obsahuje množství dalších článků na toto téma, především o oslavách v jednotlivých

[202] KUBIŠTA, Vlastimil. Čtvrt století přátelství zrozeného v boji - dvakrát přišli včas. *Hraničář*, vydává Okresní národní výbor v Chebu, 12. května 1970, Ročník XI. - číslo 19, s. 1.

[203] BLÁHA, Oldřich, VČALA, Miroslav, SEDLÁČEK, Petr. Naši a sovětští vojáci, náš a sovětský lid - nerozluční přátelé. *Hraničář*, vydává Okresní národní výbor v Chebu, 25. srpna 1970, Ročník XI. - číslo 34, s. 1 a 2.

městech okresu. 10. listopadu se Hraničář věnuje především zahájení Dnů sovětské kultury a sovětským filmům promítaným při této příležitosti.

Oproti tomu datum 28. října je připomenuto pouze jednou krátkou glosou jako Den znárodnění, tedy jako akt znamenající vítězství KSČ v boji za odstranění moci kapitalistů.

23. listopadu byly připomínány narozeniny Klementa Gottwalda a 25. listopadu slavil narozeniny tehdejší prezident Ludvík Svoboda (*1895). Oběma těmto prezidentům byl věnován jeden oslavný článek na titulní straně.

Redakce Hraničáře naopak celý prosinec 1970 v podstatě ignoruje Vánoce a stále se vrací k měsíci čs.-sovětského přátelství. Za pět prosincových čísel jsou Vánocům věnovány dva články, jeden o dostatečném zásobení vánočního trhu potravinářským a průmyslovým zbožím a druhý o prodeji a cenách vánočních stromků. Povánoční číslo z 29. prosince již má v titulu PF 1971 a je plné zdravic, přání a závazků do nadcházejícího roku. Zdánlivě v kontrastu s tímto přístupem jsou vydána dvě mimořádná vydání. První, „Mimořádný vánoční Hraničář" s podtitulem „Test - křížovka - anekdoty - horoskopy - reklama" plně vystihujícím celý obsah tohoto čtyřstránkového vydání. Sice se tedy jedná o vánoční vydání, ovšem zcela opomíjející pravou podstatu Vánoc tak, jak jsme si ji dnes již zvykli slavit a v celém vydání není o Vánocích ani zmínka. Tato situace koresponduje s komunistickou snahou minimalizovat náboženství a s ním spojené svátky a celý list je vydán jen pro odlehčení a zábavu čtenáře.[204] Naopak silvestrovské vydání je již bližší dnešnímu vnímání Silvestra, na kterém nebylo pro režim nic závadného, a obsahuje anekdoty, povídky a reklamy (v rámci kterých jednotlivé chebské podniky přejí do roku 1971).[205]

Oproti předchozímu roku je v roce 1971 poměrně malá pozornost věnována Únoru, pouze v jednom článku je čtenářům předkládáno „Oč šlo v únoru 1948 a o co v roce 1968-69"[206], ale nejsou již otištěna žádná provolání, či reportáže a fotografické reportáže z manifestací a oslav.

Standardní pozornost byla věnována Mezinárodnímu dni žen. 2. března byl tento významný den připomenut článkem Ženy oslaví svůj svátek od Petra Sedláčka a

[204] *Mimořádný vánoční Hraničář*, vydává Okresní národní výbor v Chebu, Mimořádné vánoční číslo připravil šéfredaktor Vlastimil Kubišta a redaktor Petr Sedláček.
[205] *Mimořádný silvestrovský Hraničář*, vydává Okresní národní výbor v Chebu, Mimořádné silvestrovské číslo připravil šéfredaktor Vlastimil Kubišta a redaktor Petr Sedláček.
[206] KUBIŠTA, Vlastimil. Oč šlo v únoru 1948 a o co v roce 1968-69. *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 23. února 1971, Ročník XII. - číslo 8, s. 1 a 2.

následně 9. března byl zrekapitulován průběh oslav v článku Zdařilé oslavy MDŽ od téhož autora.

20. a 27. března 1971 vyšla dvě mimořádná vydání Hraničáře, 20. března „na počest městských konferencí KSČ Chebska a 50. výročí KSČ"[207] a 27. března „na počest okresní konference KSČ a k výročí 50 let KSČ"[208]. Výročí založení strany se slavilo až 14.-16. května, nicméně zmínky o přípravě na něj a závazky k němu se v Hraničáři objevují již od předchozího podzimu. Obě mimořádná čísla jsou dvoustránková a jsou přirozeně plná ideologických příspěvků. Fotograficky postihují podpis Smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci mezi ČSSR a SSSR ze dne 6. května 1970, rozebírají nutnost pokračovat nastolenou Leninskou cestou a nekončícího politického zápasu. Zároveň je v tento čas přáno mnoho zdaru v jednáních delegátům konferencí KSČ.

Od 6. dubna 1971 měl Hraničář přechodně vycházet rozšířený o dvě strany v rámci sdruženého závazku redakce Hraničáře, zaměstnanců tiskárny Stráž Cheb a PNS k 50. výročí KSČ, ovšem rešerše listu ukázaly, že i přes tento závazek vycházely přílohy nepravidelně od 20. dubna do 1. června a pak ještě 22. a 29. června. Přílohy logicky oslavují Komunistickou stranu, Sovětský Svaz, ale i dělnickou třídu a její vzorné reprezentanty. Od 1. června zabírají velkou část standardních vydání i zvláštních příloh tzv. „Sjezdové vteřiny", psané pro Hraničář členkou volební komise XIV. sjezdu a delegátkou sjezdu za okres Cheb Vlastou Cibulkovou.

Celé toto období věnované 50. výročí založení KSČ, konferencím KSČ a sjezdu KSČ je názorným příkladem dobové žurnalistiky. Až nesmyslně prostoru po nepřiměřeně dlouhou dobu je věnováno těmto tématům, která přirozeně ubírají prostor aktualitám z regionu.

Číslo z 27. dubna 1971 se pod heslem „Společně za socialismus za mír do prvomájového průvodu" věnuje přípravám oslav 1. máje, další číslo z 4. května pak reportážím z oslav a přípravám na 9. květen, navíc toto číslo opět obsahuje zvláštní dvoustránkovou přílohu k padesáti letům KSČ. Výtiskem, který se však nejvíc věnuje všem právě probíhajícím oslavám, je vydání z 11. května, které se vrací především k

[207] *Mimořádný Hraničář vydaný na počest městských konferencí KSČ Chebska a 50. výročí KSČ*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 20. března 1971, Ročník XII. - číslo 11a.

[208] *Mimořádný Hraničář vydaný na počest okresní konference KSČ a k výročí 50 let KSČ*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 27. března 1971, Ročník XII. - číslo 12a.

prvomájovým manifestacím[209], oslavám osvobození Československa 9. května, 50. výročí vzniku KSČ i nadcházejícímu XIV. sjezdu KSČ, na svých standardních čtyřech stranách i ve zvláštní příloze.

6. července je Hraničář věnován výročí dvaceti let Pohraniční stráže, kvůli čemuž se do vydání nevešlo obvyklé množství ideologických článků, vychází tedy opět zvláštní dvoustránková „Reportážní a inzertní příloha Hraničáře"[210], v které je jedna strana věnována reportážím z nedávných sjezdů KSČ a druhá strana podnikové inzerci. Podobná příloha vychází i o týden později, 15. července.

Od srpna 1971 se kromě běžných článků a každoročních sezónních informací o žních začínají objevovat články o přípravě voleb, jejich smyslu („upevnit socialistickou moc"[211]), atd. Tyto články jsou v přímém rozporu s realitou. Ve skutečnosti nebyl žádný výběr, žádné možnosti, či dokonce eventualita nevolit, ovšem volební kampaň se přirozeně nesla v opačném duchu. 24. srpna je pak jeden článek věnován nadcházejícím oslavám Slovenského národního povstání.

Dne 28. září začaly při příležitosti nadcházejících voleb vycházet v nákladu 4700 kusů zvláštní dvoustránkové přílohy Hraničáře „Náš chebský okres před volbami"[212]. Další příloha vyšla následující týden na dalších dvou stranách se stejným titulem a byla doplněna dvěma dalšími stranami k dvaceti letům státního podniku Potraviny Cheb. Vydávání příloh pokračuje 12., 19., 26. října, dále 9., 16. a 23. listopadu (představení kandidátů do Federálního shromáždění a České národní rady). 9. listopadu jsou v podstatě celé čtyři strany listu plné jednotné kandidátky s kandidáty Národní fronty do ONV v Chebu. Vydání 16. listopadu je pak věnováno VŘSR s podtitulem „Dále pod praporem VŘSR".

26. listopadu, tedy v den konání voleb do zastupitelských sborů všech stupňů, vychází dvoustránkový „Mimořádný - bezplatný" Hraničář s podtitulem „Dnes a zítra řekneme své rozhodné ANO!"[213] a následně 10. prosince vyšel podle redakce *na četná*

---

[209] Podle listu se v třicetitisícovém okresním městě Chebu na prvomájové manifestaci na hlavním chebském náměstí shromáždilo na 17 000 „manifestantů".

[210] *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 6. července 1971, Ročník XIII. - číslo 27, Reportážní a inzertní příloha Hraničáře.

[211] KUBIŠTA, Vlastimil. Smyslem voleb je upevnit socialistickou moc. *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 10. srpna 1971, Ročník XIII. - číslo 32, s. 1 a 2.

[212] *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 28. září 1971, Ročník XIII. - číslo 39, zvláštní příloha Náš chebský okres před volbami, vydává redakce Hraničář, připravují V. Kubišta a J. Vaňous, náklad 4700 kusů.

[213] *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 26. listopadu 1971, Ročník XIII. ZDARMA.

přání čtenářů a po dohodě s příslušnými orgány „Mimořádný obrázkový Hraničář věnovaný průběhu voleb na okrese"[214]. Volbami byl v listu tedy tento rok upozaděn měsíc československo-sovětského přátelství, o kterém můžeme najít tento rok pouze letmé zmínky. Volby byly v Hraničáři nejzásadnějším tématem celého roku 1971.

Opět, tak jako předchozí rok, je celý prosinec ignorován advent a Vánoce. Naopak neustále nacházíme zmínky o volbách a komentáře jejich výsledků. Až 21. prosince vyšel list s mimořádnou dvoustránkovou přílohou věnující se Vánocům a obsahující vánoční povídky, pozdravy a podniková blahopřání.

31. prosince pak vyšlo šestistránkové mimořádné silvestrovské číslo, v kterém bylo lze najít rozsáhlý rozhovor s Waldemarem Matuškou, fotografie, anekdoty, horoskopy, povídky a křížovky.

Vítěznému únoru se Hraničář v roce 1980 ve svých pravidelných vydáních opět věnuje de facto celý únor až do 4. března, ovšem již ne tak intenzivně a naivně jako před deseti lety. Styl i forma se oproti sedmdesátým letům již mnohem více podobají dnešní žurnalistice.

17. dubna se slavil Den SNB. V roce 1980 je o tomto tématu ve vydání 15. dubna několik zmínek a především je mu věnována pravidelná rubrika Slovo týdne.

Státním svátkům 1. a 9. května se samozřejmě věnuje Hraničář i v roce 1980, ovšem opět již ne tak intenzivně. Ve vydáních 29. dubna a prvních květnových číslech je několik provolání a článků k tomuto tématu spolu s jednou až dvěma reportážními fotografiemi z oslav a demonstrací, a dále se již noviny věnují tradičním, každodenním tématům a informacím z regionu.

Počínaje 20. květnem a po většinu června jsou noviny poměrně významně, především fotograficky, věnovány oslavám Dne dětí a především právě probíhajícícm místním, okrskovým a okresním kolům Spartakiády.

Na druhé straně vydání z 1. července 1980 byl otištěn na celou stranu výběr myšlenek ze zprávy předsednictva OV KSČ přednesené na aktivech v Chebu, Aši a Mariánských Lázních pod názvem „Za vyšší úroveň stranické práce základnich organizací KSČ". Hlavními tématy této teze bylo ujištění o příznivém politickém klimatu a o správném uskutečňování politiky strany v základních organizacích, přípravy

[214] Toto je zcela vyjímečné a zaznamenáníhodné, jelikož noviny se standardně ve velkém měřítku věnují všem výročím a zvláštním událostem, ovšem obvykle v rámci pravidelných vydání, maximálně příloh k nim. Obě tato mimořádná čísla však vyšla pouhé 3 dny po pravidelných vydáních.

členských schůzí KSČ, ale i o nedostatečně využívaném právu uplatňování kontroly v rámci základních stranických organizací.[215]

26. srpna 1980 je jedním článkem a dvěma fotografiemi z oslav na titulní straně připomenuto Slovenské národní povstání. Již tradičně chybí jakákoliv zmínka o 21. srpnu.

U příležitosti oslav Dne tisku (21. září) byl první článek k tomuto tématu „Oslavy Dne tisku ve znamení 60. výročí Rudého práva a 20. výročí Hraničáře"[216] otištěn ve vydání z 9. září 1980. Ke každoročním oslavám vzniku Rudého práva se v chebském okrese v tomto roce přidalo ještě jedno regionální výročí - 20. narozeniny týdeníku Hraničář. Proto byl program oslav Dne tisku v tomto roce obzvláště bohatý. Posléze až vydání 23. září se na titulní straně obšírně věnuje Dni tisku a přináší obsáhlou fotografickou reportáž z oslav. Ještě v návaznosti na oslavy Dne tisku vychází 7. října speciální příloha „věnovaná historii pokrokového tisku na Chebsku"[217]. Příloha se fotograficky věnuje probíhající výstavě z dějin komunistického a dělnického tisku na Chebsku v okresním archivu. Výstava i článek o ní zmiňují jak úplné tiskové začátky v Chebu (první tiskárna začala v Chebu pracovat v roce 1485 a byla v provozu 10 let), důležitou úlohu českých titulů v pohraničí v meziválečném období, tak především důležitost nově vzniklých titulů po válce pro nový socialistický charakter Chebska. Druhá část přílohy je věnována fotografiím z fotbalového ligového utkání.

21. října 1980 vyšla opět zvláštní příloha Hraničáře „věnovaná pracovnímu úsilí lidí a hlavním otázkám příštího období"[218]. Příloha se zabývala situací ve výrobních a zemědělských podnicích na Chebsku (Eutit Stará Voda, Metaz Krásná u Aše, Tosta Aš, Státní statky Cheb) a možnostmi jejich budoucího rozvoje. Druhá část přílohy byla opět věnovaná fotografické reportáži z domácího ligového utkání se Slavií Praha. Zároveň se v tomto období začaly opět objevovat články o přípravě na XVI. sjezd KSČ.

Ve vydání 4. listopadu najdeme pouhý jeden krátký článek před zahájením Měsíce československo-sovětského přátelství o návštěvě členů společnosti sovětsko-

---

[215] (neoznačeno) Za vyšší úroveň stranické práce základnich organizací KSČ. *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 1. července 1980, Ročník XX. - číslo 27, s. 2.

[216] (neoznačeno) Oslavy Dne tisku ve znamení 60. výročí Rudého práva a 20. výročí Hraničáře. *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 9. září 1980, Ročník XX. - číslo 37, s. 1 a 3.

[217] *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 7. října 1980, Ročník XX. - číslo 41, s. 5 - zvláštní příloha.

[218] *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 21. října 1980, Ročník XX. - číslo 43, s. 5 - zvláštní příloha.

československého přátelství z Kišiněva v chebském okrese. O týden později, 11. listopadu, je otištěn opět pouze jeden článek o proběhnuvších oslavách VŘSR a zahájení Měsíce československo-sovětského přátelství, ovšem opět vyšla zvláštní příloha s názvem „Festival sovětských filmů '80 v Měsíci čs.-sovětského přátelství"[219], kterou tvořil program kin v okrese Cheb v nadcházejícím měsíci, jemuž přirozeně dominovaly sovětské filmy. Na druhé straně přílohy je opět fotoreportáž z posledního fotbalového ligového utkání.

Ani v roce 1980 nelze v pravidelných vydáních v průběhu prosince nalézt zmínku o adventu, ovšem 9. prosince vychází příloha věnovaná vánočním nabídkám, tedy jakási reklamní strana. Na druhé straně vyšla opět fotoreportáž z ligového fotbalu.

23. prosince vyšlo pravidelné vydání, které bylo zčásti věnováno Vánocům z praktického, obchodního hlediska. Byly zde informace kolik a jakých bylo na trh dodáno vánočních stromků, jaká bude otvírací doba o svátcích, atd. Jsou zde taktéž otištěna přání vydavatele občanům a anketa mezi chebskými občany, co by si přáli pod stromeček. Určitou zajímavostí je striktní používání sousloví „dárek k Vánocům", případně „pod stromeček", a absence zmínek o Ježíškovi, ale i o Dědovi Mrázovi. V rámci tohoto čísla vychází i zvláštní příloha, která je vzhledem k období Vánoc překvapivě věnována dopravní situaci na jednom konkrétním místě nedaleko od Chebu, kde bylo dočasně třeba objíždět standardně používanou silnici kvůli stavbě mostu a v zimě se na tomto místě tvořily kolony. Druhá strana přílohy byla jako obvykle věnována inzerci. Vydání z 30. prosince 1980 není bohužel v Okresním archivu v Chebu dostupné.

20. ledna 1981 vyšla zvláštní dvoustránková příloha věnovaná chebskému divadlu. V příloze nalezneme rozhovory s ředitelem divadla, dramaturgem i uměleckým šéfem souboru. Dále jsou zde představeni noví členové souboru a další zajímavosti ze zákulisí divadla.

3. února vychází zvláštní dvoustránková příloha s fotoreportáží z městských konferencí KSČ v Chebu, Aši, Františkových Lázních, Mariánských Lázních, Lubech Plesné, Skalné a Hranicích. V popiskách fotografií se většinou zmiňují významní hosté konferencí, případně vybraní delegáti. Důraz je kladen na delegáty z dělnické třídy

[219] *Hraničář*, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 11. listopadu 1980, Ročník XX. - číslo 46, s. 5 - zvláštní příloha.

(např. členka předsednictva OV KSČ řidička Státního statku, dělník Městského stavebního podniku, dělnice n.p. Eska Cheb, atd.).[220]

Nemnoho pozornosti je věnováno přímo Vítěznému únoru, ovšem ve vydání z 24. února vyšla zvláštní dvoustránková příloha s fotografickou reportáží z okresní konference KSČ v Mariánských Lázních. Až ve vydání z 3. března je opět dvoustránková příloha věnovaná Vítěznému únoru. Příloha obsahuje úryvek z básně Václava Honse[221] „Byl únor v Čechách" a fotografie z února 1948, z výcviku Lidových milicí, i z aktuálních oslav. Druhá strana přílohy je opět věnovaná fotbalu.[222]

17. března 1981 vyšla zvláštní příloha věnovaná fotoreportáži z fotbalového prvoligového utkání mezi Rudou Hvězdou Cheb a Slovanem Bratislava. Druhá strana přílohy je inzertní a reklamní se zaměřením na televizory z prodejen Elektro, které byly propagovány vzhledem k blížícímu se Mistrovství světa v hokeji.

31. března 1981 vyšla zvláštní příloha Hraničáře „věnovaná Vítězství občanů Chebska v soutěži *Západočeský kraj - pevná hráz socialismu a míru"* a prezentování tohoto úspěchu na XVI. sjezdu KSČ. Jednalo se o krajskou budovatelskou soutěž za rok 1980 a potažmo za celou uplynulou pětiletku a chebský okres za toto vítězství obdržel tzv. putovní Sverdlovský prapor krajských orgánů. Následují fotografie zařízení dokončených v rámci akcí brigád socialistické práce, Akcí Z a programu „Za Chebsko krásnější" a výčet hodin, které občané v rámci těchto akcí odpracovali.[223]

V řádném vydání z 28. dubna 1981 se list věnuje 111. výročí narození V.I. Lenina v několika článcích a fotoreportáži.

Velká pozornost byla v těchto jarních vydáních obecně věnována dubnovému XVI. sjezdu KSČ. Nalezneme zde články o přípravách kandidátů i celého sjezdu. V rubrice slovo týdne jsou pravidelně uveřejňovány úvahy delegátů za chebský okres a 7. dubna Hraničář vyšel s velmi výrazným provoláním na titulní straně: „Všechny síly i

---

[220] Hraničář, Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, 3. února 1981, Ročník XXII. - číslo 5, strana 5 - příloha

[221] Václav Hons se narodil 14.6. 1938 v Chotuticích u Kolína v rolnické rodině. Vystudoval FF UK. Po základní vojenské službě pracoval v mnoha mediálnách redakcích, časopisu Červený květ, Tvorbě, v Československém rozhlase i na Ministerstvu kultury. Přispíval do časopisu Kultura, Literárních novin, Tváře, Plamene, Rudého Práva a mnoha dalších. Psal i písňové texty a jeho verše doprovázely Spartakiádu v roce 1980. Začínal impresionisticky laděnými i milostnými básněmi, ovšem velkou pozornost v určitém období věnoval ve svém díle režimu. Napsal oslavnou ódu na 17. listopad 1989, ovšem později k tomuto zaujal kritický postoj.

[222] *Hraničář*, Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, 3. března 1981, Ročník XXII. - číslo 9, s. 5 - zvláštní příloha.

[223] *Hraničář*, Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, 31. března 1981, Ročník XXII. - číslo 13, s. 5 - zvláštní příloha.

um spojíme, abychom naplnili závěry, které přijmou delegáti XVI. sjezdu KSČ".[224] Myšlenkám sjezdu jsou věnována i další 3 vydání po sjezdu.

12. května 1981 vyšla mimořádná dvoustránková příloha věnovaná 60. výročí vzniku KSČ. Krátké ohlédnutí bylo věnováno historii, ale především se autor přílohy věnoval budoucnosti strany, mladým lidem a jejich perspektivám v rámci socialistického zřízení. Toto výročí zcela zastínilo i tradiční oslavy 1. a 9. května, o kterých se tentokrát téměř nic nedozvídáme. Druhá strana přílohy byla, jako již obvykle, věnována fotoreportáži z domácího fotbalového utkání mezi RH Cheb a Interem Bratislava.

2. června 1981 vyšla zvláštní dvoustránková příloha s titulkem „...než půjdeme k volbám", tedy agitka ve prospěch společné kandidátky Národní fronty v rámci voleb do Federálního shromáždění a do Západočeského krajského národního výboru. Druhá strana přílohy byla opět naplněna fotbalem a částečně inzercí.[225]

9. června byla čtvrtá strana vydání neobvykle označena jako příloha a fotograficky dokumentovala poklidný průběh voleb v regionu.

16. června vyšla opět zvláštní příloha, tentokrát věnovaná informacím o volných místech v nabídce zájezdů Čedoku na nadcházející léto. Na druhé straně byly nově otištěny tzv. Fotoaktuality týdne, reportáž z fotbalového zápasu a inzerce.

Další příloha vyšla 30. června 1981. Tentokrát byl fotbal hlavním tématem z důvodu prvního utkání Rudé Hvězdy v evropských soutěžích zápasem s Royal FC Antverpy v Interpoháru. Zbytek dvoustránkové přílohy byl věnován inzerci a reklamám. Podobné přílohy s reportážemi z domácích zápasů s FC Luzern a IF Naestved následovaly 28. července a 4. srpna. 1. září byly fotbalu věnované obě strany přílohy v rámci začátku nového ročníku fotbalové ligy.

18. srpna byla příloha věnována nadcházejícím změnám v městské hromadné dopravě v souvislosti s novým školním rokem, včetně např. instrukcí, jak označit jízdenku; druhá strana přílohy obsahovala fotoreportáž z budování veřejné komunikace směrem na Mariánské Lázně.

8. září 1981 vyšla příloha věnovaná začátku jubilejní dvacáté divadelní sezóny Západočeského divadla v Chebu a představení nových tváří souboru. Jen tuto sezónu oživila chebskou scénu dvě dnes velmi známá jména tehdy již zkušeného herce Jana

[224] *Hraničář*, Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, 7. dubna 1981, Ročník XXII. - číslo 14, s. 1.
[225] *Hraničář*, Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, 2. června 1981, Ročník XXII. - číslo 22, s. 5 - zvláštní příloha.

Kačera a naopak třiadvacetiletého mladíka Bohumila Klepla. Druhá strana byla opět věnována fotbalu.

29. září vyšla další příloha věnovaná propagaci různých druhů spoření u České státní spořitelny. Druhá strana byla jako obvykle fotbalová.

Dnu tisku jsou tento rok věnovány pouhé dva články 22. a 29. září, popisující průběh oslav u pomníku Julia Fučíka.

Další příloha vyšla 20. října, věnovala se opět fotbalu, a přinášela reportáž jak z domácího pohárového utkání, tak z ligového, a tyto zabíraly 1,5 strany. Na zbytku přílohy byla otištěna inzerce místních podniků.

3. listopadu 1981 se list věnuje zahájení oslav Měsíce čs.-sovětského přátelství, který měl tentokrát proběhnout „ve znamení bohatých společenských, kulturních a sportovních akcí".[226]

V úterý 10. listopadu byla vydána zvláštní příloha Hraničáře „věnovaná práci sborů pro občanské záležitosti". Sbory pro občanské záležitosti byly na základě usnesení vlády ČSR č. 206/1974 definovány jako „sbory ustavené národními výbory všech stupňů pro obsahové a organizační zabezpečení občanských obřadů a slavností, pro výchovu lidí v nových socialistických podmínkách. Druhá strana přílohy je tradičně věnována fotbalu a taktéž fotoaktualitám z města.[227]

Další zvláštní příloha přišla na řadu 24. listopadu 1981 a kromě již tradičního fotbalu a tzv. fotoaktualit na jedné straně byla na druhé straně věnována službám pobočky České státná spořitelny v Chebu a reklamě na slosování losů Československé státní loterie.

I v roce 1981 se list držel filozofie nevěnovat se vánoční tématice. Oproti tomu 15. prosince vyšla zvláštní příloha „věnovaná Okresnímu podniku služeb Cheb", o službách, které podnik nabízel, a dále fotoreportáži z nedávné okresní všeodborové konference a z domácího ligového utkání.[228]

Veškerá pozornost Vánocům byla omezena na přání na titulní straně z 22. prosince: „Okresní výbor KSČ a Okresní národní výbor v Chebu přejí občanům okresu

[226] RYMEŠOVÁ, Jaroslava. Měsíc přátelství ve znamení bohatých společenských, kulturních a sportovních akcí. *Hraničář*, Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, 3. listopadu 1981, Ročník XXII. - číslo 44, s. 1.
[227] *Hraničář*, Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, 10. listopadu 1981, Ročník XXII. - číslo 45, s. 5 - zvláštní příloha.
[228] *Hraničář*, Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, 15. prosince 1981, Ročník XXII. - číslo 50, s. 5 - zvláštní příloha.

klidné prožití vánoc a úspěšný start do roku 1982"[229]. V příloze k tomuto číslu je pak otištěn článek o chovu ovcí na vlnu na Ašsku, reportáž z odborové konference, dále reportáž z natáčení Koncertu přátelství pro druhý program Československé televize v chebské sportovní hale, a příloha je uzavřená tzv. „všehochutí předvánočního času".

Výročí Vítězného února je věnováno vydání z 21. února 1989. Zároveň od tohoto čísla začíná vycházet Hraničář pravidelně jako šestistránkový. Dvě strany předchozích zvláštních příloh se mění na regulerní součást novin, pouze byly nacyklostylované. Jedna z těchto dvou stran se obvykle věnovala aktualitám z okresu a druhá reklamě a inzerci. Fotoreportáž z oslav Února je následně otištěna na titulní straně vydání 7. března. Následující týden byl věnován oslavám MDŽ v okrese a taktéž zde lze poprvé zaznamenat zmínku o Měsíci knihy.

119. výročí narození V.I. Lenina bylo vzpomenuto jedním krátkým článkem na titulní straně 18. dubna.

První květnové číslo nevyšlo v úterý, ale až ve středu 3. května, a to proto, aby stihlo zaznamenat průběh prvomájových oslav, kterým se obšírně věnuje na více než jedné straně. Oslavám osvobození se list naopak nevěnoval vůbec.

Následujících několik týdnů redakce listu opomenula takové svátky jako např. Den dětí, velmi podrobně se však na přelomu června a července věnuje probíhajícímu hudebnímu festivalu FIJO a až 18. července se zmiňuje o Mezinárodním družstevním dni.

Ve vydání z 19. září byl jeden kratší článek, věnovaný programu oslav Dne tisku, a následně 3. října byla otištěna kratší reportáž z oslav ve Františkových Lázních u pomníku Julia Fučíka.

Výtisk ze 17. října obsahuje článek „Bohatý program Měsíce přátelství"[230], což bylo tento rok k Měsíci čs.-sovětského přátelství vše, ovšem zajímavější je skutečnost, že článek byl otištěn až na třetí straně, kdežto titulní strana se věnovala obvyklým, všedním tématům, jako péče o životní prostředí, zahájení provozu restaurace Tagil, přípravy na spartakiádu, atd.

Události kolem 17. listopadu 1989 a tzv. Sametová revoluce proběhla na stránkách Hraničáře poměrně nenápadně a zdánlivě poklidně. Ještě v prvním vydání po 17. listopadu, tedy v úterý 21. listopadu, není o pražských událostech v listu ani zmínka.

[229] *Hraničář*, Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, 22. prosince 1981, Ročník XXII. - číslo 51-52.
[230] TALAFANTOVÁ, Gina. Bohatý program Měsíce přátelství. *Hraničář*, Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, 17. října 1989, Ročník XXX. - číslo 42, s. 3.

Tato situace je způsobena prostým faktem, že uzávěrka každého pravidelného úterního vydání byla předchozí středu, v tomto případě tedy 15. listopadu. V dalším čísle, 28. listopadu (jehož uzávěrka byla tedy 22. listopadu), je na úvodní straně vytištěno „Stanovisko mimořádného předsednictva okresního výboru NF v Chebu"[231] odsuzující destabilizaci socialistické společnosti a podporující zamezení snah o likvidaci socialismu a udržení kázně a pořádku. Dále na úvodní straně v pravidelné rubrice Slovo týdne je uveden komentář redaktora Vaňka s titulkem „Komu co slouží", taktéž odsuzující demokratický proces. Zbytek tohoto vydání má však zcela běžný charakter, přestože v den uzávěrky byla již v pohybu celá společnost.

Dne 1. prosince 1989 vyšlo mimořádné vydání Hraničáře, psané na psacím stroji, obsahující různá provolání, prohlášení a stanoviska, a to jak ONV KSČ, tak Občanského fóra v Chebu (viz. přílohy č. 19 a 20).[232] V následujícím pravidelném vydání 5. prosince je úvodní strana věnována aktuálním událostem (především mimořádnému zasedání OV NF), ovšem zbytek listu se zabývá běžnými regionálními záležistostmi. Pouze na úvodní straně se v rubrice *Slovo týdne* kolektiv redakce vyjadřuje a omlouvá za zmíněnou neaktuálnost předchozího vydání, s kterou jakožto týdeník s omezenými technickými možnostmi (zastaralé vybavení chebské tiskárny) nelze nic udělat. Zdráhá se však ještě komentovat aktuální politickou a společenskou situaci.[233]

Od 12. prosince se změnil vydavatel, Hraničář vychází jako týdeník Okresního národního výboru v Chebu[234] a od tohoto vydání jej lze považovat za nadstranický regionální tisk. Sama redakce takto uvažuje a definuje Hraničář jako nadstranický tisk (byla vytvořena nová redakční rada, v které byly zastoupeny jednotlivé politické strany), který se snažil přinášet vyvážené zpravodajství z chebského okresu a v průběhu následujících let i částečně napravovat různé křivdy například uveřejňováním různých pohledů a názorů na rok 1968, apod.

Ani tento rok se list příliš nevěnuje Vánocům, ovšem tentokrát to je způsobeno především přílišným množstvím aktualit, o kterých list v této turbulentní době

[231] (neoznačeno) Stanovisko mimořádného předsednictva okresního výboru NF v Chebu. *Hraničář*, Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, 28. listopadu 1989, Ročník XXX. - číslo 48, s. 1, viz. příloha č.18.
[232] Hraničář, Mimořádné vydání, 1. prosince 1989.
[233] REDAKCE. Naše slovo k čtenářům. *Hraničář*, Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, 5. prosince 1989, Ročník XXX. - číslo 49, s. 1.
[234] REDAKCE. Nový vydavatel Hraničáře. *Hraničář*, Týdeník Okresního národního výboru v Chebu, 12. prosince 1989, Ročník XXX. - číslo 50, s. 1.

informoval. V rámci pravidelných vydání se omezuje na jeden článek 12. prosince, přející „příjemné vánoce a šťastný nový rok", v kterém se dočteme o otvírací době během svátků, a jedna strana je Vánocům věnována 19. prosince a skládá se z článků od externích dopisovatelů Hraničáře.

Po 19. prosinci je další dostupné vydání v archivu až z 9. ledna 1990.

23. ledna je krátkým článkem, básní a fotografií svíček na chebském náměstí připomenuto výročí upálení Jana Palacha.

Ve čtvrtek 26. dubna 1990 se v Chebu poprvé po 43 letech svobodně slavilo osvobození města americkou armádou, odhalil se obnovený památník americké armádě na svém původním místě v městském parku, a to za účasti velvyslankyně USA v Československu, Shirley Temple-Blackové. Zároveň se též slavil První máj, a to již v předvečer „předmájovou veselicí s lampiónovým průvodem"[235], pořádanou chebským Občanským fórem, a následně symbolickým průvodem, pořádaným Městským národním výborem v Chebu. V přehledu a programu oslav Prvního máje v celém okrese je zřetelně kladen důraz na jejich symboličnost a především dobrovolnou účast na oslavách, což byla pro občany de facto největší změna oproti předchozím letům. Pozornost je věnována reportážím z oslav osvobození v celém okrese, nejvíce pak z těch částí za účasti Shirley Temple-Blackové.

Ve dnech 17., 24. a 31. května vyšly k již standardním šesti stranám listu ještě dvě strany zvláštních příloh pod titulem Občanské listy. Všechny tyto přílohy (a mnoho dalšího prostoru v rámci pravidelných vydání) byly věnovány nadcházejícím prvním svobodným volbám do celostátních zastupitelských orgánů. 15. června vyšel Hraničář opět osmistránkový, přičemž dvě strany zvláštní přílohy byly naplněny výsledky voleb.

16. srpna 1990 se redakce Týdeníku Chebska (čerstvě přejmenovaný Hraničář) ohlíží za smutným výročím srpna roku 1968, a to na téměř třech stranách vydání. Dvě strany jsou plně věnovány přetištěným zajímavostem z let 1968 - 1970, které ukazují, že redakce listu i rada Městského národního výboru byly bezprostředně po 21. srpnu prodemokratické. Redakční rada přejmenovala list na Svobodný Hraničář a rada MNV přejmenovala hlavní chebskou Třídu československo-sovětského přátelství na Třídu svobody.

V období kolem 17. listopadu se redakce k prvnímu výročí vrací pouhým jedním článkem „Dnešek začal 17. listopadu 1989 - Hodina soumraku a svítání" od redaktorky

[235] (neoznačeno) Oslavíme svobodný První máj. *Nový Hraničář*, List ONV v Chebu, 26. dubna 1990, Ročník XXX. - číslo 16, s. 1.

Zlaty Huttové, který popisuje listopadové a prosincové události roku 1989 z pohledu herců chebského divadla.[236] Ani Vánocům se redakce v roce 1990 příliš nevěnovala, což bylo stále ještě způsobeno velkým množstvím aktualit a především rozborům výsledků komunálních voleb na Chebsku.

Obsah, forma i styl listu byly tento první svobodný rok do značné míry určeny skutečností, že redaktoři vlastně vůbec nevěděli, jak psát objektivně, nestranně a svobodně. Tomuto se museli průběžně učit a list tak v průběhu roku 1990 stále nese určité znaky normalizační žurnalistiky, od které nebylo možné oprostit se ze dne na den.

Na závěr této kapitoly jsem se rozhodl provést velmi stručnou obsahovou analýzu pouze zvláštních příloh a mimořádných vydání vydaných během zkoumaného období tak, aby z ní bylo patrné, jaká témata si z pohledu vydavatele zasloužila pozornost ve zvláštních přílohách a mimořádných vydáních. Výsledky by měly ukázat jejich tématickou skladbu. Jelikož jsem se na předchozích stranách snažil pomocí rešerší o kvalitativní výzkum, touto krátkou obsahovou analýzou se pokusím vykompenzovat jeho nedostatky a vhodně jej tak doplnit.

Tato obsahová analýza bude tedy kvantitativní analýzou obsahu dokumentů s ohledem na vybrané znaky. Tento postup je velmi standardizovaný a strukturovaný.[237] Cílem je kvantifikovaná a objektivní odpověď na výzkumné otázky a vyvození závěrů o obsahově skladbě prostřednictvím těchto odpovědí.

Výzkumné otázky jsem formuloval následovně:
Kolik zvláštních příloh a mimořádných vydání vyšlo v rámci vzorku celkem?
Kolik jich bylo v jednotlivých letech?
Kolik příloh a mimořádných vydání vyšlo v jednotlivých měsících?
Jakým tématům byly jednotlivé přílohy a mimořádná vydání věnovaná a s jakou četností, tedy jaká byla skladba článků z tématického hlediska celkově a v procentuálním vyjádření?

[236] HUTTOVÁ, Zlata. Dnešek začal 17. listopadu 1989 - Hodina soumraku a svítání. *Týdeník Chebska*, vydává ONV v Chebu, 15. listopadu 1990, Ročník XXX. - číslo 45, s. 1 a 3.
[237] SCHULZ, Winfried. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 2., přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2004, 149 s. ISBN 80-246-0827-8.

Celkový počet všech vydání ve zkoumaném vzorku je definovaný jako základní soubor. Analýze budeme však podrobovat pouze zvláštní přílohy a mimořádná vydání, které tedy tvoří výzkumný vzorek. Analyzovanými, kódovacími jednotkami v našem případě nebudou jednotlivé články, ale tématické okruhy, jelikož přílohy se vždy v blocích věnovaly jednomu, dvěma, maximálně třem aktuálním tématům, a tyto bloky tvořily kompaktní celky. Vzhledem k obecnosti analýzy se zaměřením na četnost příloh a témat nebyl potřeba žádný zvláštní postup kódování, pouze hodnotově vyčíslit četnost. Počet příloh v jednotlivých letech a měsících byl vypočítán manuálně a četnost jednotlivých témat spočítána v tabulce v příloze práce. Omezení se na *četnost* je záměrné, jako doplnění rešerší výše, oprošťuji se od identifikačních i analytických proměnných, jelikož ty jsou již de facto zmíněny v rámci rešerší.

Kolik zvláštních příloh a mimořádných vydání vyšlo v rámci vzorku celkem? Kolik jich bylo v jednotlivých letech?

Zvláštních příloh a mimořádných vydání vyšlo v rámci základního souboru 59. Z toho bylo 53 zvláštních příloh a 6 mimořádných vydání.

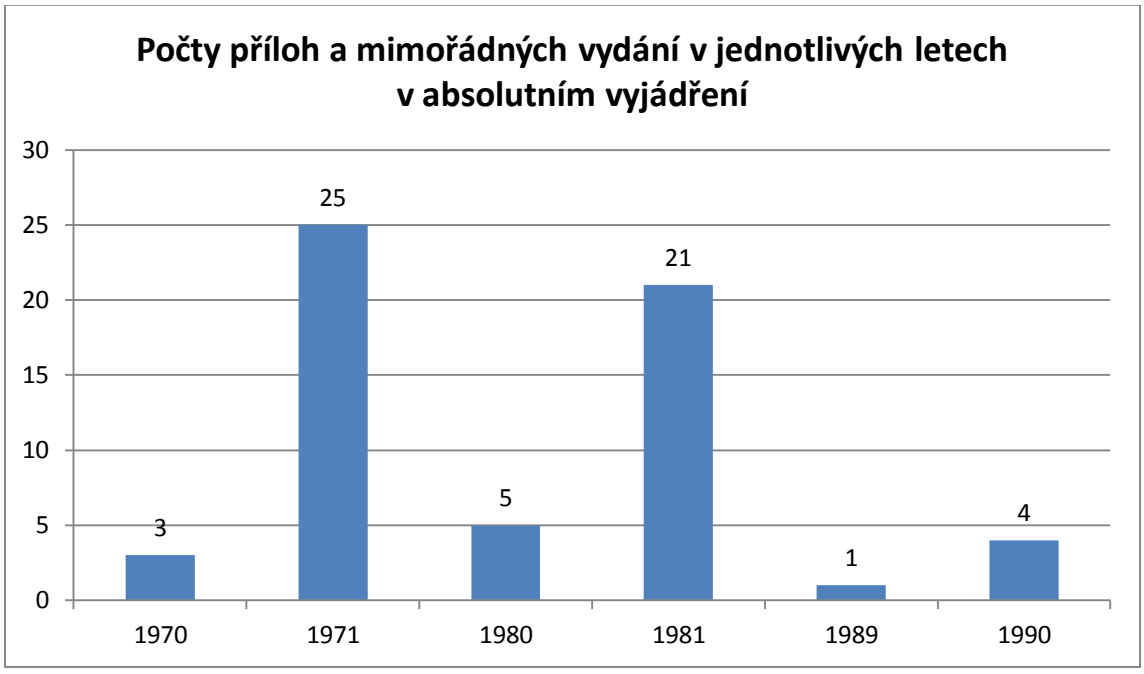

Z grafů je jasně patrné, že nejvyšší počet příloh vyšel v roce 1971, poté v roce 1981, následován rokem 1980. Čtvrtým v pořadí byl rok 1990, pátým rok 1970 a posledním v pořadí množství zvláštních příloh a mimořádných vydání za rok byl rok 1989. Toto pořadí je dáno několika fakty. Nová redakční rada byla dosazena v průběhu roku 1970, tedy její první celý rok ve funkci byl rok 1971 a lze důvodně předpokládat, že redakce začala naplno realizovat ideologickou práci až po několika měsících ve funkci. V roce 1971 se zároveň slavilo 50. výročí založení KSČ, což byl výrazný nejen důvod, ale především závazek k vydání značného počtu ideologického materiálu ve zvláštních přílohách. Vyšší počet příloh v roce 1981 je opět způsoben kulatým výročím založení KSČ, dále konáním voleb, účastí chebského fotbalového týmu v nejvyšší československé soutěži, ale hodně prostoru je dáno dalším, rozličným tématům. Nízký počet příloh v letech 1989 a 1990 je dán již zmiňovaným faktem, že oproti předchozím letům vycházel Hraničář od února 1989 standardně na šesti stranách a přílohy a případná mimořádná vydání vycházely pouze za zcela vyjímečných okolností.

Kolik příloh a mimořádných vydání vyšlo v jednotlivých měsících?

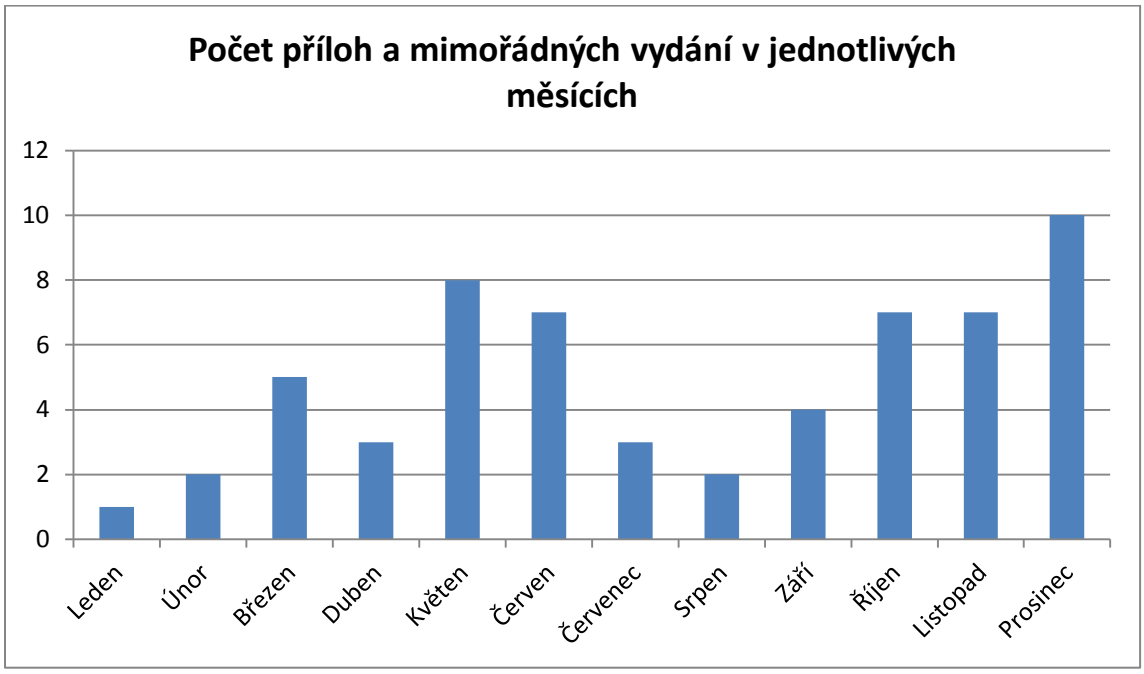

Díky našim znalostem z již provedeného kvalitativního výzkumu již není nutno prohlubovat kvantitativní analýzu a lze zkonstatovat, že tento graf nemá příliš velkou vypovídající hodnotu. Na první pohled sice naznačuje, že nejméně příloh a mimořádných vydání během sledovaného období vycházelo v lednu, únoru, červenci a srpnu, na druhou stranu nejvíc jich bylo v květnu a červnu, dále v říjnu, listopadu a prosinci. Tyto počty jsou však ovlivněny více faktory, než by se mohlo laikovi na první pohled zdát, ne jen rozvržením každoročních významných dnů během kalendářního roku. Například v květnu se slavil První máj (resp. svátek práce), Den osvobození ČSSR a výročí založení KSČ, ovšem vysoký počet příloh je způsoben především konáním dalších akcí, zejména voleb, ke kterým vycházely přílohy v hojném počtu. Podobně v září, říjnu a listopadu se sice slavil Den tisku, vznik samostatného státu, VŘSR a Měsíc čs.-sovětského přátelství, což pomohlo k vysokému počtu příloh, ovšem podobně jim pomohl začátek a průběh fotbalové ligové sezóny a taktéž konání voleb. Z prosincových deseti příloh byly překvapivě pouhé čtyři věnovány Vánocům či Silvestru. Zbylých šest se tématicky týkalo zcela jiných záležitostí. Je tedy patrné, že na základě pouze této obsahové analýzy bychom nebyli schopni vyvodit nějaký vzorec vydávání z hlediska průběhu roku a kdyby k ucelené představě nepomohly rešerše a kvalitativní výzkum, musely bychom zařadit další proměnné.

Jakým tématům byly jednotlivé přílohy a mimořádná vydání věnovaná a s jakou četností, tedy jaká byla skladba příloh z tématického hlediska celkově a v procentuálním vyjádření?

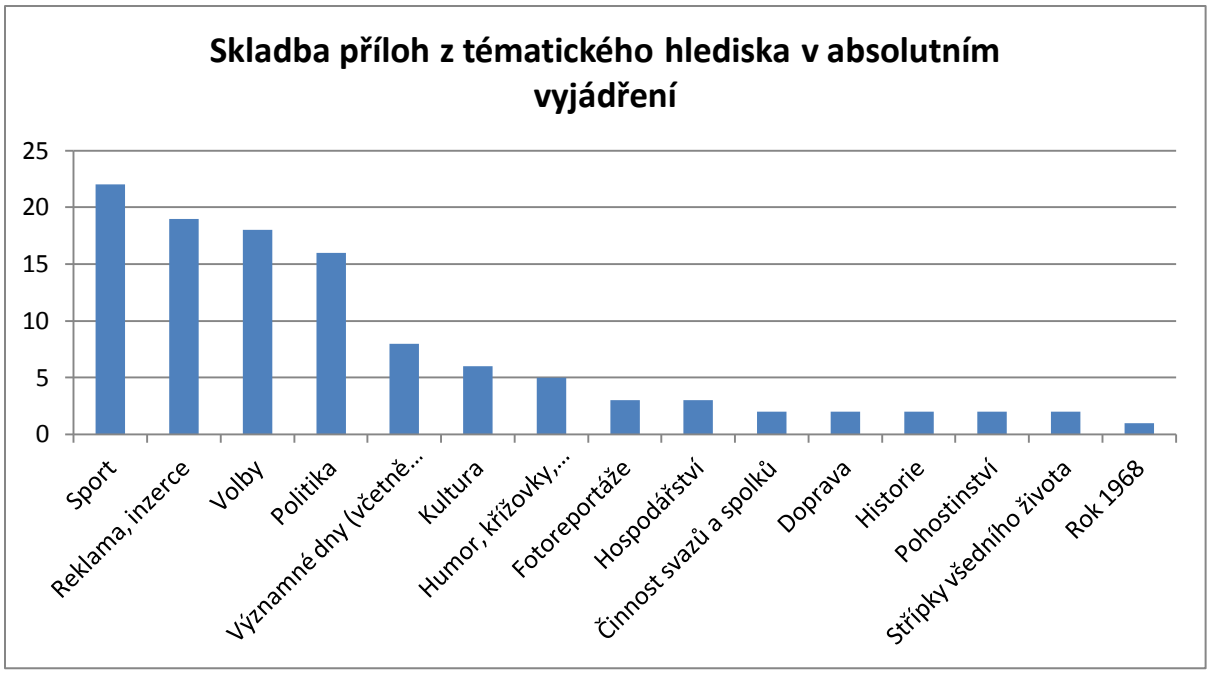

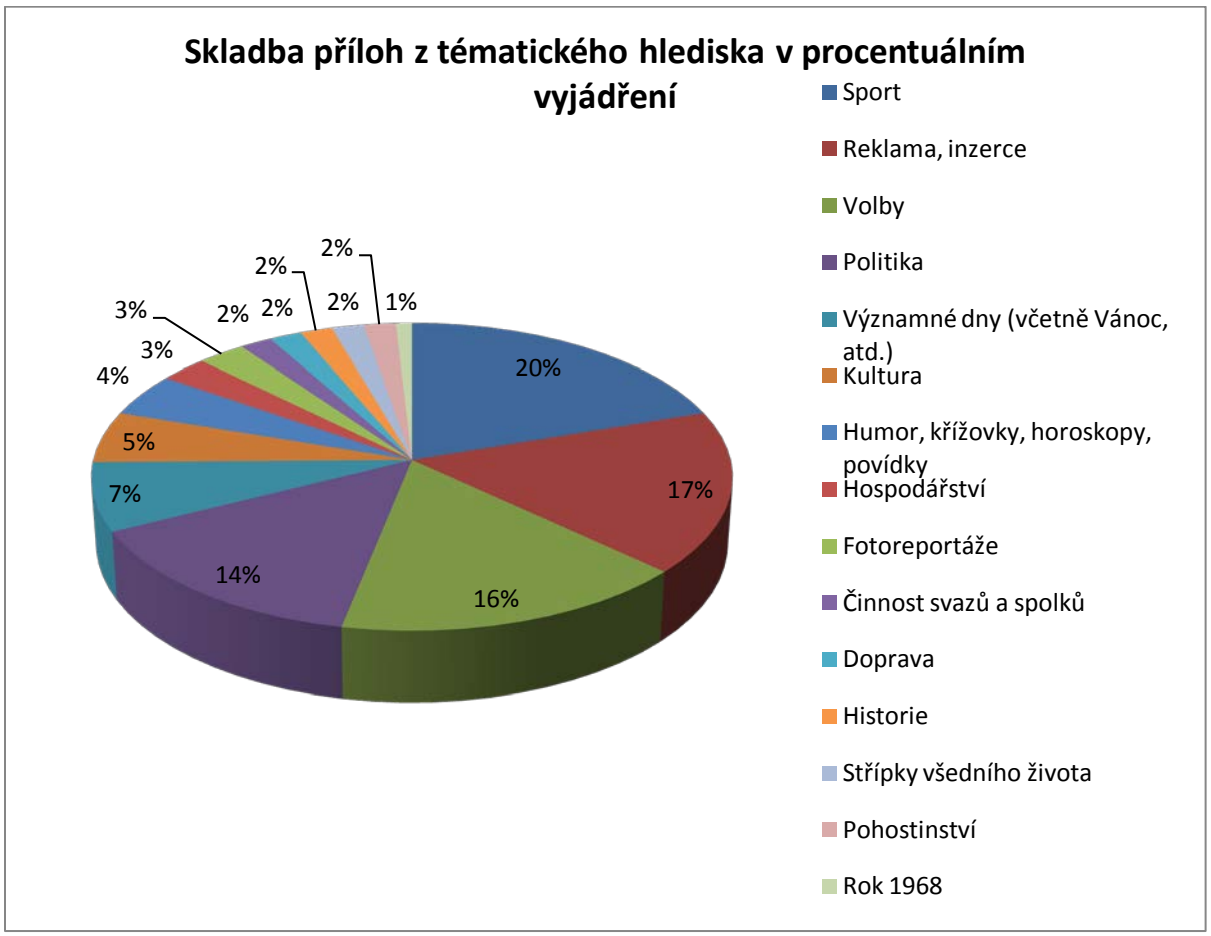

Každá zvláštní příloha nebo mimořádné vydání se věnovalo jednomu až třem tématům, ovšem většinou to bylo právě jedno stěžejní téma v bloku více či méně článků. Smyslem této otázky nebylo provést součet všech článků v přílohách za sledované období, jelikož větší vypovídací hodnotu má výčet a četnost témat, kterým byla ve vzorku věnována pozornost. Připravil jsem tedy předběžný seznam témat a provedl jejich součet. Následně jsem vyjmul předběžně zařazená témata, kterým nebyla v přílohách věnována žádná pozornost (válka, vztah k NSR, postavení v rámci republiky, sudetští Němci, atd.) a z výsledného výčtu, z kterého kdybychom vyjmuli reklamu a inzerci, které obvykle spíše vyplňovaly volný prostor a nelze je považovat za samostatné nosné téma, bychom dostali zcela jasný výsledek. V rámci sledovaného období si výrazně nejvíce pozornosti ve zvláštních přílohách vysloužil sport, konkrétně fotbal. To souvisí se zmiňovaným faktem, že chebský tým právě ve sledovaném roce postoupil do nejvyšší československé soutěže, což byla svého druhu senzace na město velikosti Chebu a celý Cheb tímto skutečně žil. Na dalších dvou místech již skončila politická témata, konkrétně volby a politika obecně. Tato tři témata společně s inzercí zaujímala zhruba 67% prostoru. Na zbylých 11 témat tedy zbývá třetina celkového prostoru v přílohách, a proto lze po zároveň provedeném kvalitativním výzkumu bezpečně zkonstatovat, že na začátku sedmdesátých let naprostou většinu prostoru v rámci zvláštních příloh a mimořádných vydání zabíraly volby a další politická témata, na začátku osmdesátých let to byl téměř výhradně fotbal, a následně v ojedinělých přílohách v letech 1989 a 1990 to byla politika a první svobodné volby.

Závěr

Tato práce byla zaměřena na regionální tisk na Chebsku mezi lety 1970 až 1990. Ten byl v těchto letech prezentován jedním titulem - Hraničář. Cílem bylo zjistit, jak se vlastně choval Hraničář a jeho redakční rada v tomto období.

Vzhledem k tomu, že chebský region je velmi specifický v kontextu České republiky v tom smyslu, že v Chebu žili až do roku 1945 z 99% pouze Němci, nelze snad v žádné práci o Chebsku vynechat kapitolu o historii Chebska od prvních zmínek, přes jeho rozpuk v devatenáctém století, Cheb v meziválečném období, a především Chebsko na konci druhé světové války a následný odsun německého obyvatelstva a osídlení českými obyvateli.

Chebsko si ovšem určitá specifika zachovávalo i v průběhu druhé poloviny 20. století. Tato vyplývala především z bezprostřední blízkosti hranic s NSR. Cheb byl tedy tzv. hraničářským městem.

Studium Hraničáře samotného i další literatury či pramenů z archivu, mě velmi obohatilo a v průběhu tvorby práce jsem si uvědomil, že jsem zvolil sice velmi zajímavé časové období, ke kterému již mám osobní vztah, ovšem také příliš dlouhé na hlubší analýzu, na kterou by se hodilo spíše období let 1968 - 1970, v kterém se udály podstatné změny po srpnu 1968 a od jara 1970 již Hraničář fungoval pod novým redakčním vedením jako „hlásná trouba" těch opravdu kovaných komunistů. Tento fakt však není nijak překvapivý, jelikož pro jakýkoliv pracovní kolektiv nebylo v době normalizace jiné cesty než následovat oficiální politiku vládnoucí strany. V opačném případě by následovaly sankce - personální změny v redakci, případně zastavení vydávání. Hraničář byl navíc od ledna 1971 až do prosince 1989 stranickým listem vydávaným Okresním výborem komunistické strany Československa a Okresním národním výborem v Chebu.

V průběhu sledovaného období lze tedy spíše sledovat vývoj ve formě a stylu, dílčí změny v obsahu a témata v konkrétních obdobích jednotlivých let. V letech 1970 a 1971 působil styl redakce z dnešního pohledu kromě extrémní angažovanosti poměrně archaickým dojmem (např. velmi časté užívání nelogického, ovšem pro režim typického spojení *boj za mír, boj proti válce*, či *boj proti fašismu*), o deset let později je již styl psaní mnohem podobnější dnešnímu, pouze angažovanější než dnes, ovšem zřetelně méně než v sedmdesátých letech. Na rozdíl od současných novin, v kterých se obvykle píše o představitelích politického života, uveřejňovali tehdy své příspěvky přímo

představitelé místních institucí, organizací a strany. O kvalitní, objektivní žurnalistické práci tehdy nemohla být vůbec řeč. Chyběla nadstranickost, objektivita, uvádění zdrojů, a především podstatné informace. Fakta byla naopak překrucována a vytrhávána z kontextu, případně uváděny zcela lživé údaje a zcela nepodstatné příspěvky. V prosinci 1989 se změnil vydavatel na Okresní národní výbor v Chebu a Hraničář se konečně stává nezávislým periodikem. Zajímavé je v tomto období sledovat, jak redakci trvalo oprostit se od zažitých rituálů a začít provozovat skutečně nezávislou a objektivní žurnalistiku.

Pomocí rešerší bylo zjištěno, že týdeník se kromě informací o dění v okrese ve velké míře věnoval pro režim významným dnům (z nichž vyčnívalo především výročí založení KSČ a sjezdy strany) a absurdnímu divadlu předvolební kampaně Národní fronty, kdy účast ve volbách byla povinná a na kandidátce byli pouze kandidáti Národní fronty. Celostátnímu a zahraničnímu zpravodajství se list nevěnoval vůbec. Po listopadu 1989 dávala redakce kromě reálného zpravodajství hodně prostoru vyřizování účtů mezi chebskými osobnostmi a hojně se věnovala též ochraně zdraví, čistotě měst, ekologii a péči o zpustošené životní prostředí.

Tvorba této diplomové práce ve mně podnítila touhu ještě hlubšího poznání této doby. Doufám, že se mi povedlo alespoň trochu ilustrovat absurditu období normalizace, pomocí rešerší popsat situaci v chebském regionu v této době a podobnou touhu vyvolat i v případném čtenáři.

Summary

This thesis was focused on the regional press in Cheb region during the years 1970 to 1990. The regional press was presented by one magazine during this period - Hraničář. The goal was to describe the behavior of the magazine and it's editorial staff during this time period.

Due to the fact that the Cheb region is very specific within the Czech Republic in the way that until 1945 it used to be inhabited almost exclusively by citizens of German nationality, it is desirable not to omit a chapter about the Cheb history in any work about Cheb, especially the parts since the first mentions about Cheb, the flourishing times in the 19th century, the period between the world wars, and mainly after the WWII and the following expulsion of the German population and settlement of new Czech citizens.

The Cheb region kept some of it's specifics even during the second half of the twentieth century. These resulted primarily from the immediate vicinity of the democratic Federal Republic of Germany. Cheb was the border city of the whole bloc of the communist countries.

The study of the magazine Hraničář itself, further literature and sources from the archive has enriched my knowledge and during my studies I realized that the topic and time frame I chose is really interesting one that I already have a personal relationship to but it is unfortunately also too long for a deep analysis. Only years 1968 - 1970 would be much more suitable for such a deep analysis as the substantial changes after the August 1968 events took place in this period and since 1970 the magazine was already published under the new editorial staff and worked as the bullhorn of the eral forged communists. This fact is however not surprising as there was no other way for any working group during the normalization times than following the official government policy. Sanctions would follow otherwise - personal changes in the editorial staff first, eventually complete ban on the publication of the magazine. Hraničář additionally functioned as official press of the Communist party between 1971 and 1989. It was published by the district council of the Communist party of Czechoslovakia and Cheb district people's comittee (the regional office).

It is therefore more likely to follow the progress in the form and style, partial changes in the content and the topics during the particular time periods of the year within the reporting time frame. The writing style during 1970 and 1971, apart from

extrem political involvement, makes an archaic impression from today's point of view (for example frequent use of illogical terms typical for the communist regime such as *fight for peace, fight against war* or *fight against fascism*). Ten years later the writing style is much more alike to today, just more commited to the regime than today but clearly less than in the seventies years. Unlike today's newspapers where the journalists write about political representatives, the articles were published directly by the representatives of local institutions, organisations and the Communist party. In no way we can talk about quality objective journalist work. Objectivity, non-party commitment, showing sources and mainly the substanital information were all missing. The facts were distorted and out of context, eventually completely untruthful and irrelevant information were published. In December 1989 the publisher changed to the district people's comittee and Hraničář newspaper became an independent newspaper at the end. It is interesting to see how the editors took time to break free from ingrained rituals and to start doing truly independent and objective journalism.

Thanks to the research it was found that apart from the information about regional events the magazine was largely dedicated to the important days for the regime (especially the anniversaries of the Communist party foundation and the Communist party congresses) and the absurd theater of the election campaign of the National Front, when voting was compulsory and there were only National Front candidates on the ballot. The magazine did not pay any attention to the nationwide and foreign news at all. Apart from the actual news the editors were giving a lot of space to settling of scores between local personalities and were also focusing on health protection, urban issues, ecology and devastated environment.

The work on this thesis has initiated my own desire to understand this era more deeply. I hope I have managed to illustrate the absurdity of the normalization time a little, to describe the situation in Cheb at that time period through the research and to provoke similar desire in eventual reader of the thesis.

Použitá literatura

Archivní zdroje

Státní okresní archiv Cheb: fond č. 266 ONV Cheb
fond č. 314 MNV Cheb
Kronika města Chebu. Dostupné na http://www.portafontium.cz/ [cit. 4.5.2015].

Literatura

ARBURG, Adrian von. Tak či onak. Nucené přesídlení v komplexním pojetí poválečné sídelní politiky v českých zemích. *Soudobé dějiny*, 2003, roč. 10, č. 3, s. 253-292.

BEDNAŘÍK, Petr. *Český tisk v letech 1945-1948*. In Končelík, Jakub –Köpplová, Barbara – Prázová, Irena – Vykoukal, Jiří (eds.). Rozvoj české společnosti v Evropské unii. III, Média, Teritoriální studia. Vyd. 1. Editor Alena Vališová, Milan Rymeš, Karel Riegel. Praha: Matfyzpress, 2004, s.132-144. ISBN 80-86732-35-5.

Demografický sborník. Editor Vladimír Srb. Praha: Státní úřad statistický, 1959-1962, 2 sv.

JÍLEK, Tomáš. *Západočeská vlastivěda: národopis*. 1. vyd. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1990, 371 s., [64] s. obr. příl. ISBN 8070880279.

BOHÁČ, Jaromír. *Cheb - město*. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 1999, 240 s. Historicko-turistický průvodce. ISBN 80-86125-08-4.

BOHÁČ, Jaromír a Jiří STRÁDAL. *Cheb v zrcadle času: Cheb in the mirror of time = Eger im Spiegel der Zeit*. 1. vyd. Cheb: Město Cheb, 2003, 80 s. ISBN 80-239-3258-6.

BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Cheb: Město Cheb, 2007. 198 s.

BOHÁČ, Jaromír. *Cheb*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2008, 85 s., [76] s. obr. příl. Zmizelé Čechy. ISBN 978-80-7185-899-7.

BOLDT, Frank. *Cheb: město evropských dějin : esej o česko-německé koexistenci*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2010, 304 s., [8] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7432-059-0.

ČAPKA, František, Lubomír SLEZÁK a Jaroslav VACULÍK. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2005, 359 s., [4] s. obr. příl. ISBN 80-7204-419-2.

Johann Wolfgang Goethe a Čechy: Johann Wolfgang Goethe und Böhmen. 1. vyd. Editor Eva Dittertová. Cheb: Krajské muzeum Cheb, 2004, 64 s. ISBN 80-85018-43-8.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-7367-040-2.

HEROLDOVÁ, Iva. *Národopisná problematika novoosídlenekého pohraničí*. Český lid 65, 1978, č. 4.

CHMELÍKOVÁ, Jitka. *Osvobození Cheb 1945 = Liberation Cheb 1945*. Cheb: Krajské Muzeum Cheb, 2005. ISBN 9788085018523.

JELÍNKOVÁ, Růžena. Demografický profil Karlovarského kraje. In *Demografický sborník*. Editor SRB, Vladimír. Praha: Státní úřad statistický, 1959, s. 165-187.

JÍLEK, Tomáš. *Západočeská vlastivěda: národopis*. 1. vyd. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1990, 371 s., [64] s. obr. příl. ISBN 8070880279.

JIŘÍK, Václav. *Nedaleko od Norimberku: z dějin Mimořádného lidového soudu v Chebu v letech 1946 až 1948*. Vyd. 1. Cheb: Svět křídel, 2000, 725 s. ISBN 80-85280-68-x.

JIŘÍK, Václav. *Kupředu levá: historické epištoly z nejzápadnějších Čech*. 1. vyd. Praha: Epocha, 2008, 365 s., [8] s. obr. příl. ISBN 978-80-87027-43-1.

JUREČEK, Zdeněk. Soupis cikánů v českých zemích r. 1947. *Statistický zpravodaj*, 1948, roč. 11, č. 1.

KONČELÍK, Jakub. Cenzura. In Slovníková příručka k československým dějinám 1948-1989. 1. vyd. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2006, s. 562-565.

KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 310 s. příl. ISBN 9788073676988.

Končelík, Jakub –Köpplová, Barbara – Prázová, Irena – Vykoukal, Jiří (eds.). *Rozvoj české společnosti v Evropské unii.* III, Média, Teritoriální studia. Praha: Matfyzpress, 2004, s.132-144. s.132-144. ISBN 80-86732-35-5.

KŘEN, Jan. *Dvě století střední Evropy*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2005, 1109 s. Dějiny Evropy (Argo). ISBN 80-7203-612-2.

KUMPERA, Jan. *Západočeský kraj A-Z: historie, památky, příroda*. 1. vyd. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1989, 230 s. ISBN 80-7088-005-8.

MLSOVÁ CHMELÍKOVÁ, Jitka. *Osvobození: Liberation : Cheb 1945*. Cheb: Krajské muzeum Cheb ve spolupráci se Spolkem přátel starého Chebu a ČR - SOA v Plzni - Státní okresní archiv Cheb, 2005, 134 s. ISBN 80-85018-52-7.

Naše normalizace. Editor Adam Drda, Karel Strachota, Adam Drda. Praha: Člověk v tísni, 2011, 213 s. ISBN 978-80-87456-11-8.

OTÁHAL, Milan. *Normalizace, 1969-1989: příspěvek ke stavu bádání*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2002, 105 p. ISBN 80-728-5011-3.

PEKAŘ, František. *Cheb a okolí*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1984, 105 s. Malý průvodce Olympia.

SCHULZ, Winfried. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 2., přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2004, 149 s. ISBN 80-246-0827-8.

Sčítání lidu v republice Československé ze dne 1. prosince 1930. Díl 1. Růst, koncentrace a hustota obyvatelstva, pohlaví, věkové rozvrstvení, rodinný stav, státní příslušnost, národnost, náboženské vyznání. Praha: Státní úřad statistický, 1934, s. 4.

SEIBT, Ferdinand. *Německo a Češi: dějiny jednoho sousedství uprostřed Evropy*. Vyd. 1. Překlad Petr Dvořáček. Praha: Academia, 1996, 464 s. ISBN 80-200-0577-3.

STANĚK, Tomáš - ARBURG, Adrian von. Organizované divoké odsuny? Úloha ústředních orgánů při provádění „evakuace" německého obyvatelstva (květen až září 1945). 2. část: Československá armáda vytváří „hotové skutečnosti", vláda je před cizinou legitimizuje. *Soudobé dějiny*, 2006, roč. 13, č. 1-2, s. 30.

ŠEBESTA, Jaroslav – SRB, Vladimír. Jak postupuje osidlování. *Statistický zpravodaj*, 1946, roč. 9, č. 7-8.

ŠMÍD, Zdeněk. *Cejch*. 1. vyd. Praha: Knižní klub, 1992, 308 s. ISBN 80-85634-01-5.

ŠMÍD, Zdeněk. *Lesk a bída Čekání*. 2., rozš. vyd., V Olympii 1. Praha: Olympia, 2008, 229 s. ISBN 978-80-7376-069-4.

ŠMÍD, Zdeněk. *Mé staré dobré Vary aneb Váš žoviální průvodce pitím a žitím*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1999, 224 s. ISBN 80-7033-592-0.

TOMS, Jaroslav. *Přehled vývoje česko-německých vztahů na území České republiky od 12. století do roku 1947*. 4. dopl. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita, 2002, 139 s. ISBN 80-7082-852-8.

Elektronické zdroje

Dekret č. 5/1945 Sb.
Dostupné z www: <http://www.psp.cz/docs/laws/dek/51945.html> [cit. 4.5.2015].

Dekret č. 12/1945 Sb.
Dostupné z www: <http://www.psp.cz/docs/laws/dek/121945.html> [cit. 4.5.2015].

Dekret č. 16/1945 Sb.
Dostupné z www: <http://www.psp.cz/docs/laws/dek/161945.html> [cit. 4.5.2015].

Dekret č. 17/1945 Sb.
Dostupné z www: <http://iuridictum.pecina.cz/w/Dekret_%C4%8D._17/1945_Sb.> [cit. 4.5.2015].

Dekret č. 28/1945 Sb.
Dostupné z www: http://www.psp.cz/docs/laws/dek/281945.html> [cit. 4.5.2015].

Dekret č. 33/1945 Sb.
Dostupné z www: <http://www.psp.cz/docs/laws/dek/331945.html> [cit. 4.5.2015].

Dekret č. 71/1945 Sb.
Dostupné z www: <http://www.psp.cz/docs/laws/dek/711945.html> [cit. 4.5.2015].

Dekret č. 138/ 1945 Sb.
Dostupné z www: <http://iuridictum.pecina.cz/w/Dekret_%C4%8D._138/1945_Sb.> [cit. 4.5.2015].

HAVEL, Václav. *Dopis Gustávu Husákovi* [online]. 8. 4. 1975 [cit. 4.5.2015]. Dostupné z www: <http://www.vaclavhavel.cz/showtrans.php?cat=clanky&val=71_clanky.html&typ=HTML>.

Slovník českých knihovníků. Sdružení knihoven ČR [cit. 22.2.2015]. Dostupné z www: <http://sck.sdruk.cz/record?id=431 a http://baila.net/autor/128257156/vaclav-behounek>.

TOMEK, Prokop. Emigrace. *Totalita.cz* [online]. 1999-2013 [cit. 13.4.2015]. Dostupné z www: <http://www.totalita.cz/vysvetlivky/emigrace.php>.

Veřejná databáze Českého statistického úřadu [online]. [cit. 8.4.2015] Dostupné z www:
<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?kapitola_id=347&potvrd=Zobrazit+tabulku&go_zobraz=1&childsel0=3&childsel0=3&cislotab=SLD2010CU&pro_2_22=CZ0411&voa=tabulka&str=tabdetail.jsp>.

Věstník Ministerstva školství a Ministerstva kultury ČSR, 11/1981. MINISTERSTVO KULTURY ČR. *Seznam právních předpisů v oblasti památkové péče* [online]. [cit. 22.2.2015] Dostupné z www: <http://www.mkcr.cz/cz...oblasti-pamatkove-pece-18039/> a též <http://www.cheb.cz/mestska-pamatkova-rezervace-cheb/ds-34527> [cit. 8.4.2015].

Národní památkový ústav. Nemovité památky [online]. [cit. 22.2.2015] Dostupné z www:
<http://monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?hledani=1&KrOk=Ok&HiZe=&VybUzemi=1&sNazSidOb=cheb&Adresa=&Cdom=&Pamatka=&CiRejst=&Uz=B&PrirUbytOd=3.5.1900&PrirUbytDo=23.2.2014&KodKr=41&KodOk=4101&Start=0>.

MINISTERSTVO KULTURY ČR. *Dotační programy Ministerstva kultury a jejich vyhodnocení* [cit. 22.2.2015]. Dostupné [online] z www: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/dotacni-programy-mk-18061/>.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Hraničář, vydává okresní výbor Komunistické strany Československa a rada ONV Cheb, ročník I. - číslo 1, v Chebu 5. ledna 1960, strana 4 (obrázek)

Příloha č. 2: SOkA Cheb, MNV Cheb 1945–1971, Kronika města Chebu za měsíc říjen 1966, str. 39 (obrázek)

Příloha č. 3: ROHáček, časopis pracujících Chebska, vydává okresní odborová rada, Cheb, 28. září 1968. (obrázek)

Příloha č. 4: ROHáček, časopis pracujících Chebska, vydává okresní odborová rada, Cheb, 14. října 1968. (obrázek)

Příloha č. 5: Hraničář, vydává Okresní národní výbor v Chebu, ročník XI. - číslo 14, v Chebu 7. dubna 1970, strana 2 (obrázek)

Příloha č. 6: Hraničář, vydává Okresní národní výbor v Chebu, ročník XI. - číslo 15, v Chebu 14. dubna 1970, strana 1 (obrázek)

Příloha č. 7: Hraničář, vydává Okresní národní výbor v Chebu, 2. června 1970, Ročník XI. - číslo 22, strana 2 (obrázek)

Příloha č. 8: Hraničář, vydává Okresní národní výbor v Chebu, 28. července 1970, Ročník XI. - číslo 30, strana 4 (obrázek)

Příloha č. 9: Hraničář, vydává Okresní národní výbor v Chebu, 8. září 1970, Ročník XI. - číslo 36, strana 1, Jaromír Vaňous (obrázek)

Příloha č. 10: Mimořádný Hraničář, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 20. března 1971, Ročník XII. - číslo 11a, mimořádný výtisk, strana 2 (obrázek)

Příloha č. 11: Hraničář, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 11. května 1971, Ročník XII. - číslo 19, strana 2 (obrázek)

Příloha č. 12: Výpis z usnesení rady ONV, Usnesení z 12. schůze rady ONV v Chebu ze dne 15. června 1973 (obrázek)

Příloha č. 13. Výpis usnesení rady ONV, Usnesení z 24. schůze rady ONV v Chebu ze dne 3. prosince 1974 (obrázek)

Příloha č. 14: Hraničář, vydává Okresní výbor Komunistické strany Československa a Okresní národní výbor v Chebu, 7. říina 1980, Ročník XX. - číslo 41, Příloha (obrázek)

Příloha č. 15:. Hraničář, orgán OV KSČ a ONV v Chebu, 6. ledna 1981, Ročník XXII. - číslo 1, strana 1 (obrázek)

Příloha č. 16: Hraničář, Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, 10. března 1981, Ročník XXII. - číslo 10, strana 3 (obrázek)

Příloha č. 17: Hraničář, Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, 5. května 1981, Ročník XXII. - číslo 18, strana 1, Václav Kroupa, vedoucí redaktor (obrázek)

Příloha č. 18: Hraničář, Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, 28. listopadu 1989, Ročník XXX. - číslo 48, strana 1 (obrázek)

Příloha č. 19: Hraničář, Mimořádné vydání, 1. prosince 1989, strana 1 (obrázek)

Příloha č. 20: Hraničář, Mimořádné vydání, 1. prosince 1989, strana 2 (obrázek)

Příloha č. 21: Hraničář, Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu, 5. prosince 1989, Ročník XXX. - číslo 49, strana 1 (obrázek)

Příloha č. 22: Hraničář, Týdeník Okresního národního výboru v Chebu, 12. prosince 1989, Ročník XXX. - číslo 50, strana 1 (obrázek)

Příloha č. 23: Hraničář, Týdeník okresu Cheb, 30. ledna 1990, Ročník XXXI. - číslo 4, strana 5 (obrázek)

Příloha č. 24: Hraničář, Týdeník okresu Cheb, 13. února 1990, Ročník XXXI. - číslo 6, strana 6 (obrázek)

Příloha č. 25: Kódovací kniha (tabulka)

Přílohy

Příloha č. 1: Hraničář, 5. ledna 1960, strana 4

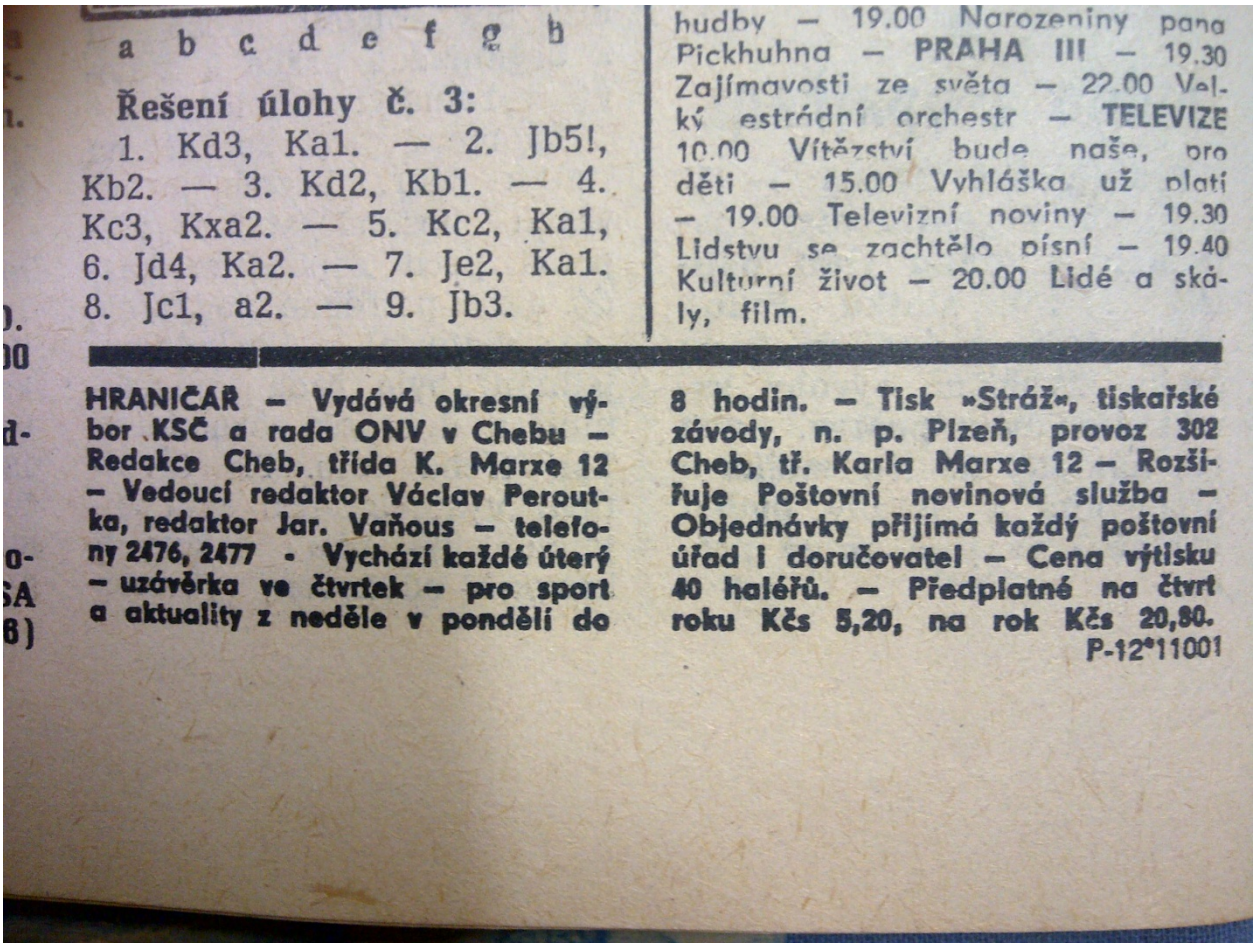

a b c d e f g h

Řešení úlohy č. 3:

1. Kd3, Ka1. — 2. Jb5!, Kb2. — 3. Kd2, Kb1. — 4. Kc3, Kxa2. — 5. Kc2, Ka1, 6. Jd4, Ka2. — 7. Je2, Ka1. 8. Jc1, a2. — 9. Jb3.

hudby — 19.00 Narozeniny pana Pickhuhna — **PRAHA III** — 19.30 Zajímavosti ze světa — 22.00 Velký estrádní orchestr — **TELEVIZE** 10.00 Vítězství bude naše, pro děti — 15.00 Vyhláška už platí — 19.00 Televizní noviny — 19.30 Lidstvu se zachtělo písní — 19.40 Kulturní život — 20.00 Lidé a skály, film.

HRANIČÁŘ — Vydává okresní výbor KSČ a rada ONV v Chebu — Redakce Cheb, třída K. Marxe 12 — Vedoucí redaktor Václav Peroutka, redaktor Jar. Vaňous — telefony 2476, 2477 - Vychází každé úterý — uzávěrka ve čtvrtek — pro sport a aktuality z neděle v pondělí do 8 hodin. — Tisk »Stráž«, tiskařské závody, n. p. Plzeň, provoz 302 Cheb, tř. Karla Marxe 12 — Rozšiřuje Poštovní novinová služba — Objednávky přijímá každý poštovní úřad i doručovatel — Cena výtisku 40 haléřů. — Předplatné na čtvrt roku Kčs 5,20, na rok Kčs 20,80.

P-12*11001

Příloha č. 2: Kronika města Chebu za měsíc říjen 1966, str. 39

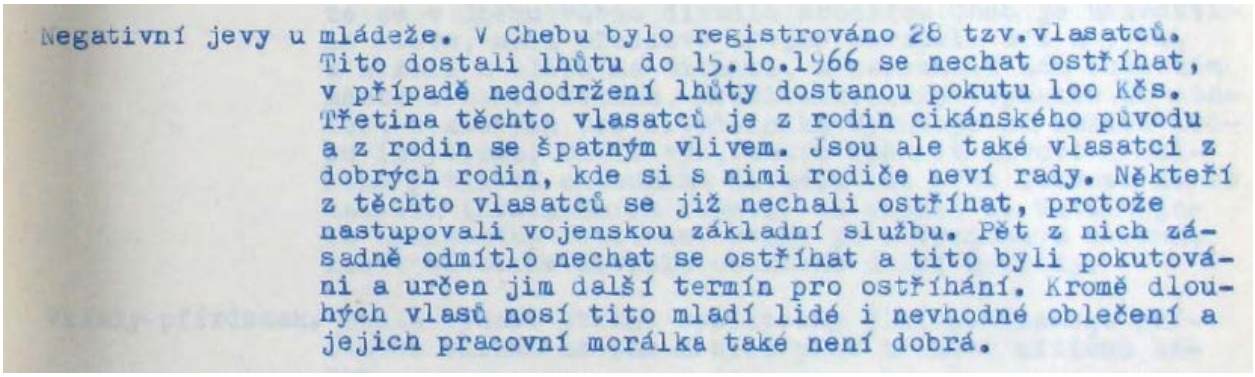

Negativní jevy u mládeže. V Chebu bylo registrováno 28 tzv.vlasatců. Tito dostali lhůtu do 15.10.1966 se nechat ostříhat, v případě nedodržení lhůty dostanou pokutu 100 Kčs. Třetina těchto vlasatců je z rodin cikánského původu a z rodin se špatným vlivem. Jsou ale také vlasatci z dobrých rodin, kde si s nimi rodiče neví rady. Někteří z těchto vlasatců se již nechali ostříhat, protože nastupovali vojenskou základní službu. Pět z nich zásadně odmítlo nechat se ostříhat a tito byli pokutováni a určen jim další termín pro ostříhání. Kromě dlouhých vlasů nosí tito mladí lidé i nevhodné oblečení a jejich pracovní morálka také není dobrá.

Příloha č. 3: ROHáček, 28. září 1968.

„A nyní otevřete tiše ústa do širokého á. Dlouze, vláčně a jemně vydychujte. Uvědomte si, že je to váš dech, a přiznejte si, že váš dech je vám drahý." L. Vaculík — „Sekyra"

Sovětská Pravda oznámila 4. září, že je nutné vojensky obsadit dvě města v Československu — Karlovy Vary a Cheb. Vzhledem k tomu, které noviny to přinesly — obával jsem se věcí příštích.

Vzhledem ke známosti článku v Pravdě jsem velice přivítal apel předsedy ONV dr. Kocourka, abychom se vystříhali všeho, co by mohlo budit jen zdání provokace — natož provokací! Proto velitel sovětského pluku odeslal do Moskvy zprávu, že v Chebu skutečně dochází k normalizaci, že u nás nedochází k provokacím, ale! Druhý den byl v Chebu generál Neumenko, velitel so-

Náš komentář

větských vojsk v západních Čechách, a při projíždění okolo kina u chebské křižovatky byla skandována hesla o odchodu. Tím pochopitelně předchozí zpráva velitele pluku o normalizaci byla považována přinejmenším za předčasnou a neuváženou.

To, že v Pravdě, vydávané v Moskvě, byla z celého Československa jmenována jen dvě města, Cheb a Karlovy Vary, je na povážlenou — takovou alternativu jako je vojenské obsazení, si jistě žádný z nás v současně dost nepříjemných dnech nepřeje.

Nechápal jsem v posledních dnech mnohé. Nerad jsem sám sebe poučoval o realitách tohoto světa — asi patřím jako mnozí z vás k radikálnějšímu křídlu. Nelíbilo se mi přijetí moskevských dohod, nelíbí se mi cenzura, kterou si vlastně ukládáme sami — náš „ředitel" cenzury jen řekne co by nemělo být a my jsme poslušni.

A přesto je tohle všechno východisko, které je jedině možné. Když president jednal v Moskvě, věděl více než my víme teď. Tak jako věděl předseda ONV o hrozbě možného vojenského obsazení a proto — snad se nám zdálo, až příliš často vyzýval ke klidu a rozumu. Vždy je nad každým z nás něco co nevíme.

Proto věřím našim představitelům. Teprve po projevu doc. Zdeňka Mlynáře jsem si uvědomil tu strašnou sílu slova jednota. Kdyby té nebylo, byla by realita daleko tvrdší. Kontrarevoluce — to je snaha likvidovat legální vládu. My jsme se za ni postavili. Kontrarevoluce ve straně — to jsou frakce, úchylkáři a já nevím co všechno — strana je však jednotná, všichni komunisté, ať je znám dávno či od včerejška, stojíme za jedním. Akční program je náš, patří nám a my si jej naplníme. Stojí za ním řadoví členové strany, stejně jako Alexandr Dubček.

Proto věřím, že se dočkáme satisfakce — podobně jak bylo psáno v jednom vtipu Mladého světa „Prověřeno, kontrarevoluce nět!" — vzpomenuto slovy roku 1945. A stojí za to ne svojí troškou, ale vším co jsme a máme, přispět. Můžete to nazvat i tím všeobsahujícím slovem — normalizovat.

Zdeněk Martan

Příloha č. 4: ROHáček, 14. října 1968

Máme-li vycházet ze zásady, že je zapotřebí komentovat nejdůležitější události v okrese, pak pro mnohé lidi by to byla například porážka Chebu od Jablonce. Nu což, řečeno slovy dr. Husáka, je i to, že se hraje kopaná, důkazem normalizace. Jenže ona se kopaná hrála a docela normálně i před 20. srpnem. Také v závodech se normálně podle plánu vyrábělo. V těchto dnech však například jen v Esce museli s vypětím sil likvidovat ztrátu 800 000 Kčs, kterou nezavinili.

Většina podniků a závodů, jak jsme již psali minule, se s touto bolestí vyrovnává. Plní se konkrétní úkoly akčního programu, v podnicích a závodech se připravují volby do odborových orgánů, vznikají nové rady pracujících, uvádějí se do života nové metody řízení a ekonomiky. Plnění těchto úkolů chápou lidé jako pokračování v cestě započaté lednem jako nutnost, o níž není zapotřebí diskutovat. Chápou i to, že je dneska zapotřebí více jednat než hovořit.

K tomu však, aby naše jednání a naše práce přinášela ty nejlepší výsledky, je nutno řešit mnohé otázky postavením názoru proti názoru, argumentu proti argumentu.

Náš komentář

Tedy v dialogu, v diskusi, ve svobodném projevu, který je nesporně základním kamenem každé demokracie.

V posledních dnech jsem se však setkal se striktním odsuzováním protichůdných názorů — s tím, že ten či onen názor byl jednoznačně a bezdůvodně označován za škodlivý a nebezpečný.

Setkal jsem se i s názorem, že je nutno provádět politiku bez zbytečných řečí — direktivněji. Jinými slovy je nutno dělat to, co je nám předkládáno a moc o tom nediskutovat. Vyslovili jsme přece už jednou důvěru svým vedoucím funkcionářům i v okrese a v podniku a teď je zapotřebí „šlapat“ a nevést přitom žádné dlouhé řeči.

Mělo-li by dojít k širokému uplatňování těchto názorů, znamenalo by to obrátit se k lednu zády. Kam by nás toto „šlapání“ dovedlo, to dobře víme, protože jsme tam již jednou byli. Přišli by zase noví Novotní se svými neomylnými monology.

Jsem přesvědčen o tom, že pracující v našich závodech jsou si právě tohoto plně vědomi. Dokazují to nejlépe tím, že zakládají rady pracujících, připravují volby odborových orgánů a volí do funkcí skutečně ty nejlepší a nejcharakternější lidi, plní úkoly akčního plánu i nové hospodářské politiky. Tím také nejlépe vyjadřují svoji jednotu i důvěru v komunistickou stranu a v její hlavní představitele. Tato jednota a důvěra by však ztratila svoji účinnost, kdyby nebyla prověřována a tento úkol může plnit jen otevřená diskuse a názorový boj. Tedy dialog, kterého se může zúčastnit každý nikoliv však monology, jejichž „neomylnost a účinnost při ovládání mas“ jsme již na své kůži poznali.

J. Vaďura

Příloha č. 5: Hraničář, 7. dubna 1970, strana 2

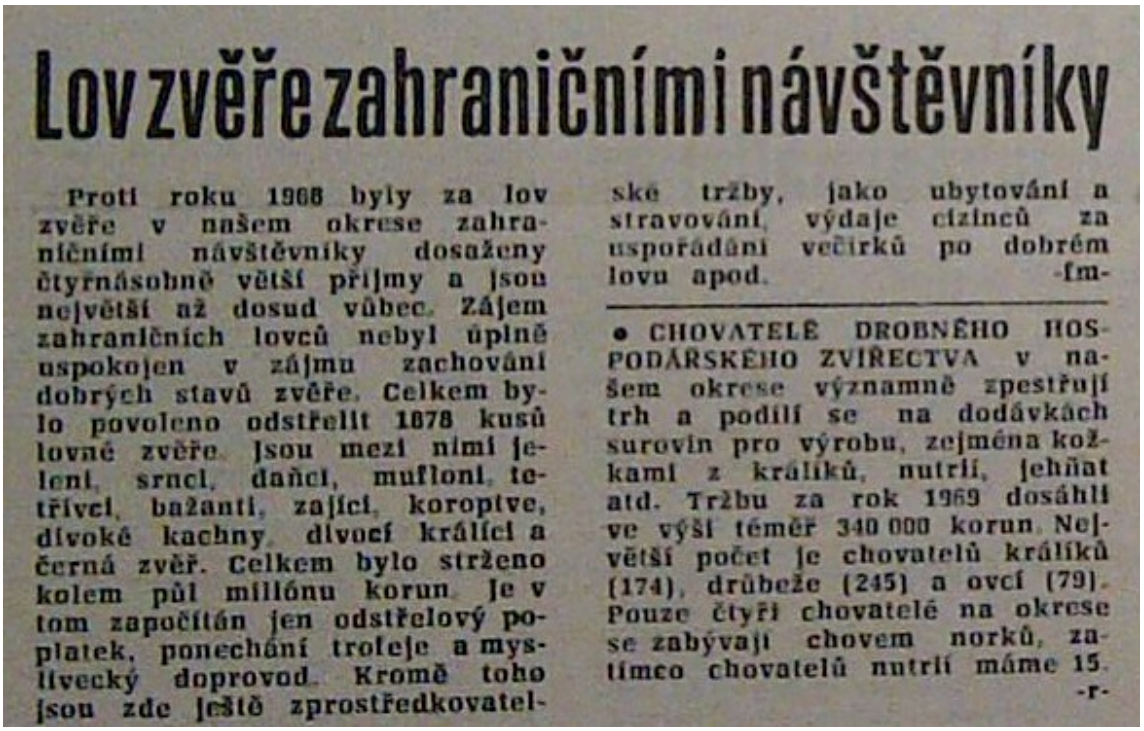

Lov zvěře zahraničními návštěvníky

Proti roku 1968 byly za lov zvěře v našem okrese zahraničními návštěvníky dosaženy čtyřnásobně větší příjmy a jsou největší až dosud vůbec. Zájem zahraničních lovců nebyl úplně uspokojen v zájmu zachování dobrých stavů zvěře. Celkem bylo povoleno odstřelit 1878 kusů lovné zvěře. Jsou mezi nimi jeleni, srnci, daňci, mufloni, tetřívci, bažanti, zajíci, koroptve, divoké kachny, divocí králíci a černá zvěř. Celkem bylo strženo kolem půl miliónu korun. Je v tom započítán jen odstřelový poplatek, ponechání trofeje a myslivecký doprovod. Kromě toho jsou zde ještě zprostředkovatelské tržby, jako ubytování a stravování, výdaje cizinců za uspořádání večírků po dobrém lovu apod.

-fm-

• CHOVATELÉ DROBNÉHO HOSPODÁŘSKÉHO ZVÍŘECTVA v našem okrese významně zpestřují trh a podílí se na dodávkách surovin pro výrobu, zejména kožkami z králíků, nutrií, jehňat atd. Tržbu za rok 1969 dosáhli ve výši téměř 340 000 korun. Největší počet je chovatelů králíků (174), drůbeže (245) a ovcí (79). Pouze čtyři chovatelé na okrese se zabývají chovem norků, zatímco chovatelů nutrií máme 15.

-r-

Příloha č. 6: Hraničář, 14. dubna 1970, strana 1

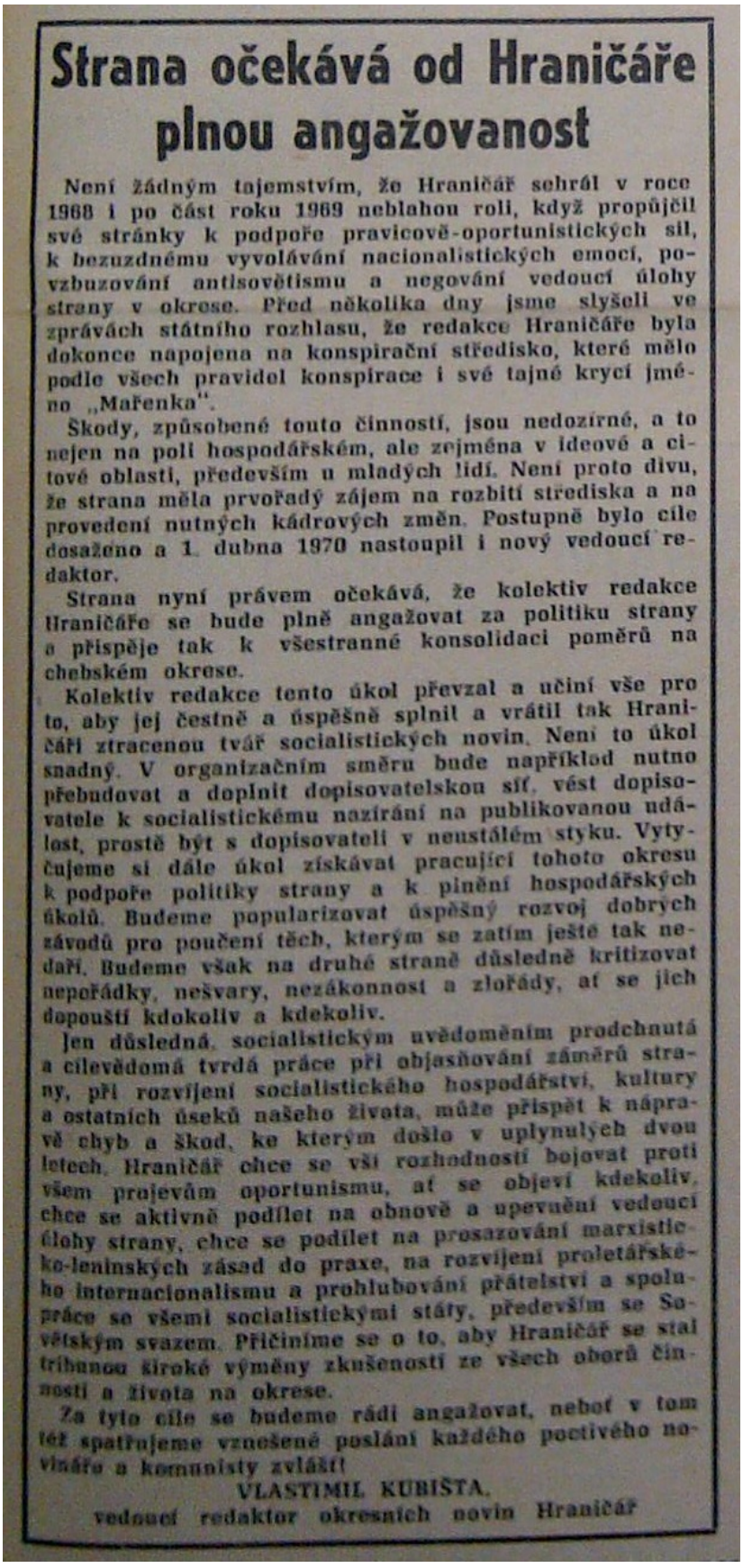

Strana očekává od Hraničáře plnou angažovanost

Není žádným tajemstvím, že Hraničář sehrál v roce 1968 i po část roku 1969 neblahou roli, když propůjčil své stránky k podpoře pravicově-oportunistických sil, k bezuzdnému vyvolávání nacionalistických emocí, povzbuzování antisovětismu a negování vedoucí úlohy strany v okrese. Před několika dny jsme slyšeli ve zprávách státního rozhlasu, že redakce Hraničáře byla dokonce napojena na konspirační středisko, které mělo podle všech pravidel konspirace i své tajné krycí jméno „Mařenka".

Škody, způsobené touto činností, jsou nedozírné, a to nejen na poli hospodářském, ale zejména v ideové a citové oblasti, především u mladých lidí. Není proto divu, že strana měla prvořadý zájem na rozbití střediska a na provedení nutných kádrových změn. Postupně bylo cíle dosaženo a 1. dubna 1970 nastoupil i nový vedoucí redaktor.

Strana nyní právem očekává, že kolektiv redakce Hraničáře se bude plně angažovat za politiku strany a přispěje tak k všestranné konsolidaci poměrů na chebském okrese.

Kolektiv redakce tento úkol převzal a učiní vše pro to, aby jej čestně a úspěšně splnil a vrátil tak Hraničáři ztracenou tvář socialistických novin. Není to úkol snadný. V organizačním směru bude například nutno přebudovat a doplnit dopisovatelskou síť, vést dopisovatele k socialistickému nazírání na publikovanou událost, prostě být s dopisovateli v neustálém styku. Vytyčujeme si dále úkol získávat pracující tohoto okresu k podpoře politiky strany a k plnění hospodářských úkolů. Budeme popularizovat úspěšný rozvoj dobrých závodů pro poučení těch, kterým se zatím ještě tak nedaří. Budeme však na druhé straně důsledně kritizovat nepořádky, nešvary, nezákonnost a zlořády, ať se jich dopouští kdokoliv a kdekoliv.

Jen důsledná, socialistickým uvědoměním prodchnutá a cílevědomá tvrdá práce při objasňování záměrů strany, při rozvíjení socialistického hospodářství, kultury a ostatních úseků našeho života, může přispět k nápravě chyb a škod, ke kterým došlo v uplynulých dvou letech. Hraničář chce se vší rozhodností bojovat proti všem projevům oportunismu, ať se objeví kdekoliv, chce se aktivně podílet na obnově a upevnění vedoucí úlohy strany, chce se podílet na prosazování marxisticko-leninských zásad do praxe, na rozvíjení proletářského internacionalismu a prohlubování přátelství a spolupráce se všemi socialistickými státy, především se Sovětským svazem. Přičiníme se o to, aby Hraničář se stal tribunou široké výměny zkušeností ze všech oborů činnosti a života na okrese.

Za tyto cíle se budeme rádi angažovat, neboť v tom též spatřujeme vznešené poslání každého poctivého novináře a komunisty zvlášť!

VLASTIMIL KUBIŠTA,
vedoucí redaktor okresních novin Hraničář

Příloha č. 7: Hraničář, 2. června 1970, strana 2

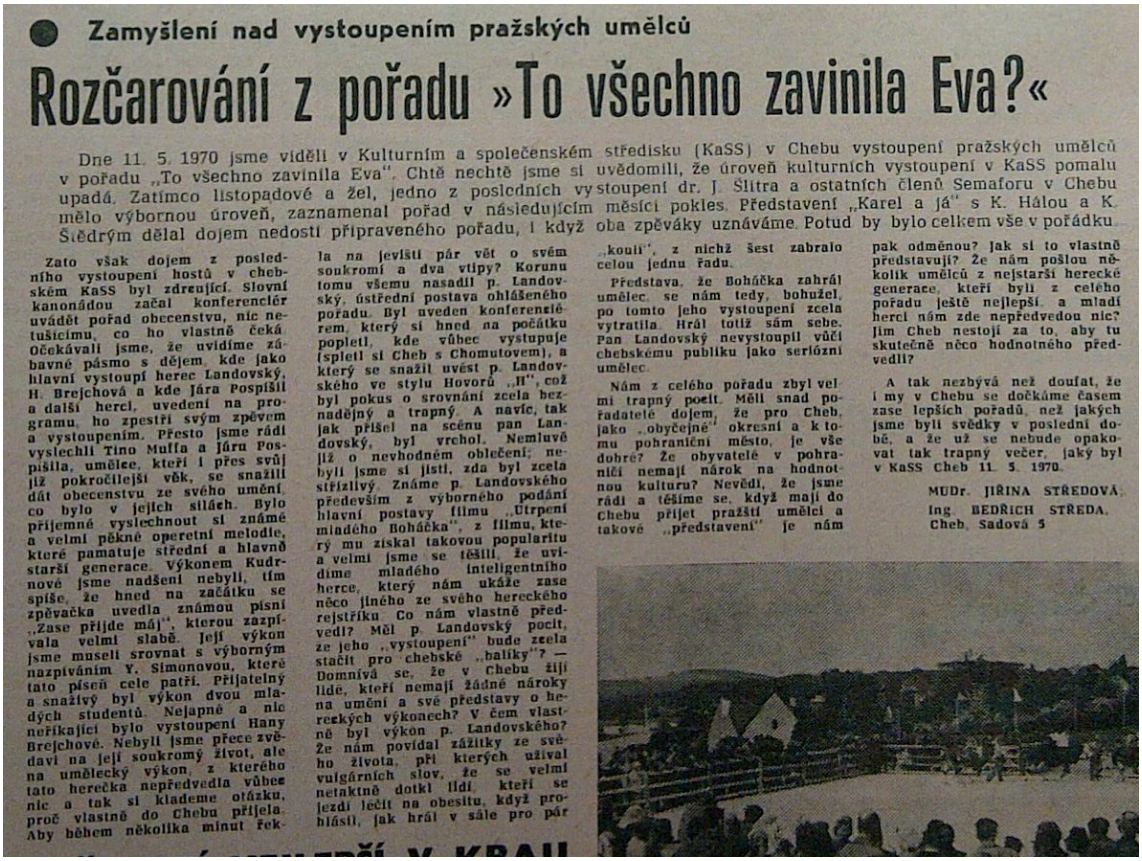

Zamyšlení nad vystoupením pražských umělců

Rozčarování z pořadu »To všechno zavinila Eva?«

Dne 11. 5. 1970 jsme viděli v Kulturním a společenském středisku (KaSS) v Chebu vystoupení pražských umělců v pořadu „To všechno zavinila Eva". Chtě nechtě jsme si uvědomili, že úroveň kulturních vystoupení v KaSS pomalu upadá. Zatímco listopadové a žel, jedno z posledních vystoupení dr. J. Šlitra a ostatních členů Semaforu v Chebu mělo výbornou úroveň, zaznamenal pořad v následujícím měsíci pokles. Představení „Karel a já" s K. Hálou a K. Šiedrým dělal dojem nedosti připraveného pořadu, i když oba zpěváky uznáváme. Potud by bylo celkem vše v pořádku.

Zato však dojem z posledního vystoupení hostů v chebském KaSS byl zdrcující. Slovní kanonádou začal konferenciér uvádět pořad obecenstvu, nic netušícímu, co ho vlastně čeká. Očekávali jsme, že uvidíme zábavné pásmo s dějem, kde jako hlavní vystoupí herec Landovský, H. Brejchová a kde Jára Pospíšil a další herci, uvedení na programu, ho zpestří svým zpěvem a vystoupením. Přesto jsme rádi vyslechli Tino Mufla a Járu Pospíšila, umělce, kteří i přes svůj již pokročilejší věk, se snažili dát obecenstvu ze svého umění, co bylo v jejich silách. Bylo příjemné vyslechnout si známé a velmi pěkné operetní melodie, které pamatuje střední a hlavně starší generace. Výkonem Kudrnové jsme nadšení nebyli, tím spíše, že hned na začátku se zpěvačka uvedla známou písní „Zase přijde máj", kterou zazpívala velmi slabě. Její výkon jsme museli srovnat s výborným nazpíváním Y. Simonovou, které tato píseň cele patří. Přijatelný a snažlivý byl výkon dvou mladých studentů. Nejapné a nic neříkající bylo vystoupení Hany Brejchové. Nebyli jsme přece zvědavi na její soukromý život, ale na umělecký výkon, z kterého tato herečka nepředvedla vůbec nic a tak si klademe otázku, proč vlastně do Chebu přijela. Aby během několika minut řekla na jevišti pár vět o svém soukromí a dva vtipy? Korunu tomu všemu nasadil p. Landovský, ústřední postava ohlášeného pořadu. Byl uveden konferenciérem, který si hned na počátku popletl, kde vůbec vystupuje (spletl si Cheb s Chomutovem), a který se snažil uvést p. Landovského ve stylu Hovorů „II", což byl pokus o srovnání zcela beznadějný a trapný. A navíc, tak jak přišel na scénu pan Landovský, byl vrchol. Nemluvě již o nevhodném oblečení; nebyli jsme si jisti, zda byl zcela střízlivý. Známe p. Landovského především z výborného podání hlavní postavy filmu „Utrpení mladého Boháčka", z filmu, který mu získal takovou popularitu a velmi jsme se těšili, že uvidíme mladého inteligentního herce, který nám ukáže zase něco jiného ze svého hereckého rejstříku. Co nám vlastně předvedl? Měl p. Landovský pocit, že jeho „vystoupení" bude zcela stačit pro chebské „balíky"? — Domnívá se, že v Chebu žijí lidé, kteří nemají žádné nároky na umění a své představy o herecých výkonech? V čem vlastně byl výkon p. Landovského? Že nám povídal zážitky ze svého života, při kterých užíval vulgárních slov, že se velmi netaktně dotkl lidí, kteří se jezdí léčit na obesitu, když prohlásil, jak hrál v sále pro pár „kouří", z nichž šest zabralo celou jednu řadu.

Představa, že Boháčka zahrál umělec, se nám tedy, bohužel, po tomto jeho vystoupení zcela vytratila. Hrál totiž sám sebe. Pan Landovský nevystoupil vůči chebskému publiku jako seriózní umělec.

Nám z celého pořadu zbyl velmi trapný pocit. Měli snad pořadatelé dojem, že pro Cheb, jako „obyčejné" okresní a k tomu pohraniční město, je vše dobré? Že obyvatelé v pohraničí nemají nárok na hodnotnou kulturu? Nevědí, že jsme rádi a těšíme se, když mají do Chebu přijet pražští umělci a takové „představení" je nám pak odměnou? Jak si to vlastně představují? Že nám pošlou několik umělců z nejstarší herecké generace, kteří byli z celého pořadu ještě nejlepší, a mladí herci nám zde nepředvedou nic? Jim Cheb nestojí za to, aby tu skutečně něco hodnotného předvedli?

A tak nezbývá než doufat, že i my v Chebu se dočkáme časem zase lepších pořadů, než jakých jsme byli svědky v poslední době, a že už se nebude opakovat tak trapný večer, jaký byl v KaSS Cheb 11. 5. 1970.

MUDr. JIŘINA STŘEDOVÁ,
Ing. BEDŘICH STŘEDA,
Cheb, Sadová 5

Příloha č. 8: Hraničář, 28. července 1970, strana 4

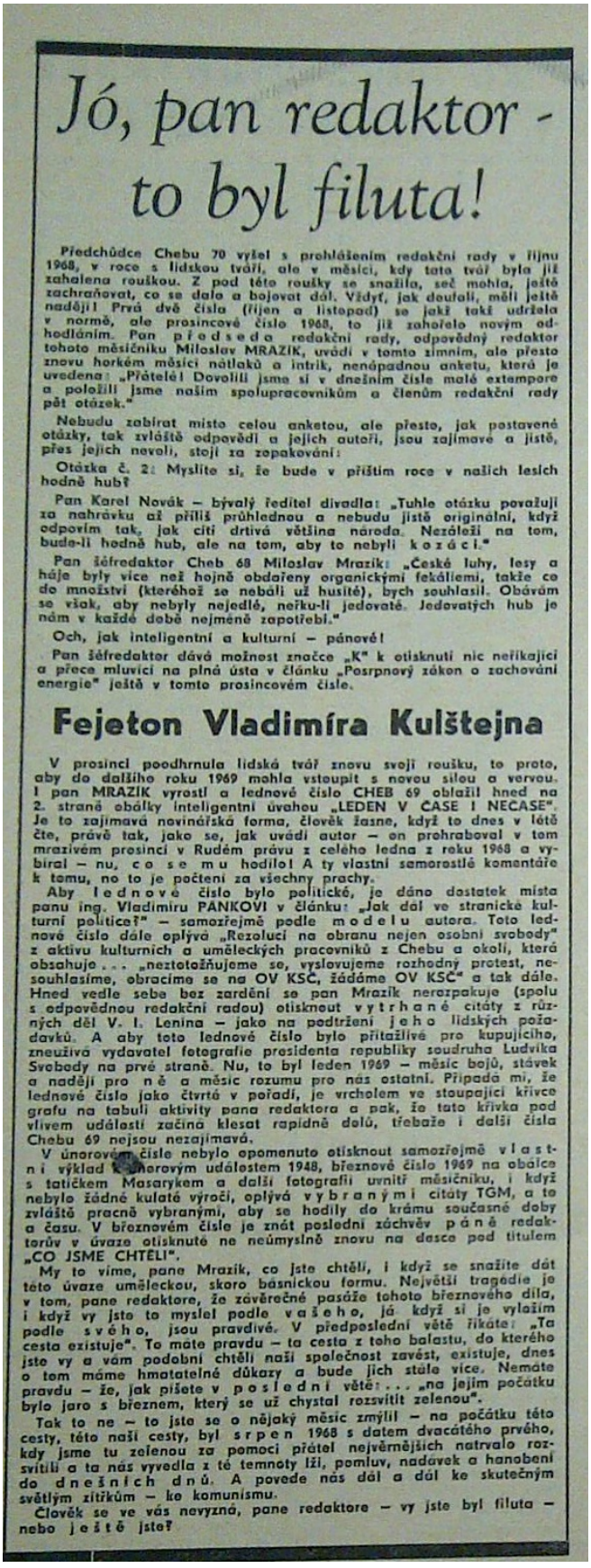

Jó, pan redaktor - to byl filuta!

Předchůdce Chebu 70 vyšel s prohlášením redakční rady v říjnu 1968, v roce s lidskou tváří, ale v měsíci, kdy tato tvář byla již zahalena rouškou. Z pod této roušky se snažila, seč mohla, ještě zachraňovat, co se dalo a bojovat dál. Vždyť, jak doufali, měli ještě naději! Prvá dvě čísla (říjen a listopad) se jaký taký udržela v normě, ale prosincové číslo 1968, to již zahořelo novým odhodláním. Pan p ř e d s e d a redakční rady, odpovědný redaktor tohoto měsíčníku Miloslav MRAZIK, uvádí v tomto zimním, ale přesto znovu horkém měsíci nátlaků a intrik, nenápadnou anketu, která je uvedena: „Přátelé! Dovolili jsme si v dnešním čísle malé extempore a položili jsme našim spolupracovníkům a členům redakční rady pět otázek."

Nebudu zabírat místo celou anketou, ale přesto, jak postavené otázky, tak zvláště odpovědi a jejich autoři, jsou zajímavé a jistě, přes jejich nevoli, stojí za zopakování:

Otázka č. 2: Myslíte si, že bude v příštím roce v našich lesích hodně hub?

Pan Karel Novák – bývalý ředitel divadla: „Tuhle otázku považuji za nahrávku až příliš průhlednou a nebudu jistě originální, když odpovím tak, jak cítí drtivá většina národa. Nezáleží na tom, bude-li hodně hub, ale na tom, aby to nebyli k o z á c i."

Pan šéfredaktor Cheb 68 Miloslav Mrazík: „České luhy, lesy a háje byly více než hojně obdařeny organickými fekáliemi, takže co do množství (kterého se nebáli už husité), bych souhlasil. Obávám se však, aby nebyly nejedlé, neřku-li jedovaté. Jedovatých hub je nám v každé době nejméně zapotřebí."

Och, jak inteligentní a kulturní – pánové!

Pan šéfredaktor dává možnost značce „K" k otisknutí nic neříkající a přece mluvící na plná ústa v článku „Posrpnový zákon o zachování energie" ještě v tomto prosincovém čísle.

Fejeton Vladimíra Kulštejna

V prosinci poodhrnula lidská tvář znovu svoji roušku, to proto, aby do dalšího roku 1969 mohla vstoupit s novou silou a vervou. I pan MRAZIK vyrostl a lednové číslo CHEB 69 oblažil hned na 2. straně obálky inteligentní úvahou „LEDEN V ČASE I NEČASE". Je to zajímavá novinářská forma, člověk žasne, když to dnes v létě čte, právě tak, jako se, jak uvádí autor – on prohraboval v tom mrazivém prosinci v Rudém právu z celého ledna z roku 1968 a vybíral – nu, c o s e m u h o d i l o! A ty vlastní samorostlé komentáře k tomu, no to je počtení za všechny prachy.

Aby l e d n o v é číslo bylo politické, je dáno dostatek místa panu ing. Vladimíru PANKOVI v článku: „Jak dál ve stranické kulturní politice?" – samozřejmě podle m o d e l u autora. Toto lednové číslo dále oplývá „Rezolucí na obranu nejen osobní svobody" z aktivu kulturních a uměleckých pracovníků z Chebu a okolí, která obsahuje . . . „neztotožňujeme se, vyslovujeme rozhodný protest, nesouhlasíme, obracíme se na OV KSČ, žádáme OV KSČ" a tak dále. Hned vedle sebe bez zardění se pan Mrazík nerozpakuje (spolu s odpovědnou redakční radou) otisknout v y t r h a n é citáty z různých děl V. I. Lenina – jako na podtržení j e h o lidských požadavků. A aby toto lednové číslo bylo přitažlivé pro kupujícího, zneužívá vydavatel fotografie presidenta republiky soudruha Ludvíka Svobody na prvé straně. Nu, to byl leden 1969 – měsíc bojů, stávek a nadějí pro n ě a měsíc rozumu pro nás ostatní. Připadá mi, že lednové číslo jako čtvrté v pořadí, je vrcholem ve stoupající křivce grafu na tabuli aktivity pana redaktora a pak, že tato křivka pod vlivem událostí začíná klesat rapidně dolů, třebaže i další čísla Chebu 69 nejsou nezajímavá.

V únorovém čísle nebylo opomenuto otisknout samozřejmě v l a s t n í výklad k únorovým událostem 1948, březnové číslo 1969 na obálce s tatíčkem Masarykem a další fotografií uvnitř měsíčníku, i když nebylo žádné kulaté výročí, oplývá v y b r a n ý m i citáty TGM, a to zvláště pracně vybranými, aby se hodily do krámu současné doby a času. V březnovém čísle je znát poslední záchvěv p á n ě redaktorův v úvaze otisknuté ne neúmyslně znovu na desce pod titulem „CO JSME CHTĚLI".

My to víme, pane Mrazík, co jste chtěli, i když se snažíte dát této úvaze uměleckou, skoro básnickou formu. Největší tragédie je v tom, pane redaktore, že závěrečné pasáže tohoto březnového díla, i když vy jste to myslel podle v a š e h o, já když si je vylažím podle s v é h o, jsou pravdivé. V předposlední větě říkáte: „Ta cesta existuje". To máte pravdu – ta cesta z toho balastu, do kterého jste vy a vám podobní chtěli naši společnost zavést, existuje, dnes o tom máme hmatatelné důkazy a bude jich stále více. Nemáte pravdu – že, jak píšete v p o s l e d n í větě: . . . „na jejím počátku bylo jaro s březnem, který se už chystal rozsvítit zelenou".

Tak to ne – to jste se o nějaký měsíc zmýlil – na počátku této cesty, této naší cesty, byl s r p e n 1968 s datem dvacátého prvého, kdy jsme tu zelenou za pomoci přátel nejvěrnějších natrvalo rozsvítili a ta nás vyvedla z té temnoty lži, pomluv, nadávek a hanobení d o d n e š n í c h d n ů. A povede nás dál a dál ke skutečným světlým zítřkům – ke komunismu.

Člověk se ve vás nevyzná, pane redaktore – vy jste byl filuta – nebo j e š t ě jste?

Příloha č. 9: Hraničář, 8. září 1970, strana 1

DOSTALA OD SPOLEČ-
lu z jednání rady ONV
OTÁZKY ☆ Stránku
☆ Inzerci ☆ Sport

čář

ÝBOR V CHEBU

Cena 50 haléřů

Hraničářská mládež dostala od společnosti novou školu

Obraz, který se nezapomíná: tisíce občanů žilo slavnostním otevřením nové VI. ZDŠ V CHEBU ☆ Slavnostnímu předání přítomni zástupci okresních orgánů v čele s členem ÚV KSČ a ved. taj. OV KSČ s. Václavem Burianem, ředitelem PS Karlovy Vary a členem předsednictva KV KSČ s. inž. Josefem Jančárkem, předs. ONV s. inž. Františkem Vaváčkem, předsedou MV KSČ v Chebu s. Frant. Jakubíkem a členem škol. a kulturní komise KNV s. J. Herzou ☆ Při slavnostním otevření promluvili ředitel II. odboru min. školství s. Josef Ernest a nám. předs. MěstNV s. Ladislav Míkovec ☆ Jménem školy hovořil ředitel šesté ZDŠ s. Jaroslav Endršt ☆ Prohlídka areálu pro občany.

V neděli 30. srpna byla slavnostně otevřena šestá devítiletka v Chebu. K dokončení hlavního objektu s učebnami a objektu školní družiny a jídelny přispěli kromě stavbařů i učitelé, kteří připravovali prostory tak, aby škola mohla zahájit vyučování dnem 1. září. Program slavnostního aktu zpestřila dechová hudba V. Kučery, která koncertovala před hlavní budovou. **Po úvodním projevu nám. předsedy MěstNV s. Lad. Míkovce promluvil ředitel II. odboru min. školství soudruh Josef Ernest, který vyzdvihl mimo jiné význam práce učitele ve výchově mládeže ve vztahu k socialistické společnosti.**

PŘES TŘICET MILIONŮ

Škola má 22 učeben, odborné posluchárny biologie, chemie, fyziky, výtvarné výchovy a speciální jazykovou učebnu. Patří k ní družina se šesti odděleními, dále jídelna s dostatečnou kapacitou. V samostatné části bude sloužit po dokončení i

Pokračování na str. 2

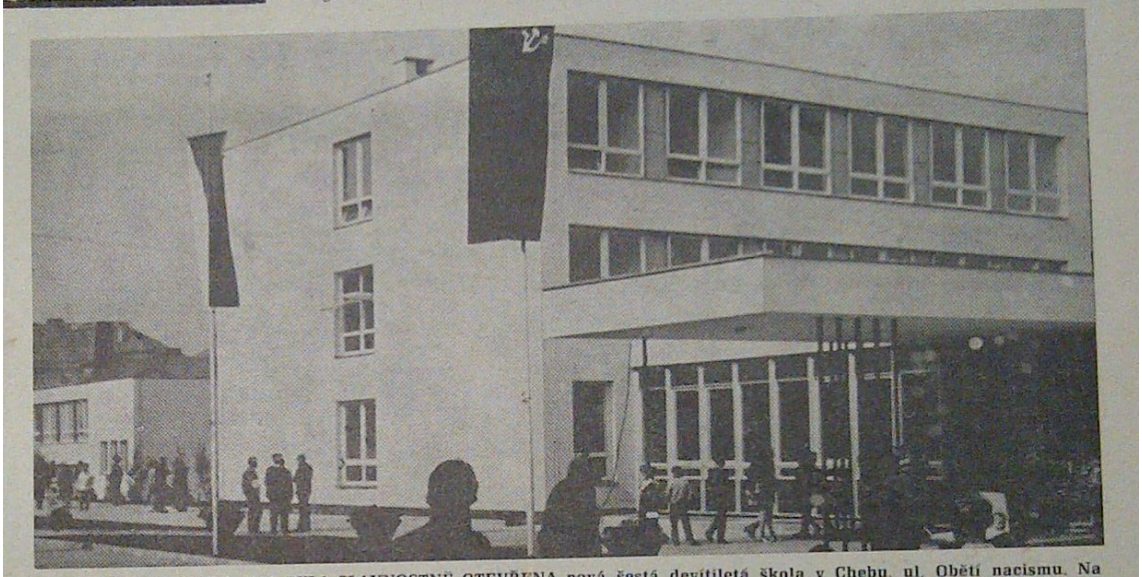

V NEDĚLI 30. SRPNA 1970 BYLA SLAVNOSTNĚ OTEVŘENA nová šestá devítiletá škola v Chebu, ul. Obětí nacismu. Na snímku Jana Brázdy pohled na hlavní budovu a další část areálu — objekt školní družiny s jídelnou.

Příloha č. 10: Mimořádný Hraničář, 20. března 1971, strana 2

Hraničář přináší každý týden, v úterý, zajímavé zprá všech oblastí politic společenského, kulturního, ekonomického i sportovní vota v okrese.

ODEBÍREJ, ČTI A ROZŠIŘUJ SVŮJ OKRESNÍ STRA TISK!

Od 6. dubna 1971 bude vycházet Hraničář přechod šířený o dvě strany. Umožní to sdružený socialistic vazek, který na počest 50. výročí KSČ uzavřela re Hraničáře a PNS. Cena nebude zvýšena, protože tato navíc — bude darem kolektivů, sdružených straně.

Příloha č. 11: Hraničář, 11. května 1971, strana 2

RVANICE MEZI PŘÁTELI

NÁŠ KOMENTÁŘ

Pozorný čtenář možná nepřehlédl v Rudém právu podčárník bonnského zpravodaje Květoslava Faixe v posledních dnech měsíce dubna, nazvaný „OŠKLIVÍ AMERIČANÉ". Nemám sebemenší úmysl popírat objektivní pohledy soudruha Faixe, který je, jak se říká svou akreditací jako novinář u pramene událostí ve vládním městě NSR Bonnu. O hlavním městě, jako o Bonnu, o tom žádný západní Němec nechce slyšet. Chtěl bych jedině podtrhnout a doplnit jeho světové pohledy a správné názory těch řadových občanů našeho západního souseda. Obyčejný západní Němec, který není závislý na nějakém vládním zaměstnání, pokládá zcela oprávněně dnes po 26 letech od konce války, Američany v NSR za nežádoucí živel, za **četníka** USA v Evropě a pro něho hlavně za četníka v jeho Německu. Má k tomu oprávnění na denních zkušenostech získané důvody. Tam, kde mají to štěstí, že v místě nebo v blízkosti své obce nebo města mají posádku USA, **mají** z tohoto štěstí veliké **starosti**. Ať již je to v blízkosti hranic ČSSR nebo ve strategické hloubce území někde na Rýně.

V západoněmeckých večerníčcích jsou denně šlágry novinářů o tom, kdy, kde, jak a proč došlo ke rvačce mezi US vojáky a civilisty, jaká žena nebo dívka byla znásilněna a případně potom zavražděna, kde zavinil smrt několika

Živé slovo tohoto týdne

NAPSAL VLAD. KULŠTEJN

osob opilý řidič voják USA atd. V místě posádek se nechodí již léta na večerní procházky — je to nebezpečné. A přitom do tisku pronikne z této problematiky jen velmi malá část, není v zájmu vládnoucích kruhů rozvířovat nepřátelství k **spojencům**, kteří je chrání proti rudému nebezpečí z východu, ale za tuto **ochranu** musí německý poplatník na daních tučně zaplatit. Mýtus o záchraně Německa od záhuby po válce právě Američany, pomalu, ale jistě vyprchal a opelichal. Nelze popřít, americké monopoly ve **vlastním** zájmu na zisku **vyvezly** velké množství kapitálu do Západního Německa po válce, ale tzv. národní hrdosti Němců se toto již nehodí do krámu a je ražena teorie: co máme, to jsme si vybudovali my **Němci** vlastníma rukama a potem. A tato je přitažlivější.

Dnes čtvrt století po válce se není třeba již tajit s tím, a také se s tím Němci netají — že **hlavní** finanční základnou pro rozvoj poválečného průmyslu a výstavby vůbec, bylo odčerpávání dosud nevyčísleného majetku (asi nebude nikdy vyčíslen), kapitálu a zlata uloženého na tajných nacistických kontech v bankách neutrálního Švýcarska a jiných zvláště jihoamerických států. Brilianty a zlato nakradené v celé Evropě, zbrocené krví miliónů mrtvých v koncentrácích — to pomohlo na nohy Západnímu Německu! To mnohý občan NSR ví anebo **nechce** vědět, ale v každém případě **Američany** rádi nemají. Začíná pranice a rvanice mezi **přáteli**. Televizní film NDR „Já Axel Caesar Springer", který bude letos u nás uveden v 8 dílech, to dokáže názorně. Typickým příkladem je spor **ne** jednotlivého Němce, ale třiapůltisícového městečka, zemské vlády v Bavorsku a nakonec i spolkové vlády, který se táhne prakticky 26 let, ale nyní se rozdoutnal a hoří. Týdeník STERN mu věnoval **dva** listy svého drahého časopisu. A to už je co říci — když se jedná o štourání do Američanů. O co jde?

Na dálnici Mnichov — Salzburg leží krásné Chiemnické jezero. Na jeho břehu je veliké rekreační středisko vybudované před válkou s kapacitou 340 lůžek. Od roku 1945 obsazené a využívané pro rekreaci **výlučně** amerických vojáků. A **Němci nesmí** vstoupit na výsostné území **USA ani dnes**. Zakazuje to několik tabulí hlásajících v angličtině velkým písmem a v němčině **malým** písmem — že: Vstup do tohoto podniku je povolen **jen** Američanům a jimi pozvaným hostům!"

A tabule nejen hlásají, ale zákaz je přísně ze strany Američanů dodržován. A to jde Němcům proti srsti. Nu, jen ať se porvou — **přátelé**!

Příloha č. 12: Usnesení z 12. schůze rady ONV v Chebu ze dne 15. června 1973

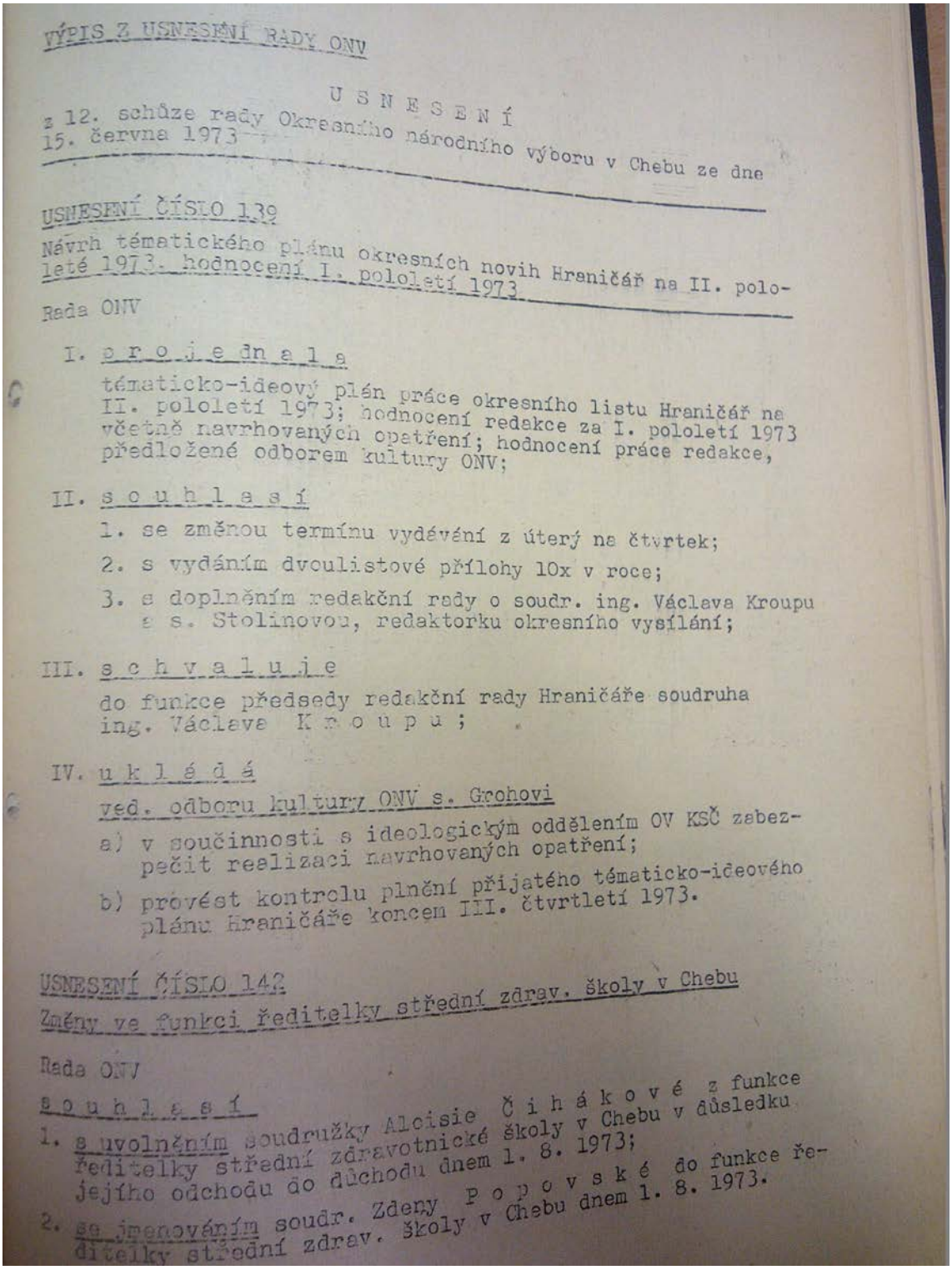

VÝPIS Z USNESENÍ RADY ONV

U S N E S E N Í
z 12. schůze rady Okresního národního výboru v Chebu ze dne 15. června 1973

USNESENÍ ČÍSLO 139

Návrh tématického plánu okresních novin Hraničář na II. pololetí 1973. hodnocení I. pololetí 1973

Rada ONV

I. p r o j e d n a l a

tématicko-ideový plán práce okresního listu Hraničář na II. pololetí 1973; hodnocení redakce za I. pololetí 1973 včetně navrhovaných opatření; hodnocení práce redakce, předložené odborem kultury ONV;

II. s o u h l a s í

1. se změnou termínu vydávání z úterý na čtvrtek;
2. s vydáním dvoulistové přílohy 10x v roce;
3. s doplněním redakční rady o soudr. ing. Václava Kroupu a s. Stolinovou, redaktorku okresního vysílání;

III. s c h v a l u j e

do funkce předsedy redakční rady Hraničáře soudruha ing. Václava K r o u p u ;

IV. u k l á d á

ved. odboru kultury ONV s. Grohovi

a) v součinnosti s ideologickým oddělením OV KSČ zabezpečit realizaci navrhovaných opatření;

b) provést kontrolu plnění přijatého tématicko-ideového plánu Hraničáře koncem III. čtvrtletí 1973.

USNESENÍ ČÍSLO 142

Změny ve funkci ředitelky střední zdrav. školy v Chebu

Rada ONV

s o u h l a s í

1. s uvolněním soudružky Alcisie Č i h á k o v é z funkce ředitelky střední zdravotnické školy v Chebu v důsledku jejího odchodu do důchodu dnem 1. 8. 1973;
2. se jmenováním soudr. Zdeny P o p o v s k é do funkce ředitelky střední zdrav. školy v Chebu dnem 1. 8. 1973.

Příloha č. 13. Usnesení z 24. schůze rady ONV v Chebu ze dne 3. prosince 1974

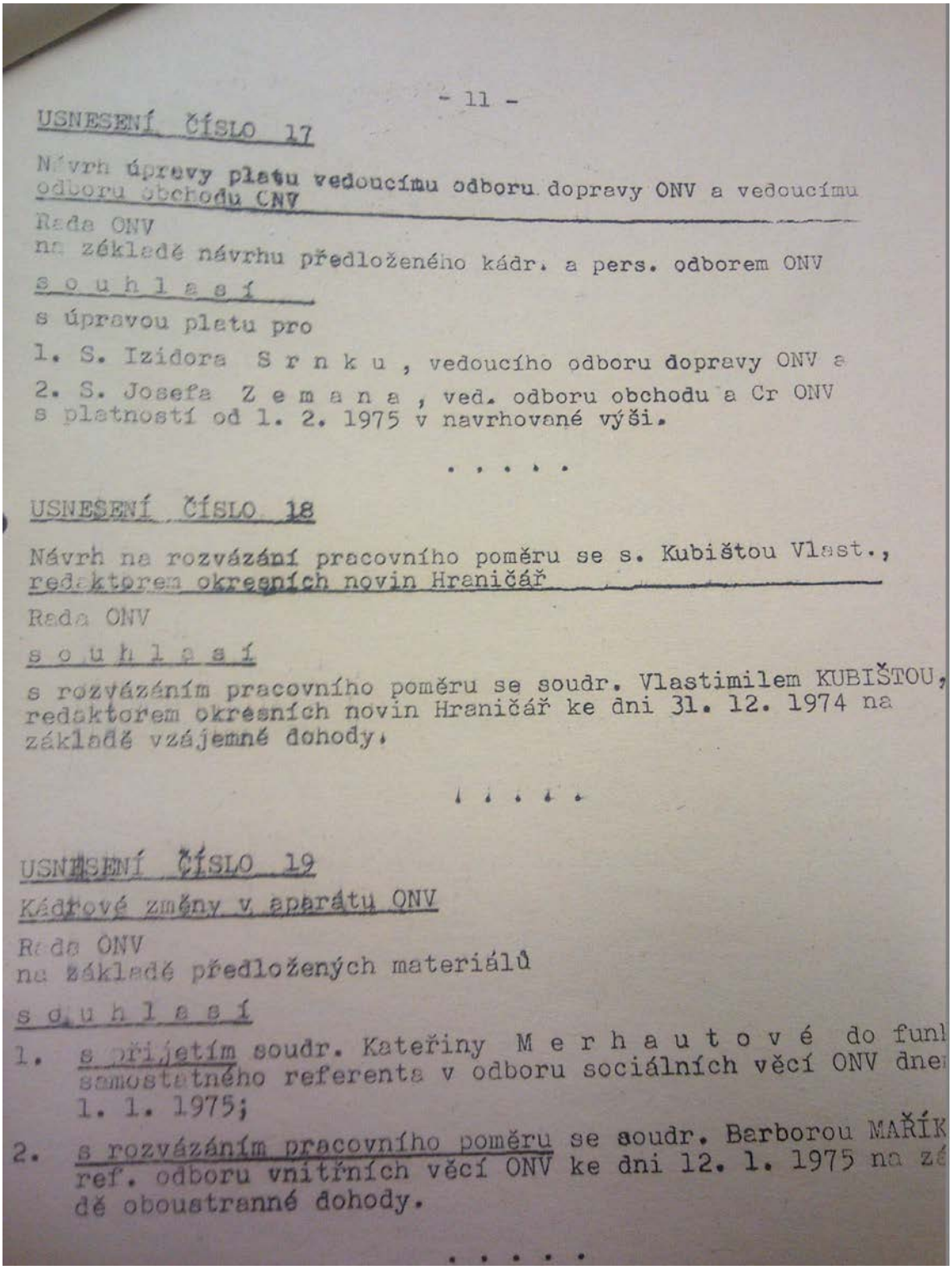

- 11 -

USNESENÍ ČÍSLO 17

Návrh úpravy platu vedoucímu odboru dopravy ONV a vedoucímu odboru obchodu ONV

Rada ONV
na základě návrhu předloženého kádr. a pers. odborem ONV

s o u h l a s í

s úpravou platu pro

1. S. Izidora S r n k u , vedoucího odboru dopravy ONV a
2. S. Josefa Z e m a n a , ved. odboru obchodu a Cr ONV

s platností od 1. 2. 1975 v navrhované výši.

. . . . .

USNESENÍ ČÍSLO 18

Návrh na rozvázání pracovního poměru se s. Kubištou Vlast., redaktorem okresních novin Hraničář

Rada ONV

s o u h l a s í

s rozvázáním pracovního poměru se soudr. Vlastimilem KUBIŠTOU, redaktorem okresních novin Hraničář ke dni 31. 12. 1974 na základě vzájemné dohody.

. . . . .

USNESENÍ ČÍSLO 19

Kádrové změny v aparátu ONV

Rada ONV
na základě předložených materiálů

s o u h l a s í

1. s přijetím soudr. Kateřiny M e r h a u t o v é do funk samostatného referenta v odboru sociálních věcí ONV dne 1. 1. 1975;
2. s rozvázáním pracovního poměru se soudr. Barborou MAŘÍK ref. odboru vnitřních věcí ONV ke dni 12. 1. 1975 na zá dě oboustranné dohody.

. . . . .

Příloha č. 14: Hraničář, 7. říina 1980, Příloha

PŘÍLOHA

VĚNOVANÁ HISTORII POKROKOVÉHO TISKU NA CHEBSKU

ODKAZY DÁVNÉ I NEDÁVNÉ MINULOSTI TAK,

Noviny vznikly z potřeby informace. Jsou dějinami současnosti, jak o nich kdysi prohlásil Karel Marx. Zachycují události, které charakterizují tu kterou historickou epochu, působí a ovlivňují čtenáře.

S rozvojem tiskařské výroby a také s rozvojem dopravních prostředků začaly v letech 1719 - 1771 vycházet na našem území první periodické noviny. Svoji historii mají i na Chebsku. V trezorech Okresního archivu v Chebu najdeme výtisky nejstarších chebských novin, jsou to uschovány tiskaviny, které přesně zaznamenávají historický vývoj této oblasti do současnosti.

VÝSTAVA Z DĚJIN KOMUNISTICKÉHO A DĚLNICKÉHO TISKU NA CHEBSKU JE V TĚCHTO DNECH PŘÍSTUPNA VEŘEJNOSTI VE VÝSTAVNÍ SÍNI OKRESNÍHO ARCHÍVU.

JAK JE UCHOVALY TREZORY OKRESNÍHO ARCHÍVU

Historie tisku na Chebsku má bohaté tradice. Můžeme začít již tiskařskou výrobou, bez níž by vznik periodických novin byl nemyslitelný. První tiskárna začala v Chebu pracovat již v roce 1485 a byla v provozu celých deset let. Po zmatcích třicetileté války založil další odměka, až v roce 1686 založil Mikuláš Dexler v Chebu tiskárnu, která byla v majetku rodiny do roku 1920. Tiskárna byla zničena nacistům, po osvobození byla znárodněna. Dnes je tato tiskárna provozem tiskařských závodů Stráž, tiskne se v ní mj. i Hraničář.

A jsme u vlastních novin. Podle neověřených zpráv se objevily údajně první noviny v Chebu již v roce 1573. Do naší doby se dochovalo skutečně nejstarší číslo v Chebu tištěných novin – první má datum březen 1729. Byl to jakýsi předvěstek našich dnešních periodických novin.

Od poloviny 19. století pak na Chebsku vycházela celá řada novinových titulů. Byly zaměřeny nacionalisticky, většina z nich byla v době mezi světovými válkami sehrála neblahou roli při rozbití Československé republiky, byla tribunou nacistů. O to výraznější a prudší byla odveha těch, kdož v této době této expanzi čelili. V okresním archívu jsou uchována čísla německých pokrokových novin, která bojovaly za sociální práva dělníků i česky psaných novin, které pozvedávaly české národní uvědomění v této oblasti a nebo rovněž polemizovaly s německými nacionalisty a fašisty. První česky psané noviny vyšly v Chebu v roce 1923, později vycházely i v Aši a v Františkových Láznich. Všechny zanikly po roce 1938.

Teprve po osvobození dostali pokrokoví novináři plný prostor pro vyjadřování svých názorů. První číslo poválečných novin v Chebu vyšlo již 16. května 1945 a stalo se symbolem nového, mírového života. Na stránkách těchto novin i na stránkách všech dalších titulů, které později vycházely, se výrazně odrážil budovatelské úsilí těch, kdož přišli znovuosídlit tuto oblast, když již od prvopočátku vtiskával tomuto regionu socialistický charakter. V roce 1960 vychází po novém správním rozdělení okresní týdeník Hraničář, který převzal úlohu po svých pokrokových předchůdcích a který dodnes na svých stránkách propaguje budovatelské úsilí občanů Chebska na rozvoji této oblasti.

V BUDOVĚ OKRESNÍHO ARCHÍVU V CHEBU JSOU UKRYTY OPRAVDOVÉ POKLADY. NECHYBÍ MEZI NIMI ANI DOKLADY O VÝVOJI TISKU A NOVIN NA CHEBSKU.

O ČEM HOVOŘÍ ZAŽLOUTLÉ STRÁNKY

ZAČÍNÁME OD ADAMA

aneb

O UMĚNÍ STARÝCH MISTRŮ TISKAŘSKÉHO ŘEMESLA

Na výstavě v Okresním archivu v Chebu se setkáte s uměním starých mistrů tiskařského řemesla. Překrásné štočky připomínající svou dokonalostí rytiny jsou dokladem vyspělosti tiskařské výroby na Chebsku.

O ČESKÝ CHARAKTER CHEBSKA SE MUSELO BOJOVAT A NEBYL TO BOJ SNADNÝ

Pokrokové tradice tisku na Chebsku zastupují na výstavě také české tituly novin, které v této oblasti vycházely mezi dvěma světovými válkami. Třeba jejich orientace nebyla vyslovně levicová, jejich pozitivní význam spočíval v tom, že pomáhaly v době sílícího tlaku německého šovinismu a henleinovského hnutí upevňovat národní sebevědomí Čechů. Spolu s německým pokrokovým tiskem hájily sociální práva utlačovaných vrstev a usilovaly o klidné soužití Čechů a Němců v této oblasti.

VÍTĚZSTVÍ NAD FAŠISMEM OVLIVNILO NOVÝ SOCIALISTICKÝ CHARAKTER CHEBSKA

CHEBSKO pracujících

KUPŘEDU – ZPÁTKY NI KROK

Nová lidově demokratická

Proletáři všech zemí, spojte se!

Hraničář

Dnes poprvé mezi čtenáře

Dnes poprvé si razí cestu mezi pracující okresu Cheb nový časopis, který nese název HRANIČÁŘ. Proč právě tento název? Především proto, že pracující Chebska, kteří se významnou měrou podílejí na výstavbě naší socialistické společnosti, vytvářejí svoje dílo v bezprostřední blízkosti hranic naší vlasti. Právem se proto mohou hrdě hlásit nejprve k nový časopis chce usilovně pracujících plně podporit. Pomáhat spojit síly při plnění všech velkých, budovatelských úkolů, které směřují k společnému cíli – k dobudování socialismu, k úspěšnému nástupu výstavby komunismu a v neposlední řadě k boji za udržení světového míru.

Navazováním historii na výstavě representuje okresní týdeník Hraničář. První číslo vyšlo v březnu 1960 a od té doby se každý týden dostává ke svým čtenářům s novými informacemi. Hraničář v plné míře navázal na své pokrokové předchůdce, vyšel z jejich tradic a rozvíjí dále jejich odkaz. Snaží se naplňovat v plné míře hlavní pokrokovou ideu novin – být dobrým agitátorem, propagandistou a organizátorem socialistického budování této oblasti.

ROZVÍJÍME DRUŽBU

Družební kontakty chebského okresu s městem na Uralu Nižním Tagilem se promítají i do vzájemné spolupráce novinářů. Hraničář udržuje pravidelné kontakty s bratrskými novinami Tagilskij Rabočij. Na stránkách obou těchto listů se pravidelně objevují zprávy o družebních vztazích, o stále sílícím přátelství lidu obou našich zemí.

Za příkladnou práci byla redakce okresních sdělovacích prostředků Hraničář odměněna při příležitosti letošních oslav Dne rozhlasu a televize medailí Klementa Gottwalda. Společně: Za Chebsko krásnější. I tato ocenění dokladují, že pokrokové tradice tisku na Chebsku mají své dobré pokračování.

PROLETÁŘI VŠECH ZEMÍ SPOJTE SE!

HRANIČÁŘ

VYDÁVÁ OKRESNÍ VÝBOR KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA A OKRESNÍ NÁRODNÍ VÝBOR V CHEBU

Тагильский рабочий

OKRESNÍ ARCHIV

Příloha č. 15:. Hraničář, 6. ledna 1981, strana 1

HRANIČÁŘ

ORGÁN OV KSČ A ONV V CHEBU

Ročník XXII. – Číslo 1 | 6. ledna 1981 | Cena 50 haléřů

Příloha č. 16: Hraničář, 10. března 1981, strana 3

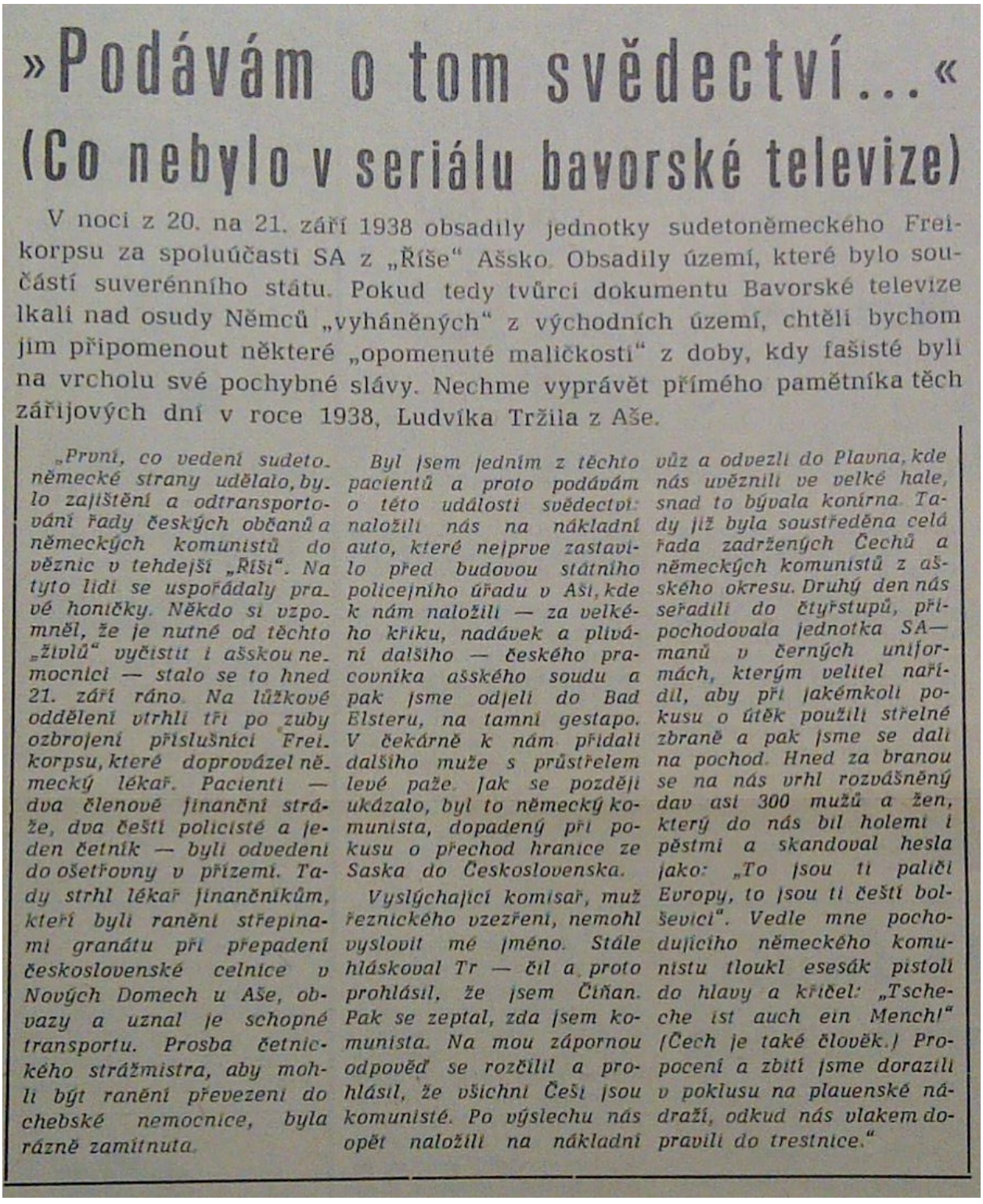

»Podávám o tom svědectví...«

(Co nebylo v seriálu bavorské televize)

V noci z 20. na 21. září 1938 obsadily jednotky sudetoněmeckého Freikorpsu za spoluúčasti SA z „Říše" Ašsko. Obsadily území, které bylo součástí suverénního státu. Pokud tedy tvůrci dokumentu Bavorské televize lkali nad osudy Němců „vyháněných" z východních území, chtěli bychom jim připomenout některé „opomenuté maličkosti" z doby, kdy fašisté byli na vrcholu své pochybné slávy. Nechme vyprávět přímého pamětníka těch zářijových dní v roce 1938, Ludvíka Tržila z Aše.

„První, co vedení sudetoněmecké strany udělalo, bylo zajištění a odtransportování řady českých občanů a německých komunistů do věznic v tehdejší „Říši". Na tyto lidi se uspořádaly pravé honičky. Někdo si vzpomněl, že je nutné od těchto „živlů" vyčistit i ašskou nemocnici — stalo se to hned 21. září ráno. Na lůžkové oddělení vtrhli tři po zuby ozbrojení příslušníci Freikorpsu, které doprovázel německý lékař. Pacienti — dva členové finanční stráže, dva čeští policisté a jeden četník — byli odvedeni do ošetřovny v přízemí. Tady strhl lékař finančníkům, kteří byli ranění střepinami granátu při přepadení československé celnice v Nových Domech u Aše, obvazy a uznal je schopné transportu. Prosba četnického strážmistra, aby mohli být ranění převezeni do chebské nemocnice, byla rázně zamítnuta.

Byl jsem jedním z těchto pacientů a proto podávám o této události svědectví: naložili nás na nákladní auto, které nejprve zastavilo před budovou státního policejního úřadu v Aši, kde k nám naložili — za velkého křiku, nadávek a plivání dalšího — českého pracovníka ašského soudu a pak jsme odjeli do Bad Elsteru, na tamní gestapo. V čekárně k nám přidali dalšího muže s průstřelem levé paže. Jak se později ukázalo, byl to německý komunista, dopadený při pokusu o přechod hranice ze Saska do Československa.

Vyslýchající komisař, muž řeznického vzezření, nemohl vyslovit mé jméno. Stále hláskoval Tr — čil a proto prohlásil, že jsem Čiňan. Pak se zeptal, zda jsem komunista. Na mou zápornou odpověď se rozčilil a prohlásil, že všichni Češi jsou komunisté. Po výslechu nás opět naložili na nákladní vůz a odvezli do Plavna, kde nás uvěznili ve velké hale, snad to bývala konírna. Tady již byla soustředěna celá řada zadržených Čechů a německých komunistů z ašského okresu. Druhý den nás seřadili do čtyřstupů, připochodovala jednotka SA—manů v černých uniformách, kterým velitel nařídil, aby při jakémkoli pokusu o útěk použili střelné zbraně a pak jsme se dali na pochod. Hned za branou se na nás vrhl rozvášněný dav asi 300 mužů a žen, který do nás bil holemi i pěstmi a skandoval hesla jako: „To jsou ti palič Evropy, to jsou ti čeští bolševici". Vedle mne pochodujícího německého komunistu tloukl esesák pistolí do hlavy a křičel: „Tschechе ist auch ein Mench!" (Čech je také člověk.) Propocení a zbití jsme dorazili v poklusu na plauenské nádraží, odkud nás vlakem dopravili do trestnice."

Příloha č. 17: Hraničář, 5. května 1981, strana 1

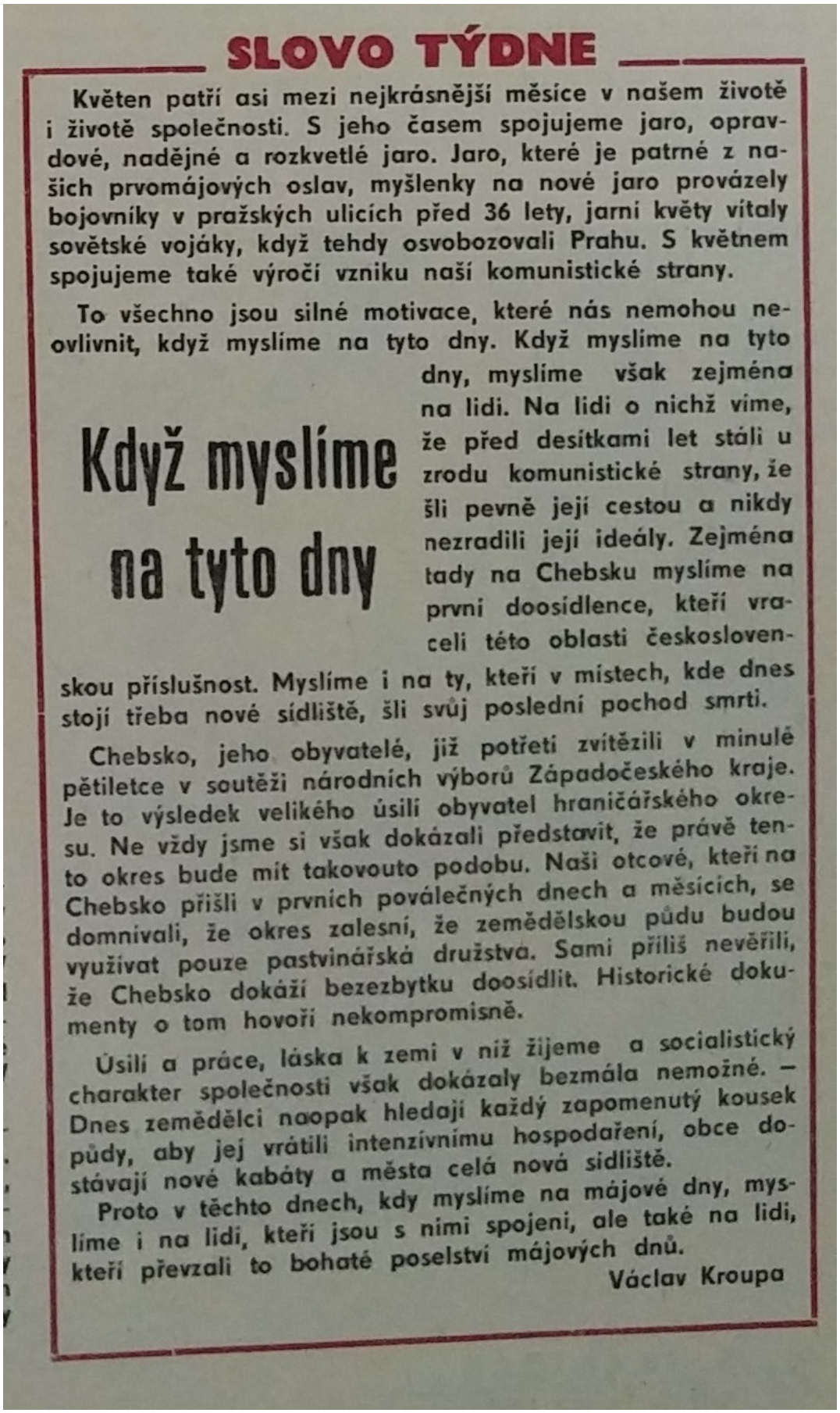

SLOVO TÝDNE

Květen patří asi mezi nejkrásnější měsíce v našem životě i životě společnosti. S jeho časem spojujeme jaro, opravdové, nadějné a rozkvetlé jaro. Jaro, které je patrné z našich prvomájových oslav, myšlenky na nové jaro provázely bojovníky v pražských ulicích před 36 lety, jarní květy vítaly sovětské vojáky, když tehdy osvobozovali Prahu. S květnem spojujeme také výročí vzniku naší komunistické strany.

To všechno jsou silné motivace, které nás nemohou neovlivnit, když myslíme na tyto dny. Když myslíme na tyto dny, myslíme však zejména na lidi. Na lidi o nichž víme, že před desítkami let stáli u zrodu komunistické strany, že šli pevně její cestou a nikdy nezradili její ideály. Zejména tady na Chebsku myslíme na první doosídlence, kteří vraceli této oblasti československou příslušnost. Myslíme i na ty, kteří v místech, kde dnes stojí třeba nové sídliště, šli svůj poslední pochod smrti.

Když myslíme na tyto dny

Chebsko, jeho obyvatelé, již potřeti zvítězili v minulé pětiletce v soutěži národních výborů Západočeského kraje. Je to výsledek velikého úsilí obyvatel hraničářského okresu. Ne vždy jsme si však dokázali představit, že právě tento okres bude mít takovouto podobu. Naši otcové, kteří na Chebsko přišli v prvních poválečných dnech a měsících, se domnívali, že okres zalesní, že zemědělskou půdu budou využívat pouze pastvinářská družstva. Sami příliš nevěřili, že Chebsko dokáží bezezbytku doosídlit. Historické dokumenty o tom hovoří nekompromisně.

Úsilí a práce, láska k zemi v níž žijeme a socialistický charakter společnosti však dokázaly bezmála nemožné. — Dnes zemědělci naopak hledají každý zapomenutý kousek půdy, aby jej vrátili intenzívnímu hospodaření, obce dostávají nové kabáty a města celá nová sídliště.

Proto v těchto dnech, kdy myslíme na májové dny, myslíme i na lidi, kteří jsou s nimi spojeni, ale také na lidi, kteří převzali to bohaté poselství májových dnů.

Václav Kroupa

Příloha č. 18: Hraničář, 28. listopadu 1989, strana 1

OLETÁŘI VŠECH ZE[illegible] SE!

HRANIČÁŘ

Orgán OV Komunistické strany Československa a Okresního národního výboru v Chebu

Ročník XXX. – Číslo 48 | Úterý 28. listopadu 1989 | Cena 50 haléřů

Stanovisko mimořádného předsednictva okresního výboru NF v Chebu

Celkový vývoj situace po událostech 17. listopadu 1989 v Praze a následně pak v celé naší vlasti ukazují, že různí nepřátelé socialismu se neštítí žádných prostředků k vyvolávání akcí vedoucích k destabilizaci společnosti.

Vyslovujeme plnou podporu všem zákonným opatřením k zamezení aktivizace a vystoupení těch, kteří usilují o likvidaci socialismu v naší zemi a k udržení kázně a pořádku.

Rozhodující část občanů a mládeže našeho okresu svojí každodenní poctivou prací prokazuje vztah k socialistickému zřízení a jsme přesvědčeni, že si klid a pořádek v průmyslových a zemědělských závodech, školách a zařízeních nenechají nikým narušit. Jen plněním všech pracovních úkolů ve všech sférách je možno zabezpečit sociální jistoty obyvatelstva. Vysoká aktivita politických stran, společenských a zájmových organizací sdružených v NF našeho okresu je předpokladem k urychlení demokratizace přestavby v naší společnosti a NF je místem, na němž může každý rozvíjet společenský dialog, který je formou podílu k překonávání problémů a složitostí v naší vlasti.

Příloha č. 19: Hraničář, Mimořádné vydání, 1. prosince 1989, strana 1

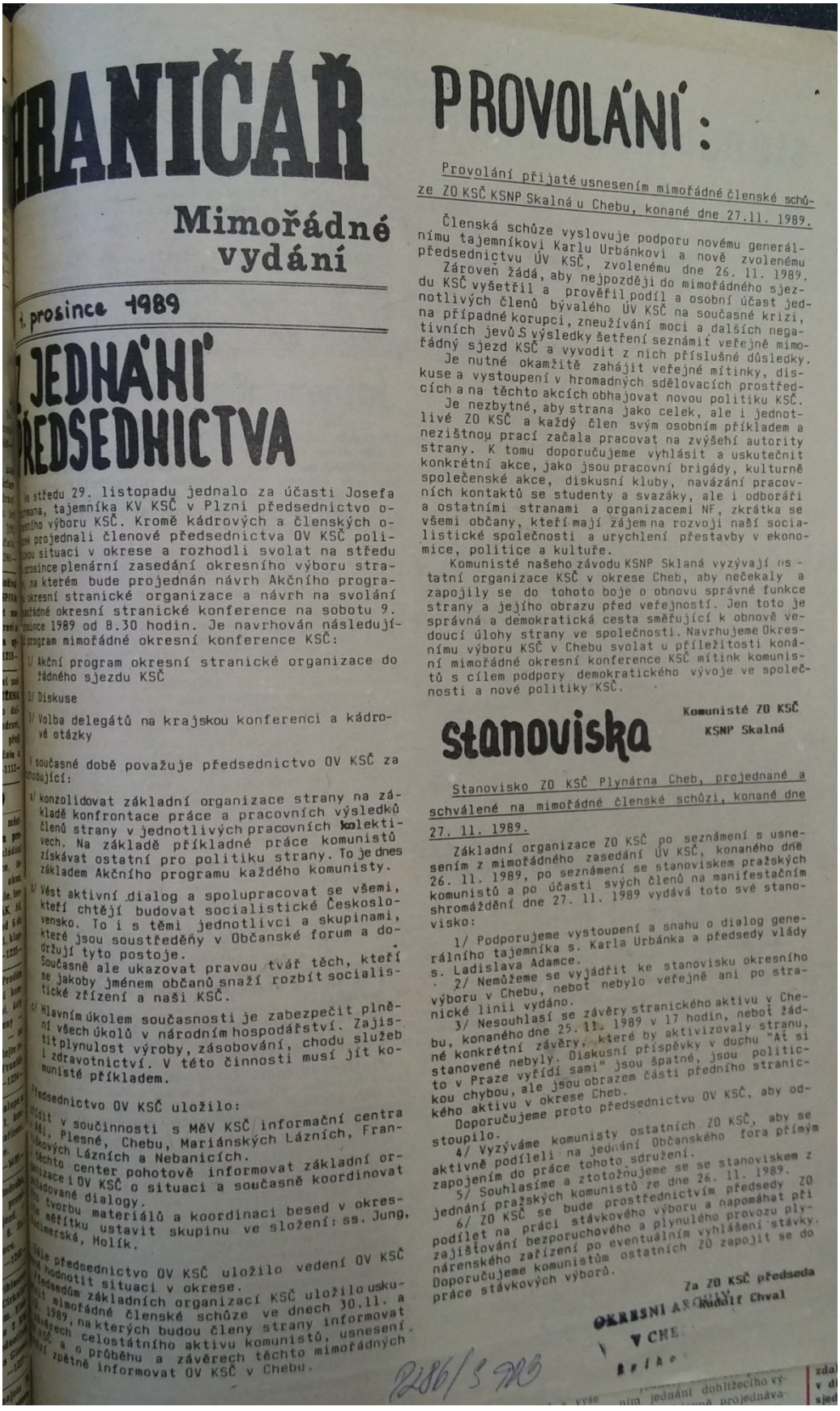

HRANIČÁŘ

Mimořádné vydání

1. prosince 1989

JEDNÁNÍ PŘEDSEDNICTVA

Ve středu 29. listopadu jednalo za účasti Josefa [illegible]mana, tajemníka KV KSČ v Plzni předsednictvo o[illegible]ního výboru KSČ. Kromě kádrových a členských o[illegible]ek projednali členové předsednictva OV KSČ poli[illegible]hou situaci v okrese a rozhodli svolat na středu [illegible] prosince plenární zasedání okresního výboru stra[illegible] na kterém bude projednán návrh Akčního progra[illegible] okresní stranické organizace a návrh na svolání [illegible]ořádné okresní stranické konference na sobotu 9. [illegible]osince 1989 od 8.30 hodin. Je navrhován následují[illegible] program mimořádné okresní konference KSČ:

1/ Akční program okresní stranické organizace do [illegible]řádného sjezdu KSČ

2/ Diskuse

3/ Volba delegátů na krajskou konferenci a kádro[illegible]vé otázky

V současné době považuje předsednictvo OV KSČ za [illegible]rodující:

a/ konzolidovat základní organizace strany na zá[illegible]kladě konfrontace práce a pracovních výsledků [illegible] členů strany v jednotlivých pracovních kolekti[illegible]vech. Na základě příkladné práce komunistů [illegible] získávat ostatní pro politiku strany. To je dnes [illegible] základem Akčního programu každého komunisty.

b/ Vést aktivní dialog a spolupracovat se všemi, [illegible]kteří chtějí budovat socialistické Československo. To i s těmi jednotlivci a skupinami, [illegible]které jsou soustředěny v Občanské forum a do[illegible]držují tyto postoje. Současně ale ukazovat pravou tvář těch, kteří se jakoby jménem občanů snaží rozbít socialis[illegible]tické zřízení a naši KSČ.

c/ Hlavním úkolem současnosti je zabezpečit plně[illegible]ní všech úkolů v národním hospodářství. Zajis[illegible]tit plynulost výroby, zásobování, chodu služeb [illegible] zdravotnictví. V této činnosti musí jít ko[illegible]munisté příkladem.

Předsednictvo OV KSČ uložilo:

[illegible]dit v součinnosti s MěV KSČ informační centra [illegible]Mi, Plesné, Chebu, Mariánských Lázních, Fran[illegible]kových Lázních a Nebanicích.

[illegible]chto center pohotově informovat základní or[illegible]anizace i OV KSČ o situaci a současně koordinovat [illegible]kládované dialogy.

[illegible] tvorbu materiálů a koordinaci besed v okres[illegible] měřítku ustavit skupinu ve složení: ss. Jung, [illegible]melerská, Holík.

[illegible]le předsednictvo OV KSČ uložilo vedení OV KSČ [illegible] hodnotit situaci v okrese.

[illegible]edsedům základních organizací KSČ uložilo usku[illegible]t mimořádné členské schůze ve dnech 30.11. a [illegible]. 1989, na kterých budou členy strany informovat [illegible]ávěrech celostátního aktivu komunistů, usnesení [illegible]SČ a o průběhu a závěrech těchto mimořádných [illegible]ází zpětné informovat OV KSČ v Chebu.

PROVOLÁNÍ:

Provolání přijaté usnesením mimořádné členské schůze ZO KSČ KSNP Skalná u Chebu, konané dne 27.11. 1989.

Členská schůze vyslovuje podporu novému generálnímu tajemníkovi Karlu Urbánkovi a nově zvolenému předsednictvu ÚV KSČ, zvolenému dne 26. 11. 1989.

Zároveň žádá, aby nejpozději do mimořádného sjezdu KSČ vyšetřil a prověřil podíl a osobní účast jednotlivých členů bývalého ÚV KSČ na současné krizi, na případné korupci, zneužívání moci a dalších negativních jevů. S výsledky šetření seznámit veřejně mimořádný sjezd KSČ a vyvodit z nich příslušné důsledky.

Je nutné okamžitě zahájit veřejné mítinky, diskuse a vystoupení v hromadných sdělovacích prostředcích a na těchto akcích obhajovat novou politiku KSČ.

Je nezbytné, aby strana jako celek, ale i jednotlivé ZO KSČ a každý člen svým osobním příkladem a nezištnou prací začala pracovat na zvýšení autority strany. K tomu doporučujeme vyhlásit a uskutečnit konkrétní akce, jako jsou pracovní brigády, kulturně společenské akce, diskusní kluby, navázání pracovních kontaktů se studenty a svazáky, ale i odboráři a ostatními stranami a organizacemi NF, zkrátka se všemi občany, kteří mají zájem na rozvoji naší socialistické společnosti a urychlení přestavby v ekonomice, politice a kultuře.

Komunisté našeho závodu KSNP Skalná vyzývají ostatní organizace KSČ v okrese Cheb, aby nečekaly a zapojily se do tohoto boje o obnovu správné funkce strany a jejího obrazu před veřejností. Jen toto je správná a demokratická cesta směřující k obnově vedoucí úlohy strany ve společnosti. Navrhujeme Okresnímu výboru KSČ v Chebu svolat u příležitosti konání mimořádné okresní konference KSČ mítink komunistů s cílem podpory demokratického vývoje ve společnosti a nové politiky KSČ.

Komunisté ZO KSČ
KSNP Skalná

stanoviska

Stanovisko ZO KSČ Plynárna Cheb, projednané a schválené na mimořádné členské schůzi, konané dne 27. 11. 1989.

Základní organizace ZO KSČ po seznámení s usnesením z mimořádného zasedání ÚV KSČ, konaného dne 26. 11. 1989, po seznámení se stanoviskem pražských komunistů a po účasti svých členů na manifestačním shromáždění dne 27. 11. 1989 vydává toto své stanovisko:

1/ Podporujeme vystoupení a snahu o dialog generálního tajemníka s. Karla Urbánka a předsedy vlády s. Ladislava Adamce.

2/ Nemůžeme se vyjádřit ke stanovisku okresního výboru v Chebu, neboť nebylo veřejně ani po stranické linii vydáno.

3/ Nesouhlasí se závěry stranického aktivu v Chebu, konaného dne 25. 11. 1989 v 17 hodin, neboť žádné konkrétní závěry, které by aktivizovaly stranu, stanovené nebyly. Diskusní příspěvky v duchu "At si to v Praze vyřídí sami" jsou špatné, jsou politickou chybou, ale jsou obrazem části předního stranického aktivu v okrese Cheb.

Doporučujeme proto předsednictvu OV KSČ, aby odstoupilo.

4/ Vyzýváme komunisty ostatních ZO KSČ, aby se aktivně podíleli na jednání Občanského fora přímým zapojením do práce tohoto sdružení.

5/ Souhlasíme a ztotožňujeme se se stanoviskem z jednání pražských komunistů ze dne 26. 11. 1989.

6/ ZO KSČ se bude prostřednictvím předsedy ZO podílet na práci stávkového výboru a napomáhat při zajišťování bezporuchového a plynulého provozu plynárenského zařízení po eventuálním vyhlášení stávky. Doporučujeme komunistům ostatních ZO zapojit se do práce stávkových výborů.

Za ZO KSČ předseda
Rudolf Chval

OKRESNÍ ARCHIV
V CHE
8286/5 726

Příloha č. 20: Hraničář, Mimořádné vydání, 1. prosince 1989, strana 2

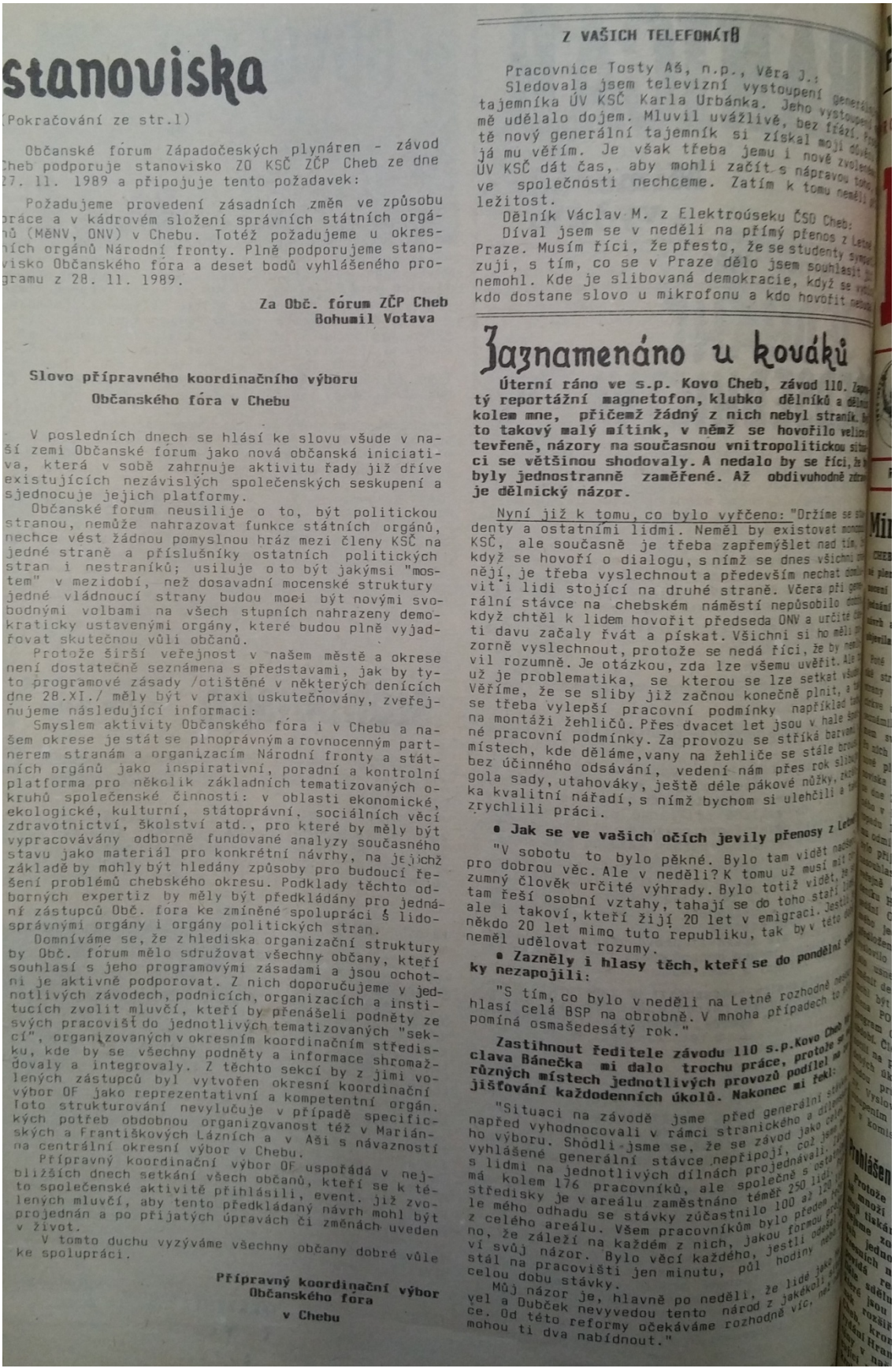

stanoviska

(Pokračování ze str.1)

Občanské fórum Západočeských plynáren - závod Cheb podporuje stanovisko ZO KSČ ZČP Cheb ze dne 27. 11. 1989 a připojuje tento požadavek:

Požadujeme provedení zásadních změn ve způsobu práce a v kádrovém složení správních státních orgánů (MěNV, ONV) v Chebu. Totéž požadujeme u okresních orgánů Národní fronty. Plně podporujeme stanovisko Občanského fóra a deset bodů vyhlášeného programu z 28. 11. 1989.

Za Obč. fórum ZČP Cheb
Bohumil Votava

Slovo přípravného koordinačního výboru Občanského fóra v Chebu

V posledních dnech se hlásí ke slovu všude v naší zemi Občanské fórum jako nová občanská iniciativa, která v sobě zahrnuje aktivitu řady již dříve existujících nezávislých společenských seskupení a sjednocuje jejich platformy.

Občanské forum neusilije o to, být politickou stranou, nemůže nahrazovat funkce státních orgánů, nechce vést žádnou pomyslnou hráz mezi členy KSČ na jedné straně a příslušníky ostatních politických stran i nestraníků; usiluje o to být jakýmsi "mostem" v mezidobí, než dosavadní mocenské struktury jedné vládnoucí strany budou moci být novými svobodnými volbami na všech stupních nahrazeny demokraticky ustavenými orgány, které budou plně vyjadřovat skutečnou vůli občanů.

Protože širší veřejnost v našem městě a okrese není dostatečně seznámena s představami, jak by tyto programové zásady /otištěné v některých denících dne 28.XI./ měly být v praxi uskutečňovány, zveřejňujeme následující informaci:

Smyslem aktivity Občanského fóra i v Chebu a našem okrese je stát se plnoprávným a rovnocenným partnerem stranám a organizacím Národní fronty a státních orgánů jako inspirativní, poradní a kontrolní platforma pro několik základních tematizovaných okruhů společenské činnosti: v oblasti ekonomické, ekologické, kulturní, státoprávní, sociálních věcí zdravotnictví, školství atd., pro které by měly být vypracovávány odborně fundované analyzy současného stavu jako materiál pro konkrétní návrhy, na jejichž základě by mohly být hledány způsoby pro budoucí řešení problémů chebského okresu. Podklady těchto odborných expertiz by měly být předkládány pro jednání zástupců Obč. fóra ke zmíněné spolupráci s lidosprávními orgány i orgány politických stran.

Domníváme se, že z hlediska organizační struktury by Obč. fórum mělo sdružovat všechny občany, kteří souhlasí s jeho programovými zásadami a jsou ochotni je aktivně podporovat. Z nich doporučujeme v jednotlivých závodech, podnicích, organizacích a institucích zvolit mluvčí, kteří by přenášeli podněty ze svých pracovišť do jednotlivých tematizovaných "sekcí", organizovaných v okresním koordinačním středisku, kde by se všechny podněty a informace shromažďovaly a integrovaly. Z těchto sekcí by z jimi volených zástupců byl vytvořen okresní koordinační výbor OF jako reprezentativní a kompetentní orgán. Toto strukturování nevylučuje v případě specifických potřeb obdobnou organizovanost též v Mariánských a Františkových Lázních a v Aši s návazností na centrální okresní výbor v Chebu.

Přípravný koordinační výbor OF uspořádá v nejbližších dnech setkání všech občanů, kteří se k této společenské aktivitě přihlásili, event. již zvolených mluvčí, aby tento předkládaný návrh mohl být projednán a po přijatých úpravách či změnách uveden v život.

V tomto duchu vyzýváme všechny občany dobré vůle ke spolupráci.

Přípravný koordinační výbor Občanského fóra v Chebu

Z VAŠICH TELEFONÁTŮ

Pracovnice Tosty Aš, n.p., Věra J.:

Sledovala jsem televizní vystoupení generálního tajemníka ÚV KSČ Karla Urbánka. Jeho vystoupení mě udělalo dojem. Mluvil uvážlivě, bez frází. Tento nový generální tajemník si získal moji důvěru. Já mu věřím. Je však třeba jemu i nově zvoleným orgánům ÚV KSČ dát čas, aby mohli začít s nápravou toho, co ve společnosti nechceme. Zatím k tomu neměli příležitost.

Dělník Václav M. z Elektroúseku ČSD Cheb:

Díval jsem se v neděli na přímý přenos z Letné v Praze. Musím říci, že přesto, že se studenty sympatizuji, s tím, co se v Praze dělo jsem souhlasit nemohl. Kde je slibovaná demokracie, když se vybírá, kdo dostane slovo u mikrofonu a kdo nevhodné nebude.

Zaznamenáno u kováků

Úterní ráno ve s.p. Kovo Cheb, závod 110. Zapůjčený reportážní magnetofon, klubko dělníků a dělnic kolem mne, přičemž žádný z nich nebyl straník. Bylo to takový malý mítink, v němž se hovořilo velice otevřeně, názory na současnou vnitropolitickou situaci se většinou shodovaly. A nedalo by se říci, že by byly jednostranně zaměřené. Až obdivuhodně zdravý je dělnický názor.

Nyní již k tomu, co bylo vyřčeno: "Držíme se studenty a ostatními lidmi. Neměl by existovat monopol KSČ, ale současně je třeba zapřemýšlet nad tím, když se hovoří o dialogu, s nímž se dnes všichni ztotožňují, je třeba vyslechnout a především nechat dohovořit i lidi stojící na druhé straně. Včera při generální stávce na chebském náměstí nepůsobilo dobře, když chtěl k lidem hovořit předseda ONV a určité části davu začaly řvát a pískat. Všichni si ho měli spravedlivě vyslechnout, protože se nedá říci, že by nemluvil rozumně. Je otázkou, zda lze všemu uvěřit. Ale to už je problematika, se kterou se lze setkat všude. Věříme, že se sliby již začnou konečně plnit, a to tak, že se třeba vylepší pracovní podmínky například na montáži žehliček. Přes dvacet let jsou v hale špatné pracovní podmínky. Za provozu se stříká barvami místech, kde děláme, vany na žehliče se stále brousí bez účinného odsávání, vedení nám přes rok slibuje gola sady, utahováky, ještě déle pákové nůžky, zkrátka kvalitní nářadí, s nímž bychom si ulehčili a zrychlili práci.

• Jak se ve vašich očích jevily přenosy z Letné?

"V sobotu to bylo pěkné. Bylo tam vidět naše pro dobrou věc. Ale v neděli? K tomu už musí mít zumný člověk určité výhrady. Bylo totiž vidět, že tam řeší osobní vztahy, tahají se do toho staří i ale i takoví, kteří žijí 20 let v emigraci. Jestli někdo 20 let mimo tuto republiku, tak by v této neměl udělovat rozumy.

• Zazněly i hlasy těch, kteří se do pondělní stávky nezapojili:

"S tím, co bylo v neděli na Letné rozhodně nesouhlasí celá BSP na obrobně. V mnoha případech to připomíná osmašedesátý rok."

Zastihnout ředitele závodu 110 s.p. Kovo Cheb Oldřicha Bánečka mi dalo trochu práce, protože se v různých místech jednotlivých provozů podílel na řešení jišťování každodenních úkolů. Nakonec mi řekl:

"Situaci na závodě jsme před generální stávkou napřed vyhodnocovali v rámci stranického a dílenského výboru. Shodli jsme se, že se závod jako celek vyhlášené generální stávce nepřipojí, což jsme oznámili s lidmi na jednotlivých dílnách projednávali. Ze ostatních má kolem 176 pracovníků, ale společně s ostatními středisky je v areálu zaměstnáno téměř 250 lidí. Podle mého odhadu se stávky zúčastnilo 100 až 120 lidí z celého areálu. Všem pracovníkům bylo předem řečeno, že záleží na každém z nich, jakou formou projeví svůj názor. Bylo věcí každého, jestli odešel stál na pracovišti jen minutu, půl hodiny nebo celou dobu stávky.

Můj názor je, hlavně po neděli, že lidé jako Jakeš, Jakeš a Dubček nevyvedou tento národ z jakékoli situace. Od této reformy očekáváme rozhodně víc, než mohou ti dva nabídnout."

Příloha č. 21: Hraničář, 5. prosince 1989, strana 1

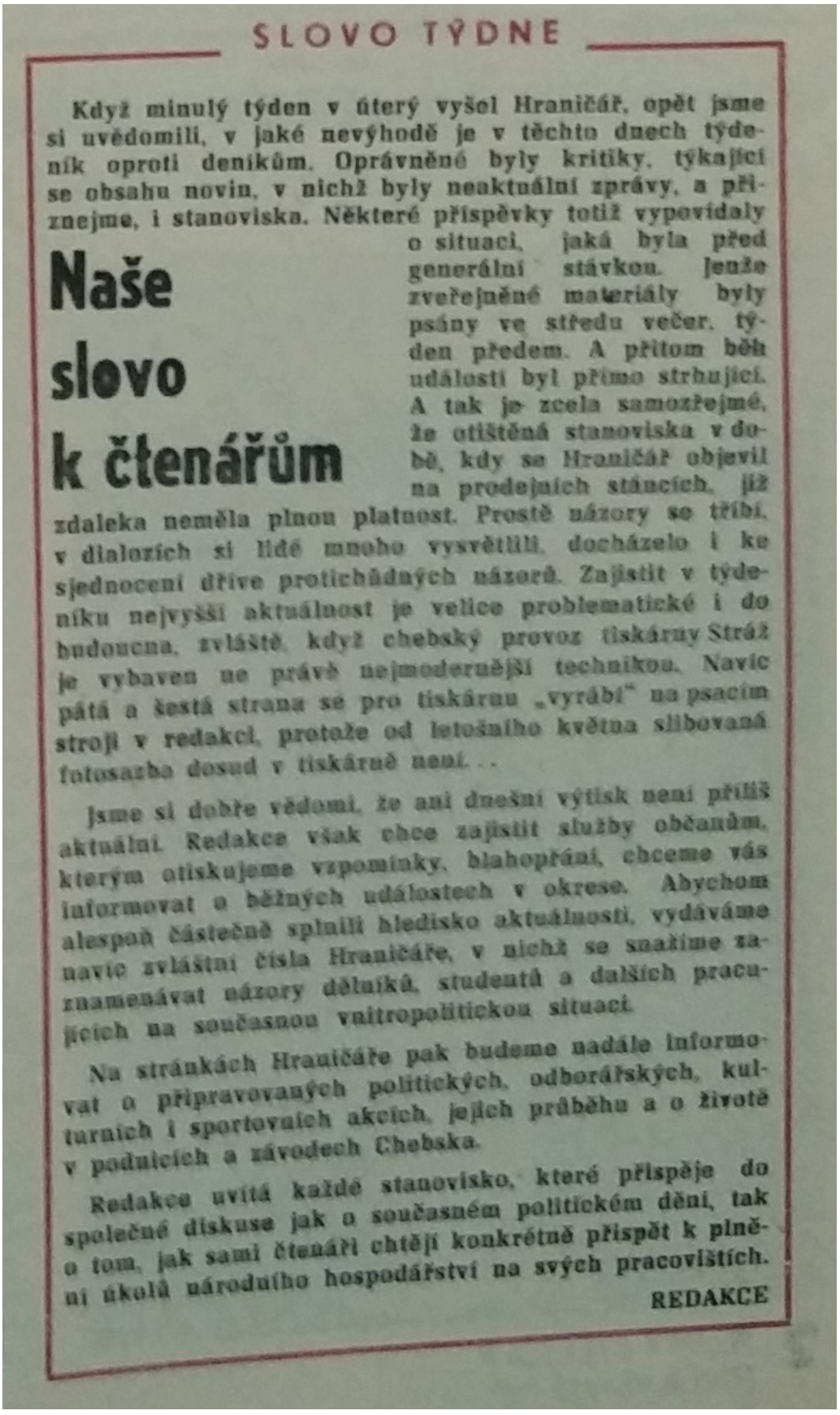

SLOVO TÝDNE

Naše slovo k čtenářům

Když minulý týden v úterý vyšel Hraničář, opět jsme si uvědomili, v jaké nevýhodě je v těchto dnech týdeník oproti denikům. Oprávněné byly kritiky, týkající se obsahu novin, v nichž byly neaktuální zprávy, a přiznejme, i stanoviska. Některé příspěvky totiž vypovídaly o situaci, jaká byla před generální stávkou. Jenže zveřejněné materiály byly psány ve středu večer, týden předem. A přitom běh událostí byl přímo strhující. A tak je zcela samozřejmé, že otištěná stanoviska v době, kdy se Hraničář objevil na prodejních stáncích, již zdaleka neměla plnou platnost. Prostě názory se tříbí, v dialozích si lidé mnoho vysvětlili, docházelo i ke sjednocení dříve protichůdných názorů. Zajistit v týdeníku nejvyšší aktuálnost je velice problematické i do budoucna, zvláště, když chebský provoz tiskárny Stráž je vybaven ne právě nejmodernější technikou. Navíc pátá a šestá strana se pro tiskárnu „vyrábí" na psacím stroji v redakci, protože od letošního května slibovaná fotosazba dosud v tiskárně není...

Jsme si dobře vědomi, že ani dnešní výtisk není příliš aktuální. Redakce však chce zajistit služby občanům, kterým otiskujeme vzpomínky, blahopřání, chceme vás informovat o běžných událostech v okrese. Abychom alespoň částečně splnili hledisko aktuálnosti, vydáváme navíc zvláštní čísla Hraničáře, v nichž se snažíme zaznamenávat názory dělníků, studentů a dalších pracujících na současnou vnitropolitickou situaci.

Na stránkách Hraničáře pak budeme nadále informovat o připravovaných politických, odborářských, kulturních i sportovních akcích, jejich průběhu a o životě v podnicích a závodech Chebska.

Redakce uvítá každé stanovisko, které přispěje do společné diskuse jak o současném politickém dění, tak o tom, jak sami čtenáři chtějí konkrétně přispět k plnění úkolů národního hospodářství na svých pracovištích.

REDAKCE

Příloha č. 22: Hraničář, 12. prosince 1989, strana 1

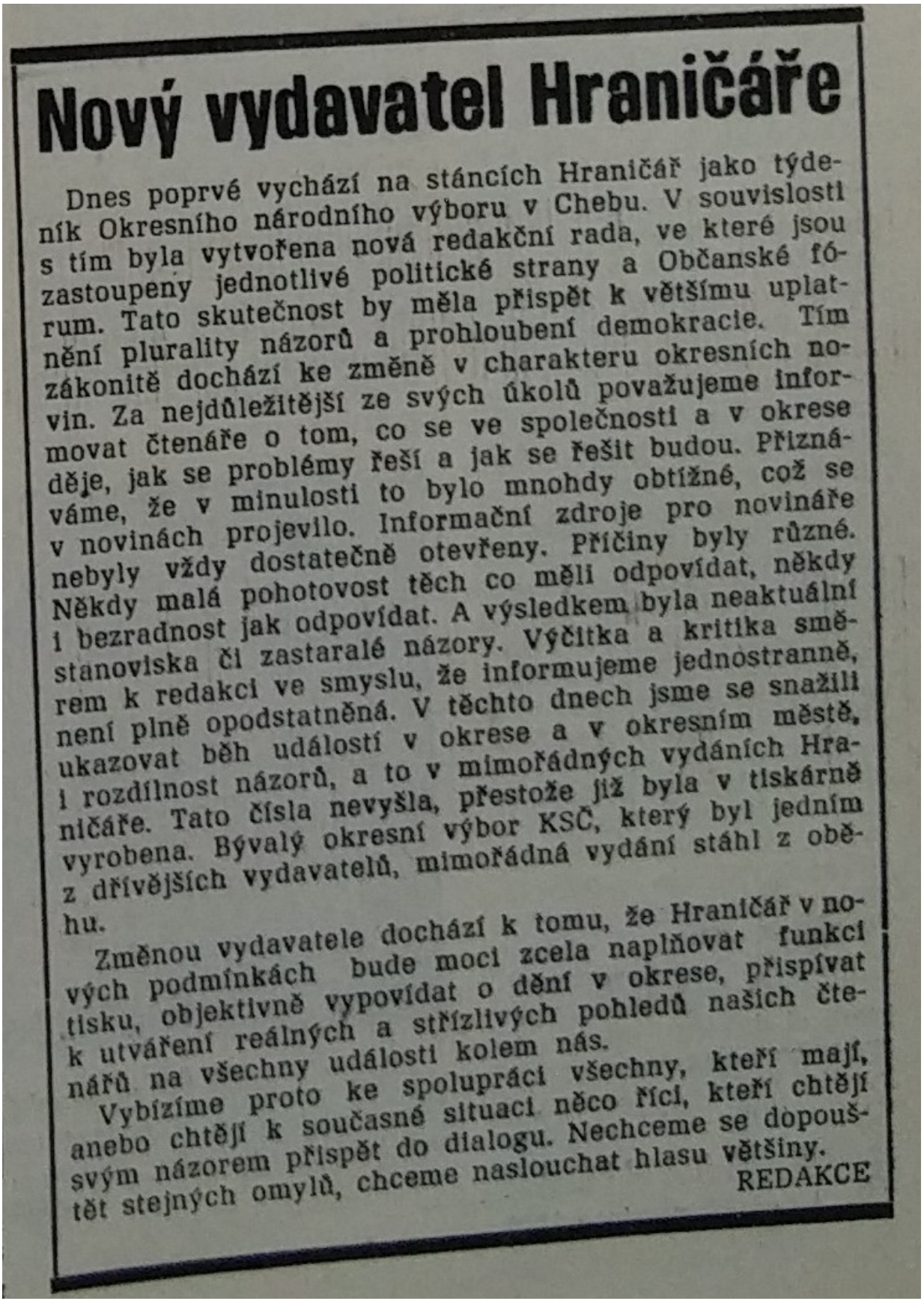

Nový vydavatel Hraničáře

Dnes poprvé vychází na stáncích Hraničář jako týdeník Okresního národního výboru v Chebu. V souvislosti s tím byla vytvořena nová redakční rada, ve které jsou zastoupeny jednotlivé politické strany a Občanské fórum. Tato skutečnost by měla přispět k většímu uplatnění plurality názorů a prohloubení demokracie. Tím zákonitě dochází ke změně v charakteru okresních novin. Za nejdůležitější ze svých úkolů považujeme informovat čtenáře o tom, co se ve společnosti a v okrese děje, jak se problémy řeší a jak se řešit budou. Přiznáváme, že v minulosti to bylo mnohdy obtížné, což se v novinách projevilo. Informační zdroje pro novináře nebyly vždy dostatečně otevřeny. Příčiny byly různé. Někdy malá pohotovost těch co měli odpovídat, někdy i bezradnost jak odpovídat. A výsledkem byla neaktuální stanoviska či zastaralé názory. Výčitka a kritika směrem k redakci ve smyslu, že informujeme jednostranně, není plně opodstatněná. V těchto dnech jsme se snažili ukazovat běh událostí v okrese a v okresním městě, i rozdílnost názorů, a to v mimořádných vydáních Hraničáře. Tato čísla nevyšla, přestože již byla v tiskárně vyrobena. Bývalý okresní výbor KSČ, který byl jedním z dřívějších vydavatelů, mimořádná vydání stáhl z oběhu.

Změnou vydavatele dochází k tomu, že Hraničář v nových podmínkách bude moci zcela naplňovat funkci tisku, objektivně vypovídat o dění v okrese, přispívat k utváření reálných a střízlivých pohledů našich čtenářů na všechny události kolem nás.

Vybízíme proto ke spolupráci všechny, kteří mají, anebo chtějí k současné situaci něco říci, kteří chtějí svým názorem přispět do dialogu. Nechceme se dopouštět stejných omylů, chceme naslouchat hlasu většiny.

REDAKCE

Příloha č. 23: Hraničář, 30. ledna 1990, strana 5

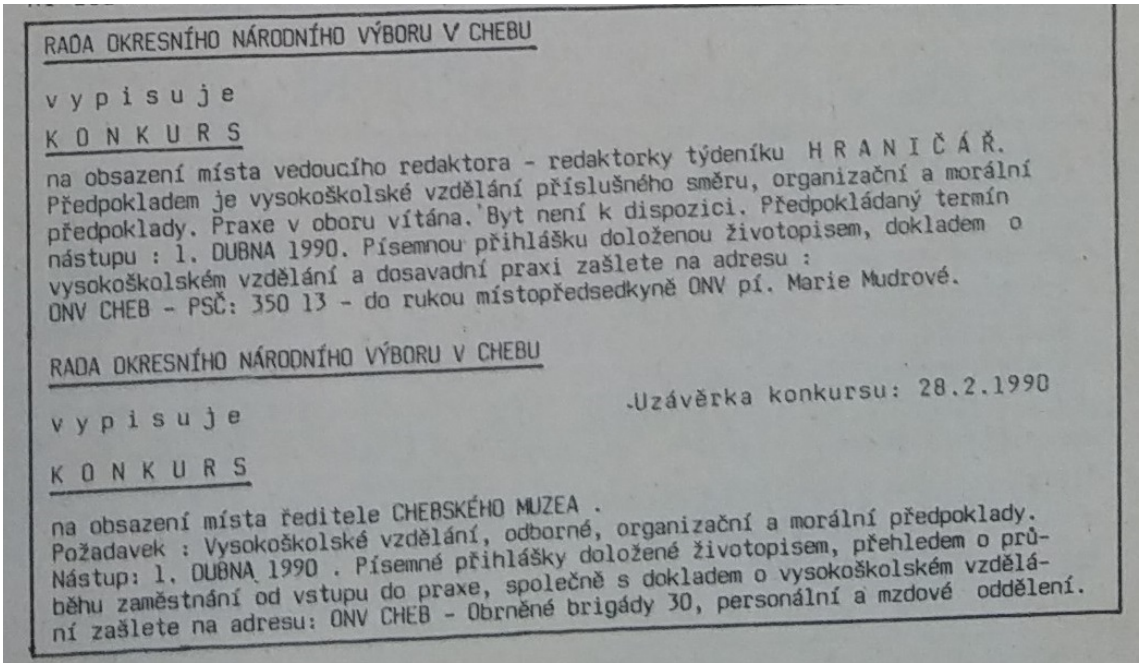

RADA OKRESNÍHO NÁRODNÍHO VÝBORU V CHEBU

v y p i s u j e

K O N K U R S

na obsazení místa vedoucího redaktora - redaktorky týdeníku H R A N I Č Á Ř.
Předpokladem je vysokoškolské vzdělání příslušného směru, organizační a morální předpoklady. Praxe v oboru vítána. Byt není k dispozici. Předpokládaný termín nástupu : 1. DUBNA 1990. Písemnou přihlášku doloženou životopisem, dokladem o vysokoškolském vzdělání a dosavadní praxi zašlete na adresu :
ONV CHEB - PSČ: 350 13 - do rukou místopředsedkyně ONV pí. Marie Mudrové.

RADA OKRESNÍHO NÁRODNÍHO VÝBORU V CHEBU

Uzávěrka konkursu: 28.2.1990

v y p i s u j e

K O N K U R S

na obsazení místa ředitele CHEBSKÉHO MUZEA .
Požadavek : Vysokoškolské vzdělání, odborné, organizační a morální předpoklady.
Nástup: 1. DUBNA 1990 . Písemné přihlášky doložené životopisem, přehledem o průběhu zaměstnání od vstupu do praxe, společně s dokladem o vysokoškolském vzdělání zašlete na adresu: ONV CHEB - Obrněné brigády 30, personální a mzdové oddělení.

Příloha č. 24: Hraničář, 13. února 1990, strana 6

NEJVĚTŠÍ specializovaná prodejna elektrospotřebičů severního · BAVORSKA
v S E L B U se Vám představuje :
Pouze 20 km od CHEBU Vám náš obchod s prodejní plochou 500 m2
n a b í z í :
• televizory • videopřehrávače • HIFI soupravy • auto-
rádia a všechny druhy elektrospotřebičů pro domácnost.
VŠEM návštěvníkům z ČESKOSLOVENSKA poskytujeme slevu 24 % na
zakoupené výrobky.
Z naší nabídky na uvítanou :
AUTORADIO s kazetou - původní cena 95,- DM s příslušenstvím včetně
2 reproduktorů 30 W - vše zakoupíte za 72,- DM.
AEG mikrovlnná trouba - původní cena 299,- DM , zakoupíte za 227,- DM .
STEREOSOUPRAVA SCHNEIDER - 40 W gramofon, rádio, dvoukazetový přehrávač,
reproduktory - původní cena 299,- DM - zakoupíte za 227,- DM.

Na Vaši návštěvu se těší Franz R Ö D E L - Selb.

-88-

Příloha č. 25: Kódovací kniha

Kultura	X	X	X	X	X	X																	**6**
Sport	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	**22**
Činnost svazů, spolků a volnočasové aktivity	X	X																					**2**
Hospodářství, ekonomie a průmysl	X	X	X																				**3**
Politika a politici	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X							**16**
Zvláštní příležitosti, významné dny	X	X	X	X	X	X	X	X															**8**
Reklama, inzerce, propagace	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X				**19**
Rok 1968	X																						**1**
Doprava	X	X																					**2**
Historie	X	X																					**2**
Každodenní záležitosti všedního života	X	X																					**2**
Humor, křížovky, horoskopy, povidky	X	X	X	X	X																		**5**
Pohostinství	X	X																					**2**
Fotoreportáže z regionu	X	X	X																				**3**
Volby	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X					**18**